T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK CEZA KANUNU'NDA İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇU

AYŞEGÜL HUYSAL
2501140496

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH BATUHAN BAYTAZ

İSTANBUL 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	AYŞEGÜL HUYSAL	**Numarası**	:	2501140496
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	KAMU HUKUKU	**Danışmanı**	:	DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH BATUHAN BAYTAZ
Tez Savunma Tarihi	:	27.03.2019	**Saati**	:	12.00
Tez Başlığı	:	TÜRK CEZA KANUNU'NDA İNTİHARA YÖNLERDİRME SUÇU			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. ADEM SÖZÜER		Kabul
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET MADEN		Kabul
3- DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH BATUHAN BAYTAZ		Kabul
4- DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMED DEMİREL		Kabul
5- DR. ÖĞR. ÜYESİ ZAFER İÇER		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DR. ÖĞR. ÜYESİ ELİF ERGÜNE		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ KERİM ÇAKIR		

ÖZ

TÜRK CEZA KANUNU'NDA
İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇU

AYŞEGÜL HUYSAL

Bu çalışmada Türk Ceza Kanunu'nda İntihara Yönlendirme Suçu incelenmiştir. İntihar fiilinin kendisi suç teşkil etmediği halde, intihar fiiline şerik olarak katılan kişilerin hareketlerinin bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi nedeniyle bu suçun kendine özgü bir yapısı söz konusudur. Bu kapsamda intihara yönlendirme suçunun düzenlendiği 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 84. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında ayrı suçlara yer verildiğinden, söz konusu hükümlerin de incelenmesi önem arz etmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: İntihar, intihara yönlendirme, intihara yardım, intihara teşebbüs, yaşam hakkı, ölme hakkı.

ABSTRACT

THE CRIME OF DIRECTING SUICIDE IN TURKISH CRIMINAL CODE

AYŞEGÜL HUYSAL

In this study, the crime of directing suicide in Turkish Criminal Code has been examined. Despite the action of committing suicide itself is not regarded as a crime, this crime is sui generis, since the actions of those who participate in the suicidal action as an accomplice are regulated as an independent type of crime. Since separate crimes were mentioned in 3rd and 4th paragraphs of the Article 84 of Turkish Criminal Code No. 5237, which regulates the crime of directing suicide within this scope, it is also important to examine these provisions as well.

KEY WORDS: Suicide, directing suicide, assistance to suicide, attempt to suicide, right to life, right to die.

ÖNSÖZ

İntihar, ilk çağlardan günümüze kadar hukuk ve hukuk dışında din, felsefe, sosyoloji gibi çeşitli alanlarda tartışılan bir konu olmuştur. Doğal ölümden farklı olarak kişinin ölümü, yaşama tercih etmiş olması sebebiyle olumsuz özellikler taşıyan bu konu hakkında konuşulmak dahi istenmemektedir. Ancak dünyada gittikçe artan intihar oranları ile birlikte bu konunun güncelliğini her daim koruduğu da bir gerçektir. Bu doğrultuda yaşanan intihar olaylarında intihar eden kişinin yönlendirilmesi halinde bu çalışmanın konusunu ilgilendiren intihara yönlendirme suçu devreye girmektedir.

İntihar fiilinin kendisi günümüzde suç teşkil etmediği halde, intihar fiiline şerik olarak katılan kişilerin hareketlerinin bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi nedeniyle intihara yönlendirme suçunun kendine özgü bir yapısı bulunmaktadır. Kendine özgü bu yapısı ile Türk Ceza Kanunu'nda İntihara Yönlendirme Suçu konulu tezimizde, karşılaştırmalı hukuk ve Yargıtay kararları ile birlikte, doktrindeki tartışmalı hususlara yer verilmiştir. İntihar olgusunun interdisipliner olduğu gerçeği unutulmadan ve fakat ağırlıklı olarak hukuki boyutuyla değerlendirme yapılarak, ceza hukuku suç inceleme sistematiği çerçevesinde suç tipi incelenmiştir. Bu çerçevede Türk Ceza Kanunu'nun 84. maddesinde düzenlenen intihara yönlendirme suçu ve maddenin devamında üçüncü ve dördüncü fıkralarda yer alan intihara alenen teşvik suçu ile intihara sevk veya mecbur etme suçu incelenmeye çalışılmıştır.

Bu vesile ile yüksek lisans tez danışmanlığımı üstlenen, bu çalışmanın genel çerçevesinin belirlenmesinde ve tüm aşamalarda fikir ve destekleriyle büyük emeği olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Batuhan Baytaz'a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca hazırlamış olduğum yüksek lisans tezinin konusunun belirlenmesinde ve oluşturulmasında her zaman tüm iyi niyetiyle yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Adem Sözüer'e ve eğitimim süresince değerli bilgileri ile ufkumu genişletmiş olan tüm öğretmenlerime ve bugünlere gelmemde en büyük emeğe sahip olan aileme, dostlarıma ve son olarak koşulsuz desteğinden ötürü sevgili eşime teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
ÖNSÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vi**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **x**
GRAFİKLER LİSTESİ ..... **xi**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xii**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
İNTİHAR KAVRAMI VE İNTİHARA YÖNLENDİRME

I. İNTİHAR KAVRAMI 3
II. İNTİHARIN TARİHÇESİ… 6
III. TÜRKİYE'DEKİ İNTİHARLARA İLİŞKİN İSTATİSTİKLER 14
IV. HUKUKİ AÇIDAN İNTİHAR 20
V. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇU 23
A. Anglo-Sakson Hukukunda İntihara Yönlendirme Suçu 24
1. Amerika Birleşik Devletleri 24
2. İngiltere 25
B. Kıta Avrupası Hukukunda İntihara Yönlendirme Suçu 26
1. Almanya 26
2. Avusturya 29
3. Fransa 29
4. İsviçre 30
5. İtalya 32
6. Hollanda 33
C. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında İntihara Yönlendirme Suçu 34

VI. İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇUNUN BENZER EYLEMLERDEN FARKI 40
A. Ötanazi 40
B. Talep Üzerine Öldürme ve Rıza ile Öldürme 46
VII. İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER 50

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK CEZA KANUNU'NDA İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇU
(TCK m. 84/1-2)

I. GENEL OLARAK 55
II. İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇU BAKIMINDAN 765 SAYILI TCK VE 5237 SAYILI TCK HÜKÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI ... 59
III. İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇUNUN UNSURLARI 63
A. Maddi Unsurlar 63
1. Fail 63
2. Mağdur 63
3. Suçun Konusu 65
4. Fiil 67
a. İntihara Azmettirme 71
b. İntihara Teşvik Etme 73
c. İntihar Kararını Kuvvetlendirme 75
d. İntihara Yardım Etme 76
(1) Genel Açıklama 76
(2) İntihara Yardım Etmenin İhmali Hareketle Gerçekleşebileceğine İlişkin Görüş 79
(3) İntihara Yardım Etmenin İhmali Hareketle Gerçekleşemeyeceğine İlişkin Görüş 82
(4) Değerlendirme 85
5. Suçun Nitelikli Unsurları 86
a. Cezayı Ağırlaştıran Nitelikli Haller 86

b. Cezayı Hafifleten Nitelikli Haller 86
6. Suçun Neticesi Sebebiyle Ağırlaşan Hali (TCK m. 84/2) 87
B. Manevi Unsur 91
C. Hukuka Aykırılık Unsuru 93
1. Meşru Savunma 94
2. İlgilinin Rızası 95
IV. KUSURLULUK 99
V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ 100
A. Teşebbüs 100
B. İştirak 104
C. İçtima 106
VI. YAPTIRIM VE MUHAKEME 109
A. Yaptırım 109
B. Muhakeme 111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İNTİHARA ALENEN TEŞVİK SUÇU (TCK m. 84/3) VE İNTİHARA SEVK VEYA MECBUR ETME SUÇU (TCK m. 84/4)

I. İNTİHARA ALENEN TEŞVİK SUÇU (TCK m. 84/3) 114
A. Genel Olarak 114
B. Korunan Hukuki Değer 115
C. İntihara Alenen Teşvik Suçunun Unsurları 115
1. Maddi Unsurlar 115
a. Fail ve Mağdur 115
b. Fiil 116
2. Manevi Unsur 119
3. Hukuka Aykırılık Unsuru 119
D. Suçun Özel Görünüş Biçimleri 120
1. Teşebbüs 120
2. İştirak 120
3. İçtima 121

E. Yaptırım ve Muhakeme 123
II. İNTİHARA ALENEN TEŞVİK SUÇU İLE BASIN KANUNU M. 20 ARASINDAKİ İLİŞKİ 123
III. İNTİHARA SEVK VEYA MECBUR ETME SUÇU (TCK m. 84/4) . 130
A. Genel Olarak 130
B. Korunan Hukuki Değer 131
C. İntihara Sevk veya Mecbur Etme Suçunun Unsurları 131
1. Maddi Unsurlar 131
a. Fail ve Mağdur 131
b. Fiil 132
(1) İşlediği Fiilin Anlam ve Sonuçlarını Algılama Yeteneği Gelişmemiş Olan veya Ortadan Kaldırılan Kişileri İntihara Sevk Etme 132
(2) Cebir veya Tehdit Kullanılarak Kişileri İntihara Mecbur Etme 135
c. Netice 137
d. Suçun Nitelikli Unsurları 137
2. Manevi Unsur 139
3. Hukuka Aykırılık Unsuru 144
D. Suçun Özel Görünüş Biçimleri 144
1. Teşebbüs 144
2. İştirak 145
3. İçtima 147
E. Yaptırım ve Muhakeme 147

SONUÇ 149
EKLER 160
KAYNAKÇA 163

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1 : TÜİK, Türkiye'de Kaba İntihar Hızının En Yüksek ve En Düşük Olduğu İlk 5 İl, 2015 17

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik-1 : TÜİK, Türkiye'de Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre İntihar Oranı, 2015 17

KISALTMALAR LİSTESİ

A.e.	: Aynı eser/yer
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.y.	: Yazara ait son zikredilen yer
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
akt.	: Aktaran
AY	: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
bs.	: Basım
Bkz. / bkz.	: Bakınız
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
k.g.	: Karşı görüş
m.	: Madde
R.G.	: Resmi Gazete
S	: Sayı
s.	: Sayfa/ sayfalar
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vd.	: Ve devamı
v.d.	: Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler

GİRİŞ

İntihar olgusu insanlık tarihi kadar eskidir ve biyolojik, psikolojik, psikiyatrik, sosyolojik, ekonomik, kültürel, felsefi ve dini yönden pek çok boyutu olan, tek bir evrensel sebebi olmayan karmaşık bir davranıştır. Nitekim sonuçları da yalnızca intihar eden kişinin yakın çevresini değil, çeşitli kanallardan durumdan haberdar olan kişileri de doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. İntihara ilişkin belirtilen oranlar ve hızlar farklı olmasına karşılık intihar, dünyanın her yerinde görülebilmektedir ve Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünyada hızı en çok artan ilk on ölüm nedeni arasında gösterilmektedir.

Hukuk sistemimizde intihar suç olarak kabul edilmemektedir. Bu durum, bir yandan intiharın başkaları ile ilişkili olmaması, diğer yandan da ceza politikası gerekleriyle, yani cezalandırmanın etkisizliği ile açıklanabilir. İntihar fiili, kanunen yaptırım altına alınmış bir suç olmadığından ona iştirak de düşünülemez. Ancak şartların gerçekleşmesi halinde kasten öldürme suçu söz konusu olabilir. İşte bu nedenle, başkalarını intihara yönlendirenlerin cezasız kalmalarını önlemek için kanun koyucu "intihara yönlendirme" adıyla ayrı bir suç oluşturmuştur. Buna göre Türk Ceza Kanunu'nun 84. maddesi başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişiyi cezalandırmıştır. TCK m. 84 düzenlemesine göre ikinci fıkrada intiharın gerçekleşmesi durumunda ceza arttırılırken, üçüncü ve dördüncü fıkralarda intihara yönlendirme suçundan bağımsız suçlara yer verilmiştir. Buna göre başkalarını intihara alenen teşvik eden kişilerin cezalandırılacağı ayrı bir suç olarak üçüncü fıkrada düzenlenmiştir. Devamında dördüncü fıkrada ise, işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle, cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenlerin kasten öldürme suçunun cezası ile cezalandırılacağı hükmü yer almaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nda intihara yönlendirme suçuna ilişkin olan bu çalışma üç ana bölümden oluşmakla birlikte, çalışmada intihar kavramının ağırlıklı olarak hukuki boyutu esas alınacak ve bu çerçevede Türk Ceza Kanunu'nun 84. maddesinde

düzenlenen intihara yönlendirme suçu ve maddenin devamında yer alan diğer suçlar incelenmeye çalışılacaktır. Bu çalışmanın bölümlerinde suçla ilgili açıklamalarda bulunulurken doktrinde ve uygulamada tartışmalı olan hususlara ayrıntılı olarak değinilecektir. Bu kapsamda yeri geldikçe ilgili konular Yargıtay kararlarıyla örneklendirilecektir.

Birinci bölümde intihar kavramı ve tarihsel süreçte toplumların intihara bakışını anlayabilmek için intiharın tarihçesine değindikten sonra Türkiye'deki intiharlara ilişkin istatistiklere TÜİK verileri esas alınarak yer verilecektir. Devamında hukuki açıdan intihar ile karşılaştırmalı hukukta intihara yönlendirme suçuna ilişkin düzenlemeler ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları incelenecek ve ardından intihara yönlendirme suçunun daha iyi anlaşılabilmesi için intihara yönlendirme suçunun benzer eylemlerden farkına yer verilecektir. Bu bağlamda ötanazi ile talep üzerine öldürme ve rıza ile öldürme kavramları ile intihara yönlendirme suçunun farkı irdelenecektir. Birinci bölümün son kısmında ise intihara yönlendirme suçunda korunan hukuki değere yer verilecek ve bu bağlamda yaşam hakkı üzerinde durulacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, öncelikle 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 454. maddesinde yer alan düzenleme ile karşılaştırma yapılacaktır. Daha sonra suçun unsurları ile neticesi sebebiyle ağırlaşan haline yer verilecektir. Suçun unsurları, belirli bir suç inceleme metodu ile TCK'daki suç teorisi çerçevesinde ayrıntılı olarak incelenecektir. Bunların ardından ikinci bölüm içerisinde suçun özel görünüş şekilleri ile yaptırım ve muhakeme konularına yer verilecektir.

Nihayet son bölümde ise, TCK madde 84'ün üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan, intihara yönlendirme suçundan bağımsız diğer suçlara yer verilecektir. Buna göre öncelikle m. 84/3'te yer alan intihara alenen teşvik suçu incelendikten sonra intihara teşvikin basın yoluyla işlenmesi halinde, TCK m. 84/3'ün mü, yoksa intihara özendirici yayın yapılmasını cezalandıran 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 20. maddesinin mi uygulanacağına ilişkin tartışmalı konuya yer verilecektir. Daha sonra m. 84/4'te düzenlenen intihara sevk veya mecbur etme suçu ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNTİHAR KAVRAMI VE İNTİHARA YÖNLENDİRME

I. İNTİHAR KAVRAMI

"İntihar" Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde; *"Bir kimsenin toplumsal ve ruhsal nedenlerin etkisi ile kendi hayatına son vermesi, hayatını tehlikeye düşürecek aşırı davranış veya iş"* olarak tanımlanmıştır.[1] Ancak intihar kavramı üzerine özellikle kendi çalıştıkları alanlarla bağlantılı olarak birçok araştırmacı ve uzman tarafından tanımlama yapılmıştır. Terimin Türkçe açısından tarihçesine bakıldığında Tanzimat Dönemi ile dilimize girdiği görülmektedir. Aslen Arapçada "kurban, kurban etmek" anlamına gelen "nahr" sözcüğünden türemiştir. Batı dillerindeki romanlarda görülen "suicide" sözcüğüne karşılık Tanzimat'ta Türkçeye çevrilen eserlerde "kendini katletme" nin yerine "intihar" kelimesi kullanılmaya başlanmıştır. Latincede ise "mors voluntaria" veya "suicidum" deyimleri ile ifade edilmiştir.[2] Kelimenin Fransızca sözlüklere 18. yüzyılda "suicidum" olarak girdiği belirtilmektedir. Yine Orta Çağ'da Latincede "sui homicida" (kendini öldürmek) ya da "sui ipisus homicidum" (kendi ölümüne neden olmak) deyimlerinin kullanımlarının mevcut olduğu kaynaklarda geçmektedir.[3] Günümüzde ise Fransızcada "le suicide", İngilizcede "suicide" veya "self murder", Almancada "selbstmord", İtalyancada ise "il suicidio" terimleri kullanılmaktadır.

İntihara yönelik günümüze değin en çok bilinen ve en çok kullanılan tanım, Fransız sosyolog Durkheim tarafından yapılmıştır. Sosyolojik anlamda intiharı inceleyen Durkheime'ın tanımlamasına göre, *"Nasıl bir sonuç vereceği bilinen, kurbanın kendisi tarafından gerçekleştirilen, olumlu ya da olumsuz bir edimin*

[1] Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts, 13 Eylül 2017.
[2] Necdet Yalkut, "Çeşitli Yönleriyle İntihar ve İntihara İştirak", **Adalet Dergisi**, Y: 67, S: 1-2, Ankara, Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1976, s. 78.
[3] Nezahat Arkun, **İntiharın Psikodinamikleri**, 2. bs., İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 2508, 1978, s. 25.

dolaysız ya da dolaylı sonucu olan her ölüm edimine intihar denir. İntihar girişimi de böyle tanımlanan, fakat ölüm sonucu vermeyen edimdir."[4] Durkheim kapsamlı yaklaşımıyla bu olguyu sosyal bir gerçeklik olarak ifade etmiş ve intiharların nedenini toplumla bireyin, birbirleriyle uzlaşamamasına bağlamıştır. Durkheim kendi intihar tipolojisini, bireyin toplumla etkileşimi çerçevesinde, toplumsal güçlerin bireyi etkilemesi gerçeğinden hareketle kurgulamıştır. İntihar eden kişi tarafından nasıl bir sonucun meydana geleceğinin bilinmesi, "yememek" gibi olumsuz davranışların da aynı sonuca götüreceğinin belirtilmesi yerindedir. Bu tanımda, kaza ile meydana gelen ölümler veya sonu ölüm olduğu öngörülmeden yapılan hareketler tanım dışı bırakılmıştır. Ayrıca bu tanım doğrudan doğruya kendilerini öldürmeye cesaret edemeyip de, örneğin ölüm cezasını gerektiren bir davranışta bulunanları da intihar etmiş kabul etmektedir.[5]

Halbwachs ile Delmas, Durkheim'ın bu tanımını biraz geniş bulurlar. Zira onlara göre Durkheim intihar eden kimsenin ölüm niyetinden, ölüm kararından söz etmemiştir. Halbwachs, Durkheim'ın tanımına *"Kendisini öldürmek niyetiyle olay kurbanı tarafından yapılan bir aksiyonun sonucu olan her ölüm intihardır."* ibaresini ekler. Ona göre intiharın tek nedeni, kesin ve çaresiz bir yalnızlık duygusudur.[6] Delmas'a göre ise; *"İntihar, aklı başında bir insanın, yaşamakla ölmek arasında bir seçme yapabileceği halde, her türlü ahlak baskısı dışında ölümü seçip kendini öldürmesidir"*.[7] Delmas'a göre intihar kaygı ve mizaç bozukluğu ile ilişkili olup bu mizaç bozukluğu biyolojik kökenli olarak kabul edilir ve çeşitli ruhsal hastalıklarda bulunabilir.[8]

---

[4] Emile Durkheim, **İntihar**, Çev. Zühre İlkgelen, İstanbul, Pozitif Yayınları, Nisan 2013, s. 5.
[5] Durkheim'a yapılacak eleştiri onun karmaşık ve pek çok öğenin etkili olduğu intiharı, tümüyle toplumsal etmenlerin sonucu olarak görme eğiliminin tek yanlılığındadır. Bireysel dinamikler (psikodinamik) güçlerin görüşlerinde yer almaması büyük bir eksikliktir. Çünkü intiharda toplumsal olduğu kadar bireysel nedenler de etkilidir. Bkz. Kamil Alptekin, Veli Duyan, **İntihar ve İntihar Girişimi**, İstanbul, Yeni İnsan Yayınevi, 2014, s. 22; Arkun, **a.g.e.**, s. 26.
[6] Georges Minois, **İntiharın Tarihi: İstemli Ölüm Karşısında Batı Toplumu**, Çev. Nermin Acar, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları, 2008, s. 364.
[7] Arkun, **a.g.e.**, s. 26-27.
[8] Alptekin, Duyan, **a.g.e**., s. 18.

Littre'ye göre ise, intihar kendini öldüren insanın eylemidir. Bu tanıma göre kaza ile zehir içen bir insanın ölümü de intihar olarak kabul edilmektedir.[9] Durkheim, kaza ile meydana gelen ölüm olaylarını intihar tanımının dışında bırakmaktadır.

Albert Camus'a göre intihar felsefik açıdan ele alınmalıdır ve ona göre "intihar" ciddi ve tek felsefi sorundur. Yaşamın yaşanmaya değer olup olmadığına karar vermek, felsefenin temel sorusunu yanıtlamaktır.[10] Camus'a göre intihar yalnızca toplumsal bir olay olarak ele alınmıştır; ancak tam tersine bireysel düşünceyle intihar arasında bir ilişki söz konusudur. Ona göre, bir intiharın pek çok nedeni vardır; fakat aslında kendini öldürmek yalnızca "çabalamaya değmez" demektir. Başka bir deyişle yaşam, yaşanmaya değmediği için insan kendisini öldürür.[11]

1905'te, Sigmund Freud, ilk kez, intiharı saldırganlığın "ben" e yönelmesi olarak açıklar. Toplumsal baskı nedeniyle, insan, saldırganlığını gerçek nesnesine -şu ya da bu nefret edilen kişiye- gösteremezse, bu saldırganlık öznenin kendisine yönelir. Freud'a göre kişi sevdiği ve fakat aynı zamanda nefret ettiği bir insanı kaybettiği zaman, ona karşı duyduğu öfke, düşmanlık gibi duygularını içine atar ve inkar eder. Bu görüşe göre bir insan kendisini öldürmüşse mutlaka başka birisini öldürmek istemiştir. Freud'un bu kuramı, Flaubert'in 1853 yılında Louise Colet'ye yazdığı şu cümleyle açıklanır: *"Başkaları öldürülemeyince ölmek istenecektir ve her intihar belki de engellenmiş bir cinayettir."* Bu bakış açısına göre, intihar oranı, dış şiddetin disiplin altına alındığı örgütlü toplumlarda artmaya yönelecek, dolayısıyla cinayet oranıyla ters orantılı olacaktır.[12]

Malapert'e göre intihar, neredeyse her zaman egoizmin tezahürüdür. Ferri ise şu fikirdedir: "*Bir kimsenin yakın ve muhakkak olan veya öyle zannedilen bir acıyı bertaraf etmek niyetiyle hayatına son vermesi intihardır."* Altavilla, Durkheim'ın

[9] Arkun, **a.g.e.**, s. 25-26.
[10] Albert Camus, **Sisifos Söyleni**, Çev. Tahsin Yücel, 38. bs., İstanbul, Can Yayınları, Şubat 2018, s. 21.
[11] **A.e.**, s. 22-23, 26.
[12] Minois, **a.y.**

tanımında manevi unsurun nazara alınmamasını bir hata olarak görür ve "*intihar kendini isteyerek öldürmektir"* der.[13]

İntihara ilişkin tüm bu tanımlamalar, bu eylemin karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Zira kişinin kendi iradesi ile kendi yaşamına son vermesi birçok etkenin sonucudur. Öte yandan, intihar kararına etken neden her ne olursa olsun son karar yine bireyin kararıdır. İntihar, kişinin kendisini öldürmesi, daha açık bir şekilde ölen kişinin kendisi tarafından yapılan bir hareket sonucu ölümün meydana gelmesi anlamına gelmektedir. Bu noktada bir başkasının yaşamına son verme şeklinde bir hareket söz konusu olmadığından, insan öldürme fiilinden de tamamen farklıdır. İntihar eden kişinin eylemi, ölüm neticesini kapsamakta ve kişinin kendini öldürmeye yönelik hareketleri neticesinde, ölüm meydana gelmediği takdirde, intihara teşebbüsten bahsedilmektedir. Bu hususlar, intihara yönlendirme suçunda, failin suç teşkil eden bir fiilinin olup olmadığı noktasında belirleyici olmaktadır.

II. İNTİHARIN TARİHÇESİ

İntiharın tarihsel gelişimi araştırıldığında, insanların hemen hemen her çağda sorunlarından kaçış yolu olarak bu metoda başvurduklarını görürüz. İlk çağlarda daha çok utanç, intikam, suçluluk duygusu, inanç ya da kahramanlık gibi nedenler insanları intihara iterken, günümüzde toplumsal ilişki ve sorunların değişikliğe uğraması nedeniyle insanları intihara iten birçok faktör daha bulunmaktadır. Nasıl ki intihar nedenleri geçmişten günümüze değiştiyse, intihara verilen tepkiler de değişiklik göstermiştir. Ancak tarihsel süreçte toplumların intihara bakışını en çok dini inanç ve gelenekler yönlendirmiş ve bu bakış açısı hukuksal kuralları da etkilemiştir.

Antikçağ'da intiharla ilgili farklı fikirler ileri sürülmüştür. Yunan toplumunda her büyük felsefe okulunun kendine özgü bir tavrı vardır ve Pythagorasçıların kesin karşıtçılığından, Epikurosçu ve Stoacıların hoşgörülü tavırlarına dek bütün görüşler bu toplumda taraftar bulmuştur. Atina, Sparta, Thebai gibi bazı kentlerde intihar

[13] Faruk Erem, **Adalet Psikolojisi**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınlarından: 194, 5. bs., Ankara, Ajans-Türk Matbaası, 1964, s. 336-337.

edenlerin cesedi için çeşitli cezalar öngörülürken, diğer kentlerde böyle cezalara rastlanmamaktadır.[14] Söz gelimi eski Yunan kentlerinde intihar ancak devlet tarafından izin verilmemişse yasa dışı kabul edilirdi. Atina'da kendini öldüren adam siteye karşı bir haksızlık etmiş sayılır ve "atimia" cezasına çarptırılırdı. Bu yaptırıma göre intihar edene saygıdeğer bir cenaze düzenlenmediği gibi, ceset parçalanıp ayrı gömülürdü. Fakat bu cezalar sadece kişi kendini öldürmeden önce ilgili makamlardan gerekli izni almamışsa verilirdi. Atina'da bir kişi intihar etmeden önce yaşamı kendisi için dayanılmaz kılan nedenleri Senato'ya bildirmekte ve bu isteği haklı görülürse intiharı yasal bir eylem olarak kabul görmekteydi.[15] İntiharın izne bağlı tutulması, bu tür fiilleri denetim altında tutmak amacını taşımaktaydı.[16]

Bireyin, yaşam ve ölüm arasında tercih yapabileceğini savunan ilk düşünür olan Antik Yunan filozofu Platon, bu tercihin yapılabilmesi için, kişinin devletin aldığı bir karar ya da çok acı veren kaçınılmaz bir talihsizlikle zorlanma durumunda bulunmasını gerekli saymıştır. Platon, "Yasalar" adlı eserinde intihar eden ve bu şekilde ölenlerin mezarlarının ayrı bir yerde olmasını, yanına da başkasının gömülmemesini, devlet toprağının on iki bölümünün sınırında ıssız ve adı olmayan yerlerde törensiz gömülmesini ve mezarlarının üzerinde mezar taşı ve adlarının bulunmamasını savunurdu.[17] İntihara karşı olan Aristoteles'in öğretisinin Platon'a göre daha katı olduğu söylenebilir. Ona göre, intihar kesinlikle kınanması gereken bir fiildir ve kişinin kendisine ve devlete karşı yapılmış bir haksızlıktır. İntihar, sorumluluklarından kaçan korkakların işidir ve erdeme aykırıdır. Aristoteles'e göre insan ne olursa olsun yaşamın felaketlerini soğukkanlılıkla karşılamalıdır.[18] Buna

[14] Minois, **a.g.e.**, s. 56-57. *Menoikeos, Themistokles*, İsokrates ve *Demosthenes*'in yurtseverce intiharları; *Aristodemos*'un vicdan azabı yüzünden intiharı; *Kleomenes*'in onur nedenli intiharı; *Pythogoras*'ın dini bir düşünceye bağlılığı yüzünden intiharı; *Panthea, Hero* ve *Sappho*'nun aşk yüzünden intiharı, Yunan tarihindeki gerçek ya da yarı efsanevi büyük yankılar uyandırmış intiharlardır. Bkz. **A.e**., s. 57.
[15] Durkheim, **a.g.e.**, s. 344-345.
[16] Mahmut Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", **Ceza Hukuku Dergisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Yıl: 5, Sayı: 12, Nisan 2010, s. 22.
[17] Platon, **Yasalar**, Çev. Candan Şentuna, Saffet Babür, 2. bs., İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 1994, s. 352.
[18] Minois, **a.g.e.**, s. 60.

karşılık Stoacı Okul taraftarları intiharın sadece izin verilen değil bilakis faziletli bir hareket olduğunu öğretirlerdi.[19]

Roma İmparatorluğu'nun ilk devirlerinde ise intihar eden ağır bir şekilde cezalandırılıyordu. Kendisini öldürmeye teşebbüs eden ve fakat ölmeyen asker ölüm cezasına çarptırıldığı gibi malları da müsadere edilirdi.[20] İlk krallık zamanında, intihar edenler hayvanlara teslim ediliyor veya bir darağacında teşhir ediliyordu. O dönemde finansal kaygıların bu konuda belirleyici olduğu söylenebilir. Çünkü o dönem için bir kölenin intiharı, sahibinin malvarlığı değerinde, bir askerin intiharı ise Roma ordusunda bir zayıflama olarak kabul ediliyordu. Bu nedenle intihara teşebbüs etmek cezalandırılmaktaydı. Bir asker için intihara teşebbüs etmek ile firar etmek denk bir suçtu ve cezası ölüm olabiliyordu.[21] Cumhuriyet döneminin sonundan itibaren ve İmparatorluk döneminde ise, kolay yaşama alışan ve Yunan felsefesini öğrenen Romalılar, intiharı hayata son vermenin hoş bir şekli kabul etmişlerdi. İntiharın yasaklanmadığı Roma'nın bu devirlerinde, intihara yardımın da cezalandırılmadığı belirtilmektedir.[22]

Hristiyan toplumlarının kurulmasıyla birlikte intihar açıkça yasaklanmıştır. Daha 452 yılında Arles Konsili tarafından intiharın bir cinayet olduğu ve ancak şeytanca bir öfkeden doğabileceği ilan edilmiştir. Bu yasaklama bir yüzyıl geçtikten sonra 563 yılında Prag Konsili'nde bir cezaya bağlanmış ve intihar edenlerin hiçbir ayinde onurlandırılamayacağı, naaşları mezara konulurken ilahi okunamayacağı karara bağlanmıştır. Din dışı mevzuat da bu durumdan esinlenerek dinsel cezalara maddi cezalar eklemiştir. Buna göre intihar edenin malları yasal varislerine değil, barona kalmaktaydı. Bunun dışında intihar edenlerin cesetleri sokaklarda sürüklenmekte, erkeklerin cesedi eski bir işkence aleti olan çatalla sürüklenip sonra asılmakta ve ceset kadına ait ise yakılmaktaydı. İntihar eden bir soyluysa unvanı iptal

[19] Mehmet Emin Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C: 4, Sayı: 1-2, s. 113, (Çevrimiçi) http://dergipark.gov.tr/suhfd/issue/26615/280285, 13 Aralık 2017.
[20] Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Makaleleri**, İstanbul, Güven Kitabevi, 2002, s. 5-6.
[21] Köksal Bayraktar, Serap Keskin Kiziroğlu, Ali Kemal Yıldız v.d., **Özel Ceza Hukuku - Cilt II: Kişilere Karşı Suçlar -1- (TCK m. 81-105)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Şubat 2017, s. 62.
[22] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 22.

edilir, ağaçları kesilir, şatosu yıkılır, arması parçalanırdı. 1789 Fransız Devrimi bütün bu baskı önlemlerini kaldırmış ve intiharı yasa tarafından öngörülen cürümler listesinden çıkarmıştır.[23]

Kilise Hukuku'nda cezalandırılan intihar, daha sonra laik yasalar tarafından da cezalandırılmaya başlanmıştır. Ancak laik hukukun intihara yönelik tepkisi yere ve geleneklere göre değişiklik göstermiş, bir yeknesaklığa sahip olmamıştır. Bununla birlikte, 18. yüzyıla kadar intihar, intihar edenin menkul ve gayrimenkul mallarının müsadere edilmesi suretiyle cezalandırılan bir fiil olmuştur. Ortaçağ'da ise, özellikle Kilise Hukuku'nun etkisiyle intihar edenin bedenine yönelik (cesedin teşhiri, gömülmesinin yasaklanması) cezaların da uygulandığı görülmektedir. İntihar en büyük günahlardan biri olarak kabul edilmiş ve bu günahın cezalandırılması gerektiği düşüncesi hakim olmuştur.[24] Zira bu dönemde devlet, dinin iyi uygulanmasını sağlamaktadır. Din, mutlak gerçeğin bir ifadesi olduğuna göre, devletin dinsizleri cezalandırma hakkı, hatta görevi vardır. Kişinin mallarına bu gerekçeyle el konulabilir, bedensel zarara uğratılabilir.[25]

Bu dönemde Fransa'da intihar eden kişinin cesedi ya da anısı aleyhine dava açma usulünün nasıl uygulanacağına ilişkin 1670 tarihli Büyük Ceza Kararnamesi'nin yirmi ikinci bölümünün ilk dört maddesi şu şekildedir: *"Madde 1. Düello, intihar ya da adalete açıkça isyan gibi, müteveffaya dava açmayı gerektiren durumlar, yani tanrısal ya da insani otoriteye karşı işlenmiş suçlar dışında, bir ölünün cesedine ya da anısına dava açılamayacak. Madde 2. Yargıç, eğer hala duruyorsa ölünün cesedine, yoksa anısına resen bir kayyım atayacak ve aileden bu görevi yapacak biri çıkarsa onlar tercih edilecek. Madde 3. Kayyım okuma yazma biliyor olacak, ant içecek ve davanın ilk soruşturması doğal olarak ona karşı açılacak: Bununla birlikte, son sorgu sırasında sanık iskemlesinde değil, tek başına ayakta duracak; yargılamanın her evresinde adı geçecek, ancak ceza ölünün cesedine ya da sadece anısına verilecek. Madde 4. Kayyım ölünün cesedi ya da anısı aleyhine verilmiş kararın temyizini isteyebilecek. Hatta ölünün yakınlarından biri*

[23] Durkheim, **a.g.e.**, s. 341-342.
[24] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 23.
[25] Yasemin Işıktaç, **Hukuk Felsefesi**, 5. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, Ekim 2018, s. 108.

onu bunu yapmaya zorlayabilecek, bu durumda masrafları bu kişinin karşılaması gerekecek."[26] Ancak görüldüğü gibi söz konusu kararname yalnızca uygulanacak usule ilişkin olup, cezalarla ilgili hiçbir bilgi içermemektedir.

Yine bu dönemde intihar eden kişi soylu veya ruhban sınıfına mensup olunca neredeyse hiç ceza uygulanmamaktaydı. Çünkü bu sınıflara mensup olanların intihar etmelerinin onur, cesaret, delilik gibi önemli veya affedilebilir bir nedeni olduğu kabul edilirdi. Oysa sıradan bir insanın intihar etmesi büyük bir suç ve günah olarak kabul edilmekteydi.[27]

Ortaçağdan 1789'a kadar intihara yardım fiilinin cezayı gerektirip gerektirmediği konusunda ise kesin bir bilgiye ya da kanuni hükümlere rastlanmamaktadır. Zira dönemin en önemli kanunu olan 1532 tarihli Carolina'da, intihara yardımla ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak bu dönemde intiharın cezalandırıldığı göz önüne alındığında, intihara yardımın da muhtemelen cezayı gerektirdiği sonucuna varılmaktadır.[28]

İngiltere'ye baktığımızda intihar ve intihara teşebbüs uzun bir süre suç sayılmıştır. 10. yüzyılda Kral Edgard, yayınladığı yasalardan birinde, intihar edenleri hırsıza, katile ve her çeşit caniye benzetmekteydi. Her intihar düzenli bir soruşturmaya, yargılamaya konu olur, intihar girişimi ve yardım edenler dahi genellikle cezalandırılırdı.[29] 1823 yılına kadar geçerli olan adet ise, intihar edenin cesedini sopaya geçirerek bir at tarafından sokaklarda sürüklemek ve hiçbir tören yapmaksızın bir yol kenarına gömmek şeklinde olmuştur. 15. yüzyılda Metz'de ise intihara teşebbüs edenler şiddetli bir şekilde dövülmekte, intiharı başaranların ise ruhunun toplumdan uzaklaştırılması için bir fıçının içine konularak nehre atıldığı belirtilmektedir. İntihar edenin cesedine yönelik geleneklere dayanan bu cezalar bir yerden diğer yere farklılık içerse de, Fransız İhtilali'ne kadar sürmüştür.[30] Her ne

[26] Minois, **a.g.e.**, s. 166-167.
[27] **A.e.**, s. 25.
[28] Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 17. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Kasım 2018, s. 159-160; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 23-24.
[29] Durkheim, **a.g.e.**, s. 342.
[30] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 23.

kadar bu ülkede cesede kazık çakılması, ölünün mezarlığa defnedilmemesi ve mallarının müsaderesi gibi müntehirin vefatı halinde uygulanan cezalar 1851 yılında kaldırılmış ise de, intiharın teşebbüs halinde kalması adam öldürmeye teşebbüs sayılarak cezalandırılmıştır. Bu fiil İngiltere'de 1962 yılında suç olmaktan çıkartılmıştır.[31]

18. yüzyılda intiharla ilgili sorular tüm açıklığıyla ortaya konulmaya ve tartışılmaya başlamıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru ise özellikle Beccaria, Montesquieu ve Voltaire'in etkisiyle intiharın kovuşturulması azalmıştır.[32] Avusturya'da müntehirin cezalandırılması 1850 yılına kadar sürmüştür. 1853 tarihli Avusturya Ceza Kanunu, intihar konusuna değinmemiştir. Almanya'da ise 1794 tarihli Prusya Kanunu talep üzerine öldürmeyi ve intihara yardım etmeyi suç olarak düzenlemiştir. Bunu izleyen birçok Alman Devleti de 19. yüzyılın ortalarına doğru intihara yardımı suç olarak düzenleyen hükme mevzuatlarında yer vermiştir. 06.05.1813 Bavyera Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle intihar ve intihara teşebbüs Almanya'da suç olmaktan çıkartılmıştır. 1871 tarihli Alman İmparatorluk Ceza Kanunu ise intihara yardımı özel bir suç olarak düzenlememiştir. Fransa'da intiharın cezalandırılmasına ise, 1789 devrimiyle son verilmiştir. Bu ülkede Dr. Guillotin tarafından millet meclisine yapılan bir öneri üzerine, 1790 yılında intihar suç olmaktan çıkartılmış ve 1791 tarihli yeni ceza kanununda intihardan söz edilmemiştir. Fransız İhtilali'nin intihar karşısındaki tutumunu benimseyen çağdaş kanunlar da intiharı suç olmaktan çıkartmışlardır.[33]

Yukarıda da belirttiğimiz üzere 16. yüzyıl ile 18. yüzyıl arasında, intiharın cezalandırılmasına karşı tepkiler artmıştır. İntihar kahramanca ve övgüye değer bir davranış olarak görülmese de, herkesin önünde yapılan yukarıda bahsi geçen kötü eylemler ve içlerinden birinin hatası yüzünden bütün ailenin lekelenmesi, mal müsaderelerinin hiçbir suçu olmayan mirasçıları sefalete düşürmesi gibi durumlara karşı çıkılmıştır. Zira Rönesans'tan itibaren gelişen bireycilik, ahlaki sorumlulukların

[31] Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", s. 128-129; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 24.
[32] Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", s. 120.
[33] Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Ceza Hukuku Makaleleri**, s. 5-6; Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", s. 126.

kişiselleşmesine ve toplu cezaların reddedilmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.[34]

18. yüzyılın sonlarından itibaren intihara yardımın suç sayıldığı açıkça ülke kanunlarında görülmektedir. Buna göre; İntiharı suç saymayan ve söz konusu fiilin gerçekleşmesine yardımda bulunanları cezalandırmayan kanunlar (Federal Alman, Belçika, İsveç, Finlandiya, Lüksemburg) ve intiharı suç saymayan ve fakat intihara yardımda bulunanları cezalandıran kanunlar (1921 Arjantin, 1852 Avusturya, 1930 Danimarka, 1902 Norveç, 1944 İspanyol, 1940 Brezilya) yer almaktadır. 5237 sayılı TCK da ikinci gruba dahildir.[35]

Hamlet'in sorusu, modernitenin doğuşundan kaynaklanan kaygıyı dile getirmiştir: "*Olmak ya da olmamak."* Bu sorunun tekrar sorulması için, yeni Avrupa bilinç bunalımını, yerleşmiş değerlerin yeniden altüst edildiği çağdaş dönemi beklemek gerekmiştir. Anlamsızlığın filozofları, kuşkusuz kendilerini bu konu üzerinde düşünmek zorunda hissetmiş ve tuhaf bir biçimde intiharın sunduğu çözüm yolunu reddetmiştir. Jean-Paul Sartre onu *"her tür özgürlükten vazgeçme"*, Karl Jaspers de *"yaşamı hiçe sayan kesin eylem"* olarak nitelendirir. Albert Camus de intiharı reddeder. Bugünün aydınları konuya 18. yüzyıldan daha az ilgi gösterse de, istatistiklerin zorlamasıyla tartışmalar devam etmektedir.[36]

20. yüzyılda da, intihara ilişkin hala üstü kapalı bir kınama ve tutarsızlık vardır. Edebiyattaki intiharlara, yerlerinden ayrılmayı reddeden askerlerin kahramanca intiharlarına, işkence altında konuşmamak için siyanür yutan direnişçilerin intiharlarında hayranlık duyulurken, nedenleri yeterince soylu gibi görünmeyen yoksulların sıradan intiharları kınanmaktadır.[37] 1900'lü yıllara kadar hemen her toplum ve devletler, genellikle dinsel görüşlerin etkisiyle intiharı bir suç olarak görmüşler ve her toplum kendi anlayışına göre de birtakım yaptırımlar uygulamıştır. Özellikle Avrupa'da kilisenin etkisi, Fransız ihtilaline kadar devam

[34] Minois, **a.g.e.**, s. 369.
[35] Mehmet Emin Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları**, C: 8, S: 1-3, İstanbul, 1994, s. 11 vd.
[36] **A.e.**, s. 368, 370.
[37] **A.e.**, s. 365.

etmiş, bu nedenle de intiharın cezalandırılması bu tarihe kadar süregelmiştir. Ortadoğu'da ise İslam dini etkili olmuş; fakat Avrupa'dan farklı olarak bu ülkelerde intihar eden kişinin gerek bedeni üzerinde maddi bir ceza, gerekse de yakınları hakkında yaptırım uygulanmamış, sadece dinsel açıdan bir yaptırım olarak cenaze namazının kılınmadan gömülmesi şeklinde bir uygulamaya gidilmiştir. Asıl cezanın öteki dünyada verileceğine inanılmıştır.[38]

Günümüzde Hıristiyanlıkta, yaşamın Tanrı'nın armağanı olduğu ve bu nedenle yaşamdan vazgeçilemeyeceği düşüncesi birçok kilisenin bakış açısını oluşturmaktadır. Bununla birlikte nonconformist kilise ve İngiliz kilisesi, ağır hastalık durumunda, bireylerin huzur içinde ölebilmeleri için ölüm tercihinde bulunabileceklerini kabul etmektedir. Yahudilikte de, yaşamın ne zaman son bulacağına Tanrı'nın karar verebileceği, ölümü seçmenin Tanrı'nın isteğine aykırı olacağı düşüncesiyle ölme hakkının bulunmadığı kabul edilmektedir. Bu nedenle de bireyin ölüm tercihi cinayetle eşdeğer tutulmakta ve yaşam her koşulda korunması gereken bir değer olarak görülmektedir.[39]

Kur'an-ı Kerim'de Ali İmran Suresi'nin 145. Ayetine göre; *"Hiçbir kimse yok ki, ölümü Allah'ın iznine bağlı olmasın. (Ölüm), belli bir süreye göre yazılmıştır…"* ve Nahl Suresi'nin 61. Ayetine göre; *"Ecelleri geldiği zaman onlar ne bir saat geri kalabilirler ne de öne geçebilirler."* Nisa Suresi'nin 29. Ayet'inde ise; *"Ey iman edenler! …Ve kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz Allah, sizi esirgeyecektir."* buyrulmaktadır.[40] İslamiyette intihar etmek günah kabul edildiği gibi öteki dünyaya yönelik sorumluluğun da adam öldürenler düzeyinde olduğu ifade edilmiştir. Yukarıda yer verilen ayetlerden görüleceği üzere insan, Allah'ın kendisine çizdiği yola razı olmalı ve yaşamın zorlukları karşısında sabır göstermelidir. İntihar yasaklandığından, intihara yönlendirme eylemlerinin de tazir cezasıyla (önceden belli

[38] Hakan Dede, "Adli Tıp Bilimleri Açısından İntihar" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı**, İstanbul, 1999, s. 12.
[39] Ömer Ömeroğlu, "Hukuksal Açıdan Ölme Hakkı ve Kabul Edilebilirliği Sorunu", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: XIII, S: 3-4, s. 89-90, (Çevrimiçi) http://hukukdergi.erzincan.edu.tr/hukuksal-acidan-olme-hakki-ve-kabul-edilebilirligi-sorunu-dr-omer-omeroglu/, 3 Ocak 2018.
[40] Kur'an-ı Kerim, Diyanet Vakfı Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı, (Çevrimiçi) http://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf, 15 Ocak 2018.

olmayıp da ulülemrin, hakimin takdirine bırakılan ceza) cezalandırıldığı belirtilmektedir.[41]

Bugüne gelindiğinde ise, ceza hukuku sistemlerinde intihar ve intihara teşebbüs eylemleri suç teşkil etmemektedir. Ancak dünyada hızı en çok artan ilk on ölüm nedeni arasında intihar gösterilmektedir.[42]

III. TÜRKİYE'DEKİ İNTİHARLARA İLİŞKİN İSTATİSTİKLER

İntihar; biyolojik, psikolojik, psikiyatrik, sosyolojik, ekonomik, kültürel, felsefi ve dini yönden pek çok boyutu olan, tek bir evrensel sebebi olmayan karmaşık bir davranıştır. Bu nedenle intihar olaylarına sadece ruhsal rahatsızlığı olan hastalarda değil, stres yaratan yaşam koşullarına tepki gösteren sağlıklı kişilerde de rastlanmaktadır. İntiharların çokluğu veya azlığı bir ülkenin ruh sağlığı derecesini göstermektedir.[43] Bu konuda kapsamlı tespitleri olan Durkheim'ın değerlendirmesine göre; intiharlar bir yandan bireyin ya toplumla aşırı bütünleşmesi (özgeci intihar; onuru lekelendiği için intihar edenler, batan gemisini bırakmayan kaptanlar, asker intiharları gibi) ya da yetersiz bütünleşmesi (bencil intihar) sonucu oluşmakta; bununla birlikte toplumsal düzenin ya yetersiz (kuralsız intihar) ya da aşırı düzenli olması (kaderci intihar) da intihara neden olabilmektedir.[44]

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından dünyada hızı en çok artan ilk on ölüm nedeni arasında "intihar" gösterilmekte ve üzerinde önemle durulması gereken bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, 2015 yılında Dünya'da 800.000 kişinin intihar sonucu öldüğünü bildirmiştir. İntihar sayısının 2030 yılında bir milyonun üzerine çıkacağı tahmin edilmektedir.[45] Her ne kadar diğer ülkelerle kıyaslandığında intiharların Türkiye'de yavaş ama giderek

[41] Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", s. 127.
[42] Dünya Sağlık Örgütü, İntihar, 2017, (Çevrimiçi) http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs398/en/, 15 Ocak 2018.
[43] Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", s. 7-8.
[44] Durkheim, **a.g.e.**, s. 136-241.
[45] Dünya Sağlık Örgütü, İntihar, 2017, (Çevrimiçi) http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs398/en/, 15 Ocak 2018.

artma eğilimi içerisine girmiş olduğu söylenebilirse de, büyük bir sorun olarak görülmediği de açıktır. Bunun nedenleri arasında İslam dininin intiharı yasaklamış olmasının etkisi büyüktür.

Geçmişten günümüze Türkiye'deki intihar rakamlarına göz atacak olursak; Türkiye'de 1916 ve 1922 yılları arasında intihar olaylarının çoğalması, Durkheim'in *"büyük çalkantılı olaylar zamanında intiharlar artar"* şeklindeki iddiasını desteklemektedir. Zira Birinci Dünya Savaşı yıllarında ülkesi işgal edilen, yakınlarını ve sevdiklerini kaybeden insanlar doğal olarak bir buhran dönemi geçirmiştir. Daha yakın tarihlere gelindiğinde, 1974 yılından itibaren Türkiye genelinde 15 yaş üzerindeki tüm yaş gruplarında intiharlarda bir artış olduğu görülmüştür. Ayrıca erkeklerde kadınlara oranla daha çok intihar olayına rastlandığı belirtilmiştir. 1989 yılında yapılan saptamalarda ise 15-34 yaş diliminde intiharlar % 6,6 oranında bir artış göstermiştir. İntihar biçimleri yönünden bakıldığında ise ilk sırada kendini asarak, ikinci sırada ilaç içerek, üçüncü sırada kendini yüksekten atarak gerçekleştirilen intiharların geldiği görülmektedir.[46]

Türkiye'de intihar istatistikleri Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından derlenmekte ve yayınlanmaktadır. O zamanki adıyla Devlet İstatistik Enstitüsü'nün[47] bir döneme ait saptamalarına göre; 1981 yılından itibaren geçim zorluğu ve ticari başarısızlık nedeniyle intihar edenlerin sayısı artış göstermiş ve % 2,8'den 1987 yılı itibariyle % 14,5'e yükselmiştir. İntihar nedenleri olarak da: hastalık, aile geçimsizliği, duygusal ilişkilerden kaynaklanan nedenler, öğrenim başarısızlığının etkili olduğu belirtilmiştir. Ancak pek çok intihar olayında geride kalanlar intihar nedenini bilmemekte ya da sakladıkları görülmektedir.[48]

1993-2002 yılları arasında da yine intihar vakalarında artışlar kaydedilmiştir. Ekonomik krizler, kentleşme oranında artışlar, kent hayatının bireyi yalnızlığa iten karmaşası gibi birçok toplumsal nedenler Türkiye'nin intihar oranına etki etmiştir.

[46] Dede, **a.g.e.**, s. 17-18.
[47] 18 Kasım 2005 tarihi itibari ile "T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü" nün adı Türkiye İstatistik Kurumu olarak değiştirilmiştir. TÜİK, Kalkınma Bakanlığı'na bağlı bir araştırma kurumudur. Türkiye İstatistik Kurumu, Tarihçe, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=tarihce, 17 Ocak 2018.
[48] Dede, **a.g.e.**, s. 16-17.

Devlet İstatistik Enstitüsü 2003 yılı verilerine göre Türkiye'de 2705 intihar vakası gerçekleşmiştir. Bu durum her 3,5 saatte bir 1 intihar gerçekleştiği şeklinde de sayısal olarak ifade edilmektedir. Türkiye bu intihar oranı ile düşük intihar oranı olan ülkeler arasında yer almaktadır. Ancak Türkiye'de intihar oranının düşüklüğünü yalnızca nüfusunun çoğunluğunun Müslüman olması ile açıklamak mümkün değildir. Durkheim'ın belirttiği gibi, her toplumun bugünden yarına değiştiremeyeceği bir mizacı olduğundan ve bu intihar eğiliminin kökeni toplumsal kümelerin manevi yapısında yer aldığından, Türk toplumunun intihar eğiliminin düşüklüğünü o manevi yapıyı oluşturan değerlerde ve yapılarda aramak gerekmektedir.[49]

TÜİK'ten alınan en son verilere göre,[50] ölümle sonuçlanan intihar sayısı 2015 yılında % 1,3 artmış, 2014 yılında 3169 iken 2015 yılında % 1,3 artarak 3211 kişi olmuştur. İntihar edenlerin % 72,7'sini erkekler, % 27,3'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. Ancak bu rakamlar ölümle sonuçlanan intiharlara ilişkindir. İntihar girişimlerinin ise bu sayının yaklaşık 20 katı olduğu tahmin edilmektedir. Tüm bu veriler intiharın günümüzde önemli bir halk sağlığı problemi olduğunu göstermektedir.

Bunun dışında kaba intihar hızının değişmediği belirtilmiştir. Kaba intihar hızı yüz bin nüfus başına düşen intihar sayısını ifade etmekte olup, 2015 yılında değişmeyerek yüz binde 4,11 olarak gerçekleşmiş, başka bir ifade ile 2015 yılında her yüz bin kişiden dördü intihar etmiştir. Aşağıda TÜİK resmi sitesinden alınan tablodan[51] da görüleceği üzere kaba intihar hızının 2015 yılında en yüksek olduğu il yüz binde 9,17 ile Kars olmuş ve bu ili yüz binde 8 ile Ardahan ve yüz binde 7,05 ile Karaman izlemiştir. Kaba intihar hızının en düşük olduğu il ise, yüz binde 1,10 ile Çankırı olmuştur. Bu ili yüz binde 1,21 ile Rize ve yüz binde 1,54 ile Kilis izlemiştir.

[49] Tunç Boran, "1993-2002 Yılları Arasında Türkiye'deki İntihar Olaylarının Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı**, Ankara, 2006, s. 173.
[50] Türkiye İstatistik Kurumu, İntihar İstatistikleri, 2015, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516, 3 Ekim 2017.
[51] TÜİK, İntihar İstatistikleri, 2015.

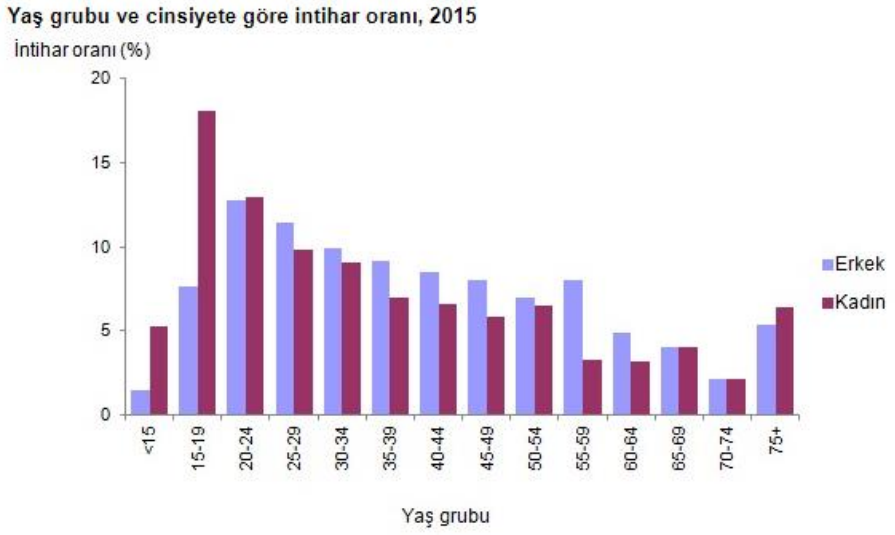
Kaba intihar hızının en yüksek ve en düşük olduğu ilk 5 il, 2015

(Yüz binde)

En yüksek iller	Kaba intihar hızı	En düşük iller	Kaba intihar hızı
Kars	9,17	Çankırı	1,10
Ardahan	8,00	Rize	1,21
Karaman	7,05	Kilis	1,54
Tunceli	6,95	Gümüşhane	2,01
Eskişehir	6,59	Iğdır	2,08

Tablo-1: TÜİK, Türkiye'de Kaba İntihar Hızının En Yüksek ve En Düşük Olduğu İlk 5 İl, 2015.

Yine aşağıda TÜİK resmi sitesinden alınan grafiğe göre[52], intihar eden kişiler yaş grubuna göre incelendiğinde, 2015 yılında intihar edenlerin % 34,3'ünü 15-29 yaş grubundakiler oluşturmaktadır. İntihar eden kişiler cinsiyete göre incelendiğinde, intihar eden kadınlarda en yüksek oran % 18 ile 15-19 yaş grubunda bulunurken, erkeklerde ise bu oranın en yüksek % 12,8 ile 20-24 yaş grubunda olduğu görülmektedir. İntihar eden erkeklerin % 33,3'ünün, kadınların ise % 46'sının 30 yaşından küçük olduğu görülmektedir.

Grafik-1: TÜİK, Türkiye'de Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre İntihar Oranı, 2015.

[52] TÜİK, İntihar İstatistikleri, 2015.

Ek-1'de yer alan tablodan[53] da görüleceği üzere intihar eden kişilerin 2014 yılında % 22,2'si ilkokul mezunu iken 2015 yılında bu oran % 23,7 olmuştur. İlkokul mezunlarını % 21,4 ile ilköğretim, % 20,9 ile lise ve dengi okul, % 11,7 ile yükseköğretim mezunları izlemiştir.

Yine Ek-2'de yer alan tabloda[54] intihar eden kişilerin medeni durumuna göre incelendiğinde, 2015 yılında intihar edenlerin % 50,5'ini evli, % 37,7'sini hiç evlenmemiş, % 7,2'sini boşanmış, % 4,6'sını ise eşi ölmüş olanlar oluşturmuştur. Cinsiyete göre medeni durum incelendiğinde, 2015 yılında intihar eden erkeklerin % 54'ünün evli, % 36,4'ünün hiç evlenmemiş, intihar eden kadınların ise % 41,1'inin evli, % 41'inin hiç evlenmemiş olduğu görülmektedir.

Öte yandan TÜİK'in daha yeni tarihli verilerine göre ölümle sonuçlanan intihar sayısı 2016 yılında % 5,6 azalarak 3064 kişi olmuştur. İntihar edenlerin % 76,1'ini erkekler, % 23,9'unu ise kadınlar oluşturmuş, yüz bin nüfus başına düşen intihar sayısını ifade eden kaba intihar hızı, 2015 yılında yüz binde 4,15 iken 2016 yılında yüz binde 3,86'ya düşmüştür.[55]

Bununla birlikte Türkiye'de intiharların büyük bir çoğunluğunun nedeninin saptanamıyor olması düşündürücüdür. TÜİK 2014 verilerine göre nedeni tespit edilemeyen intihar oranı, 2013 yılında % 54,1 iken 2014 yılında bu oran % 52,9'a düşmüştür. İntihar nedenleri arasında 2013 yılında ilk sırada % 16,1 ile hastalık gelirken, bunu % 9,3 ile aile geçimsizliği ve % 6,8 ile geçim zorluğu takip etmiştir. Bu oranlar, 2014 yılında sırasıyla hastalık % 17,9, aile geçimsizliği % 9,0 ve geçim zorluğu nedeniyle % 8,4 olmuştur.[56] İntiharlar yaş grubuna göre incelendiğinde, intiharların çoğunluğu 15-35 yaşları arasında görülmektedir. Son yıllarda 75+ yaş grubunda da intihar artmıştır.

[53] Türkiye İstatistik Kurumu, Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2015, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516, 3 Ekim 2017.
[54] Türkiye İstatistik Kurumu, Medeni Durum ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2015, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516, 3 Ekim 2017.
[55] Türkiye İstatistik Kurumu, Ölüm İstatistikleri, 2016, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24649, 16 Ocak 2018.
[56] Türkiye İstatistik Kurumu, Ölüm İstatistikleri, 2014, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do;jsessionid=GkcfhfQPVp83pMTqWlC3JSKymNqTtxM0y3y2d5W2ssP25Qvc8zJG!-1277153246?id=18626, 17 Ocak 2018.

TÜİK'ten alınan Ek-3'te yer alan tabloya[57] göre intihar için en çok kullanılan yöntem "ası" dır. "Ateşli silah kullanmak" ikinci sırada, "yüksekten atlamak" üçüncü sırada, "kimyevi madde kullanmak" ise dördüncü sırada gelmektedir. Türkiye'de intihar edenlerin büyük çoğunluğu evli ve ilkokul mezunudur. Son yıllarda intihar hızı en yüksek olan iki bölgemizin ilki Ege, ikincisi ise Doğu Anadolu Bölgesi olduğu görülmektedir. İki bölgenin sosyoekonomik düzeyi farklı olduğundan sonuç dikkat çekicidir.

Türkiye'deki cinsiyete göre intiharların dağılımının dünyadaki dağılımla benzer olduğu söylenebilirse de, son yıllarda kadın intiharları, zorla intihar ettirme ve intihar süsü verilen öldürme olayları artmıştır. Özellikle aile meclisinin kararıyla işlenen ve "töre cinayeti" olan birçok durumda olaya intihar süsü verilmektedir.[58] Töre ve namus söz konusu olduğunda kadının intihar etmesi için baskı yapılmakta; kadın intihar etmeye razı olmazsa yakınları tarafından öldürüldükten sonra intihar süsü verilmeye çalışılmaktadır. Kasten öldürmenin töre saikiyle işlenmesi halinde ceza ağırlaştırılmış müebbet hapistir (TCK m. 82/1-k). Bu nedenle kadınlara yönelik töre saikiyle işlenen kasten öldürme eylemlerinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından kurtulabilmek için yapılan eylemlere intihar süsü verildiği belirtilmektedir.[59]

Hal böyle iken töre veya namus saikiyle intihara yönlendirmenin suçun nitelikli halini teşkil edeceği TCK'da gösterilmemiştir. Kasten öldürme suçunun töre

[57] Türkiye İstatistik Kurumu, Şekline ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2015, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516, 3 Ekim 2017.

[58] *"Öldürülen Rahime'nin belirlenemeyen birisiyle cinsel ilişki kurduğu, bakire olmadığı söylentisi üzerine annesi, üvey babası, amcaoğlu ve iki akrabası tarafından tasarlanarak öldürülmüştür. Olay kolluğa intihar olarak bildirilmiştir. Ancak soruşturma aşamasında, kimliğini gizleyen bir kişi, kolluğa ihbarda bulunarak ve yargılama sürecinde mahkemede tanıklık yaparak olayın cinayet olduğunun ortaya çıkarılmasında büyük katkıda bulunmuştur. Sanıkların töre saikiyle insan öldürme suçundan cezalandırılmalarına karar verilmiştir."* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 22.10.2010 Tarihli, 1759/246 sayılı karar** ve intihar süsü verilen töre ve namus cinayetlerine ilişkin açıklama ve örnekler için bkz. Türkan Yalçın Sancar, **Türk Ceza Hukukunda Kadın**, Ankara, Seçkin, Ekim 2013, s. 270, 271, 286.

[59] Ali Pehlivan, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İntihara Yönlendirme Suçu", **Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması**, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferansı Serisi No. 1 Ceza Hukuku, Ed. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Mayıs 2013, s. 263.

saikiyle işlenmesi suçu ile aynı nitelikteki bu tür fiillerin de cezalandırılmaları bakımından TCK'da bir düzenleme yapılarak farklılık ortadan kaldırılabilir.[60]

Özellikle Siirt ve Batman başta olmak üzere, Doğu ve Güneydoğu Bölgeleri'nde, kadın intiharlarında önemli artışlar gözlemlenmektedir. Bu konuda yapılmış birçok araştırmanın her ne kadar doğrulanması gerekse de, TÜİK verileri de artan kadın intiharlarını doğrulamaktadır.

IV. HUKUKİ AÇIDAN İNTİHAR KAVRAMI

Tarih boyunca toplumların intihara bakışını en çok dini inançlar yönlendirmiş ve bu bakış açısı hukuksal kuralları da etkilemiştir. İntihar fiilinin cezalandırılması konusunda geçmişten günümüze kadar cezalandırılması ve cezalandırılmaması gerektiği şeklinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. İntiharın cezalandırılmaması gerektiğini savunan görüş taraftarlarından İtalyan düşünür Beccaria'ya göre, intiharın cezalandırılması isabetli değildir. Fransız hukukçu Beccaria'ya göre intihar, gerçek anlamıyla bir cezanın uygulanmasına imkan vermeyen bir suçtur. Zira böyle bir ceza, olsa olsa ya ölen kişi dışındaki suçsuz insanlara ya da soğuk ve duygusuz cansız bir gövdeye uygulanabilir.[61]

Montesquieu da, İran Mektupları adlı eserinin yetmiş altıncı mektubunda intiharın suç sayılmaması gerektiğini ifade etmektedir. Söz konusu mektubunda yazar; intihar edenlere karşı yapılanlar ve buna ilişkin yasaların fazlasıyla haksız ve adaletsiz olduğunu, intiharın ne topluma ne Tanrı'ya zarar verdiğini, toplumun karşılıklı menfaat zemini üzerine kurulduğunu ve eğer toplum insan için bir yük, bir zorluk, bir zahmet ve sıkıntı kaynağı oluyorsa bireyin bu toplumdan çekilmekte özgür olduğunu belirtmektedir. Ayrıca yaşam hakkının bir lütuf olarak verildiğini ve

[60] Ayşegül Huysal, "Türk Ceza Hukukunda Kadının Kamusallığı", **Kadın, Kamusal Alan ve Hukuk**, Ed. Ülker Yükselbaba, İstanbul, Tekin Yayınevi, Mart 2017, s. 180, 181.

[61] Cesare Beccaria, **Suçlar ve Cezalar Hakkında**, Çev. Sami Selçuk, 6. bs., Ankara, İmge Kitabevi, Haziran 2016, s. 165. Beccaria'ya göre nasıl bir heykelin kırbaçlatılması hiçbir iz bırakmazsa, cezanın cansız bir gövdeye uygulanmasının da, yaşayan insanlar üzerinde hiçbir etkisi olmayacaktır. İntihar eden kişinin yakınlarına ceza uygulanması durumunda ise, ceza esasen haksız ve zorbaca olacaktır. Çünkü insanın siyasal özgürlüğünün varlığı, zorunlu olarak cezaların salt kişisel olmalarını gerektirir. Zira ceza kişisel değilse, özgürlük de yoktur.

fakat kişi bunu artık bir lütuf gibi göremiyorsa bunu reddetme hakkına sahip olması gerektiğini söylemiştir.[62]

İtalyan doktrininde Delpino'ya göre de, intihar eden kişiyi cezalandırmak mümkün değildir. İspanyol doktrininde Maillo'ya göre ise intihar eden kişi ölmüş olacağı için ölen kişinin cezalandırılması mümkün değildir.[63]

İskoç filozof, ekonomist ve tarihçi David Hume, herkesin yaşamla ölüm arasında seçim yapma özgürlüğü olduğunu ileri sürer. Ona göre insan yaşamı mutsuz olabilir ve varoluşu daha fazla uzatılırsa yaşamı seçmek uygun olmayabilir. Ayrıca yaşamından vazgeçen bir insanın topluma zarar verdiği söylenemez.[64]

İntiharın cezalandırılması gerektiğini savunan görüş taraftarlarından İtalyan doktrininde Pessina'ya göre ise, intihar suç sayılmalıdır ve başkasının intiharına iştirak eden kişi kasten insan öldürmeye iştirakten cezalandırılmalıdır.[65]

Hal böyle iken önceleri intiharı suç olarak kabul eden ve ceza kanunlarında buna ilişkin hükümlere yer veren ülkelerde dahi bugün intihar fiili suç olarak görülmemektedir. Aynı şekilde Türk doktrininde kabul edilen görüşe göre, intihar eden kişinin fiilinin suç olarak kabul edilmesinin bir yararı bulunmamaktadır. İntihar eden kişinin fiili hem hukuk düzenine aykırı değildir, hem de intihar eden kişinin ailesi intihar fiilinden dolayı herhangi bir haksızlığa uğramamaktadır.[66] Erem'e göre kendi kendini öldürmeyi cezalandırmak cesedi cezalandırmak olur. Nitekim ceza hukuku insanlar arası ilişkileri inceler ve kişinin kendini yok etmesini bu sebeple dikkate almaz.[67]

---

[62] Montesquieu, **İran Mektupları**, Çev. Muhiddin Göklü, İstanbul, Hüsnütabiat Matbaası, 1963, s. 241-243.
[63] Delpino, Diritto Penale, Parte Speciale, Napoli, 2006, s. 439'dan akt. Mustafa Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", **Ceza Hukuku Dergisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Yıl: 6, Sayı: 16, Ağustos 2011, s. 32.
[64] David Hume, **İntihar Üzerine ve Diğer Denemeler**, İstanbul, Biblos Yayınları, 2017, s. 14, 18.
[65] Faruk Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", **Yargıtay Dergisi**, C:16, S:4, Ekim 1990, s. 491, (Çevrimiçi) http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ekim1990.pdf, 8 Aralık 2017.
[66] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 32-33.
[67] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 490, 492.

Tüm bu nedenlerle intihar fiili 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 454. maddesinde olduğu gibi 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 84. maddesi kapsamında da suç değildir. Çünkü intihar fiilinin; fail ile mağdur sıfatının aynı kişide birleşemeyeceği, ölmüş kişinin cezalandırılmasının imkansızlığı ve intihar eden kişinin yakınlarının hem cezaların şahsiliği ilkesi hem de esasında suç teşkil etmeyen bir fiilden dolayı sorumlu tutulamayacağı gerçeği karşısında cezalandırılması mümkün değildir.[68] İntihar fiilinin cezalandırılmamasının nedeni 84. maddenin gerekçesinde; *"Ahlaken tasvip edilmeyen bir tasarruf olan intihar veya intihara teşebbüs olgusu, bizatihi cezalandırılabilir bir davranış niteliği taşımamaktadır"* şeklinde ifade edilmiştir.[69] Nitekim intiharın teşebbüs halinde kaldığı durumlarda cezalandırılması, intihara teşebbüs ettikten sonra bundan vazgeçmek isteyeceklerin şevkini kırabileceğinden cezalandırmada sosyal yarar bulunmadığı da açıktır.[70]

Ayrıca intihar eden veya buna teşebbüs edenlerin akli dengelerinin bozuk olabileceği de düşünüldüğünde, bu kişileri cezalandırmak yerine esasında acınması gereken kişiler olduğu unutulmamalıdır.[71] İntiharı düşünen kişinin zaten bunalımlarının olduğu kabul edilirse, intihara teşebbüsten dolayı kişiye yaptırım uygulanması kişiyi daha çok bunalıma sokacaktır. Burada devletin ve toplumun üzerine düşen intihar nedenlerini kavramak ve bireyleri intihara sürükleyen bu nedenleri ortadan kaldırmaya çalışmaktır. Bu sayede artan intihar olaylarının önüne geçilebilir. Zira toplumun yapı taşı olan bireyin bu davranışı yalnızca kendine karşı yapmış olduğu bir kötülük olarak değil, toplumsal bir kayıp olarak algılanmaktadır.[72]

Bugün bir intihar olayı gerçekleştiğinde, olayın gerçekten intihar olup olmadığı, intihar eylemi sonucu hayatta kalan ya da ölen kişinin cezalandırılıp cezalandırılmayacağı veya intihar eden kişinin intiharında üçüncü bir kişinin rol

[68] Özen, **a.y.**
[69] Adem Sözüer, Selman Dursun, Serdar Talas, **Türk Ceza Hukuku Reformu Mevzuatı**, İstanbul, 4. bs., Alfa Basım Yayım, Ocak 2017, s. 208.
[70] Sulhi Dönmezer, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, 17. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Ekim 2004, s. 100.
[71] Ayhan Önder, **Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar,** İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994, s. 78.
[72] Dede, **a.g.e.**, s. 7.

oynaması halinde nasıl bir yol izleneceği hukukun kapsamına dahil olmaktadır. Kişinin kendini öldürmesi hukuksal kişiliğinden feragat etmesidir ve hiçbir hukuk kuralı bu durumu uygun görmez. Ancak hukuk bilimine düşen, intihar olayına kendi alanı içinde ilgisiz kalmak değil, "insan" olgusu üzerinde varmış olduğu değerler açısından ona olumsuz bir tavır göstermektir.[73]

Başka bir deyişle, bireyin herhangi bir koşula bağlı olmaksızın yaşamayı reddederek ölümü seçme özgürlüğünü tanımanın ya da kendisine anlamsız gelen yaşamdan vazgeçebilmesinin kabulünün intiharı hukuksallaştırmak anlamına geleceği kuşkusuzdur. Bireyin içinde doğduğu topluma, ailesine, çevresine karşı ödevleri vardır ve intihar ederek bu ödevlerinden sıyrılmasına izin verilmemelidir. Zira "*Hukuk, düzeni; intihar ise kaosu ifade eder.*"[74] Bu nedenle bireyin intiharı seçme özgürlüğünün tanınması toplumsal düzeni temelinden sarsabilir.

Buna rağmen hukuken intiharın önüne geçilmesi mümkün olmasa da; çalışmanın ikinci bölümünde inceleneceği üzere intihara azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme veya yardım etme şeklindeki intihara yönlendirme eylemleri 5237 sayılı TCK m. 84/1-2 kapsamında cezalandırılabilmektedir. Çünkü intihara yönlendirmede kişinin kendisine değil, bir başkasının yaşama hakkına saldırı söz konusudur. Nitekim günümüzde intihar ve intihara teşebbüs fiillerini cezalandıran ceza kanunu bulunmasa da, bir başkasını intihara yönlendirme eylemleri ülkemizin de dâhil olduğu birçok ülkenin ceza kanununda suç teşkil etmektedir.

V. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇU

İntiharın tarihçesini yukarıda anlatırken önceleri farklı ülkelerin intiharı suç olarak kabul ettiğini ve buna ilişkin cezalar düzenlediğini açıklamaya çalıştık. Belli bir dönemden sonra ise önemli düşünürlerin ve Avrupa'da Fransız İhtilali'nin etkisi

[73] Bahri Savcı, **Yaşam Hakkı ve Boyutları**, S.B.F. Basın Ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, 1980, (Çevrimiçi) http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/075.pdf, 3 Ocak 2018, s. 31.
[74] Ömeroğlu, **a.g.m.**, s. 90.

ile intiharın suç olarak kabul edilmediği görülmektedir. Artık günümüz hukuk sistemlerinde intihar suç değildir. İntiharın hukuken önlenmesi mümkün olmadığına göre, intihara yönlendirme eylemlerinin suç olarak düzenlenmesi yoluna gidilmiştir. Bu doğrultuda çeşitli ülkelerin intihara yönlendirme fiillerini (azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme, yardım etme) suç olarak kabul edip etmediklerine değinmek gerekmektedir.

A. Anglo-Sakson Hukukunda İntihara Yönlendirme Suçu

1. Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde, California, Colorado, Columbia (District of Columbia), Oregon, Vermont, Washington, Montana gibi eyaletlerde *"hekim destekli (yardımlı) intihar"* meşru sayılmaktadır.[75] Ancak bu birkaç eyalet dışındaki tüm eyaletlerde intihara yardım eylemleri suç olarak düzenlenmiştir. California, Colorado, Columbia (District of Columbia), Oregon, Vermont ve Washington eyaletleri, kendi hukuk sistemlerinde intihara yardımı düzenleyen yasalar çıkarmışlardır. Montana eyaletinde ise intihara yardımı düzenleyen herhangi bir yasal düzenleme mevcut değildir. Ancak Montana mahkemelerince verilen kararlar, bu eyalette de hekim yardımlı intihara yardımın suç kapsamında sayılamayacağı fikrinden yanadır.

İntihara yardımı dünyada ilk legalleştiren Amerika Birleşik Devletleri'nin Oregon eyaleti olmuştur.[76] Yardımlı intiharın legalleşmesi sürecinde Oregon eyaletinde çıkarılan *Haysiyetli Ölüm Yasası* (Death With Dignity Act - DWDA), sadece hastanın intiharına medikal bir yardımı içermektedir. Ancak bu düzenleme asla bir doktor tarafından direkt olarak herhangi bir enjeksiyon, aktif ötanazi yahut merhamete dayalı bir öldürme eylemini kapsamamaktadır.[77] Ayrıca kişinin bu

[75] Death With Dignity, Death Wıth Dignity Around The U.S., (Çevrimiçi) https://www.deathwithdignity.org/take-action/, 23 Ocak 2018.
[76] Oregon Public Health Division, Death with Dignity Act History, (Çevrimiçi) http://www.oregon.gov/oha/PH/PROVIDERPARTNERRESOURCES/EVALUATIONRESEARCH/DEATHWITHDIGNITYACT/Documents/history.pdf, 20 Kasım 2017.
[77] Berat Özsarı, **Hollanda Hukukunda Ötanazi Düzenlemesi ve Türk Hukukunda Uygulanabilirliği Sorunu**, Ankara, Adalet Yayınevi, Şubat 2017, s. 77-82.

şekilde hayatını sonlandırabilmesi işlemi için yaş, vatandaşlık, ehliyet, katlanılmaz bir hastalıktan muzdarip olmak gibi birçok koşulu taşıyor olmak gerekmektedir.[78]

2. İngiltere

İngiltere'de 1962 yılına kadar teşebbüs halinde kalan intihar eylemi dahi 1861 tarihli *Kişilere Karşı İşlenen Cürümler Hakkında Kanun* (Act Of Felonies Against Persons) hükümlerine göre para cezası ve iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktaydı.[79] Ancak 1961 yılında çıkarılan İntihar Yasası intiharı suç olmaktan çıkarmıştır.[80] İngiltere Ceza Kanunu'nun 158. maddesine göre, bir başkasının intiharına yardım eden, onu cesaretlendiren, yol gösteren ya da imkân sağlayan veya buna teşebbüs eden, 14 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır. Ayrıca 159. maddede de intihar anlaşmaları düzenlenmiştir. Suçun kovuşturması ancak Cumhuriyet Savcılıklarının izniyle yapılabilmektedir.[81]

Ayrıca İngiltere'de son yıllarda yardımlı intiharın legalleşmesi yönünde talepler artmış, yardımlı intiharın meşru hale gelmesi için yasa tasarıları sunulmuş ve bu konu üzerinden pek çok tartışma yaşanmış olsa da, herhangi bir yasal değişiklik yapılmış değildir.[82] Bu nedenle bugün İngiltere'de yukarıda yer verilen kanun maddeleri uyarınca intihara yönlendirme eylemleri halen suç teşkil etmektedir.

[78] Oregon Public Health Division, Death with Dignity Act Requirements, (Çevrimiçi) http://www.oregon.gov/oha/PH/PROVIDERPARTNERRESOURCES/EVALUATIONRESEARCH/DEATHWITHDIGNITYACT/Documents/requirements.pdf, 20 Kasım 2017.
[79] Özsarı, **a.g.e.**, s. 82.
[80] Suicide Act 1961, Article 1, (Çevrimiçi) https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Eliz2/9-10/60, 20 Kasım 2017.
[81] United Kingdom Penal Code, Article 158-159, (Çevrimiçi) http://agc.gov.ms/wp-content/uploads/2010/02/penal_code.pdf, 20 Kasım 2017.
[82] House of Commons Library, Assisted Suicide, 2014, (Çevrimiçi) http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN04857, 23 Ocak 2018; House of Commons Library, The Assisted Dying (No 2) Bill 2015, (Çevrimiçi) http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7292, 23 Ocak 2018.

B. Kıta Avrupası Hukukunda İntihara Yönlendirme Suçu

1. Almanya

Alman Ceza Kanunu'nda 2015 yılında yapılan değişikliğe kadar, intihar ve intihara teşebbüs eylemi bir suç olarak kabul edilmediği gibi, intihara yardım ve teşvik eylemleri de ayrıca bir suç olarak kabul edilmemekteydi. Ancak Alman Ceza Kanunu'nun 216. maddesinde, "Mağdurun İsteğiyle Adam Öldürme" başlığı altında "talep üzerine öldürme" düzenlenmekteydi. Söz konusu düzenleme; *"(1) Öldürdüğü insanın açık bir şekilde ifade edilmiş ve ciddi isteği üzerine, o kişiyi öldürmeye sevk edilmiş olan bir kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Bu suça teşebbüs cezalandırılır."* şeklindeydi.[83] Fakat hasta da olsa bir kişinin talebi olmadan acılarına son vermek düşüncesiyle öldürme eylemi gerçekleştirilmişse, "kasten adam öldürme" suçuna ilişkin Alman Ceza Kanunu'nun 211, 212 ve 213. maddeleri uygulanmaktaydı.[84]

Alman Hukukuna göre bir eylemin intihara yardım eylemi olarak kabul edilebilmesi için, intihar eden kişinin asıl fail olması, işbirliği yapan kişinin eyleme katılımının sadece destekleme yardımı ile sınırlı kalmış olması gerekmektedir. Bu durumda örneğin öldürücü bir maddenin yardım eden tarafından hastaya içirilmesi halinde yardım eden fail "talep üzerine öldürme" yi düzenleyen 216. madde hükmü ile yargılanacak iken, öldürücü maddenin hastanın kendisi tarafından yutulması halinde suç teşkil etmeyecektir. Bu konuda somut örnek vermek gerekir ise, Hackethal davası olarak bilinen Münih Yüksek Eyalet Mahkemesinin verdiği bir kararda (OLG München NJW 1987, 2940 vd.); suçsuzluğunu garanti altına almak isteyen bir doktorun, hastaya ilacı bıraktıktan sonra odayı terk etmesi ve kendisine ulaşılmasını engellemesi şeklindeki eylemi cezai yaptırıma tabi tutulmayacak bir intihara yardım olarak değerlendirilmiştir. Ancak burada doktorun hastayı

[83] Feridun Yenisey, Gottfried Plagemann, **Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB),** 2. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Nisan 2015, s. 322.

[84] Criminal Code of the Federal Republic of Germany (1971, amended 2016), German version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28, 25 Ocak 2018; Mehmet Emin Artuk, A. Caner Yenidünya, "Ötanazi", **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 136; Özsarı, **a.g.e.**, s. 84.

kurtarmakla sorumlu olduğu ve hareketsiz kalma eyleminin ihmali davranışla adam öldürme olarak kabul edilebileceği belirtilmektedir.[85] Dolayısıyla 2015 yılında yapılan değişiklikten önce, Alman ceza hukukunda intihara yardımın cezalandırılmadığı, 216. madde hükmünde ise cezalandırılan eylemin aktif ötanazi olduğu söylenebilir.

Aynı dönemde verilen Alman Federal Mahkemesi'nin ünlü Sirius kararında (BGH, 05.07.1983-1 StR 168/83) ise; fail, mağduru başka bir gezegende yaşayan üstün bir ırkın mensubu olduğuna inandırıp güvenini kazanmıştır. Daha sonra mağdura, intihar etmesi halinde yeni bir bedende hayat bulacağına yönelik telkinlerde bulunmak suretiyle intihara yönlendirmiştir. Ancak mağdurun son anda vazgeçmesiyle işlemek istediği suç teşebbüs aşamasında kalmış ve Mahkeme failin, kasten öldürme suçunun dolaylı faili olacağına hükmetmiştir.[86]

Bir diğer tartışmalı Federal Yüksek Mahkemesi içtihadına göre, intihar eden kişi bilincini kaybetmesi ile olayın geri kalanı üzerindeki hakimiyetini kaybeder ve bu nedenle hakimiyet hazır bulunan diğer kişinin eline geçer. Bu noktada hastayı kurtarmakla sorumlu olan kişinin hareketsiz kalması intiharın gerçekleştirilmesine *"sonradan gelen suça iştirak"* anlamında değerlendirildiğinde, bu kişinin fail olarak ihmalden doğan cezai sorumluluğunun söz konusu olduğu belirtilmektedir. Ancak söz konusu sorumluluğun Alman Ceza Kanunu'nun 323/c maddesine[87] göre yardım etme görevinin ihmali ile değil, 13. maddeye göre adam öldürme suçunun ihmal suretiyle işlenmesinden doğacağı ifade edilmektedir.[88]

---

[85] Gunnar Duttge, "Sterbehilfe Im Deutschen Recht" (Alman Hukukunda Ötanazi), Çev. Beril Özcanlı, Zeynep Elibol, **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi**, Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 224-225.

[86] Eser Olgun, "Kasten Öldürme Suçunun Türk-Alman Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Bakımından İncelenmesi", **Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,** C: 19, S: 2, İstanbul, 2013, s. 1643, (Çevrimiçi) http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/531, 6 Şubat 2018.

[87] Yardım Etmeme Suçu, Alman Ceza Kanunu madde 323/c; "*Kaza veya kazaya benzeyen olay veya büyük bir tehlike veya zaruret hali sırasında, gerekli olduğu ve durumuna göre, kendisinden beklenebileceği halde özellikle, bunu kendisini önemli bir şekilde tehlikeye düşürmeksizin ve başka önemli yükümlülüklerini ihlal etmeyerek yapması mümkün olmasına rağmen, yardım etmezse, bir yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır."* Bkz. Yenisey, Plagemann, **a.g.e.**, s. 459.

[88] Duttge, **a.g.m.**, s. 225.

Öte yandan Almanya'da ötanazi yardımı sağlayan kurumlarla ilgili olarak intihar etme arzusunun ticari kazanç elde etmek amacıyla birleştirilmesi nedeniyle "ahlaka aykırı" ve "toplum kurallarına aykırı" olduğu belirtilmekte ve yasa tasarıları önerilmektedir. Ancak bu yasa tasarılarının hiçbiri kabul edilmemiştir. Nitekim "ötanazinin ticari olarak sağlanmasının" cezalandırılmasının talep edilmesi geçmişteki "ahlakı sağlama işlevi olan ceza hukuku" anlayışının tekrardan ortaya çıkması olarak kabul edilmektedir.[89]

Hal böyle iken 2015 yılında yapılan değişiklik ile Alman Ceza Kanunu m. 217'ye yeni bir hüküm eklenmiştir.[90] "İntihara ekonomik teşvik" başlıklı 217. maddeye göre; *"(1) Bir başkasını intihara teşvik etme maksadıyla, bu kişiye, bu amaçla ekonomik bir olanak temin eden, sağlayan veya aracılık eden kişi, üç yıla kadar hapis veya para cezasıyla cezalandırılır. (2) Birinci fıkrada bahsedilen kişinin akrabası ya da yakını olan kişi, hiçbir ticari faaliyette bulunmamış olması şartıyla, iştirak eden olarak cezalandırılmaz."*

Bu madde ile ilgili; netice bakımından özellik arz ettiği, Alman Ceza Kanunu'nun 211, 212, 213, 216 ve 218. maddelerde belirtilen suçların tümünün oluşması için ölümün gerçekleşmesinin gerektiği ve fakat 217. maddede belirtilen suç tipinde, intiharın gerçekleşmiş olup olmamasının, suçun oluşumu açısından hiçbir önem arz etmediği, hayata karşı suçlar bölümünde yer verilen ve 221. paragrafta düzenlenen salt tehlike suçu olarak kabul edilen terk suçunda bile fail tarafından meydana getirilmiş bir ölüm tehlikesinin varlığının şart olduğu, oysa 217. maddedeki suçun oluşabilmesi için böyle bir şartın gerçekleşmiş olmasının aranmadığı belirtilmektedir.[91] Ayrıca madde metnine rağmen uygulamada, bu suçun oluşabilmesi için intiharın gerçekleşmiş olmasının aranması gerekeceği de ifade edilmektedir. Yine madde metninde kullanılan "ticari/ekonomik" kavramından ne anlaşılması gerektiğinin belirsiz olması ve intihar etmenin Alman Ceza Kanunu'nda

[89] Duttge, **a.g.m.**, s. 227, 229.
[90] Criminal Code of the Federal Republic of Germany (1971, amended 2016), German version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28, 25 Ocak 2018.
[91] Uğur Ersoy, "İntihara Yönlendirme Suçu" (Crime Of Directing Suicide), **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 136. Sayı, s. 97, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi136/, 28 Haziran 2018.

suç teşkil etmemesi nedeniyle, intihara yardım etmenin de azmettirme veya yardım etme kapsamında nitelendirilip cezalandırılamayacağı ve ayrıca iştirakte bağlılık kuralının da buna engel teşkil ettiği belirtilmektedir.[92]

Madde gerekçesine bakıldığında yine intiharın, intihara teşebbüsün veya intihara yardım edilmesinin cezayı gerektiren fiiller olmadığı, söz konusu değişiklik ile salt özgeci sebeplerden kaynaklı intihara yardımın suç olarak düzenlenmediği belirtilmektedir. Değişikliğin gerekçesinde, Almanya'da son zamanlarda intihara yardımla ilgili derneklerin ya da bazı kişilerin intihar etmek isteyen insanlara ölümcül ilaçları sağladıkları veya bu konuda aracılık ettikleri ve bunun sonucunda, intihara yardım etme biçiminde gerçekleşen bu tarz organizasyonların sosyal yaşamda normal olarak kabul görme tehlikesinin ortaya çıktığı, yaşlı ya da hasta insanların bu şekilde yardımlı intihara yönlendirildiği veya baskılara muhatap kaldıkları ifade edilmektedir. Bu nedenle, bu şekildeki ticari/ekonomik davranışların kendi kaderini belirleme hakkı ve yaşam hakkının korunması kapsamında ceza hukuku vasıtasıyla korunması gerektiği vurgulanmaktadır.[93]

2. Avusturya

Avusturya Ceza Kanunu'nun 78. maddesinde intihara yardım fiili suç olarak düzenlenmiştir. "İntihara yardım" başlıklı bu hükme göre; *"Her kim bir başkasını intihara ikna eder veya intiharına yardım ederse, altı aydan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır."*[94] Bu hükme göre Avusturya ceza hukukunda intihara ikna veya yardım etmek seçimlik hareketli bir suç olup, ikna ve yardımın bir arada bulunması zorunluluğu yoktur.

3. Fransa

1789 İhtilaline kadar Fransa'da intihar bir suç olarak görülüyordu. İhtilalden sonra intihar suç olmaktan çıkarıldığı gibi intihara teşebbüs ve iştirak eylemleri de

[92] Ersoy, **a.g.m.**, s. 98.
[93] Ersoy, **a.g.m.**, s. 98-99.
[94] Criminal Code of the Republic of Austria (1974, amended 2015), German version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/44, 25 Ocak 2018.

suç kabul edilmemiştir. Bugün Fransız Ceza Kanunu'nun "İntihara teşvik" başlıklı 6. bölümünde intihara teşvik suçuyla ilgili hükümlere yer verilmiştir. Fransız Ceza Kanunu'nun 223/13. maddesine göre bir başkasını intihara teşvik eden, şayet bu teşvik intihar veya intihara teşebbüsle sonuçlanmışsa üç yıl hapis ve 45.000 Euro para cezasıyla cezalandırılmaktadır. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasına göre, mağdurun on beş yaşından küçük olması halinde verilecek ceza, beş yıla kadar hapis ve 75.000 Euro para cezası olarak yükseltilmiştir.[95]

Madde 223/14'e göre ise, kişinin kendisini öldürmesi için vasıta olan ürün, nesne veya metotların hangi şekilde olursa olsun propaganda veya tanıtımının yapılması suç sayılmakta ve üç yıl hapis 45.000 Euro para cezasıyla cezalandırılmaktadır. Madde 223/6 çerçevesinde intihar eden kimseye gerekli yardımı yapmayanların sorumluluğu ise, tehlikede olan kimseye yardım etmeme fiili kapsamında mütalaa edilmektedir.

4. İsviçre

İsviçre Ceza Kanunu'nun 115. maddesinde intihara teşvik veya yardım suç olarak kabul edilmektedir. İsviçre Ceza Kanunu madde 115'e göre: *"Kişisel menfaat elde etmek için, bir kişiyi intihar etmeye teşvik eden veya intihar etmesine yardım eden kişi, intiharın gerçekleşmesi veya intihara teşebbüs edilmesi halinde 5 yıla kadar hapis cezasına çarptırılır."*[96] Bu düzenlemenin tersinden çıkan sonuca göre yardım alan kişinin rıza ehliyetinin olması ve yardım eden kişinin, bu yardımı kişisel menfaat elde etmek için yapmıyor olması halinde yardımlı intiharın meşru olduğu sonucuna varılmaktadır.[97] Başka bir deyişle İsviçre'de intihara yardım, failin kişisel nedenlerle eylemi gerçekleştirmesi halinde cezalandırılmaktadır. Ayrıca intihara

[95] Criminal Code of the French Republic (as of 2005), English version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30, 25 Ocak 2018.
[96] Criminal Code of the Swiss Confederation (1937, amended 2017), English version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/48, 25 Ocak 2018.
[97] Julian Mausbach, "Assisted Suicide In Switzerland" (İsviçre Hukukunda Yardımlı İntihar), Çev. Işık Önay, Sendi Yakuppur, **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 162-163.

yardımdan söz edebilmek için ölümcül fiilin intihar eden kişi tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği açıktır.[98]

İsviçre Ceza hukukunda intihara yardım suçu seçimlik hareketli bir suç olup, suçun oluşması için teşvik ya da yardım hareketlerinden yalnız birinin gerçekleşmesi yeterlidir. İntihar, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile, teşvik veya yardım eylemi cezalandırılmaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, İsviçre Ceza Kanunu açısından suçun oluşması için bu teşvik ya da yardım eylemlerinin *"kişisel menfaat elde etme saikiyle"* yapılmasının şart koşulmuş olmasıdır. Bu açıdan suçun, özel kastı gerektiren bir suç olduğu görülmektedir.

İsviçre Ceza Kanununda yer alan düzenlemeye göre intihara yardım eden kişinin hekim veya tıp eğitimi almış bir kişi olması gerekmemektedir. Örgütlü olarak gerçekleştirilen yardımlı intiharlarda da yalnızca ölümcül hastalık teşhisinin koyulduğu hallerde hekimin ölüme yol açacak ilaçların reçetesinin yazılması sırasında katılması gerekmektedir. İntihar eylemi ancak öldürücü nitelikte ilaçların reçete edilerek hastanın bizzat kendisi tarafından alınması yoluyla gerçekleştirilmektedir. Öldürücü ilaçların bir başkası tarafından enjekte edilmesi yasaktır. Mağdurun ölümüne yol açan son eylemin yardım eden kişi tarafından gerçekleştirilmesi halinde artık bu fiilin yardımlı intihar olduğu söylenemez. Bu ihtimalde istek üzerine öldürme söz konusudur ve İsviçre Ceza Kanunu'nun 114. maddesi uyarınca kasten öldürme suçu olarak değerlendirilecek olan bir gönüllü ötanazi halinden bahsedilmektedir. İntihar gerçekleştikten sonra doğal olmayan bir ölüm söz konusu olduğundan soruşturma başlatılmaktadır. İntihar yardımı almak isteyen kişinin de ölümcül nitelikte bir hastalığının bulunması şartı aranmamaktadır.[99]

İsviçre'de bir yılda ortalama 1300 kişi intihar etmektedir. Bu intiharların yaklaşık üçte biri yardımlı intihar örgütleri tarafından gerçekleştirilmektedir: EXIT-Deutsche Shweiz, EXIT-ADMD, EX International, DIGNITAS. Örgütler hizmet vermeye başladığından beri İsviçre'deki intihar sayısında bir artış olmadığı ifade

[98] Özsarı, **a.g.e.**, s. 89-91.
[99] Mausbach, **a.g.m.**, s. 165-166.

edilmektedir.[100] Bu örgütlerin hepsinin temel amacı, intihar etmek isteyen kişilere kolaylık sağlamaktır. Ancak bu örgütler, yardım sundukları kişilerin kapsamı açısından farklılaşmaktadır. EXIT-Deutsche Shweiz ve EXIT-ADMD'ye yalnızca İsviçre vatandaşları ve İsviçre'de ikamet eden yabancıların üye olması mümkün iken, EX International ve DIGNITAS'a hem İsviçre vatandaşlarının hem de yabancıların üye olması mümkündür.[101]

5. İtalya

1889 Tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun 370. maddesi uyarınca intihara azmettirme ya da intihara yardım etme suç teşkil etmekteydi. 1930 yılında kabul edilen yeni İtalyan Ceza Kanunu'nda ise bu suç ayrıntılı şekilde 580. maddede düzenlenmiştir. 580. maddeye göre; başkasını intihara azmettiren veya intihar kararını kuvvetlendiren veya her ne şekilde olursa olsun icrasını kolaylaştıran kimse, eğer intihar meydana gelirse cezalandırılmaktadır. Eğer intihar meydana gelmezse ve intihar teşebbüsü ağır veya ağırca bir müessir fiil doğurmamışsa daha az ceza verilmektedir.[102]

Maddenin ikinci fıkrasına göre; eğer azmettirilen, kararı kuvvetlendirilen ve yardım edilen kimse, 18 yaşından küçük veya akıl hastası ise veya herhangi bir maluliyet yüzünden, alkol veya uyuşturucu madde sebebiyle ruhsal çöküntü halindeyse cezası artırılır. Mağdur, 14 yaşından küçükse, herhangi bir sebeple anlamak veya istemek ehliyetinden mahrumsa adam öldürmeye ilişkin 575-577 madde hükümleri uygulanır.

Görüldüğü üzere İtalyan Ceza Kanunu her ihtimali nazara alarak oldukça ayrıntılı hükümler getirmiştir. İtalyan Ceza Kanunu örnek alınarak hazırlanan 765

[100] Ancak son yıllarda İsviçre'de ölen her yüz kişiden birinin, "yardımlı intihar" yöntemini kullandığı belirtilmektedir. Bkz. Hürriyet Haber, Dünya Haberleri, Yardımlı İntihar Sayısı Artıyor, 2016, (Çevrimiçi) http://www.hurriyet.com.tr/yardimli-intihar-sayisi-artiyor-40246318, 29 Kasım 2017.

[101] Mausbach, **a.g.m.**, s. 168-169; Ayrıca, İsviçre'de yardımlı intihar uygulaması ve güncel tartışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mausbach, **a.g.m.**, s. 168-176.

[102] Criminal Code of the Republic of Italy (Part II), Italian version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/22, 25 Ocak 2018; Sıdıka Burçak Kalay, "5237 s. Türk Ceza Kanunu'na Göre İntihara Yönlendirme Suçu" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, İstanbul, 2015, s. 16.

sayılı Türk Ceza Kanunu bu şekilde ayrıntılı düzenlemeler içermediği için eleştirilmiştir. Ancak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan intihara yönlendirme suçuna ilişkin düzenlemenin, İtalyan Ceza Kanunu düzenlemesiyle aynı kapsamda olduğu görülmektedir.

6. Hollanda

Hollanda hukukunda kural olarak intihara yönlendirme eylemleri suç teşkil etmektedir. Hollanda Ceza Kanunu'nun 294/1. fıkrasında intihara yardım eylemi suç olarak düzenlenmiş olup, intihar gerçekleşirse eylem cezalandırılmaktadır. Madde 294/2'ye göre de; her kim kasten bir diğerine intihar etmesi için yardımda bulunur ya da imkan tanırsa, eğer intihar gerçekleşirse, bu kişinin azami 3 yıl hapis veya m. 23 gereğince azami 19.000 Euro'ya çıkan 4. kategori para cezası ile cezalandırılabileceği düzenlenmektedir. Yine m. 293/1'e göre; her kim kasten bir diğerinin hayatını onun açık ve ciddi talebi üzerine sonlandırırsa, bu kişinin azami 12 yıl hapis cezası veya m. 23 gereğince azami 76.000 Euroya çıkan 5. kategori para cezası ile cezalandırılmaktadır.[103]

Hal böyle iken 2002 yılında yapılan yasal düzenlemeler ile Hollanda Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerine ekleme yapılmış ve bir istisnaya yer verilmiş; hekim yardımlı intihar eylemlerinin tıbbi müdahale ile yasanın aradığı şartlarda yapılmış olması halinde suç kapsamı dışında kalacakları ve hukuka uygunluk hali olarak görülerek cezalandırılmayacakları düzenlenmiştir. Hollanda Ceza Kanunu'nun değişik 294/2. maddesine göre 293/2. fıkrasına atfen, Ötanazi Kanunu'nun 2. maddesindeki (hekimin uyması gereken özen kriterleri) şartların yerine getirilmesi ve Cenaze Kanunu'nun 7/2. maddesinde (ölümün hekim yardımlı intihar sonucunda gerçekleştiği hakkında) yer alan usule göre raporlamak koşuluyla, bir hekim

[103] Criminal Code of the Kingdom of Netherlands (1881, amended 2012), English version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/12, 25 Ocak 2018; Pınar Ölçer, "A ContextualPerspective On Dutch Law And Practice Regarding Euthanasia And Assisted Suicide" (Ötanazi ve Hekim Yardımlı İntihara İlişkin Hollanda Hukuku Uygulaması Üzerine Kavramsal Bir Bakış Açısı), Çev. Yıldız Akel, Utku Göktürk, **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 358-359; Özsarı, **a.g.e.**, s. 163-164.

tarafından gerçekleştirilen yardımlı intihar eylemi cezalandırılmayacaktır.[104] Burada önemli kriter, hekim yardımlı intiharın yalnızca bir hekim tarafından gerçekleştirilebilecek olmasıdır. Hekimin özen yükümlülüğüne uygun davranıp davranmadığı denetim komisyonu tarafından kararlaştırılır. Diğer yandan Hollanda'da savcılık makamı çok geniş yetkilerle donatılmıştır ve suç teşkil eden bazı intihara yardım veya talep üzerine öldürme eylemlerinde kamu davası açılmamakta ya da savcılık kamu davası açsa dahi, hakim ceza vermemek yönündeki takdir yetkisini kullanabilmektedir.[105]

C. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında İntihara Yönlendirme Suçu

İntihara yönlendirme fiilinin suç sayılmasının temelinde, kişinin yaşamı ve yaşam hakkına verilen önem yatmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 2. maddesinin 1. fıkrasına göre; *"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez."* Ancak AİHS m. 2 bağlamında *"yaşam hakkı"* kişiye intihar etme ve intihar ederken yardım alma hakkını sağlamamaktadır.[106] Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında, yardımlı intiharın yaşam hakkı bağlamında bir hak olarak tanınamayacağı ve devletlerin de böyle bir hakkı tanımak şeklinde pozitif bir yükümlülüğünün olmadığı ve bu hakkı tanıyan bir devletin de AİHS m. 2'yi ihlal etmiş olmayacağı belirtilmektedir. Mahkemenin görüşlerinin anlaşılabilmesi açısından, özellikle ağır ve tedavisi mümkün olmayan hastalıklarda ötanazi hakkıyla beraber tartışılan bu konu hakkındaki AİHM kararlarını incelemek gerekmektedir.

[104] Ötanazi ve hekim yardımlı intihara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ölçer, **a.g.m.**, s. 358-359.
[105] Yener Ünver, "Türk Ceza Hukuku Açısından Ötanazi", **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 35.
[106] Ölme hakkının varlığı için AİHS'de bunun yazılmasının gerekli olmadığı ve bu hakkın bireye sıkı sıkıya bağlı oluşunun, o hakta tasarruf edilemeyeceği anlamına gelmediği yönünde bkz. Ünver, **a.g.m.**, s. 67.

İntihara yönlendirme konulu davalardan ilki olma özelliğini taşıyan Sanles/İspanya[107] davasının mağduru Ramon Sampedro, yirmi beş yaşında iken geçirdiği bir kaza sonucu boynundan aşağısı felç olmuş ve bu şekilde otuz yıl yaşadıktan sonra hayatını kaybetmiş bir erkektir. Mağdur hayatta iken, intiharına yardım edilmesine izin verilmesi için iç hukuk çerçevesinde girişimlerde bulunmuş, ancak bu talebi kabul görmemiştir. Mağdur daha sonra onurlu bir şekilde ölme hakkına ilişkin davası derdest haldeyken, bilinmeyen bir ya da daha fazla kişinin yardımıyla intihar etmiştir. Mağdurun davasını AİHM önüne taşıyan başvurucu, mağdurun yengesidir. Başvuran, eniştesinin hayattayken açtığı davaya devam etmesi için yasal olarak eniştesinden vekâlet almıştır. Mahkeme önünde başvuran, onurlu bir hayat veya onurlu bir ölüm hakkının tanınmasını veya eniştesinin kendisine tolerans gösterilemeyecek seviyede acı veren felçli durumuna, hayatına son verme isteğine müdahale edilmemesini talep etmiştir. Başvuran ayrıca, eniştesinin özgürlük veya vicdan özgürlüğü hakkına Devlet'in müdahale ettiği ve ceza kanunu uyarınca intihar etmek ve yatalak bir kişiye intihar etmesi için yardım etmek arasındaki eşitsizlik konularında şikâyetçi olmuştur. Son olarak, başvuran İspanya Anayasa Mahkemesi önündeki yargılama işlemlerinin uzunluğundan ve adil olmayışından şikâyetçi olmuştur.[108] Mahkeme, Sözleşme'nin 2 (yaşam hakkı), 3 (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 5 (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6 (adil yargılanma hakkı), 8 (özel yaşama saygı hakkı), 9 (vicdan özgürlüğü) ve 14. (ayırımcılık yasağı) maddeleri uyarınca başvuruyu kabul edilemez olarak nitelendirmiştir. Mahkeme, başvuranın, iddia edilen Sözleşme ihlallerinden doğrudan etkilenmediği gerekçesiyle, söz konusu ihlallerden dolayı mağdur olduğunu ileri süremeyeceğine hükmetmiştir.[109]

---

[107] Sanles v. Spain, (App. No: 48335/99), Admissibility Decision of the ECHR of 26/10/2000, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-22151, 26 Ocak 2018.

[108] Gülay Arslan Öncü, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması Hakkı**, İstanbul, Beta Yayınları, Mart 2011, s. 108.

[109] Ramon Sampedro'nun hayatı "İçimdeki Deniz" adıyla İspanyol yönetmen Alejandro Amenabar tarafından 2004 yapımı sinema filmine konu olmuş ve birçok dalda ödül almıştır. Ayrıca Ramon'un vasiyetnamesi İspanyol ve dünya basınında yayınlanmıştır: *"...Gördüğünüz gibi yanımda içinde siyanür potasyum bulunan bir bardak su var. Onu içtiğimde, kendi irademle sahip olduğum en özel, en meşru mülkiyete, yani bedenime son vermiş olacağım. Bu özgürlük eylemine sizler 'intihara yardım' adını takmışsınız. Ben ise bu eylemi, bir insanın gerçekten 'benim' diyebileceği tek şeye, yani bedenine ve onunla birlikte ne varsa, yani hayata, bilince egemen olmasına destek verenlerin insani yardımı olarak adlandırıyorum. Beni seven, beni benmişim gibi seven yakınlarıma ceza verebilirsiniz. Bütün bu sözlerime rağmen yine de ceza vermeyi kararlaştırırsanız, size şunu tavsiye ediyorum:*

İntihara yönlendirme suçu yönünden AİHM'nin yaşam hakkının korunmasına ilişkin olarak Pretty/Birleşik Krallık kararı çok önemlidir.[110] Bu kararda başvuran Dianne Pretty 43 yaşında, evli olup, kocası, kızı ve torunu ile birlikte yaşayan bir kadındır. Başvurucu 1999 yılından beri tedavisi olmayan, kasları etkileyen dejeneratif bir hastalık olan motor-nöron hastasıdır. Boyundan aşağısı felç olan, konuşma sıkıntısı çeken fakat kendi başına karar alabilme yeteneği devam eden Pretty, hastalığının son aşamalarının ıstırap verici olduğu göz önüne alındığında, nasıl ve ne zaman öleceğine karar verebilmeyi istemiştir. İntihar etmek İngiliz hukukunda bir suç teşkil etmezken, intihara yardım etmek suçtur. Hastalığı yüzünden, başvuran tek başına intihar edememektedir ve eşinden yardım alabilmek için İngiltere yetkili makamlarına avukatı aracılığıyla başvurmuş ve eğer başvurucunun kocası başvurucuya intihar etmesinde yardım eder ise, kovuşturulmayacağına dair bir güvence verilmesi talebinde bulunmuştur. Ancak bu talebi reddedilmiştir. Bunun üzerine başvurucu, AİHM'e bireysel şikâyet başvurusunda bulunarak AİHS m. 2, 3, 8, 9 ve 14'ün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkeme, yaşam hakkının, AİHS m. 2 metninin saptırılarak tam tersi bir hakkı yani *"ölme hakkını"* tanıyor ve bir bireyin yaşamak yerine ölmeyi tercih etmeye hakkı olduğu şeklinde bireysel bir kendi kaderini belirleme hakkı veriyor olarak yorumlanamayacağını belirterek[111], Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca, Sözleşme'nin 3. maddesinin (işkence ve kötü muamele yasağı) ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme öncelikle somut olayda Muhatap Devletin başvurucuya uyguladığı herhangi bir kötü muamele bulunmadığını ve başvurucunun Devlet tarafından yeterince bakım görmediği yönünde bir şikâyetinin de bulunmadığını belirtmiştir.

Bacaklarını ve kollarını kesin bana yardım edenlerin, çünkü ben onlardan kaderimi paylaşmalarını istedim..." Hürriyet Haber, Kelebek, 11 Ölüm Meleğinden Biri Yedi Yıl Sonra Konuşurken Ramon Altın Küre Aldı, (Çevrimiçi) http://www.hurriyet.com.tr/11-olum-meleginden-biri-yedi-yil-sonra-konusurken-ramon-altin-kure-aldi-38688294, 28 Aralık 2017.

[110] Pretty v. United Kingdom, (App. No: 2346/02), Judgment of the ECHR of 29/04/2002, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-60448, 26 Ocak 2018.

[111] Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, C:1, 8. bs., İstanbul, Legal Yayıncılık, Aralık 2012, s. 152; *"Nitekim bir şeyin 'hak' olması ile, devletin onun gerçekleşmesine ceza hukuku vasıtasıyla müdahale etmiyor olması aynı şeyler değildir. İntiharın cezalandırılmıyor olması, onun bir hak olduğu anlamına gelmemektedir."* bkz. Hakan Hakeri, **Tıp Hukuku**, 13. bs., Ankara, Seçkin, Şubat 2018, s. 982.

Yaşayan bir belge olan Sözleşme, dinamik ve esnek bir şekilde yorumlanmalıdır. Ancak herhangi bir yorum, Sözleşme'nin amacına ve bir insan hakları koruma sistemi olarak tutarlılığına da uygun olmalıdır. Bu nedenle Mahkeme, başvurucunun intiharına yardım etmesi halinde kocasının kovuşturulamayacağına dair güvence verilmesi şeklinde bir pozitif yükümlülüğün AİHS madde 3'ten çıkarsanamayacağını belirtmiştir. Başka bir deyişle intihara yardım talebi yönünden AİHS m. 3 uygulanamaz bulunmuştur.[112]

Devamında Mahkeme, Sözleşme'nin 8 (özel yaşama saygı), 9 (vicdan özgürlüğü) ve 14. (ayırımcılık yasağı) maddelerinin de ihlal edilmediğine hükmetmiştir. Madde 8 altında inceleme yapılırken, AİHM madde 8'in *"kendi geleceğini belirleme hakkı"* şeklinde bir hakkı içerdiğine ilişkin bir içtihadı olmadığını belirtmiştir. Mahkeme yaşam hakkının kutsallığı prensibini yadsımaksızın, yaşamın niteliği kavramının madde 8 çerçevesinde önem arz ettiğini belirtmiştir. Başvurucunun "onursuz ve acı verici olduğunu düşündüğü yaşamın sonundan kaçmayı seçme" isteğini kişisel iradeyi kullanmanın bir sonucu olarak görmüş ve bu seçimin engellenmesini sözleşmenin 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen özel yaşama saygı hakkına müdahale anlamına geldiğini de vurgulamıştır. Ancak ölümcül hastaların büyük çoğunluğunun mağdur edilebilir durumda oldukları, intihara yardıma ilişkin genel yasağın esnetilmesi ya da bazı istisnalar getirilmesi durumunda suiistimal riski olduğu belirtilerek, bunu belirleme yetkisinin öncelikle taraf devletlere ait olduğu ifade edilmiştir.[113]

Mahkeme son derece kesin ifadelerle AİHS madde 2 ve madde 3 bağlamında ölme hakkı şeklinde bir hakka ilişkin çıkarımlarda bulunmaya imkan olmadığını belirtmiştir. Ancak Mahkemenin, genel olarak ölme hakkı özel olarak da intihara yardım talepleri bağlamında AİHS madde 2 ve madde 3'ü uygulanabilir kabul etmeyen bu yaklaşımı eleştiriye açıktır. Ölme hakkı bağlamında AİHS madde 2 üzerinde düşünülebilecek bu endişe, Pretty ve Sanles davalarında başvuruculların içinde bulundukları özel durumlar göz önüne alındığında, onların istemedikleri bir

[112] Gemalmaz, **a.g.e.**, s. 152-153; Arslan Öncü, **a.g.e.**, s. 109-110.
[113] Arslan Öncü, **a.g.e.**, s. 110-111.

hayata adeta zorlandıkları olgusunun, madde 3 bakımından insanlık dışı muamele olarak değerlendirilmesi mümkündür.[114]

Koch/Almanya davasında, başvuranın ölen eşi 2002 yılında evinin önünde düşerek felç olmuştur ve bu tarihten itibaren solunum desteğine ve tıbbi bakım yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bayan Koch intihar ederek, kendi tanımıyla saygın olmayan bu hayata son vermek istemektedir. Başvuranın öldürücü dozda ilaç verilmesine ilişkin olarak eşinin adına yaptığı talep reddedilmiştir. Yetkililer, söz konusu iznin yalnızca hayat destekleyici veya hayat koruyucu amaçlı olarak verilebileceğine ve bir kişinin hayatına son vermesine yardım etme amaçlı böyle bir iznin verilemeyeceğine hükmetmiştir. Devletlerin bu hususta yasal bir düzenleme yapma yükümlülüğü bulunmamakla birlikte, Mahkeme, Alman mahkemelerin, başvuranın kendi adına ve eşi adına dile getirdiği söz konusu karara ilişkin şikâyetinin esastan incelemeyi reddetmelerinin, Sözleşme'nin 8. maddesi (özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkı) uyarınca usuli haklarını ihlal ettiğine hükmetmiştir.[115]

Haas/İsviçre davası ise, özel yaşama saygı hakkına istinaden, Devlet'in, intihar etmek isteyen hasta bir adama, acı duymadan ve başarısızlık riski olmadan hayatına son verebilmesi için, öldürücü bir maddeye (sodyum pentobarbital) doktor reçetesi olmadan erişebilmesine izin verip vermemesi gerektiği konusundadır. Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinin (özel yaşama saygı hakkı) ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme özellikle, Avrupa Konseyi'ne üye Devletlerin, kişinin hayatına nasıl ve ne zaman son verilmesi konusunda karar verme hakkına ilişkin görüş birliğine varmadıklarını gözlemlemiştir. Üye Devletlerin büyük çoğunluğu, kişinin hayatına son verme hakkından ziyade, hayatını korumaya daha çok önem vermektedirler. Devletler bu nedenle, bu kapsamda geniş bir takdir yetkisi kullanmaktadırlar. Ayrıca başvuranın sodyum pentobarbital elde etmesine izin veren bir sağlık raporuna etkili bir şekilde erişimi olup olmaması gerektiğine ilişkin olarak Mahkeme, başvuranın iddia ettiği gibi kendisine yardım etmeye istekli bir uzman

[114] **A.e.**, s. 111-112.
[115] Koch v. Germany, (App. No: 497/09), Judgment of the ECHR of 19/07/2012, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-112282, 26 Ocak 2018.

bulamadığı konusunda ikna olmamıştır. AİHM, bu davada devletin intihara yardımı içeren pozitif yükümlülüğünü reddetmekte ve bu alanda Sözleşmeye taraf devletlerin takdir marjını vurgulamaktadır.[116]

Son olarak Gross/İsviçre davası, klinik bir hastalığı olmadığı halde hayatına son vermek isteyen yaşlı bir kadının şikâyeti hakkındadır. Başvuran, intihar etmesi için İsviçreli yetkililerin kendisine öldürücü dozdaki ilacın verilmesine izin vermedikleri konusunda şikâyetçidir. Başvuran, İsviçreli yetkililerin, hayatının ne şekilde ve ne zaman sona ereceğine karar verme hakkından faydalanmasına izin vermeyerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesini (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal ettiklerini ileri sürmüştür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 14 Mayıs 2013 tarihli Daire kararında, oy çoğunluğuyla, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinin (özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir. Dava, 7 Ekim 2013 tarihinde, İsviçre Hükümeti'nin talebi üzerine Büyük Daire'ye havale edilmiştir. İsviçre Hükümeti 2014 yılının Ocak ayında Mahkeme'ye başvuranın 2011 yılının Kasım ayında öldüğünün anlaşıldığını bildirmiştir. 30 Eylül 2014 tarihli Büyük Daire kararında, Mahkeme oy çoğunluğuyla başvuruyu kabul edilemez olarak nitelendirmiştir. Mahkeme, başvuranın şikâyetinin esasıyla ilgili Mahkeme'yi yanlış yönlendirmeye çalıştığı sonucuna varmıştır. Özellikle, başvuran ölümünün avukatı tarafından bilinmesini önlemek için özel önlemler almıştır, böylece Mahkeme'nin de davaya ilişkin yargılama işlemlerini sonuçlandırmasına engel olmuştur. Mahkeme, sonuç olarak, başvuranın bireysel başvuru hakkını kötüye kullandığına hükmetmiştir (AİHS m. 35/3(a) ve 35/4). Bu karar, 14 Mayıs 2013 tarihli henüz nihaileşmeyen daire kararının bulgularını yasal olarak geçersiz kılmıştır.[117]

[116] Haas v. Switzerland, (App. No: 31322/07), Judgment of the ECHR of 20/01/2011, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-102940 26 Ocak 2018.
[117] Gross v. Switzerland, (App. No: 67810/10), Judgment of the ECHR of 30/09/2014, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-146780, 26 Ocak 2018.

VI. İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇUNUN BENZER EYLEMLERDEN FARKI

A. Ötanazi

Tıbben iyileşemeyeceği kesin olarak saptanan bir hastalığa yakalanan kişinin çektiği acılardan kurtulmak için ölmek istemesi halinde, bu kişiye yardım edenlerin intihara yönlendirme suçundan cezalandırılıp cezalandırılamayacağı birçok hukuk sisteminde farklı değerlendirilmektedir. Bir tarafta yaşam hakkı ve bu hakkın kutsallığı, diğer tarafta ise bir hasta olarak onuru ile ölme hakkı yer aldığından tartışmalar ötanazi, intihara yardım ve talep üzerine öldürme gibi kavramların suç teşkil edip etmeyeceği üzerinde toplanmaktadır.[118]

İlk defa Bacon tarafından kullanılan ötanazi, kelime köküne sadık kalınarak (eu-güzel, tanasium-ölüm) güzel ölüm, iyi ölüm anlamına gelmektedir.[119] Ötanazi, tıbben şifasız ve kurtuluşu olanaksız bir hastalığa yakalanan ve acı çeken bir kimseyi acılarını dindirmek amacıyla, kişinin rızasına dayalı olarak tıbbi yollarla öldürmek veya ölümünü çabuklaştırmaktır.[120] Ötanazinin varlığı için; bir hastanın bulunması, bu hastalığın dayanılmaz derecede acı, ızdırap verici olması ve hastalığın tedavi edilemez nitelikte olması, hastanın sarih ve zımni muvafakatinin olması ve öldürme fiilinin hastanın acılarından kurtulması amacıyla gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

---

[118] Artuk, Yenidünya, **a.g.m.**, s. 107.

[119] Artuk, Yenidünya, **a.g.m.**, s. 108; Daha öncesinde 1478-1535 yılları arasında yaşamış olan Thomas More'un Utopia adlı eserinde yer alan Utopia'da, çaresiz hastalıklara tutulan hastaların kurtulması, ölüme razı olması için onlara öğütler verilir. Hasta yüreklenerek bir işkence olan hayatından ya kendi eliyle kurtulur ya da başka birisinin bu işi aç bırakma ya da uyuşturucu ilaç verme yoluyla yapmasına katlanır. Ancak Utopialılar hiçbir çaresiz hastayı zorla öldürmez ya da ölümü telkin etmez. Rahiplerle yöneticiler kurulunun iznini almadan kendini öldüren ise, gömülme ya da yakılma haklarını yitirir. Ölüsü pis bir bataklığa atılır. Buna göre Thomas More'un çaresiz hastaların ölümünü hızlandırmayı doğru bulduğu görülmektedir. Bkz. Thomas More, **Utopia**, Çev. Vedat Günyol, Sabahattin Eyüpoğlu, Mina Urgan, 12. bs., İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ekim 2010, s. 74-75.

[120] Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, R. Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku,** 16. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018, s. 190; Artuk, Yenidünya, **a.g.m.**, s. 109; Ötanazinin diğer tanımları için bkz. Hakeri, **Tıp Hukuku**, s. 980, 981.

Ancak örneğin Hollanda'da psikolojik hastalara da ötanazi uygulanabildiğinden ölümcül hastalık koşulu aranmamaktadır.[121]

Hukuki boyutu ile ötanazi kavramını ele alırken intihar ve intihara yönlendirme kavramları ile arasındaki farkı ortaya koymak zorunludur. Ancak bu ayrıma geçmeden önce ötanazi kavramının türleri üzerinde durmak ve buna göre hukuki inceleme yapmak gerekmektedir.

Ötanazi kavramsallaştırmasında birincisi ve asıl tartışmalı alan, acıyı dindirmek için bir takım ilaçlar vererek yaşamın etken biçimde sonlandırılması anlamında *aktif ötanazi*dir. İkincisi, hayat desteğini sağlayan ilaç ve araçları kesmek veya bunları almamak ya da tedaviyi kabul etmemek anlamında *pasif ötanazi*dir. Aktif ötanazi ile pasif ötanazi arasındaki ortak nokta her ikisinde de hastanın rızasının bulunmasıdır. Farklı nokta ise, aktif ötanazide ölüm için gerekli olan fiil gerçekleştirilmekte, pasif ötanazide ise yaşam için gerekli olan fiil gerçekleştirilmemektedir.[122] Son olarak, yaşam süresini kısaltma pahasına acıyı dindirici ilaçlar verme anlamında *dolaylı ötanazi*dir. Dolaylı ötanazi aktif ötanazinin bir türü gibi algılanmaktadır. Tüm bu hallerde "hastanın isteği" öncelikli ve varlığı aranan önkoşuldur. Ancak bilinci yerinde olan hastanın isteği doğrultusunda yapılan *iradeye bağlı ötanazi* ve hastanın ölümle yaşam arasında seçim yapabilecek durumda olmadığı, iradesinin ne yönde olduğunun saptanamadığı durumlarda, yakınlarının iradesi ile yapılan *irade dışı ötanazi* ile iradeye bağlı ötanazi isteğinden sonra bu yeteneğin kaybedilmesi ve *iradenin sonradan doğrulanamaması* ötanazinin hukuksal olarak tartışılmasına sebep olmaktadır.[123]

---

[121] Artuk, Yenidünya, **a.g.m.**, s. 119-120; Ünver'e göre ötanazi olarak kullanılan kavramın yerine artık ölüme yardım kavramının kullanılmasının nedeni, belki de talep üzerine insan öldürme ile aktif ötanazi arasındaki sınırın giderek ortadan kalkması; başka bir ifade ile hiçbir hastalığı olmayan kişiler ile tedavisi olanaksız kişilerin talebi üzerine öldürülmelerinin birlikte ifade edilmek istenmesidir. Ancak yazara göre yine de *ölüme yardım* kavramının, bir insanın iradesi dâhilinde mümkün olduğunca acısız bir biçimde ölümüne yardıma ilişkin bir üst kavram olduğu ve bir kimsenin ölümünü sağlayan veya kolaylaştırıp hızlandıran çeşitli türdeki benzer diğer kavramları içerdiği belirtilmektedir. Bkz. Ünver, **a.g.m.**, s. 50-51.

[122] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 49.

[123] Bertil Emrah Oder, "Hak ve Özgürlükler Temelinde Ötanazi: Anayasa Hukuku Bakımından Bir Değerlendirme", **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 2; Artuk, Yenidünya, **a.g.m.**, s. 114-115; Dönmezer, **a.g.e.**, s. 34, 35.

Kanunların ancak çok nadir ve istisnai hallerde ceza vermediği öldürme fiilini böyle genişletmenin, takdire ve kötüye kullanmaya müsait bir alanda meşru kılmanın doğru olup olmadığı değerlendirilmelidir. Fiilin cezasız kalması düşünülemeyeceği gibi, diğer kasten insan öldürme suçlarına nazaran daha hafif ve özel bir ceza verilmesi mümkündür.[124]

Türk hukukunda, aktif ötanazi hiçbir şekilde hukuka uygun kabul edilmemektedir. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi m. 13'e göre, hekim, *"teşhis, tedavi veya korumak gayesi olmaksızın, hastanın arzusuna uyarak bedeni mukavemetini azaltacak herhangi bir şey yapamaz."* Madde 14'e göre de, *"hastanın hayatını kurtarmak ve sıhhatini korumak mümkün olmadığı takdirde dahi hekim ıstırabını azaltmaya veya dindirmeye çalışmakla mükelleftir."* Hasta Hakları Yönetmeliği m. 13'e göre de *"(1) Ötenazi yasaktır. (2) Tıbbi gereklerden bahisle veya her ne suretle olursa olsun, hayat hakkından vazgeçilemez. Kendisinin veya bir başkasının talebi olsa dahil, kimsenin hayatına son verilemez."* Hal böyle iken dolaylı ötanaziye imkan tanıyan hükümler mevcuttur. Tıbbi Deontoloji Tüzüğü ve Hasta Hakları Yönetmeliği m. 14'e göre, *"Hastanın hayatını kurtarmak veya sağlığını korumak mümkün olmadığı takdirde dahi, ıstırabını azaltmaya veya dindirmeye çalışmak zorunludur."* Pasif ötanazinin yasal temelini ise TCK m. 26/2[125] hükmünün oluşturduğu söylenebilir.[126]

Tüm bu açıklamalardan sonra intihara yönlendirme suçunu, doğru bir şekilde değerlendirebilmek için, ötanazi kavramını uygulamada karıştırılabilen diğer kavramlardan ayırmak gerekmektedir.

Ötanazi, intihar veya intihara yönlendirme fiilleri ile karıştırılmamalıdır. İntihar; bir insanın hayatına kendi özgür iradesiyle kendisi tarafından son verilmesi anlamına gelmektedir. Kişinin kendini öldürme isteği, birçok nedene dayanabilir. İntihar günümüz ceza hukukunda suç sayılmadığı için cezalandırılmaz. Ötanazide

[124] Kamil Boran, "Rıza ile Öldürülme ve İntihar", **İleri Hukuk Aylık Dergi,** Haziran 1948, S: 36, s. 563-564.
[125] TCK m. 26/2: "Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez."
[126] Hakeri, **Tıp Hukuku**, s. 988.

çok ağır bir hastalık nedeniyle acı çeken kişinin hayatına son verilmesini istemesi söz konusudur. Ağrılar içinde ölmek üzere olan bir hastanın hayatını idame ettirmesini sağlayacak ilaçları almamakta direnmesi durumunda intihardan söz edilebilirse de intihar veya intihara teşebbüs suç sayılmadığı için cezalandırılmaz. Oysa bu hastanın bir başkası tarafından hayatına son vermesi için ikna edilmesi durumunda intihara yönlendirme suçu söz konusu olacaktır. Ötanaziden farklı olarak intihara yönlendirmede hayata son verme fiilini bizzat intihar eden gerçekleştirmektedir. İntihara yönlendirme suçunda mağdura hayatına son vermesi kararını verdiren faildir. Ötanazi ile intihara yönlendirme suçu arasındaki en önemli fark da budur.[127]

Ötanazi ile intihar ve intihara yönlendirme fiilleri arasındaki ayırt edici noktaları sıralamak gerekirse; birincisi intiharda kişi, yaşamına kendisi son vermekte, ötanazide ise başkaları son vermektedir. İkincisi, ötanazide kişi, genelde iyileşmesi olanağı bulunmayan veya çok kısa bir süre sonra ölmesine kesin gözüyle bakılan ve bu hastalıktan dolayı ağır acı çeken bir kişi konumundadır. Oysa intiharda kişi bu durumda olmayabilir. Üçüncüsü, intihar hiçbir şekilde kabul edilebilir bir davranış olmadığı için hiçbir ülkede yasal düzenlemeye tabi tutulmamıştır. Oysa ötanazi bazı ülkelerde suç teşkil etmemektedir. Dördüncüsü intihar eden kişi, rızasını yazılı şekilde açıklamak zorunda değildir.[128]

İyileşmesi mümkün olmayan bir hastalığa yakalanan kişinin, acılarından kurtulmak amacıyla intihara karar verdiği ve bu kararı uygulamak için bir başkasından yardım aldığı durumda ötanazi ve intihara yönlendirme kavramları arasında bir kesişme olmaktadır. Ancak bu ihtimalde dahi iki kavramı birbirinden ayıran kesin sınır, intihara yardım halinde, ölüme yol açan eylem bizzat intihar eden kişinin kendisi tarafından gerçekleştirilmektedir.[129] Oysa öldürme fiilini bizzat hastanın icra ettiği intihar ve intihara yardım fiilleri ötanazi olarak kabul

[127] Esra Alan Akcan, "Ötanazi", **İUHFM**, C: LXXI, S: 1, 2013, s. 4, (Çevrimiçi) http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023021269, 3 Ocak 2018.
[128] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 47-48; Muharrem Özen, Meral Ekici Şahin, "Ötanazi", **Ankara Barosu Dergisi**, Y: 2010, S: 4, Ocak 2010, s. 17, (Çevrimiçi) http://dergipark.gov.tr/download/article-file/397755, 18 Nisan 2018.
[129] Artuk, Yenidünya, **a.g.m.**, s. 113.

edilmemektedir.[130] Dönmezer'e göre intihara yardım aktif ötanazi gibidir. Ancak asli fail hasta, doktor ise adeta fer'i fail konumundadır. Hekim "otonomi" ilkesine uyarak hastanın kendi akıbetini kendisinin belirlemesi hususundaki kararının icrasına yardım etmektedir.[131]

Hekim yardımlı intihar ise aktif ötanazinin bir gerçekleştirilme biçimi olarak, kişinin isteği üzerine bir hekimin kişinin kendisini öldürebilmesini mümkün kılacak ortamı hazırlaması olarak ifade edilmektedir. Burada hekim, kişiyi ne doğrudan öldürmekte ne de dolaylı bir hareketle ölmesine sebep olmaktadır. Hekim sadece kişinin intihar etmesi için uygun olacak koşulları ve durumu hazırlamakta ve sonuçta kişiyi öldürücü hareketi doğrudan yapan yine kişinin kendisi olmaktadır.[132] Bu durumda yukarıda da belirtildiği gibi öldürme fiilini bizzat hastanın icra ettiği intihara yardım fiilleri ötanazi olarak kabul edilmediğinden, TCK m. 84/1 kapsamında seçimlik hareketlerden *intihara yardım* kapsamında değerlendirmek mümkündür.

Dolaylı ötanazi bağlamında, hastanın acılarını dindirmek amacıyla verilen ilaçların hastanın ölümünü hızlandırması durumunda, hekimin intihara yönlendirme veya ihmal suretiyle adam öldürme suçundan sorumlu tutulmaması gerekir. Zira bu durumda, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi m. 14 kapsamında hekimin, hastanın acılarını azaltacak tedaviyi uygulama yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak farklı bir durumda, örneğin hastanın acılarını azaltacak bir tedavi kapsamında değil de, ölmek isteyen bir kişinin intiharına yardım eden bir hekimin sorumluluğu TCK m. 84/1'e göre belirlenir.[133]

TCK'da ötanaziye ilişkin herhangi bir hükme yer verilmediği için, en azından aktif ötanazinin kasten öldürme suçunu oluşturduğu konusunda doktrinde yazarlar arasında görüş birliği mevcuttur.[134] Nitekim mağdur ölümünü veya ölümünün

[130] **A.e.**, s. 114.
[131] Dönmezer, **a.g.e.**, s. 35.
[132] Ünver, **a.g.m.**, s. 28.
[133] Meral Ekici Şahin, **Ceza Hukukunda Rıza**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2017, s. 286.
[134] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 193; Önder, **a.g.e.**, s. 17; Dönmezer, **a.g.e.**, s. 38; Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, C: I, 4. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Eylül 2017, s. 35-36; Faruk Erem, Nevzat Toroslu, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. bs.,

çabuklaştırılmasını talep etmiş olsa bile, bu durum faili kasten öldürme suçundan dolayı cezalandırmayı engellemez. Çünkü, TCK m. 26/2'ye göre ilgilinin rızasının hukuka uygunluk nedeni oluşturabilmesi için rıza gösterilecek hak üzerinde mutlak surette tasarruf etme hakkına sahip olunmak gerekmektedir.[135] Bir görüşe göre, kişinin kendi geleceğini belirleme hakkı çerçevesinde konuya bakıldığında, hasta olan bir kimsenin tedavi olmak için hastaneye gitmeye, verilen ilaçları almaya zorlanmaması gerekir. Hastanın bu yöndeki talebine uyan doktor veya diğer koruma ve gözetme yükümlülüğü olan (garantör) kişileri sorumlu tutmak mümkün olmamalıdır. Yazar bu görüşü ile pasif ötanazinin suç olmaması gerektiği, yani hukuka uygun bir fiil olduğu düşüncesindedir.[136] Diğer bir görüşe göre ise, ötanazi ister aktif ister pasif olsun her iki durumda da, failin kasten öldürme suçundan dolayı cezalandırılması gerektiği belirtilmektedir. Bu görüşe göre hekim, neticeyi önleme hukuksal yükümlülüğü altında olduğundan, icrai bir hareket nasıl kasten öldürme suçunu oluşturuyorsa, ihmali bir hareket de bu suçu oluşturur. Failin, insancıl amaçlarla hareket etmiş olması, olsa olsa TCK m. 62 uyarınca takdiri indirim nedeni oluşturur. Hukuksal yararın daha üstün ve bu nedenle tasarruf edilemez olması nedeniyle diğer hukuka uygunluk nedenleri de göz önünde bulundurulmaz. Bununla birlikte bu görüşe göre ötanazinin kasten öldürme suçundan bağımsız ve daha az bir cezayı gerektiren bir suç tipi olarak düzenlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.[137] Bir diğer görüşe göre ise, aktif ötanazi, eylemin gerçekleştirilme biçimine göre,

---

Ankara, Savaş Yayınevi, Eylül 2000, s. 334; Ünver, **a.g.m.**, s. 39; Artuk, Yenidünya, **a.g.m.**, s. 137; Veli Özer Özbek, **TCK İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Hukukunun Anlamı**, C: II, Ankara, Seçkin, 2008, s. 370; Hukukumuzda ötanazi konusunda en açık düzenleme Hasta Hakları Yönetmeliği m. 13'te yer almakta olup, buna göre; *"Ötanazi yasaktır. Tıbbi gereklerden bahisle veya her ne suretle olursa olsun, hayat hakkından vazgeçilmez. Kendisinin veya bir başkasının talebi olsa dahi, kimsenin hayatına son verilemez."* Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi m. 2'ye göre de hekimin görevleri gösterilirken, dolaylı biçimde ötanazi yasaklanmıştır.

[135] TCK m. 26/2'ye göre; *"Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez."*

[136] Hakeri, **Tıp Hukuku**, s. 983, 988; Aynı yönde bkz. Dönmezer, **a.g.e.**, s. 102; Pasif ve dolaylı ötanazinin suç olmadığını kabul eden yazarlar, bireyin kendi geleceğini belirleme hakkına sahip olduğunu ve bu hakka dayanarak kişinin tedaviyi reddedebileceğini veya başlamış tedaviyi yarıda kesebileceğini kabul ederler. Bkz. Özen, Ekici Şahin, **a.g.m.**, s. 21.

[137] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 194. Ünver'e göre Türk hukukunda yapılması gereken iki temel değişiklik, intihara yardım suçunun kaldırılması ve bunun mutlaka düzenlenmek isteniyorsa talep üzerine insan öldürme olarak düzenlenmesi ve ötanazi kavramının koşulları ve koşulların tespiti kanunla düzenlenerek aktif ötanazinin suç olmadığı düzenlemesine yer verilmesidir. Zira Ünver'e göre yaşam hakkına ilişkin ulusalüstü hukuk kaynaklarıyla Anayasa ve ceza kanunlarındaki hükümleri, kişinin kendi yaşamını kendisine rağmen koruyan bir hüküm olarak algılamamak gerekir. Bkz. Ünver, **a.g.m.**, s. 57.

çoğunlukla kasten insan öldürme ve bazen de intihara yönlendirme suçunu oluşturmaktadır; fakat taksirle insan öldürmenin bulunduğunun söylenmesi hatalıdır.[138]

B. Talep Üzerine Öldürme ve Rıza ile Öldürme

Talep üzerine öldürme, bir kişinin isteği üzerine diğer bir kişi tarafından öldürülmesidir. Başka bir deyişle mağdurdan gelen öldürme talebi üzerine, başka biri (fail) tarafından öldürme hareketinin gerçekleştirildiği durumlarda talep üzerine öldürmeden bahsedilmektedir. Ancak yaşam hakkı, kişinin üzerinde ihlaline rıza göstererek tasarruf edebileceği hukuksal değerlerden biri değildir.[139] Yaşam hakkı insanı insan yapan ve kişinin sahip olduğu en temel haktır. Bu nedenle başkalarından gelecek saldırılara karşı mutlak surette korunmalıdır. Dolayısıyla kişinin yaşamına son verilmesini bir başkasından isteme, talep etme gibi bir hakkı yoktur.[140]

Türk Ceza Kanunu'nda yer almayan talep üzerine öldürme, ötanazi ile büyük benzerlikler gösterse de, nitelik olarak daha geniş bir kavramdır.[141] TCK'da talep üzerine öldürme şeklinde bir düzenleme bulunmadığı için, kasten adam öldürme kapsamında değerlendirilmektedir. TCK'da olduğu gibi mevzuatlarında talep üzerine öldürme suçuna yer vermeyen diğer ülke kanunları bakımından da fiil, kasten adam öldürme suçunu teşkil eder. Ancak bu sonuç adil bulunmamakta ve eleştirilmektedir.

Talep üzerine adam öldürme ve rıza ile adam öldürme farklı kavramlardır. Öldürme fiili, bir kişinin öldürmek isteği önerisine karşılık, öldürülmek istenenin onayıyla gerçekleşecek olursa rıza ile adam öldürme söz konusudur. Ancak talep üzerine adam öldürmede öldürülme isteği ilk defa mağdurdan gelmektedir. Buna karşılık fail zaten mağduru öldürmeyi düşünüyor idiyse talepten bahsedilemez. Rıza

---

[138] Yazar ayrıca aktif ötanazi fiilinin cezalandırılmasında TCK m. 81 ve m. 84'te yer alan düzenlemelerin belirleyici olduğunu, TCK m. 84 gibi bir düzenleme bulunmasaydı, ilgili kimsenin rızası hukuka uygunluk nedenini düzenleyen TCK m. 26/2 aktif ötanazi eylemlerine ceza verilmemesinin en etkili gerekçesini oluşturacağını ifade etmektedir. Bkz. Ünver, **a.g.m.**, s. 39.

[139] Mehmet Emin Artuk, "Talep Üzerine Öldürme", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları**, C: 7, S: 1-3, İstanbul, 1992-1993, s. 23.

[140] Özen, Ekici Şahin, **a.g.m.**, s. 30.

[141] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 37.

ile adam öldürmeye de TCK'da ayrıca yer verilmediğinden kasten adam öldürme kapsamında değerlendirilir.[142]

İntihara yönlendirme suçu kanunlarda ayrıca düzenlendiği takdirde bunun doğal bir sonucu olarak talep üzerine veya rıza ile öldürme suçlarının da kasten öldürme yanında ayrıca özel bir hüküm sevk edilerek düzenlenmesinin gerekli olduğu kabul edilerek, birçok ülke kanunlarında farklı sistemler ile bu suçlara yer verilmiştir. Talep üzerine veya rıza ile adam öldürme suçlarına ilişkin failin sorumluluğu ile ilgili kanunumuzda ayrıca bir düzenleme bulunmamaktadır. İntihara yönlendirme suçunun ayrıca düzenlenmesi karşısında talep üzerine veya rıza ile adam öldürme suç tipinin TCK'da ayrıca düzenlenmemesinin büyük bir eksiklik olduğu ifade edilmektedir.[143]

Buradaki sorun adam öldürmenin talep üzerine veya rıza ile gerçekleştirildiğini uygulamada ayırt etmenin güçlüğüdür. Yine suç tiplerinin her iki şekli adam öldürme suçunun hafifletilmiş bir şekli mi, yoksa bağımsız bir suç tipi mi olduğu konusu tartışmalıdır. Ancak TCK bu iki suç tipini ayrıca düzenlemediğine göre adam öldürme suçunu işleyen failin sorumluluğu kasten adam öldürme suçuna göre belirlenecek ve hatta şartların varlığı halinde TCK m. 82/1-a'ya göre tasarlayarak insan öldürme kapsamında değerlendirilecektir. Failin içinde bulunduğu sübjektif durum nedeniyle takdiri indirim nedenlerinin uygulanabilmesi mümkün olsa dahi, bu indirim birçok halde adalete uygun düşmeyecektir.[144] Nitekim intihar hususunda kanunun kabul ettiği cezasızlık üçüncü şahısları kapsamına alamaz.[145]

Bazı hukuk sistemlerinde ise yaşam hakkı açısından rıza bir hukuka uygunluk nedeni olarak olmasa da, cezayı hafifletici bir neden olarak dikkate alınmıştır. Örneğin Alman Ceza Kanunu m. 216, İsviçre Ceza Kanunu m. 114, Avusturya Ceza Kanunu m. 77'de talep üzerine öldürme suçu düzenlenmiştir. Failin bu hükümlerden

[142] Artuk, "Talep Üzerine Öldürme", s. 20.
[143] Önder, **a.g.e.**, s. 14, 16.
[144] Önder, **a.g.e.**, s. 16.
[145] Erem, Toroslu, **a.g.e.**, s. 333.

yararlanarak normal adam öldürmeye kıyasla daha hafif bir ceza ile cezalandırılması için talebin ciddi, kesin ve ısrarlı olması gerekmektedir.[146]

Yine intihara yönlendirme suçunu, doğru bir şekilde değerlendirebilmek için, talep üzerine öldürme ve rıza ile öldürme kavramlarını uygulamada karıştırılabilen diğer kavramlardan ayırmak gerekmektedir.

Mağdurdan gelen ciddi ve ısrarlı talep üzerine, failin öldürme hareketini gerçekleştirmesi demek olan "talep üzerine öldürme", ötanaziden farklıdır. Çünkü iyileşmesi olanaksız bir hastanın acılarını dindirme amacı dışında da talep üzerine öldürme söz konusu olabilir. Tersinden ifade edecek olursak ötanazi, talep üzerine öldürme fiillerinden farklı olarak yalnızca iyileşmesi olanaksız bir hastalığa yakalanmış kişinin acılarını dindirmek amacıyla uygulanır. Bundan başka her ikisi arasındaki diğer bir farklılık, eylemi gerçekleştirenin sıfatından ileri gelmektedir. Buna göre ötanazi yalnızca hekim tarafından gerçekleştirilirken, talep üzerine öldürme herkes tarafından işlenebilmektedir. İntihara yönlendirme suçunda ise, intihar kararı alan kişi bizzat yaşamına kendisi son vermekte iken, ötanazide bir başkası (çoğu zaman hekim) yaşama son vermeye yönelik hareketi gerçekleştirmektedir. Bundan başka ötanazide iyileşmesi olanaksız bir hastalığa yakalanmış olan mağdurun acılarını dindirme amacı söz konusu iken, intihara yönlendirmede failde böyle bir amaç bulunmamaktadır.[147] Örneğin, savaş sırasında yaralanan bir asker, arkadaşına, esir düşmektense ölmeyi tercih edeceğini söyleyerek, kendisini öldürmesini istemesi durumunda talep üzerine öldürme söz konusu olacaktır.[148]

Dolayısıyla talep üzerine öldürme ile seçimlik hareketlerden intihara yardımı birbirine karıştırmamak gerekir. Hollanda başta olmak üzere birkaç ülkede daha belirli koşullara tabi olarak hukuka uygun sayılmaktadır. İntihara yardım ile ilgili özel bir düzenleme bulunmayan Almanya'da aktif ötanazi eylemi talep üzerine

[146] Ekici Şahin, **a.g.e.**, s. 283.
[147] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 191; Özen, Ekici Şahin, s. 17.
[148] Ekici Şahin, **a.g.e.**, s. 282.

öldürme suçunu oluşturmakta ve çok az bir ceza ile cezalandırılmaktadır.[149] Türk Ceza Kanunu'nda konuya ilişkin özel bir düzenleme mevcut değildir. Bu konuda Türk hukukunda "intihara yardım" suç tipine yer veren bazı TCK Ön Tasarıları, talep üzerine insan öldürme veya acıyı dindirme saiki isimli farklı suç tiplerini düzenlemişlerdir.[150]

1987 TCK Öntasarısı'nın "intihar" başlıklı 107. maddesi ile intihara yardım fiili suç olarak düzenlenmiş ve ayrıca "talep üzerine öldürme" başlıklı 106. madde ile aktif ötanazi eylemleri cezası oldukça hafifletilmiş bir suç olarak düzenlenmiştir. Söz konusu taslak düzenlemeye göre; *"İyileşmesi kabil olmayan ve ileri derecede ıstırap verici bir hastalığa tutulmuş bulunan bir kimsenin, şuur ve hareketlerinin serbestisine tam olarak sahip iken yaptığı ısrarlı talepleri üzerine ve münhasıran hastanın ıstıraplarına son vermek maksadıyla öldürme fiilini işlediği sabit olan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir."*

1989 TCK Öntasarısı'nda da "intihar" başlıklı 136. madde dışında, "talep üzerine öldürme" başlıklı 135. maddesi yer almış ve 1987 Öntasarısı'ndaki metin ile birkaç harf ve kelime değişikliği dışında aynı düzenlemeye yer verilmiştir.

1997 TCK Tasarısı'nda "intihar" başlığı ile 138. maddede intihara yardım suçu düzenlenmiş ve talep üzerine öldürme başlığı yerine "acıyı dindirme saiki" başlığı ile 137. maddede aktif ötanazi düzenlenmişti. Acıyı dindirme saiki başlıklı 137. madde, 1989 TCK Öntasarısı'nın 135. maddesi ile tamamen aynı şekilde düzenlenmişti. Bu düzenlemeye göre kişinin hiçbir hastalığı yok ve acı çeken bir hasta değil ise, bu durum talep üzerine öldürme kabul edilecek ve intihara yardım suçu veya insan öldürme suçu olarak kabul edilecekti. Ayrıca aktif ötanazi için belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde çok hafif ceza yaptırım öngörülmüştü. 2000 TCK Tasarısı'nın "acıyı dindirme saiki" başlıklı 140. maddesinde de yine benzer bir düzenleme yer almaktaydı.

[149] Ünver, **a.g.m.**, s. 29.
[150] 1987 ve 1989 TCK Ön Tasarıları ile 1997 ve 2000 TCK Tasarılarında yer alan *talep üzerine insan öldürme* veya *acıyı dindirme* saikini içeren düzenlemeler için bkz. Ünver, **a.g.m.**, s. 48-49.

Ancak 765 sayılı TCK döneminde olduğu gibi, 5237 sayılı TCK kapsamında da talep üzerine öldürme eylemi, ötanazide olduğu gibi kasten insan öldürme suçu teşkil etmektedir. Buna karşılık öldürme fiili, öldürmek önerisine karşılık öldürülmek istenenin onayıyla (rızasıyla) gerçekleşecek olursa rıza ile öldürmeden bahsedilir ki rıza hukuka uygun olmadığından bu eylem Türk Ceza Kanunu'na göre açıkça kasten öldürme suçu olarak değerlendirilmektedir.[151]

VII. İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Bir başkasını intihara yönlendirmek, o kişinin hayatına yönelik bir saldırı gerçekleştirmektir. Bu nedenle intihara yönlendirme suçuyla korunan hukuki değer, kasten ya da taksirle öldürme suçlarında olduğu gibi kişinin yaşam hakkıdır.[152] Başka bir deyişle intihara yönlendirmenin suç olarak kabul edilmesinin nedeni, başka bir insanın yaşamına saldırı niteliği taşımasıdır.[153] Bir insanın yaşam hakkı sadece onu değil, yakınlarını hatta bütün toplumu ilgilendirdiğinden, toplum kendi varlığının devamı için yaşam hakkına tecavüzlere kayıtsız kalamaz. Bu nedenle toplum, bir ferdini kaybetmemek için gereken tedbirleri almakta ve başka bir insanın yaşamına saldırı niteliği taşıyan hareketlere engel olmaya çalışmaktadır.[154] Nitekim kişilerin yaşam hakkını korumak devletin pozitif yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüğün bir sonucu olarak, başkalarını intihara yönlendirmek kanun koyucu tarafından yaptırıma bağlanmıştır.[155]

Doktrinde, 765 sayılı TCK'daki "intihara ikna ve yardım" suçunda olduğu gibi, 5237 sayılı TCK'da intihara yönlendirme suçunu düzenleyen normla da birden fazla hukuki değerin korunduğu belirtilmiştir. Nitekim yaşam hakkı hem kişisel hem

---

[151] Özsarı, **a.g.e.**, s. 36.
[152] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 201; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 36; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 25; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 88; Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 13. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018, s. 171; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 160.
[153] Necati Meran, **Kişilere Karşı Suçlar**, 2. bs., Ankara, Seçkin, Ocak 2008, s. 98.
[154] Ahmet Erdoğdu, "Mağdurun Suç İşlenmesine Muvafakati", **Adalet Dergisi**, Y: 41, S:9, Ankara, Eylül 1950, s. 1163.
[155] Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 161.

de toplumsal bir değer niteliği göstermektedir.[156] Erem'in ifade ettiği gibi, yaşam üzerinde tasarruf mümkün olmadığından bu fiil, sadece kişilere karşı işlenen suç olarak değerlendirilemez. Bu nedenle intihara yönlendirme fiilinin kamusal menfaati ihlale yönelik olduğu da kabul edilmelidir.[157] Öte yandan intihara yönlendirme suçu ile yaşam hakkının yanında özgürlük hakkı da hukuki değer olarak korunmaktadır.[158] Elbette yaşam hakkı, özgürlük hakkından daha öncelikle korunması gereken bir hak olduğu için, kanun koyucu yaşam hakkı kapsamında düzenleme yapmıştır.[159]

İntihara yönlendirme suçunda korunan hukuki değer birden fazla olduğu halde, bu suça 765 sayılı TCK'da olduğu gibi, 5237 sayılı TCK'da da özel hükümlerin "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı ikinci kısmında yer alan "Hayata Karşı Suçlar" bölümünde yer verilmiştir. Zira bir suçun birden çok hukuki değeri koruması mümkün olmakla birlikte, korunan hukuki değer üstünlük kriterine göre ve kanun koyucu tarafından belirlenir.[160] Yaşam hakkı öncelikle korunması gereken bir değer olduğu için, kanun koyucunun intihara yönlendirme suçunu, adam öldürme suçları ile birlikte hayata karşı suçlar kısmında düzenlemiş olması, kanun sistematiği açıdan doğru görünmektedir. Buna karşın, bu suçun kişilere karşı işlenen suçlar içinde kabul edilmesinin, sadece kanun koyucunun bir tercihinin sonucu olduğu da ifade edilmiştir.[161]

Öte yandan yaşam hakkının esasına ilişkin çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bunlardan "*yaşamın kutsallığı*" tezi dini kökenlidir. Yaşamın kutsallığı ile kastedilen insan yaşamının kutsallığıdır. Başka bir deyişle insan yaşamı diğer canlıların

---

[156] Mustafa Özen, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, 3. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Eylül 2018, s. 137; Mahmut Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, İstanbul, 1993, s. 52.

[157] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 493; k.g. Ünver, **a.g.m.**, s. 37-38. Yazara göre AİHS m. 2'de belirtilen yaşam hakkının koruma kapsamına yalnızca üçüncü kişilerin ve siyasal iktidarın hukuka aykırı müdahalelerinin girmektedir ve kişinin kendisine karşı korunmasının bu kapsamda değerlendirilmesi doğru değildir. Anayasa m. 17'de yer alan düzenlemenin de bu şekilde anlaşılması gerekmektedir.

[158] Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 171.

[159] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 36.

[160] Yaprak Öntan, "İntihara Yönlendirme Suçları", **Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, C. II, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları No: 459, 2015, s. 849, (Çevrimiçi) http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/873.pdf, 13 Eylül 2017.

[161] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 36.

yaşamlarından üstündür ve kutsaldır. Bu teze göre insan yaşamının kutsal olduğunu Tanrı söylemektedir. Tanrı'nın hâkimiyetine müdahale etmek, emirlerine uymamak kabul edilmesi mümkün olmayan bir durumdur. Bu nedenle öldürme ve intihar yasağı vardır.[162] Daha sonraki dönemlerde intihar edenlerin cezalandırılmasına yönelik normların hukuk düzeninde olamayacağını savunan, hukukun kaynağı olarak aklı işaret eden "*yaşamın dokunulmazlığı*" tezi, laik temellere oturtularak savunulmuştur. Bu yönüyle yaşamın kutsallığı tezinden ayrılsa da, insanın başlı başına bir değer olduğundan yola çıkması, onur ve iradesi sebebiyle diğer canlılardan farklı ve üstün olduğunu ve insan yaşamının ve bedeninin korunması zorunluluğunu savunması sebebiyle yaşamın kutsallığı teziyle büyük benzerlik göstermektedir.[163]

Bu görüşlerin karşısında, kişi özerkliği kavramı üzerinde durarak kişinin kendi yaşamı, bedeni ve ölümü üzerinde karar verme hakkının kısıtlanamayacağını savunan "*yaşamın niteliği*" görüşü yer almaktadır. Bu görüş iki farklı şekilde savunulmuştur. Birincisi *yararcı (hasta özerkliğini destekleyen) yaklaşımdır.* Bu yaklaşıma göre, bireyin özerkliği toplumun refahına ya da başkalarına zarar vermediği sürece saygın ve mutlak olduğundan, kişinin sadece kendine etik ya da fiziki açıdan zarar verme ihtimali, bireyin isteğinin göz ardı edilmesine sebep teşkil edemez. İkinci yaklaşım ise, *yaşamın anlamını değerlendiren yaklaşımdır.* Bu yaklaşıma göre, yaşamın canlı olmayı ifade eden bir *biyolojik* anlamı ve canlı olmaktan öte kişinin karakteri, planları, umutları, inançları, hayal kırıklıkları, sosyal yönü ve değerlerinin toplamını ifade eden *biyografik* anlamı bulunmaktadır. Bu görüşe göre esas olan biyografik yaşam olduğundan, bilinçli bir yaşamın olmaması halinde kişinin gerçek anlamda yaşamadığı savunulmuştur. Bu doğrultuda, örneğin acılar içinde yaşayan ve ölümcül bir hastalığa yakalanmış bir kişinin kendi yaşamını sonlandırmak istemesi halinde, yaşam hakkını korumak adına talebinin reddedilmesinin söz konusu olamayacağı savunulmaktadır.[164]

Kişinin kendi geleceğini belirleme hakkı ve onurlu bir yaşam sürme hakkı bağlamında, "yaşamın kutsallığı tezinden", "yaşamın niteliği" tezine, yani yaşamın

[162] Sibel İnceoğlu, **Ölme Hakkı (Ötanazi),** İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1999, s. 35-36.
[163] Olgun, **a.g.m.**, s. 1635, 1636; İnceoğlu, **a.g.e.**, s. 63, 65.
[164] Olgun, **a.g.m.**, s. 1636.

kalitesi ve bireyin yararı noktasından bireyin özgür tercihlerinin belirleyiciliği noktasına gelinmiştir. Bugün pek çok laik ülkenin hukuk düzenlemesi, yaşamın dokunulmazlığından söz etmekte ya da bu tezi doğrulayan hukuk düzenini korumaktadır.[165] Türk hukukunda da yaşam hakkı konusunda normatif olarak "yaşamın dokunulmazlığı" görüşünün tezahür ettiği söylenebilir.[166]

Yaşam hakkı, insanın doğuştan gelen ve müdahale edilemeyecek temel haklarının başında gelmektedir. Kanun koyucu intihara yönlendirme eylemlerini suç olarak kabul ederek, insanın doğuştan sahip olduğu yaşam hakkını güvence altına almak ve başkalarının ölümlerine yol açan hareketlere engel olmak istemektedir. Bu önemi sebebiyle yaşam hakkı, gerek Anayasa'da, gerek kanunlarda ve gerekse insan haklarına dair ulusalüstü belgelerde tanınmış ve korunmuştur.[167]

Yaşam hakkı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde (m. 3-5) yer bulmuş ve Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi (m. 4), Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı (m. 4) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (m. 2) gibi birçok ulusalüstü sözleşmede garanti altına alınmıştır. Yaşam hakkını düzenleyen ulusalüstü sözleşmelerin bazılarında, hakkın Sözleşmeci Devlet'in taahhüt ettiği koruma kapsamının dışında kaldığı bir takım istisnai durumlar düzenlenmiş olsa da, bu haller Devlet'in öldürme hakkı ya da izni olarak yorumlanamaz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2. maddesine göre, *"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez".* AİHS m. 2/1'in ikinci cümlesinde yer verilen ölüm cezasının istisnasının önce Protokol No 6 ile kısmen (barış zamanı için) ve ardından da Protokol No 13 ile tamamen (barış zamanı ve savaş zamanı ayrımı yapılmaksızın) kaldırıldığını belirtmek gerekir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 12. maddesinde herkesin, kişiliğine bağlı, dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilemez temel hak ve hürriyetlere sahip

[165] İnceoğlu, **a.g.e.**, s. 35-36.
[166] Olgun, **a.y.**
[167] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 25.

olduğu belirtilmiştir. Devamında temel hak ve hürriyetlerin düzenlendiği ikinci bölümdeki 17. maddesine göre, *"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir"*. Yine Anayasanın "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddesinde, *"Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, ... savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler (...)dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz..."* ifadesi yer almaktadır.

Görüldüğü üzere, bazı istisnai haller haricinde savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hal gibi durumlarda dahi, yaşam hakkı Anayasa ile güvence altına alınmaktadır. Yaşam hakkı kişisel ve toplumsal bir değer olduğundan, yaşamına kendi eylemiyle son vermesine mağduru yönlendirenlerin fiilleri ceza kanunlarında yaptırımla karşılanmaktadır.[168] Kişinin kendi yaşamını sona erdirmeye yönelik iradesi de hukuken geçerli olmadığından, kişinin kendi yaşamı üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi yoktur. TCK m. 84'ün gerekçesinde *"Kişinin hayatını sona erdirme yönündeki iradenin hukuki geçerliliği söz konusu değildir. Başka bir deyişle, belirtilen durumlarda hukuken muteber bir iradeden söz etmek mümkün değildir."* denilmek suretiyle yaşamı sona erdirmeye yönelik iradenin geçerli olmadığı açıkça belirtilmektedir.

[168] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 88.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNU'NDA İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇU (TCK m. 84/1-2)

I. GENEL OLARAK

İnsan yaşama içgüdüsüyle doğar ve fakat bazı insanlar yaşadıkları olaylar, hastalıklar, içindeki bulundukları toplumsal veya psikolojik koşullar nedeniyle doğalarına aykırı davranarak kendi yaşamlarına son vermektedirler. Çalışmanın birinci bölümünde açıkladığımız üzere yaşam hakkı, üzerinde bireyin dahi tasarrufta bulunamayacağı bir hak olmakla birlikte, ceza kanunları insanın kendi yaşamına son vermesini cezalandırmaz. Nitekim günümüz ceza hukuku sistemlerinde intihar suç değildir. Bunun nedeni kişinin ölme hakkının varlığı ve tanınması değil, suç politikası düşüncesinden kaynaklanmaktadır.[1] Çünkü intiharın suç sayılmasını ve bu suçu işleyen kişiye ceza verilmesini izah etmek ve bundan bir yarar beklemek mümkün değildir.[2]

"İnsan öldürme" kendini değil, başkasını öldürme olarak anlaşılır ve kanunlarda tanımlanan da budur. İntihar eden kişi ölmüşse, ortada fail bulunmadığından bu kişiyi cezalandırmak da mümkün değildir. Zira Ortaçağ'dan kalan; intihar edenin cesedinin sürüklenmesi, mallarının müsadere edilmesi, cenaze merasiminin yapılmaması veya mezarlığa defnedilmemesi gibi cezalar cesedi veya intihar edeni değil, onun yakınlarını cezalandırmaktadır. Bu durumda intiharın suç sayılmasını ve intihar eden kişiye ceza verilmesini hukuken açıklamak ve bundan bir yarar beklemek mümkün değildir. Ayrıca uygulanacak ceza, intihar eden kişinin yakınlarına yönelik olacağından, bu durum cezaların şahsiliği ilkesiyle

[1] Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, 9. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, 2018, s. 37.
[2] Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Eylül 2018, s. 153.

bağdaşmamaktadır. İntihara teşebbüse ceza verilmesi halinde ise, bu ceza kişiyi adeta yaşadığına pişman edeceğinden, yaşam hakkının korunmasından bahsedilemeyecektir. Kaldı ki, asıl fiil olan intiharın cezalandırılmadığı bir hukuk düzeninde, buna teşebbüsün suç kabul edilmesini izah etmek mümkün değildir.[3] Öte yandan ahlak ve dinle ilgili olan intihar fiilinin ceza hukuku tarafından düzenlenemeyeceği de açıktır.[4]

Kısaca intihar suç değildir ve bu nedenle bir kişinin kendisini öldürme eylemine doğrudan ya da dolaylı fail olarak katılmak olanağı da bulunmamaktadır. Çünkü kendisi suç olmayan bir fiile iştirak etmek cezayı gerektirmez.[5] Buna "*iştirakte bağlılık kuralı"* (TCK m. 40/1) denir. Doktrinde bir ifadeye göre, "*intihar edenin ruhsuz cesedi üzerinde uygulanacak cezanın hiçbir etkisi olmayacağından ve gülünç bir durum arz edeceğinden, bir kimsenin kendisini öldürmesi suç değildir."*[6] İntihar ve intihara teşebbüs ceza kanununda suç olarak kabul edilmediğinden, bir başkasını intihara yönlendiren kişileri de intihar veya intihara teşebbüsten iştirak hükümlerine göre cezalandırmak söz konusu olmayacaktır.[7] Başka bir deyişle kural olarak kendisi suç olmayan bir fiile iştirak etmek de cezayı gerektirmez. Zira iştirakte bağlılık kuralı gereği, şeriklerin cezalandırılabilmesi için, fail tarafından işlenen fiilin tipik ve hukuka aykırı olması gerekmektedir. İştirakte bağlılık kuralı, kanunda öngörülen suç tipini ihlal etmemekle beraber, bu suç tipini ihlal eden kişiye nedensel katkı sağlayan kişileri cezai sorumluluk kapsamı içine almakta ve bu nedenle ceza sorumluluğunu genişletici bir işleve sahip olmaktadır. Kanun koyucular, bir başkasının intiharına şerik olarak katılanları cezalandırmak, kişinin yaşamını etkin şekilde korumak ve bu kapsamda kişinin kendi yaşamını sona erdirmesine bir başkasının müdahalesini önlemek için, intihara yönlendirme fiilini bağımsız bir suç olarak düzenlemiştir. Nitekim suçun faili yani intihara yönlendiren, esas fiili kendisi

[3] Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 153.
[4] Mahmut Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", **Ceza Hukuku Dergisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Yıl: 5, Sayı: 12, Nisan 2010, s. 21.
[5] Faruk Erem, Nevzat Toroslu, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, Eylül 2000, s. 388.
[6] Mehmet Emin Artuk, A. Caner Yenidünya, "Ötanazi", **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 112.
[7] Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, R. Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku,** 16. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018, s. 200-201.

icra etmediğinden kasten insan öldürme suçundan da sorumlu tutulmayacaktır. Başka bir deyişle, intihar etmek isteyene yardım etme fiili kendine özgü cezai sorumluluk gerektiren bir davranış olarak kabul edilmiştir.[8] Kasten öldürme suçunda "bir başkasının öldürülmesi" söz konusu olup, kişinin kendi yaşamına son vermesi kasten öldürme suçunda tipiklik unsurunu oluşturmadığı için, intihara yönlendirme bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmiştir.[9]

Belirtmek gerekir ki, TCK m. 84/1'de yer alan intihara yönlendirme suçunu oluşturan eylemler, TCK'nın faillik ve şeriklik olarak ikiye ayırdığı iştirak şekillerinden, yalnızca şeriklik statüsünü oluşturan eylemleri kapsamaktadır. Yukarıda bahsi geçen iştirakte bağlılık kuralı münhasıran şeriklerin cezalandırılmasının ortak şartını oluşturmaktadır. Buna göre, intihar fiiline doğrudan veya dolaylı fail olarak iştirak edilmesi halinde, fiil artık intihara yönlendirme değil, kasten öldürme suçunu oluşturmaktadır. Evinin tavanına astığı iple intihar etmek isteyen kişinin, altındaki sandalyeyi çekmesini arkadaşından istemesi örneğinde, intihara yönlendirme suçundan değil, kasten öldürme suçundan (TCK m. 81) söz etmek gerekecektir. Zira kişi kendi hareketiyle kendisini öldürmemiş, arkadaşının hareketiyle öldürülmüştür.[10]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun *"İntihara yönlendirme"* başlığını taşıyan 84. maddesi uyarınca;

"(1) Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis

[8] Faruk Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", **Yargıtay Dergisi**, C: 16, S:4, Ekim 1990, s. 496, (Çevrimiçi) http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ekim1990.pdf, 8 Aralık 2017; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 21; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 154; Mustafa Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", **Ceza Hukuku Dergisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Yıl: 6, Sayı: 16, Ağustos 2011, s. 34; Mehmet Emin Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C: 4, Sayı:1-2, s. 130, (Çevrimiçi) http://dergipark.gov.tr/suhfd/issue/26615/280285, 13 Aralık 2017.

[9] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 201.

[10] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 21-22; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 154.

cezası ile cezalandırılır.

(3) Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Mülga ikinci cümle: 29/6/2005 – 5377/10 md.)

(4) İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar."

Maddenin birinci fıkrasında belirtilen intihara yönlendirme fiillerinin suç olmasının sebebi, intiharın kendisinin önlenmediği takdirde, toplum düzeni ve sağlığı açısından doğuracağı ağır ve tehlikeli neticelerin daha önceki bir evrede önlenmek istenmesidir. Bu nedenle intihara yönlendirme fiilleri başlı başına cezalandırılan bir fiil olmaktadır. İntihara yönlendirme fiilleri cezalandırıldığı zaman, cezanın caydırıcı etkisi nedeniyle dolaylı olarak intihar fiillerinde azalma meydana gelecektir.[11]

765 sayılı TCK m. 454 ile birçok noktada farklılık göstermekle birlikte 5237 sayılı TCK m. 84/1'de intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ve yardım etme hareketlerinin ayrı bir suç tipi içerisinde cezalandırılmaları kabul edilmiştir. Bu doğrultuda 5237 sayılı TCK'nın ikinci kitabının "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı ikinci kısmında yer alan "Hayata Karşı Suçlar" bölümünde öldürme suçlarından bağımsız ve farklı bir suç tipi olarak intihara yönlendirme suçu düzenlenmiştir.[12]

[11] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 34.
[12] Maddenin ilk başlığı "İntihar" idi ve bu başlık 5377 sayılı Kanun'un 10. maddesi (R.G. 08.07.2005, No. 25869) ile "İntihara Yönlendirme" olarak değiştirilmiştir.

II. İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇU BAKIMINDAN 765 SAYILI TCK VE 5237 SAYILI TCK HÜKÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

765 sayılı TCK m. 454'te "İntihara ikna ve yardım suçu" düzenlemesi yer almaktaydı. Bu hüküm; *"Birini intihara ikna ve buna yardım eden kimse müntehirin vefatı vuku bulduğu takdirde üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına mahkum olur."* şeklindeydi. 765 sayılı TCK'nın mehazı olan 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nda (m. 370) "ikna *veya* yardım" ifadesine yer verilmiş olmasına rağmen 765 sayılı TCK'da intihara "ikna *ve* yardım" ifadesine yer verilmişti. Buna göre 765 sayılı TCK m. 454'e göre suçun maddi unsurunun oluşabilmesi için bir kişinin başkasını intihara ikna ve yardım etmesi gerekirdi. Yalnızca intihara ikna veya yalnızca yardım, suçun oluşması için yeterli değildi. İkna ve yardımın bir arada bulunması zorunluluğu, hükmün uygulama alanını oldukça sınırlandırmaktaydı. 5237 sayılı TCK m. 84/1'te ise intihara ikna ve yardım ifadesine yer verilmemiştir. Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket*, "başkasını intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme"* biçiminde seçimlik olarak öngörülmüş olduğu için, bu hareketlerden yalnızca birisinin gerçekleştirilmesi suçun oluşması için yeterlidir.[13] Dolayısıyla 5237 sayılı TCK'da intihara yönlendirme suçu, seçimlik hareketli bir suç haline getirilmiştir.

765 sayılı TCK'da suçun maddi unsuru intihara ikna ve yardım olarak düzenlendiğinden, seçimlik hareket öngörmemekte, kişinin cezai bakımdan sorumlu olabilmesi için ikna ve yardımın bir arada bulunması gerekmekteydi. Başka bir deyişle 765 sayılı TCK'daki düzenlemedeki hükmün uygulama alanı sınırlıydı. Bunun sonucu olarak örneğin, intihar etmek isteyen bir kişi eline aldığı ipi boynuna dolamak için yardım talep eder ve bu isteği yerine getirilirse yardım eden kişi iknanın yokluğu nedeniyle cezalandırılmayacaktır.[14] Nitekim 765 sayılı TCK

[13] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 202.
[14] Mahmut Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, İstanbul, 1993, s. 48.

hazırlanırken bir tercüme yanlışlığı olarak Mehaz 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu 370. maddedeki "veya" bağlacının "ve" şeklinde 454. maddeye alındığı ifade edilmektedir. Bu durumda örneğin bir kimsenin intihar edene hiçbir manevi etkide bulunmaksızın sadece bir silah veya diğer bir araç vermiş ve intihar edenin de bunu kullanarak intihar etmiş olması durumunda, sadece silah veya aracı vermiş bulunanın sorumluluğunun olmaması gerektiği açıktır.[15]

Ayrıca doktrinde bir görüşe göre, 765 sayılı TCK'da "ikna" kelimesi de yanlış tercüme edilmişti ve aslında "azmettirme" şeklinde anlaşılmalıydı.[16] 5237 sayılı TCK'da ise intihara yönlendirme suçu seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlendiği için, sadece yardım etme fiili cezalandırılabilecektir. Yine, 5237 sayılı TCK'da "ikna", intihara yönlendirme suçunda maddi unsur olarak kabul edilmediği için, "ikna" durumu "azmettirme" olarak nitelendirilebildiği takdirde cezalandırılabilecektir.[17]

Buna ek olarak, 765 sayılı TCK'da ölümün gerçekleşmesi koşulu aranmaktaydı. Bu nedenle şekli suç değil, *maddi suç*tu ve suçun varlığı ölümün meydana gelmiş olmasına bağlı olduğu için *zarar suçu*ydu.[18] Kural olarak icrai bir

[15] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 48; Sulhi Dönmezer, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, 17. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Ekim 2004, s. 100; Necdet Yalkut, "Çeşitli Yönleriyle İntihar ve İntihara İştirak", **Adalet Dergisi**, Y: 67, S: 1-2, Ankara, Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1976, s. 84-85; Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", s. 132, 133; Ayhan Önder, **Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar,** İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994, s. 79. Yazar, karşılaştırmalı hukukta hiçbir kanunun iknanın gerçekleşmesinden sonra yardım edilmiş olma şartını aramadığını, intihara ikna ve yardımın birlikte yapılabildiği gibi bunlardan yalnız birisinin gerçekleşmiş olmasının da yeterli olduğunu, seçenekli unsurlu bir suç tipi olduğunu belirtmektedir.

[16] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 494; Mehmet Emin Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları**, C: 8, S: 1-3, İstanbul, 1994, s. 26; Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 55, 57; k.g. Önder, **a.g.e.**, s. 80; Yalkut, **a.g.m**., s. 80; İkna deyiminin teknik anlamda azmettirmeyi de teşviki de kapsamına alan bir terim olduğu yönünde bkz. Sahir Erman, Çetin Özek, **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (TCK 448-490)**, İstanbul, Dünya Yayıncılık, 1994, s. 77; Ahmet Zeki Polat, **Adam Öldürme Suçları**, İstanbul, Alfa Basım Yayım, Mart 1999, s. 166.

[17] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 35.

[18] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 492; Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 50; Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", s. 18, 19.

hareketle işlenebilirdi. Çünkü ikna ve yardım unsurlarının bir arada ihmali bir hareketle meydana gelmesi mümkün değildi.[19]

Bir diğer husus m. 454'e göre fiil teşebbüs aşamasında kalmışsa ortada suç olmamasıydı.[20] Bu nedenle 765 sayılı TCK döneminde başkalarının hayatına kast edici davranışlarda bulunan kimsenin sırf intiharın tamamlanmaması yani müntehirin ölmemesi, intihar edenin fiilinin teşebbüs aşamasında kalması nedeniyle cezalandırılamamasının yerinde olmadığı doktrinde ifade edilmiştir.[21] Ancak 5237 sayılı TCK'da ölümün gerçekleşmesi cezalandırma koşulu olarak kabul edilmemiş, yalnızca suçun neticesi sebebiyle ağırlaşan hali olarak öngörülmüştür.

5237 sayılı TCK m. 84/2'deki düzenlemenin hukuki niteliği hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşlere aşağıda ayrıca yer verilecektir. Ancak 765 sayılı TCK'nın aradığı ölümün gerçekleşmesi şartının da suçun neticesi mi yoksa bir cezalandırılabilirlik şartı mı olduğu hususunda doktrinde görüş birliği yoktur. Bir görüşe göre, intiharın gerçekleşmesi bir cezalandırılabilirlik şartıdır ve hareketin cezalandırılması, failin iradesinin dışında olan ölümün gerçekleşmesine bağlıdır. Tamamlanan ya da teşebbüs halinde kalan intihar, failin değil mağdurun bir

[19] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 51. Ancak yazara göre, fail azmettirmeyi icrai, yardımı da ihmali bir hareketle işleyebilir ve bunun gerçekleşmesi de imkansız değildir. Örneğin; bir muhafız, mahkumları başka bir yere taşıyacağını ve yolda giderken kendileri için tek kurtuluş yolunun köprüden atlamak olduğunu belirtse (azmettirme-icrai) ve yardım olarak da atlamalarına engel olmayıp da mahkumları seyretse (yardım-ihmali), yaşanan bu intihar olayında muhafız intihara ikna ve yardım suçunun faili olacaktır. Bkz. Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 64; Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 496.

[20] Ahmet Erdoğdu, "İntihar Fiili", **İleri Hukuk Aylık Dergi,** Eylül 1948, S: 39, s. 224; Dönmezer, **a.g.e.**, s. 101; Önder, **a.g.e.**, s. 81; *"TCK'nın 454. Maddede belirgin suçun oluşması, intiharın yani ölümün meydana gelmesi şartına bağlı olup, teşebbüs hali suç teşkil etmediği nedeniyle unsurları oluşmayan suçtan sanığın beraati, gerekçeleri gösterilerek mahkemece kabul ve takdir kılınmış olduğundan, müdahil vekilinin sübuta, eksik incelemeye yöneltilen, takdire ilişen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi (ONANMASINA), 14.6.1998 günü oybirliği ile karar verildi."* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 14.06.1995 Tarihli, 1561/1780 sayılı karar**, bkz. Veli Özer Özbek, **TCK İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Hukukunun Anlamı**, C: II, Ankara, Seçkin, 2008, s. 373.

[21] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 48, 49; Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", s. 134; Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", s. 46, 47, 49, 50; M. Muhtar Çağlayan, "Ötanazi ve İntihar", **Adalet Dergisi**, Y: 57, S:1, Ankara, Ocak 1966, s. 30; Yalkut, **a.g.m,** s. 85; *"Bu sebepledir ki, ölüm neticesi bir engel yüzünden gerçekleşmediği hallerde failin, engelin meydana çıkış zamanına göre 454. Maddedeki suça nakıs veya tam teşebbüs sebebiyle cezalandırılması gerekir."*.Bkz. Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 79.

eylemidir.[22] Diğer görüş ise, ölümün bir netice olduğunu ileri sürmektedir.[23] Belirtmek gerekir ki, Yargıtay'ın 765 sayılı TCK m. 454 kapsamında, ölümü suçun unsuru yani netice olarak gördüğü kararları mevcuttur.[24]

Cezalandırılabilme şartı suçun bütün unsurları ile tamam olmasından sonra söz konusu olan ve failin o suçtan dolayı ceza görmesini sağlayan hususlardır. Buna göre intihara ikna ve yardım suçunda müntehirin ölümü olmaksızın suç meydana gelmediği için müntehirin ölümü elbette suçun unsurudur. Nitekim doktrinde Koca'nın da belirttiği gibi bu tartışmanın pratik bir faydası yoktur. Zira her iki durumda da fiil, ölümün meydana gelmesiyle cezalandırılacak ve suç ölümün meydana gelmesiyle işlenmiş olacaktır.[25]

Son olarak 765 sayılı TCK m. 454 ile 5237 sayılı TCK m. 84/1-2'de öngörülen cezaların da farklı olduğunu belirtmek gerekir. 765 sayılı TCK m. 454'te yer alan "intihara ikna ve yardım" suçu için üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezası öngörülmekte iken, m. 84/1'e göre iki yıldan beş yıla kadar; ikinci fıkraya göre intiharın gerçekleşmesi halinde ise, dört yıldan on yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.

---

[22] Logoz, I, m. 115, n. 7'ten akt. Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 499.

[23] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 499; Dönmezer, **a.y.**; Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 65; Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", s. 18, 23; Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 78.

[24] *"İntihara ikna suçunun teşekkül edebilmesi için müntehire karşı failin suimuamelede bulunması ve müntehirin de maruz kaldığı suimuameleden bizar olarak intihar ettiğinin sübutu kafi olamayıp fail tarafından bu neticenin kast ve istihdaf edildiğinin sübutu da şarttır."* **Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 29.01.1951 Tarihli, 1950/261 Esas, 1950/17 Karar sayılı kararı.** Bkz. Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 499; *"TCK.nun 454. maddede belirgin suçun oluşması, intiharın yani ölümün meydana gelmesi şartına bağlı olup, teşebbüs hali suç teşkil etmediği nedeniyle unsurları oluşmayan suçtan sanığın beraeti, gerekçeleri gösterilerek mahkemece kabul ve takdir kılınmış olduğundan, müdahil vekilinin sübuta, eksik incelemeye yöneltilen, takdire ilişen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi (ONANMASINA)…"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 14.06.1995 Tarihli, 1995/1561 Esas, 1995/1780 Karar sayılı kararı,** (Çevrimiçi) http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm, 15 Mart 2018.

[25] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 66.

III. İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇUNUN UNSURLARI

A. Maddi Unsurlar

1. Fail

İntihara yönlendirme suçunun faili herhangi bir kimse olabilir.[26] TCK m. 84/1'de suçun faili olmak bakımından herhangi bir özellik aranmamıştır. Ayrıca intihara yönlendirme suçu, kasten insan öldürme suçundan tamamen bağımsız bir suç olduğu için, 82. maddede belirtilen nitelikli haller bu suç bakımından uygulama alanı bulmaz. Bu bağlamda fail ile mağdur arasındaki yakın akrabalık ilişkisi bu suçta nitelikli hal oluşturmaz.[27] Ancak doktrinde bir görüşe göre, fail ile mağdur arasında akrabalık ilişkisi bulunması halinin, nitelikli hal olarak kabul edilmesi gerekmektedir.[28]

2. Mağdur

Suçun mağduru herhangi bir kimse olabilir.[29] Yani intihara yönlendirme seçimlik hareketlerinin kendisine karşı gerçekleştirildiği herkes bu suçun mağdurudur.[30] Ancak mağdur bakımından iki hususa dikkat etmek gerekmektedir. Birincisi belli bir kişi veya kişilerin intihara yönlendirilmiş olması gerekmektedir.[31] Çünkü azmettirmede azmettirilenin belli olması gerekir. Bu nedenle belirsiz sayıda kişinin alenen intihara azmettirilmesi 3. fıkradaki suç kapsamında değerlendirilecektir. İkincisi ise, maddenin son fıkrasına göre, şayet mağdur işlediği

---

[26] Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, C: I, 4. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Eylül 2017, s. 88; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 155.
[27] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 201; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 27; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 155; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 44.
[28] Özen, **a.y.**
[29] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 201; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 27; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 44.
[30] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 27; Özen, **a.y.**
[31] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 52; Önceden bilinen kişi veya kişilerin intihara yönlendirilmesine gerek bulunmamaktadır. Yani fail önceden tanımadığı, bilmediği, ilk defa karşılaştığı kişi veya kişileri intihara yönlendirebilir. Bkz. Ersan Şen, **Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu,** C: I, İstanbul, Vedat Kitapçılık, Nisan 2006, s. 270.

fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş veya ortadan kaldırılmış ya da kendisine karşı kullanılan cebir veya tehdit nedeniyle intihara mecbur edilmiş bir kişi ise, fail *dolaylı faillik* yoluyla kasten insan öldürme suçundan (TCK m. 81-82) cezalandırılır.[32] Bu nedenle TCK m. 84/1'e göre intihara yönlendirme suçunun mağduru, işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğine sahip bir kişi olmalı ve bu kişi üzerinde cebir veya tehdit kullanılarak intihara zorlanmamış olmalıdır.[33]

765 sayılı TCK'da mağdur, akıl hastalığı veya yaş küçüklüğü veya alkol ve uyuşturucu madde etkisi altında bulunma gibi nedenlerle işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda değilse, failin ceza sorumluluğunun ne olacağı konusunda kanunda bir düzenleme bulunmamakta ise de; böyle bir durumda bulunan kişiyi intihara yönlendiren failin "dolaylı faillik" yoluyla kasten adam öldürme suçundan dolayı (765 sayılı TCK m. 448 vd.) cezalandırılabileceği kabul edilmekteydi.[34]

---

[32] *"Dosya kapsamına göre, mağdur Metin ile haklarında verilen hüküm kesinleşen Doğan ve Mustafa'nın birlikte işledikleri nitelikli öldürme, yağma ve hürriyeti sınırlama suçlarından hükümlü olarak aynı cezaevinde bulundukları, Doğan ve Mustafa'nın, yanlarına yine hakkında verilen hükmü kesinleşmiş olan Ersin ve sanık Engin'i de alarak, sürekli baskı altında tuttukları mağduru, kendileri yararına kantin alışverişi yapmaya zorladıktan, olay günü mağdurun parasının kalmaması sebebiyle sanıkların isteklerini yerine getiremediği, bunun üzerine, sanıkların hep birlikte bahçeye çağırdıkları mağduru darp etmeye başladıkları, temin ettikleri bir çamaşır ipini mağdurun kalmış olduğu koğuşun pencere demirine bağladıkları, ardından "intihar etmezsen seni öldürürüz" diyerek, buldukları tabureyi asmış oldukları ipin altına koydukları, mağduru tabureye çıkıp kendisini asması için yoğun bir baskı uygulayarak zorladıkları, nihayet tüm bu baskılardan bunalan mağdurun tabureye çıkıp boynuna ipi geçirdiği, tabureye vurduğu tekmeyle birlikte boynundan sallanmaya başladığı, bu esnada paniğe kapılan sanıkların ipi kesmek suretiyle mağduru kurtardıkları olayda, mağdurun kendi iradesi ile değil, sanık Engin'in de içinde bulunduğu grubun fiili ve psikolojik baskı ve zorlamaları sonucu intihar ortamına sürüklendiği, bu durumda ölümün gerçekleşmesi halinde TCK'nın 84/2-son maddesi uyarınca "kasten öldürme" suçundan, ölümün sanıktan kaynaklanmayan bir nedenle gerçekleşmemesi halinde "öldürmeye teşebbüs"ten, neticenin bizzat sanık tarafından engellenmesi halinde ise TCK'nın 36. Maddesi uyarınca "kasten yaralama" suçundan hüküm kurulması gerektiği, somut olayda neticenin sanık tarafından engellendiği anlaşıldığı halde, sanığın "kasten yaralama" suçundan, TCK'nın 61. maddesi uyarınca, suçun işleniş biçimi, suçun işlendiği zaman ve yer, sanığın kasta dayalı kusurunun ağırlığı ile güttüğü amaç ve saik gibi hususlar göz önünde bulundurularak, üst sınırdan bir ceza ile cezalandırılması yerine, suç niteliğinde yanılgıya düşülerek, yazılı biçimde intihara yönlendirme suçundan hüküm kurulması bozmayı gerektirmiş…"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 04.03.2014 Tarihli, 282/1248 sayılı karar,** bkz. Uğur Ersoy, "İntihara Yönlendirme Suçu" (Crime Of Directing Suicide), **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 136. Sayı, s. 102, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi136/, 28 Haziran 2018.

[33] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 202; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 27; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 44-45.

[34] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 501; Dönmezer, **a.g.e.**, s. 102.

Ayrıca insanın fiziki özelliklerinin, bu suç bakımından bir önemi yoktur. Mağdurun cinsiyeti, ırkı, dili, dini, sağlık durumu suçun oluşmasında etkili olmadığı gibi, yaşayan canlının insana benzememesi ya da "hilkat garibesi" olması durumunda bile, intihara yönlendirme suçu oluşacaktır.[35]

3. Suçun Konusu

Suç teşkil eden her hareketin bir konusu vardır ve hareketin (veya suçun) konusu denilince bundan tipik hareketin üzerinde icra edildiği kişi veya şey anlaşılmaktadır.[36] İntihara yönlendirme suçunun konusu da, intihar eden şahsın hayatıdır. Bu suçun oluşabilmesi için, hareketin suçun konusu üzerinde bir zarara yol açması *gerekmemektedir*. Suç teşkil eden haksızlık bir kişinin intihara yönlendirilmesi ile oluşur. Mağdurun intihar etmesi ise TCK m. 84/2 uyarınca yalnızca suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış şeklini oluşturmaktadır. Dolayısıyla intihara yönlendirme suçu, bir *tehlike suçu*dur. Suçun oluşması için azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ve yardım etme şeklindeki hareketlerin suçun mağdurunu intihara sürükleyebilecek nitelikte olması ve bu hareketlerin mağdurun hayatını tehlikeye düşürmeye elverişli olması gerekir. Hareketin bu nitelikte olup olmadığı belirlenirken, mağdurun içinde bulunduğu somut durum, failin mağdur üzerindeki etkisi ve fail ile mağdur arasındaki ilişkiler gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. Başka bir ifade ile suçla korunan hukuki değer bağlamında, failin hareketinin kişinin yaşamı üzerinde somut bir tehlike ortaya çıkarması gerekir ki bu durum da mağdurun hareketten etkilenerek intihar girişiminde bulunup bulunmadığına bakılarak anlaşılır. Bu nedenle intihara yönlendirme suçu bir *somut tehlike suçu*dur.[37]

Bu noktada 5237 sayılı TCK ile 765 sayılı TCK'nın farklılık taşıdığını söyleyebiliriz. Çünkü yukarıda da belirttiğimiz üzere, 765 sayılı TCK m. 454

[35] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 89.
[36] Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler,** 11. bs., Ankara, Seçkin, Ekim 2018, s. 118.
[37] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 26; Özbek, **a.g.e.**, s. 368; k.g. Necati Meran, **Kişilere Karşı Suçlar**, 2. bs., Ankara, Seçkin, Ocak 2008, s. 101. Yazara göre intihara yönlendirme suçu soyut tehlike suçudur.

bağlamında, suçun varlığı ölümün meydana gelmiş olmasına bağlı olduğu için *zarar suçu* olarak kabul edilmektedir.

Belirtmek gerekir ki, intihara yönlendirme suçunu düzenleyen TCK m. 84/1 metninde kişinin yaşamına yönelik somut bir tehlikenin ortaya çıkması açıkça belirtilmemiştir. Ancak suçla korunan hukuki değer, suçun konusu ve madde metninde azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ve yardım etme hareketlerinin kişinin intiharıyla bağlantılı olduğunun belirtilmesi, bu sonuca varılmasını zorunlu kılmaktadır. Zira TCK m. 40/3'e göre; *"Suça iştirakten dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir."* Buna göre, suç teşkil eden bir fiili işlemeye azmettiren kişi, ancak failin suçun icra hareketlerine başlaması halinde cezalandırılabilmektedir. Bu durumda örneğin A'nın, B'yi intihar etmesi için azmettirdiği ve fakat B'nin, A'nın isteğini yerine getirmediği durumda, eğer m. 84/1 bakımından failin cezalandırılması için mağdurun intihar girişiminde bulunmasını aramazsak, A'nın intihara azmettirmeden cezalandırılması gerekecektir. Nitekim bir kişiyi, başkasını öldürmeye azmettirme ile kendisini öldürmeye azmettirmenin haksızlık içeriğinin aynı olmadığı, birincisinin çok daha ağır olduğu açıktır. Bu nedenle intihara yönlendirme suçunda sırf failin azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ve yardım etme hareketlerini yapmış olması yeterli olmayıp, bu hareketlerin mağduru intihara sürükleyecek nitelikte olmasını da somut olarak aramak gerekmektedir. Tüm bu nedenlerle doktrinde, failin cezalandırılabilmesi için mağdurun intihara teşebbüs etmesini bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak açıkça TCK m. 84/1 metninde düzenlemek gerektiği ifade edilmiştir.[38] Ancak aynı zamanda bunun bir

[38] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 26-27; Aynı yönde Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 17. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Kasım 2018, s. 162; Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 13. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018, s. 175; Aynı nedenlerle, intihara yönlendirme suçunun oluşması için intihara yönlendirmeye ilişkin davranışların etkili olması ve mağdurun hazırlık hareketlerinin ötesine geçmesi gerektiği belirtilmektedir. Bkz. Sedat Bakıcı, **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri**, C: 3, Ankara, Adalet Yayınevi, Şubat 2010, s. 908; Ayrıca, Anayasa'nın emri olarak AİHS m. 9 ve 10 hükümleri bağlamında düşünce, inanç ve kanaat özgürlüğünü, düşünce inanç ve kanaatin ifadesi özgürlüğünü sağlamak zorunluluğu karşısında, kanunun sözüyle sınırlı kalmamak, suçun işlenebilmesi için mağdurun mutlaka intihara kalkışmış olmasını aramak gerektiği belirtilmiştir. Bkz. Zeki Hafızoğulları, Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar**, 5. bs., Ankara, US-A Yayıncılık, Aralık 2016, s. 66.

cezalandırılabilme şartı olmadığı, mağdurun ölmesinin onu intihara yönlendiren kişi tarafından istenen, öngörülen bir durum olduğu ileri sürülmektedir. Bu görüşe göre ölüm, maddi unsur olan neticedir. Hal böyle iken madde metninde intiharın gerçekleşmesi (ölüm) suç tipinin neticesi sebebiyle ağırlaşan hali olarak düzenlenmiştir.[39]

4. Fiil

İntihar fiilinin kendisi suç teşkil etmediği halde, intihar fiiline şerik olarak katılan kişilerin hareketlerinin bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi nedeniyle bu suçun kendine özgü (sui generis) bir yapısı olduğu söylenilebilir.[40] İntihara yönlendirme suçu başkasını intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ve başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme şeklindeki hareketlerden oluşan, *seçimlik hareketli bir suç*tur. Söz konusu seçimlik hareketlerden yalnızca birisinin yapılması suçun oluşması için yeterlidir. Failin bu hareketlerden birkaçını birlikte yapması (örneğin azmettirdikten sonra intihara yardım etmesi), fiilin ve suçun tekliğini etkilemez.[41] Ancak bu durum cezanın belirlenmesinde dikkate alınabilir (TCK m. 61).

Suçu oluşturan seçimlik hareketlerden azmettirmek, teşvik etmek ve intihar kararını kuvvetlendirmek, mağduru intihara yönlendirici manevi nitelikteki hareketlerdir. Diğer seçimlik hareket olan "herhangi bir şekilde yardım etmek" ise, daha çok maddi nitelikteki yardımları kapsamaktadır. Ancak yardımın herhangi bir şekilde yapılabileceğinin madde metninde belirtilmiş olması nedeniyle, maddede sayılanlar dışında kalan manevi nitelikteki hareketlerin de yardım etme kavramı içerisinde değerlendirilebileceği ifade edilmektedir.[42]

---

[39] Elif Bekar, **Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında TCK'da Yer Alan Suçlar**, İstanbul Ceza Hukuku Ve Kriminoloji Arşivi No: 12, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2017, s. 42-43.
[40] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 28.
[41] **A.e.**; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 37.
[42] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 28; Aynı yönde Önder, **a.g.e.**, s. 81; Köksal Bayraktar, Serap Keskin Kiziroğlu, Ali Kemal Yıldız v.d., **Özel Ceza Hukuku - Cilt II: Kişilere Karşı Suçlar -1- (TCK m. 81-105)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Şubat 2017, s. 68.

Suçun haksızlık unsuru, başkasını intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ve başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme şeklindeki seçimlik hareketlerden birisinin yapılmasıyla tamamlanır. Suçun oluşması için kanuni tanımında 765 sayılı TCK m. 454'te olduğu gibi mağdurun intihar etmesi gibi hareketten başka bir neticenin meydana gelmesi aranmadığı için bu suç *sırf hareket suçu*dur.[43]

Mağdurun intihar etmesi yalnızca suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış şeklini oluşturmaktadır. Esasen mağdurun intiharı veya intihara teşebbüs etmesi doğal anlamda bir netice olarak nitelendirilemez. Çünkü netice, hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişikliktir ve hareketle arasında doğal anlamda bir nedensellik bağı bulunmalıdır. Halbuki intihar etmek kişinin tamamen özgür iradesiyle aldığı bir kararın sonucudur ve azmettirme dahil, maddede sayılan diğer hareketlerin dış dünyada meydana getirdiği doğal bir değişiklik değildir. Dış dünyadaki değişikliği mağdurun kendisi meydana getirmektedir. Buradaki nedensellik bağı ancak failin hareketinin mağdurun intihar kararına etkisi itibariyle bir değerlendirmeye tabi tutulabilir. Suçun temel şekli bakımından ise nedensellik bağının varlığını aramak gerekmez. Zira sırf hareket suçlarında, suçun oluşması için kanunda belirtilen hareketin yapılması yeterlidir. Nitekim kanunda bu suça haksızlık vasfını veren husus, mağdurun intihar etmesi değil, failin mağduru intihara yönlendirmesi olarak belirlenmiştir.[44]

TCK m. 84/1'de intihara azmettirilen, teşvik edilen, intihar kararı kuvvetlendirilen ya da intiharına yardım edilen mağdurun intihar girişiminde bulunmasından bahsedilmemektedir. TCK m. 84/2'de, "intiharın gerçekleşmesi durumu" ayrıca düzenlenmiş olup, intiharın gerçekleşmesi, mağdurun yaşamına son vermesi, ölmesi anlamına gelmektedir.[45] Buna göre 84/1. maddedeki suçun tamamlanması için intiharın gerçekleşmesine gerek olmadığı açıktır. Ancak 1. fıkrada, intihara yönlendirilen mağdurun en azından intihar teşebbüsünde

[43] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 28-29; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 37.
[44] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 28-29.
[45] K.g. Özbek, **a.g.e.**, s. 369. Yazara göre intiharın gerçekleşmesi mağdurun ölmesi değil, intihar eyleminin gerçekleştirilmesi olarak anlaşılmalıdır.

(girişiminde) bulunmasının aranıp aranmayacağı hususu tartışmalıdır. Bu konuda Ceza Kanunu tasarısının 141. maddesinde, *"Başkasının intihar etmesi için karar verdirten veya var olan intihar kararını güçlendiren veya her ne suretle olursa olsun intihar eylemine yardım eden kimse, intihara teşebbüs edildiğinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına mahkûm olur. Ölümün meydana gelmesi halinde faile verilecek ceza yarısı oranında artırılır."* hükmü öngörülmüştü ve failin hareketlerinden sonra mağdurun en azından intihar girişiminde bulunması aranmıştı.[46] Yürürlükteki 5237 sayılı Kanun'un 84/1. maddesinde ise, mağdurun intihar girişiminde bulunmuş olması koşulunun aranmaması nedeniyle, yukarıda belirttiğimiz üzere suçun sırf hareket suçu olduğu ve intihar girişiminde bulunmasa dahi, mağdurun intihara azmettirilmesi, teşvik edilmesi, intihar kararının kuvvetlendirilmesi ya da intiharına yardım edilmesi ile suçun tamamlanacağı belirtilmektedir.[47] Ancak bu görüşün aksine, suçun oluşabilmesi için mağdurun intihar girişiminde bulunması gerektiğini belirten görüş de mevcuttur.[48] Buna göre fail mağduru intihara yönlendirmiş ve fakat mağdur buna teşebbüs dahi etmemişse failin sorumluluğu olmayacaktır. Ancak fail mağduru intihara yönlendirmiş ve fakat mağdur buna teşebbüs etmiş olmasına rağmen ölmemişse suç yine de tamamlanmıştır.[49]

Yine bu görüşe göre, intihar girişiminde bulunmayan kişiye yardım edilmesi mümkün olmadığı gibi, failin gerçekleştirdiği intihara yönlendirme hareketlerinin bir kişiyi intihara yöneltmeye elverişli olup olmadıklarının değerlendirilebilmesi için, hareketlerin yöneltildiği mağdurun intihar girişiminde bulunup bulunmadığına bakılması gerekmektedir.[50] Nitekim yukarıda belirttiğimiz üzere iştirakte bağlılık kuralı uyarınca azmettiren ve yardım edenin sorumlu tutulabilmesi için, fiilin en azından teşebbüs aşamasında kalmış olması (TCK m. 40/3) ve bununla birlikte, mağdurun intihar girişimi ile intihara yönlendirme arasında nedensellik bağlantısı

[46] Yaprak Öntan, "İntihara Yönlendirme Suçları", **Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, C. II, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları No: 459, 2015, s. 867, (Çevrimiçi) http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/873.pdf, 13 Eylül 2017.
[47] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 28; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 157, 158; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 37; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 97; Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 66.
[48] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 207; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 162; Özbek, **a.g.e.**, s. 368.
[49] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 207.
[50] Öntan, **a.g.m.**, s. 867.

bulunması gerekir. Bu nedenle de doktrinde failin cezalandırılabilmesi için mağdurun intihara teşebbüs etmesini bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak açıkça TCK m. 84/1 metninde düzenlemek gerektiği ifade edilmiştir.[51]

İntihar fiilini gerçekleştiren kişi, bizzat mağdurun kendisi olmalıdır. İntihara yönlendirme suçunun oluşması için failin hareketi azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme ile sınırlı olması ve intihar eyleminin mağdurun özgür iradesine dayanarak aldığı bir kararın sonucu olarak gerçekleşmesi gerekir. Aksi halde, yani failin azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme şeklindeki hareketlerinin yanında veya tek başına, ölümü doğuran icrai hareketi kendisi gerçekleştirmiş ise artık bu durumda intihara yönlendirme suçu değil, kasten öldürme suçu (TCK m. 81) oluşur.[52]

Öte yandan TCK m. 84/4'te cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenlerin kasten insan öldürme suçundan dolayı cezalandırılacaklarına açıklık getirilmiştir. Buna göre; fail, cebir veya tehdit kullanmak suretiyle bir başkasının ölümüne neden olmuş ise, artık bu suçtan dolayı değil, *dolaylı fail*lik yoluyla (TCK m. 37/2) kasten insan öldürme suçundan dolayı cezalandırılacaktır.

TCK m. 84/1'deki hükme bakıldığında intihara yönlendirme suçunun maddi unsurları; intihara azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme, intihara herhangi bir şekilde yardım etmedir.

---

[51] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 26-27; Aynı yönde Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 162; Toroslu, **a.g.e.**, s. 39; Aynı nedenlerle, intihara yönlendirme suçunun oluşması için intihara yönlendirmeye ilişkin davranışların etkili olması ve mağdurun hazırlık hareketlerinin ötesine geçmesi gerektiği belirtilmektedir. Bkz. Bakıcı, **a.g.e.**, s. 908; Ayrıca, Anayasa'nın emri olarak AİHS m. 9 ve 10 hükümleri bağlamında düşünce, inanç ve kanaat özgürlüğünü, düşünce inanç ve kanaatin ifadesi özgürlüğünü sağlamak zorunluluğu karşısında, kanunun sözüyle sınırlı kalmamak, suçun işlenebilmesi için mağdurun mutlaka intihara kalkışmış olmasını aramak gerektiği belirtilmiştir. Bkz. Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 66.

[52] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 202; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 29; Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 495, 496.

a. İntihara Azmettirme

Suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden *azmettirme*, hiç intihar düşüncesi olmayan mağdurda, intihar düşüncesi uyandırarak, intihar etmesi yönünde karar verdirmek ve böylece intiharın ilk ve etkili psişik nedeni olmak demektir.[53] Daha önceden intihar kararını vermiş olan veya böyle bir düşünceye sahip olan kişi intihara azmettirilmiş olmaz.[54] Bu durumda intihara teşvikten veya intihar kararını kuvvetlendirmeden söz etmek gerekir. Doktrinde azmettirme ile intihar arasında nedensel bir ilişkinin varlığının zorunlu olduğu ve azmettirmenin kabulü için "azmettirme olmasaydı intihar gerçekleşmeyecekti" şeklinde bir yargıya varılması gerektiği ifade edilmektedir.[55] Ancak bu yorum 765 sayılı TCK m. 454'te failin cezalandırılabilmesi için mağdurun ölmesi koşulu arandığı dönemde yapıldığında artık geçerli değildir. Zira 5237 sayılı TCK m. 84 mağdurun intihar etmesi failin cezalandırılabilmesi için şart değildir. Bu nedenle önemli olan azmettirmenin mağduru etkileyerek onu intihar girişimine sürüklemeye elverişli olmasıdır.[56]

Madde metninde "azmettirme" yerine "ikna" sözcüğünün kullanılmasının daha doğru olduğu da belirtilmiştir. Bu görüşe göre, azmettirme suç işleme düşüncesi olmayan bir kişinin suça yönlendirilmesi anlamına gelmektedir ve intihar veya

---

[53] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 29; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 203; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 37; Meran, **a.g.e.**, s. 98; Bayraktar, Keskin Kiziroğlu, Yıldız v.d., **a.g.e.**, s. 69; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 90; "*Manevi nitelikte bir iştirak olan azmettirmeden kasıt, suç işlemeyi düşünmeyen faile suç işleme kararını verdirmek, böylece suçun ilk ve etkili psişik nedenini oluşturmaktır."* Bkz. Nevzat Toroslu, Haluk Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 24. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, 2018, s. 352.
"Sanık …'nin maktulü kucaklayarak antreye çıkardığı, telefonla 112'yi aradığı, ancak maktulün olay yerinde ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı iç organ ve büyük damar yaralanmasından gelişen iç kanama sonucu öldüğü olayda, maktulün sağ el dış svaplarında atış artıkları bulunduğunun tespit edildiği anlaşılmakla, Sanık …'nin eşi olan maktul …'ı tabanca ile öldürdüğüne dair her türlü kuşkudan yeterli ve kesin kanıt elde edilemediği, ancak sanık …'nin maktul … ile yaptığı telefon görüşmesi sırasında "seni gelirsem silahla vuracağım, ben gelmeden kendini vur, bu işi bana bırakma" şeklindeki sözlerinden bir süre sonra ölümün meydana gelmesi dikkate alındığında, sanık … hakkında 5237 sayılı TCK'nın 84. maddesi uyarınca intihara yönlendirme suçundan cezalandırılması gerektiği gözetilmeden…" **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 02.07.2015 Tarihli, 2014/3770 Esas, 2015/4273 Karar sayılı karar**, bkz. Ersoy, **a.g.m.**, s. 112.
[54] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 58.
[55] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 29; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 91; Özbek, **a.g.e.**, s. 366.
[56] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 29.

intihara teşebbüs suç teşkil etmediği için ortada intihara azmettirenin cezalandırılmasını gerektiren bir eylem de bulunmamaktadır.[57] Ancak TDK'ya göre azmettirme bir suçu veya herhangi bir işi kesinlikle yapmasına karar verdirmek anlamına gelmektedir.[58] Yukarıda da belirtildiği üzere 765 sayılı TCK m. 454'te yer alan "ikna" nın yanlış çeviriden kaynaklandığı, "azmettirme" sözcüğünün kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Ayrıca yukarıda suçun mağdurunu anlatırken de belirttiğimiz üzere, azmettirmenin olabilmesi için azmettirilen kişi veya kişilerin belirli veya belirlenebilir olması gerekmektedir. Bu nedenle canlı bomba yetiştirmek amacıyla yapılan telkinler üzerine gerçekleşen intiharlar örneğinde, hitap edilen kişi sayısı belirlenebiliyorsa azmettirme söz konusu olacak, belirlenemiyorsa azmettirme söz konusu olmayacaktır.[59]

Azmettirme, intihara yönlendirmenin manevi şekillerinden biri olup, herhangi bir şekilde gerçekleştirilebilir. Bu nedenle mağduru intihara azmettirmede kullanılan vasıtanın bir önemi yoktur. Müntehirin intihar kararını almasına etkili olabilecek telkin, uydurma mektup, elektronik posta, mesaj, tweet, snap vs. intihara yönlendirilen kişi üzerinde etkili olabilecek her türlü vasıta kullanılabilir.[60] Örneğin, maddi sıkıntısı bulunan veya ailesi ile sorunları olan bir kimseye, böyle yaşamaktansa ölüp kurtulmanın daha iyi olacağı, bu şekilde sefil ve huzursuz yaşamanın bir anlamı bulunmadığı, ölmenin daha iyi olduğu ve kurtuluşun ölümde bulunduğunun söylenmesi durumunda azmettirme mevcuttur.[61] Ayrıca azmettirmede saikin bir önemi bulunmadığı gibi, kural olarak icrai hareketle işlenebilir.[62] Diğer

[57] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 90.
[58] Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts, 19.06.2018.
[59] **A.e.**
[60] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 29; Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", s. 29.
[61] Bakıcı, **a.g.e.**, s. 907.
[62] Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 163, 167; Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 59; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 37; k.g. "*Azmettirme icabi veya selbi fiil ile işlenebilir"* bkz. Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 496.

yandan intiharı övmek veya bir kişinin intiharını haklı görmek intihara azmettirmek değildir.[63]

b. İntihara Teşvik Etme

Teşvik, sözlük anlamı olarak isteklendirme, özendirme veya bir kimseyi kötü bir şey yapması için kışkırtma anlamı taşımaktadır.[64] Suçun maddi unsurunu oluşturan intihara *teşvik etme* ise, intihar düşüncesi ve niyeti bulunan ancak henüz kararını vermemiş bulunan bir mağduru intihar kararı vermeye yöneltmektir.[65] Başka bir deyişle, intihar düşüncesi olan kişinin bu düşüncesini eyleme dönüştürmesini sağlamaktır.[66] Teşvik etme, azmettirmeden farklıdır. Teşvik etmede mevcut olan ancak ortaya çıkmamış bulunan intihar düşüncesi uyandırılmakta ve kişi intihara özendirilmekte, karar aşamasına getirilmektedir. Azmettirmede ise daha önce intihar etme yönünde hiçbir düşüncesi bulunmayan kişide intihar düşüncesi oluşturulmaktadır. Ayrıca teşvikte intihar kararını müntehir daha serbest verdiği halde, azmettirmede intihar kararını mağdurun iradesi üzerinde yoğun etkide bulunan azmettiren vermektedir.[67] Örneğin, yukarıdaki örnekteki gibi maddi sıkıntısı bulunan veya ailesi ile sorunları olan mağdurun, artık bu duruma dayanamadığını ve ölmek istediğini söylemesi durumunda, söylediğinin ve kararının doğru olduğunu ve bu koşullarda yaşamanın bir anlamının olmadığını, vakit kaybetmeden bu kararını yerine getirmesinin söylenmesi durumunda teşvik söz konusudur.[68]

Teşvik etme, intiharın manevi şekillerinden biri olup, saikin bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca kural olarak icrai hareketle işlenebilir.[69]

Seçimlik hareketlerden teşvik etmeye örnek bir olayda; ABD'nin Massachusetts eyaletinde bir mahkeme, attığı telefon mesajıyla erkek arkadaşını intihara teşvikle suçlanan 20 yaşındaki bir kadını iki yıl altı ay hapis cezasına

[63] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 497.
[64] Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts, 19.06.2018.
[65] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 203; Toroslu, **a.g.e.**, s. 39.
[66] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 38.
[67] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 29; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 91-92.
[68] Bakıcı, **a.g.e.**, s. 907.
[69] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 38; Bayraktar, Keskin Kiziroğlu, Yıldız v.d., **a.g.e.**, s. 70.

mahkûm etmiştir. Olayda fail kadın, intihar etmek için gazla doldurduğu kamyonundan korkarak çıkan erkek arkadaşına, kamyona tekrar girmesini söylediği anlaşılmıştır. Nitekim failin sevgilisinin son dakikalarını telefonda dinlediği ve acil yardım hattını aramadığı da belirtilmektedir. Kamyonunun içinde intihar eden mağdurun zihinsel hastalık geçmişinin olduğu ve daha önce de intihara teşebbüs ettiği ifade edilmektedir.[70] Buna göre olayda mağdurun intihar etme düşüncesinin bulunduğu ve ancak fail kız arkadaşı tarafından bu düşüncesini eyleme dönüştürmesi noktasında teşvik edildiği ve intihar kararını verdiği söylenebilir. Fakat mağdurun daha önce intihar etme yönünde hiçbir düşüncesi bulunmadığı halde, kız arkadaşının attığı mesajlarla kamyonun içini gazla doldurduğunu varsayarsak, bu durumda intihara azmettirme söz konusu olacaktır. Bir diğer ihtimalde aşağıda anlatılacağı üzere mağdur intihar kararını vermiş, kamyonunun içini gazla doldurmuş ve fakat son anda tereddüt yaşayıp kız arkadaşını aramış ve kız arkadaşı mağdurun bu kararını icra safhasına koyması için motive etmişse intihar kararını kuvvetlendirme söz konusu olacaktır. Öte yandan mağdurun akıl hastalığı olduğu kabul edildiğinde somut olaya göre kasten öldürme suçu kapsamında değerlendirme yapılması da mümkündür.

İntihara teşvik, alenen ve muhatabı belirsiz şekilde yapılırsa TCK m. 84/3 hükmü uygulanacaktır. Buna göre teşvik belirli bir kimseye alenen, örneğin facebook, instagram veya twitter[71] hesabında intihar edeceğini söyleyen arkadaşının gönderisinin altına yaptığı yorumla onu teşvik etme şeklinde gerçekleştirilirse, TCK m. 84/3 değil, m. 84/1 uygulanacaktır.[72]

[70] Hürriyet Haber, Dünya Haberleri, Sevgilisini İntihara Sürükleyen Genç Kadına Ceza, (Çevrimiçi) http://www.hurriyet.com.tr/dunya/sevgilisini-intihara-surukleyen-genc-kadina-ceza-40540482, 23 Mart 2018.

[71] Twitter uygulamasında gönderilen bir tweet, kişinin kendi intihar düşüncesiyle ilgili olabileceği gibi belirli bir kişinin intihara teşvik edilmesi (TCK m. 84/1) veya belirsiz sayıdaki kişilerin intihara alenen teşvik edilmesi (TCK m. 84/3) şeklinde olabilir. Bu nedenle gönderilen tweet hakkında sorun bildirme seçeneklerinden biri; *"Bu kişi intiharı veya kendine zarar vermeyi düşünüyor veya teşvik ediyor."* şeklindedir.

[72] Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 164.

c. İntihar Kararını Kuvvetlendirme

İntihara yönlendirme suçunun seçimlik hareketlerinden biri de *intihar kararını kuvvetlendirmek*tir. İntihar kararını kuvvetlendirme, intihar kararını vermiş bulunan mağdurun bu kararını güçlendirmek, almış olduğu intihar kararını icra safhasına koymak için motive etmektir.[73] Başka bir ifade ile burada fail, intihar kararı vermiş olan kişinin zihnindeki son tereddütlerini de ortadan kaldırarak, kişinin almış olduğu intihar kararını icra etmesi için aktif bir manevi faaliyette bulunmaktadır.[74]

Örneğin; Boğaziçi Köprüsü korkulukları üzerine çıkarak intihar girişiminde bulunan bir kişiye, olay yerine gelen uzman polislerce intihardan vazgeçirme yönünde gerekli önlemler ve müdahale yapıldığı sırada yaşanmıştır. Bu sırada şüpheli iki kadının araçlarıyla köprüden geçerken maktule yönelik *"Senin yüzünden trafikte saatlerdir bekliyoruz. Atlayacaksan atla"* diye bağırarak küfür ettikleri iddia edilmektedir. Şüphelilerin bu söylemlerde bulunmaları üzerine maktulün şüphelilere dönerek *"Atla he, atla"* diyerek kendisini boşluğa bırakıp öldüğü belirtilmektedir. Olay tutanağı ve olaya müdahale eden polislerin tanık olarak alınan ifadelerinde maktulün önceden de intihar girişimlerinde bulunduğu ve vazgeçtiği, olay günü yine vazgeçme yönünde iknanın sağlandığı, ancak şüphelilerin bağrışmaları ve beyanları karşısında maktulün tepki vererek intihar etmek üzere köprüden atladığı ve olay neticesinde öldüğünün belirlendiği vurgulanmıştır. Başka bir deyişle kişi intihar kararından vazgeçmesi için ikna edilmişken şüphelilerin beyanları üzerine köprüden atlamıştır. Nitekim iddianamede şüphelilerin beyanlarında suç işleme kasıtlarının olmadığına ilişkin beyanlarının savunma içerikli olduğu atılı suçu işlediklerinin anlaşıldığı ifade edilmiştir. Bu nedenle şüphelilerin TCK m. 84/2 uyarınca 4 yıldan 10 yıla kadar hapisleri talep edilmiştir.[75] Söz konusu olayda mağdur intihar kararını almış ve köprüde aldığı bu kararı uygulama aşamasındadır. Bir yandan uzman

[73] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 203-204; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 38.
[74] Bayraktar, Keskin Kiziroğlu, Yıldız v.d., **a.g.e.**, s. 74.
[75] Cumhuriyet, Köprüdeki İntiharda Atla Dedikleri İddia Edilen İki Kişiye Hapis İstemi, (Çevrimiçi) http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/499769/Koprudeki_intiharda__atla__dedikleri_iddia_edilen_iki_kisiye_hapis_istemi.html, 23 Mart 2018; NTV, Boğaziçi Köprüsündeki İntihar Olayında 2 Kadın Serbest, (Çevrimiçi) https://www.ntv.com.tr/turkiye/bogazici-koprusundeki-intihar-olayinda-2-kadin-serbest,3Beycg3IMUCgs2RhCD7Luw, 23 Mart 2018.

polisler tarafından ikna edilmeye çalışılırken diğer yandan şüpheli iki kadının atlaması konusunda motive edilmesi nedeniyle intihar gerçekleşmiştir. Dolayısıyla olayda seçimlik hareketlerden intihar kararını kuvvetlendirmenin söz konusu olup olmadığı yönünde değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Yargıtay'ın intihar kararını kuvvetlendirmeye ilişkin vermiş olduğu bir kararda; *"Oluşa ve dosya içeriğine göre, sanık ... ve maktul ... arasında yüz yüze gelmeden ve birbirlerini görmeksizin sadece telefonla konuşma ve mesajlaşmaktan ibaret arkadaşlık ilişkisinin olduğu, bu ilişki sırasında sanığın bir süre maktulün kız kardeşi ile de aynı şekilde görüştüğü ve bundan dolayı her iki kız kardeş arasında tartışma da yaşandığı, bir süre sonra sanığın maktul ile olan ilişkisini bitirmek istediğini maktule ilettiği, bunun üzerine duygusal olarak sanığa aşırı derecede bağlanan maktulün sanığa hitaben "bana dönmezsen canıma kıyacağım, zehir içeceğim" şeklinde mesaj gönderdiği, maktul tarafından kendisine gönderilen bu mesajı ciddiye almayan sanığın ise maktule hitaben "son kurşunu kafama sıkayım hoşçakal" ve "... ben yapıyorum bile bitanem" şeklinde mesajlar gönderdiği, kısa bir süre sonra da maktulün etkeni saptanamayan toksik bir maddeyi içmek suretiyle intihar ettiği olayda; sanık tarafından maktule gönderilen cep telefonu mesajlarının nitelik ve yoğunluk bakımından intihar kararını kuvvetlendirme olarak kabul edilemeyeceği, dolayısıyla yasal unsurları oluşmayan atılı suç yönünden sanığın beraatine karar verilmesi yerine..."* şeklinde tespitlerde bulunmuştur.[76]

d. İntihara Yardım Etme

(1) Genel Açıklama

Suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden *yardım etme* ise, intihar kararı vermiş olan mağdurun intiharını kolaylaştırmaya yönelik her türlü faaliyeti ifade etmektedir.[77] İntihara yardım eden kişi, kanunda öngörülen yardım

[76] **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 13.05.2015 Tarihli, 2014/2844 Esas, 2015/3135 K. sayılı karar,** bkz. Ersoy, **a.g.m.** s. 116.
[77] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 204; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 164.

etme niteliği taşıyan hareketlerin ötesine geçerek intihar etmek isteyen kişiyi öldürürse, kasten öldürme suçunu işlemiş olur.[78]

İntihara yönlendirme suçunda yardım etme fiili, intihardan önce veya intihar sırasında yapılmış olabilir.[79] Yardım, etme, maddi şekilde işlenebileceği gibi, manevi şekilde de olabilir.[80] Ayrıca maddede yardımın herhangi bir şekilde olabileceği de belirtilmiştir. Örneğin bir kimseye intihar etmesi için silah, zehir, ip verme veya yüksekten atlayacağı yere götürme (örneğin aracıyla boğaz köprüsüne bırakma), masrafsız ve hiçbir şeye ihtiyaç olmadan en kolay nasıl kendisini öldürebileceğini ayrıntılarıyla anlatmak, şekillerle veya tatbiki olarak göstermek gibi hareketler, maddi anlamda intihara yardım etme sayılır.[81] Mağdura intiharı ne şekilde gerçekleştireceği konusunda yol gösterme, intihar sonrası geride kalan ailesine bakacağını söyleme ise manevi nitelikte yardım teşkil eder.[82] Bir yardımın hem maddi hem manevi nitelikte olması da mümkündür. Örneğin yol gösterme gibi intihara yardımlar hem maddi hem de manevi niteliktedir.

Belirtmek gerekir ki, başkasının intiharına yardım eden failin hareketleri bunlarla sınırlı kalmalı; intihar fiili mağdur tarafından gerçekleştirilmelidir. Şayet yardım eden kimse, kendini asanın ayağından tabureyi çekmek, ipi boğazında sıkmak gibi, kişinin ölmesi sonucunu doğuran icrai hareketi de bizzat kendisi yapmışsa, bu takdirde intihara yönlendirme suçu değil, kasten öldürme suçu söz konusu olur.[83]

Öte yandan mağdurun intihar edebilmesine yardım etmek için failin temin etmiş olduğu aracın kullanılmamış olması durumunda, nedensellik bağı olmadığı için

---

[78] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 61.

[79] Çağlayan, "Ötanazi ve İntihar", s. 30; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 92; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 33; Önder, **a.g.e.**, s. 80; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 39; Meran, **a.g.e.**, s. 99; Özbek, **a.g.e.**, s. 366; Erem, Toroslu, **a.g.e.**, s. 388.

[80] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 60; Yardım etmenin yalnızca maddi şekilde olabileceği yönünde bkz. Çağlayan, "Ötanazi ve İntihar", s. 30; Erem, Toroslu, **a.g.e.**, s. 388.

[81] Bakıcı, **a.g.e.**, s. 907.

[82] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 33; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 39; Toroslu, Toroslu, **a.g.e.**, s. 353; Fakat doktrinde failin intihar edene, intihar sonrası geride kalan ailesine bakacağını söylemesi durumunda "intihar kararını kuvvetlendirme" söz konusu olduğu ifade edilmiştir. Bu görüşe göre, failin bu ifadesi intihar edenin intihar fiilini kolaylaştırmaktan ziyade, intihar kararı verilmişse icraya geçirici etkiye sahiptir. Bkz. Öntan, **a.g.m.**, s. 853.

[83] Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 158; Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 495, 496.

artık maddi yardım söz konusu olmasa da, bu davranış "intihar kararını kuvvetlendirme" çerçevesinde değerlendirilmektedir.[84]

Ölüm gerçekleşinceye kadar intihara yardım mümkündür. Ayrıca intihara yönlendirme suçu seçimlik hareketli bir suç olduğu için, kişi hem azmettirir hem de yardım ederse her iki durum için öngörülen ceza miktarı aynı olduğu için, sadece tek bir hareketten ceza uygulanacaktır. Ancak hâkim cezayı takdir ederken bu hali dikkate alacaktır.[85] Hal böyle iken, TCK'da azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ve yardım etme fiillerinin suçun işlenmesine olan etkisi ve faildeki ahlaki kötülüğün derecesi aynı olmadığı için, azmettirme fiiline öngörülen yaptırımın daha fazla olması gerektiği doktrinde ifade edilmektedir.[86]

İntihara yardım etme bağlamında tartışılması gereken bir husus, koşula bağlı isteklerin yerine getirilmemesinin intihara yardım etme suçunu oluşturup oluşturmayacağıdır. Doktrinde belirli bir işin yapılması veya yapılmaması halinde intihar edeceğini söyleyen kişinin isteğinin yerine getirilmemesi intihara yardım olarak kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir.[87] Örnek olarak karşı tarafa kendisinden boşanılması veya arkadaşlık, evlilik veya iş teklifinin kabul edilmemesi durumlarında intihar edeceğinin söylenmesi gösterilmektedir. Bu gibi durumlarda kişinin yapılması veya yapılmaması istenen iş veya fiili yerine getirmesi konusunda kanundan ya da sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Aynı şekilde yardım edilmesini gerektiren bir durum söz konusu olmadığından ve kişinin kastı da bulunmadığından yardım ve bildirim yükümlülüğünün ihlali suçu (TCK m. 98) oluşmamalıdır.[88] Nitekim aksi takdirde kendini öldürmek bir tehdit vasıtası haline gelmektedir.[89]

---

[84] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 496; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 204; İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. bs., Ankara, Seçkin, Ağustos 2018, s. 558-559.
[85] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 501.
[86] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 40; Aynı yönde Ersoy, **a.g.m.** s. 110; Ayrıca TCK m. 38'e göre azmettiren, işlenen suçun cezası ile cezalandırılırken, m. 39'a göre yardım eden kişinin cezası işlenen suçun cezasından daha az olacağı belirtilmiştir.
[87] Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 79.
[88] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu, s. 41, 42.
[89] Erem, Toroslu, **a.g.e.**, s. 390.

(2) İntihara Yardım Etmenin İhmali Hareketle Gerçekleşebileceğine İlişkin Görüş

İntihara yardım etme fiilinin sadece icrai mi yoksa hem icrai hem de ihmali hareketle mi işlenebileceği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, failin intiharı önleme konusunda *hukuki bir yükümlülüğü* var ise, kişinin intiharına engel olmaması halinde, intihara ihmali hareketle yardım etme söz konusudur. Bu görüşe göre, intihara yardım esas itibariyle icrai hareketle gerçekleştirilebilirse de, intihara ihmali hareketle yardım etmek de mümkündür. Örneğin bir intihar olayıyla karşılaşan kişinin bu intihar girişimini engellememesi, intihar karşısında kayıtsız kalması, intihara ihmali davranışla yardım etme anlamına gelir. Ancak bir kimsenin bir başkasının intiharını sırf engellememesi intihara yardım suçunu oluşturmaz. İhmali hareketle intihara yardımın söz konusu olabilmesi için, intihar olayıyla karşılaşan kişinin intiharı önleme konusunda hukuki bir yükümlülüğünün bulunması gerekir.[90]

Ayrıca TCK m. 84'ün gerekçesinde; *"Başlı başına cezalandırılabilir bir fiil olarak intihara yardım, esas itibariyle icrai davranışla gerçekleştirilebilir. Ancak, intiharı önleme konusunda hukuki yükümlülük altında bulunan kişinin, bir intihar olgusuyla karşı karşıya olmasına rağmen, bu intihar girişimini engellememesi, bu girişim karşısında kayıtsız davranması; intihara ihmali davranışla yardım olarak nitelendirilmek gerekir. Ancak, bunun için, kişinin intiharı önleme konusunda hukuki bir yükümlülüğünün olması gerekir."* şeklinde ifade edilmiştir.

Bu görüş taraftarı olan Koca'ya göre, kişinin intiharı önleme konusundaki hukuki yükümlülüğü bağlamında TCK m. 83'ün (Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi) esas alınması gerektiği ifade edilmektedir.[91] Buna göre şayet intiharı engelleme yükümlülüğü kanundan, sözleşmeden veya ön gelen tehlikeli bir

[90] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 33; Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 62; Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 496; Hakan Hakeri, **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, Ankara, Seçkin, 2003, s. 300; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 164; Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", s. 45; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 93; Bayraktar, Keskin Kiziroğlu, Yıldız v.d., **a.g.e.**, s. 76.

[91] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 34; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 164.

davranıştan kaynaklanıyorsa, bu yükümlülüğün kasten ihmali, intihara ihmali hareketle yardım teşkil edecektir. Ölümü oluşturan icrai fiil müntehir tarafından değil de yardım eden tarafından gerçekleştirilirse intihara yönlendirme suçu değil, kasten öldürme suçu (m. 81) gerçeklemiş olur.[92]

Bu doğrultuda, intiharı önleme konusunda kanundan (örneğin Medeni Kanun m. 322-324'te yer alan ebeveyn çocuk ilişkisi ya da Medeni Kanun m. 185/3'te yer alan eşler arasında garantörlük[93]) veya sözleşmeden (örneğin çocuk bakıcısı, hekim, havuz cankurtaranı, hemşireler gibi) kaynaklanan hukuki yükümlülük altında bulunan kişinin, bir intihar olgusuyla karşılaşmasına rağmen, bu intihar girişimini engellememesi bu girişim karşısında kayıtsız davranması durumunda intihara ihmali davranışla yardım olarak nitelendirmek gerekir.[94]

Örneğin hekimin açlık grevlerine ya da ölüm oruçlarına müdahale yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük TCK m. 298/2-3 ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 82'den ileri gelmektedir. Öyle ki, bu tür bir yükümlülük, cezaevi görevlileri için de söz konusudur.[95] Açlık grevi, belirli bir olayı, tutumu, davranışı protesto etmek, çeşitli istekleri kabul ettirmek ya da savunulan görüşlere salt ilgi çekmek amacıyla uygulanan ve greve katılanların yemek yemeyerek kendilerini aç bırakmaları esasına dayanan bir yöntemdir. Açlık grevinde amaç ölüm olmamakla birlikte, yetkililerle grevci arasında oynanan bir blöf şeklinde gelişen bu yöntemin sonunda, açlığa dayanma sınırını geçen kişileri bekleyen mutlak

---

[92] *"Önce, kendisi banyoda iken silah sesi duyduğunu ifade eden sanığın, müteakip beyanında maktulün isteği üzerine tetiğe bastığını, daha sonra da birlikte tetiğe bastıklarını, savunması, kurşunun yakın atış mesafesinden kafanın tam arkasından girip alın soldan çıkması, kurşun giriş yerinin tabancanın denenmesi için veya şaka yollu tetiğe basma şeklindeki mutad taksirli davranışa uyum göstermemesi, maktulün intihar etmek istemesi üzerine birlikte tetiğe basmaları halinde dahi bu hususun sanığın müstakil öldürme kasıt ve eylemini değiştirmeyeceği cihetle sanığın eşini öldürmek suçundan tecziyesi gerekirken, bazı gerekçelerle suça taksirle ölüme sebebiyet vasfı verilmesi kanuna aykırıdır."* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 20.12.2006 Tarihli, 4833/5870 sayılı karar**, bkz. Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 164.

[93] Eşlerin birbirlerinin serbestçe almış oldukları intihar kararını uygulamaları halinde, diğer eşin intiharı önleme yükümlülüğünü kabul etmeyen görüş için bkz. Hakan Hakeri, **Kasten Öldürme Suçları TCK 81-82-83**, 2. bs., Ankara, Seçkin, 2007, s. 92-94.

[94] Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, **Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu Maddelerin Açıklamaları Yeni TCK ile İlgili Yargıtay Ceza Genel Kurul ve Özel Daire Kararları (76-150. maddeler)**, C: 2, 3. bs., Ankara, Seçkin, 2010, s. 1398.

[95] Şayet bu kişiler, müdahale etmemeleri durumunda mağdurun öleceğini öngörmelerine rağmen, bu neticeyi göze alarak ya da kabullenerek hareketsiz kalır ve mağdurun ölmesine göz yumarlarsa, ihmali hareketle kasten öldürme suçu oluşacaktır. Bkz. Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 145.

son ölümdür.[96] Dolayısıyla bu durumdaki kişilere kurum hekiminin müdahalesi *görevin ifası* (TCK m. 24/1) şeklindeki hukuka uygunluk sebebi kapsamında değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda bir görüşe göre, yükümlülüklerinin kasten ihmal edilmesi halinde, kamu görevlilerinin davranışı TCK m. 84 kapsamında intihara ihmali hareketle yardım etme kapsamında değerlendirilebilecek ve kastlarının intihara yardım olduğu tespit edildiğinde bu hükme göre cezalandırılmaları söz konusu olabilecektir.[97] Doktrinde bu durumda müdahale etmeyen kamu görevlisi hekim bakımından görevi ihmal (TCK m. 257/2) ve yardım yükümlülüğünün ihmali (TCK m. 98) suçlarının oluşacağı belirtilmektedir.[98]

İntihara yardım etmenin ihmali hareketle gerçekleşebileceğine ilişkin bir diğer görüşe göre, intihara yardım etme esas itibariyle icrai hareketle gerçekleşebilecek ise de, ihmali hareketle intihara yardım etme de mümkündür. TCK'da bazı suçların ihmali hareketle işlenmesi cezada indirim nedeni (TCK m. 83, 88), bazı suçlarda ise cezada indirim yapılamayacağı şeklinde (TCK m. 94/5) kabul edilmiştir. Bu farklı düzenleme, suç tiplerinin özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu Yoksa açıkça böyle bir düzenlemeye yer veren TCK m. 83, 88, 94/5 gibi suçların dışındaki bütün suçların ihmali hareketle işlenemeyeceği sonucuna varılır ki bu sonuç, suç ve ceza siyaseti ile bağdaşmaz. Bu görüşe göre, bu düzenlemeler istisnai hükümlerdir. Bu düzenlemelerin dışında kalan suçlar bakımından genel kural olan ihmali hareketle işlenebilme geçerli kabul edilmelidir. Ayrıca neticeyi önleme hukuksal yükümlülüğü bulunan kişinin, intihar fiilinden sorumlu tutulabilmesi için,

[96] Her ne kadar açlık grevini suç haline getiren bir hukuk kuralı bulunmasa da, dayanma sınırının ötesine geçen bir açlık grevi, ölüm sonucunu doğuracağına, bu ise yaşam hakkından vazgeçilmesi anlamına geleceğine göre, böyle bir eylemin hukuka aykırı olduğu sonucuna varılmalıdır. Nitekim AY m. 12/2, temel hak ve özgürlüklerin, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva ettiğini hükme bağlamıştır. Yine AY m. 17/1'e göre yaşam hakkıyla birlikte hükme bağlanan devredilmez ve vazgeçilmez bir diğer hak da kişinin maddi varlığını koruma ve geliştirme hakkıdır. Bkz. Metin Feyzioğlu, "Açlık Grevi", **AÜHF Dergisi**, C: 43, S: 01-04, 1993, s. 157, 158, 162, 163, (Çevrimiçi) http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/299/2791.pdf, 8 Aralık 2017; Ayrıca açlık grevi ve ölüm orucu ile intihara yönlendirme eylemlerinin bir ilgisi bulunmamaktadır. Zira burada kişi ölmek istememektedir. Bu nedenle kesinlikle bu durumu intihar vakası olarak değerlendirmemek gerekmektedir. Bkz. Yener Ünver, "Türk Ceza Hukuku Açısından Ötanazi", **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 28.

[97] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 34.

[98] Feyzioğlu, "Açlık Grevi", s. 167.

intihara engel olmamanın yanı sıra, nedensellik bağı ve en azından olası kastının bulunması gerekir.[99]

(3) İntihara Yardım Etmenin İhmali Hareketle Gerçekleşemeyeceğine İlişkin Görüş

İntihara yardım etmenin ihmali hareketle gerçekleşemeyeceğini savunan görüşe göre, failin intihara yardım niteliğindeki herhangi bir hareket gerçekleştirmeksizin, bir kimsenin intiharına yalnızca engel olmaması halinde 84. maddedeki suçun oluşmayacağı,[100] şayet failin intiharı önlemek bakımından hukuki bir yükümlülüğü varsa TCK m. 83'te düzenlenen kasten öldürme suçunun ihmali davranışla işlenmesi (örneğin çocuğunun kendisini öldürmesine seyirci kalan anne ve baba) suçunun oluşacağı belirtilmektedir.[101] Buna göre failin böyle bir yükümlülüğü bulunmuyorsa TCK m. 98'de düzenlenen yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun oluşacağı belirtilmektedir. Örneğin kendisini köprüden aşağı atan vatandaşın fotoğrafını çekip, tek başına olduğu halde hiç müdahale etmeyen gazetecinin sorumluluğu TCK m. 98'de düzenlenen yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi kapsamında değerlendirilecektir.[102]

---

[99] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 40-41.
[100] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 496.
[101] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 206; Öntan, **a.g.m.**, s. 857; Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 78.
[102] Öntan, **a.g.m.**, s. 858; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 206. Ancak yazarlar intihara yönlendirme suçunun ihmali hareketle işlenebileceği kabul edilirse, ihmali hareketle yardım etmenin gerçekleşebileceğini söylemektedir; *"Genel hükümlere göre ihmali davranışın cezalandırılacağına dair bir düzenleme olmaması ve yalnızca belirli suç tipleri bakımından ihmali davranışın cezalandırılacağının açıkça belirtilmiş olması nedeniyle, böyle bir açıklığa yer verilmeyen suç tipleri bakımından ihmali davranışın cezalandırılmayacağı söylenebilir. Buna karşılık TCK m. 84 bakımından ihmali davranışla da suç işlenebilir diyorsak, o zaman suç tipinde yer verilen seçimlik hareketleri incelemek gerekir. İhmali hareketle azmettirme ve teşvik etme söz konusu olmasa da ihmali hareketle yardım etme mümkündür. Somut olayda ihmali hareketin "yardım etme" kapsamına girip girmediğine göre değerlendirme yapılarak TCK m. 84'e göre failin sorumlu tutulması mümkündür."*
"16.07.2005 tarihinde meydana gelen olayda, A.B. adlı kişi şüpheli N.T.'la birlikte kaldığı M... adlı otelin 1115 nolu odasında ölü bulunmuştur. Ölüm, sağ kulak arkasının 2 cm üzerinden giren ve sağ kaş dış ucunun 1 cm üstünde çıkışı bulunan bitişik atış sonucu oluşan tek ateşli silah yarasına bağlı olarak gerçekleşmiştir. Ölenin yüzüstü konumda düştüğü yerde öldüğü, olayda kullanıldığı anlaşılan kendisine ait ruhsatlı tabancayı sağ eliyle tutar durumda bulunduğu ve bu elinde atış artıkları bulunduğu saptanmıştır. Maddi ve fizik bulgular kendini öldürme olgusunu açıklar niteliktedir. Aralarında ileri düzeyde gönül ilişkisi bulunduğu söylenen N. olay günü ölenle otel odasında birkaç saat birlikte olduklarını, önlemeye çalışmasına karşın olayın intihar şeklinde gerçekleştiğini

İhmali hareketle intihara yardım etmenin mümkün olmadığını belirten aksi yöndeki görüşe göre, bu suçun ihmali hareketle işlenebilmesi için kanunilik ilkesi gereğince, kanunda açık düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır.[103]

Ayrıca intihar girişiminde bulunan kişinin, hukuki yükümlülüğü bulunan fail tarafından değil de, üçüncü kişiler tarafından kurtarılması halinde ise, fail TCK m. 83'e teşebbüsten sorumlu tutulmalıdır.[104]

İntiharı önleme konusunda kanundan, sözleşmeden veya ön gelen tehlikeli davranıştan kaynaklanan hukuki bir yükümlülüğün bulunmadığı hallerde bir kişinin, intihar eden birini fark etmesi ve intiharı engellemek için harekete geçmemesi ise, intihara yönlendirme suçunu oluşturmaz.[105] Örneğin tanımadığı birinin yüksek bir yerden atlamak üzere olduğunu gören kişinin kayıtsız kalması durumunda, sırf intiharı engellememekten dolayı intihar edene yardımda bulunulduğu ileri sürülemez.[106] Bu durumda TCK m. 98'de yaptırıma bağlanan yardım ve bildirim

---

belirtmiştir. Olayda kullanılan tabancada şüphelinin parmak izi ve ellerinde atış artığının bulunmadığı belirlenmiştir. Soruşturma evresinde alınan beyanlarından ve elde edilen belgelerden anlaşıldığı gibi, ölenin ruhsal tedavi gördüğü, alkol bağımlısı olduğu, intihar etme eğilimi taşıdığı ve buna zaman zaman yakınları yanında dile getirdiği, uzmanların alkolü bırakmazsa kendisini ve başkalarını öldürebileceğinin yakınlarına ifade ettikleri, olay günü de aşırı derecede alkol aldığı, annesiyle ağlayarak konuştuğu, ölümden söz ettiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda olayın kendisini öldürmek şeklinde nitelendirilmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir. Sonuç olarak şüpheliyi bu ölümden sorumlu tutularak hakkında kamu davasını açmayı gerektiren yeterlikte bir kanıt bulunmadığı gibi kanıtların toplanmasında da bir eksiklik saptanamamıştır." **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 16.7.2007 Tarihli, 2007/5397 Esas, 2007/5817 Karar**, bkz. Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 205-206.

[103] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 206; Özbek, **a.g.e.**, s. 368, 369; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 176. Yazarlar intihara yardım etmenin ihmali hareketle gerçekleştirilmesinin kabul edilmesi halinde, faile verilecek cezada kasten öldürme suçundaki gibi indirim yapılması noktasında hakime takdir yetkisi verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

[104] Öntan, **a.g.m.**, s. 857.

[105] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 34; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 93; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 173.

[106] Bu noktada intihar edenin belli bir noktadan sonra şuursuz hale geleceği ve böylece fiil egemenliğini kaybedeceği düşünülebilirse de, egemenlik belli bir zamana göre değil, olayın bütününe göre tespit edilmelidir. Bkz. Hakeri, **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, s. 298; Alman Yerel Mahkemesinin verdiği bir karara göre; *Olayda, sanık, eşi ve çocuklarıyla kayın validesini (K) kalmış olduğu huzurevinden alıp yaya olarak evine getirmektedir. K yolda, artık bir daha asla huzurevine dönmek istemediğini söyler. Ancak sanık ve eşi ona evde bakmalarının mümkün olmadığını ifade ederler. Bunun üzerine K, kimseye yük olmak istemediğini, yaşamına son vermek istediğini anlatır. Sanıklar bunu ciddiye almazlar. Yolda bir suni göle rastlarlar. K, bu gölde intihar etmek istediğini söyler. Sanık ise başka bir göl bildiğini belirtir. Bunun üzerine hep beraber bu baraj gölüne gider ve kıyıya otururlar. K, sanıkları kendisi ölene kadar beklemelerini söyler ve baraja çıkar. Sanığın eşi annesinin ciddi olarak ölmek istediğini ve bu arzusunu yerine getirirken de engellenmek istemediğini düşünerek, çocukları alarak gölden uzaklaşır.*

yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun unsurlarının gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmalıdır. Yine de intihar eden kişinin intihar kararını serbestçe verebilecek iradeye sahip olmaması (yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sarhoşluk) halinde, kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçu (TCK m. 83) kapsamında değerlendirme yapılabilecektir.[107]

Aynı şekilde *pasif ötanazi* olarak adlandırılan durumlarda örneğin; tedavi olmadığı takdirde öleceğini bilen ancak tedaviyi reddeden bir hastaya, hastanın rızası olmadığı için tıbbi müdahalede bulunmayan bir doktorun hastanın intiharına yardım ettiği ileri sürülemez. Çünkü hekimin garantörlüğü, kural olarak tedavi yükümlülüğünün doğması halinde söz konusu olabilir. Oysa hastanın tıbbi tedaviye rıza göstermemesi durumunda, hekimin tedavi etme yükümlülüğü yani garantörlüğünün bulunmadığını kabul etmek gerekir.[108] Ancak, intihar girişiminde bulunan kişi, henüz ölmemiş ve fakat kendisini içinde bulunduğu durumdan kurtaracak herhangi bir davranışı da yapamayacak durumda ise (bilincini yitirmişse veya yaralandığı için kıpırdayamıyor ya da hastaneye gidemiyorsa) ve hukuki bir yükümlülüğünün bulunmayışı nedeniyle intihara engel olmayan kişi, intihar girişiminde bulunanın bu durumunun farkındaysa artık yardım ve bildirim yükümlülüğüne sahip olacaktır. Bu koşullar altında, ancak TCK m. 98/1-2 nedeniyle sorumlu tutulabilecektir.[109] Belirtmek gerekir ki intihar eden kimsenin yardımı

K baraja gelince ayaklarını aşağı sarkıtır. Sanık ilkin bu anda, K'nın gerçekten de intihar hususunda ciddi olduğuna kanaat getirir ve bunun üzerine onun yanına gider. K, damadından, kendisini suya itmesini ister. Sanık bu talebi yerine getirmezse de, kayın validesinin intihar kararına saygı göstermesi gerektiğini düşünür. K iki kez daha kendisini suya itmesini ister, isteği yerine getirilmeyince de suya atlar ve boğularak ölür. Yerel mahkeme olayda sanığın iki yönden kayın validesinin ölümünden sorumlu olduğuna karar verir. İlkin icrai suretle: İntihar hususunda tavsiye ile yardım; ikinci olarak da ihmal suretiyle: İntiharı önlememek ve onu kurtarmamak şeklinde. Federal Yüksek Mahkeme ise, icrai fiilin gerçekten söz konusu olup olmadığının açık olmaması dolayısıyla sadece ihmali fiilden dolayı sorumluluğu ele almış ve failin fiil üzerinde egemenliğinin ve öldürme kastının bulunmaması dolayısıyla adam öldürme veya adam öldürmeye yardımdan dolayı cezalandırılamayacağına, ancak zor durunda bulunan bir kimseye yardım etmemekten (yardımın ihmali suçu) dolayı sorumlu görülebileceğine karar vermiştir. Bkz. Hakeri, **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, s. 298, 299.

[107] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 34-35; Hakeri, **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, s. 300, 301.

[108] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 35.

[109] Öntan, **a.g.m.**, s. 858.

reddetmesinin de bir önemi yoktur. Başka bir deyişle, intihar eden kişi istemese de ona yardım etmemek suç teşkil edebilecektir.[110]

Bahsi geçen durumda kendinde olmayan intihar edenin, tedaviye yönelik iradesi belirlenemeyeceğinden, sırf intihar teşebbüsünde bulunduğu için muhtemel iradesinin tedavinin reddi yönünde olduğunu kabul etmek doğru değildir. Nitekim bu durumda kişinin yaşamı söz konusu olduğuna ve tahminde yanılgı olasılığı da bulunduğuna göre, "şüpheden yaşam hakkı yararlanır" demek daha doğrudur.[111]

(4) Değerlendirme

İntihara yönlendirme suçunun ihmali hareketle işlenebilmesi için öncelikle kanunilik ilkesi gereğince, kanunda açık düzenleme yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla kanunda açık bir düzenleme bulunmadığı için, bu suçun ihmali hareketle işlenemeyeceğini kabul etmek gerekmektedir. Her ne kadar madde gerekçesinde yardım etmenin ihmali hareketle işlenebileceği belirtilmiş olsa da suçta ve cezada kanunilik ilkesinin bir sonucu olan kıyas yasağı bakımından yalnızca bir yorum aracı olan madde gerekçesi kanun hükmüne dâhil değildir.

Bir diğer önemli husus ise örneğin; bir cankurtaranın dalgaların sürüklediği bir kişiyi kurtarmak için harekete geçmemesi ile yüzme bilmediği halde bilerek intihar etmek amacıyla denize atlayan bir kişinin boğulmasına seyirci kalması

---

[110] Hakeri, **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, s. 300; Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin bir kararında; *Sanık doktor, 76 yaşındaki hasta mağdurun ev doktorudur. Hastanın eşi ölmüştür ve kendisi de bir hastane veya huzur evine yatırılmak istememektedir. Hasta, doktoruna ve başka kişilere karşı artık yaşamak istemediğini zaman zaman ifade etmiştir. Doktoru hastasını hastaneye yatırılması gerektiği hususunda ikna etmeye çalışmışsa da o ana kadar ikna edememiştir. Bir gün doktor hastaya, yarın hastane meselesini konuşmak için geleceğini söyler. Aynı gün eve geldiğinde doktor hastanın bilinçsiz bir şekilde divanın üzerinde yattığını görür. Yüksek dozda ilaç aldığını ve doktora yönelik olarak "lütfen hastaneye götürmeyin, eşime kavuşmak istiyorum" yazısını görür. O anda hasta halen hayattadır. Bunun üzerine doktor hastayı hastaneye götürmez ve ertesi gün ölünceye kadar başında bekler (BGH 32, 367-369). Bu olay üzerine yerel mahkeme doktorun beraatına karar vermiştir. Kararın gerekçesi ise, talep üzerine öldürmenin söz konusu olmadığı, zira hastanın ölümüne doktorun sebebiyet vermediğidir. Talep üzerine öldürmeye teşebbüs de gerçekleşmemiştir, zira bu suç garantörün intihar edenin hayatı bakımından onun serbest ölüm kararına kendisini tabi kılması halinde ihmal suretiyle işlenemez. İntihar durumunda yardımın ihmali suçu da oluşmaz, zira bu bakımdan intihar Alman CK 323c anlamında bir musibet, tehlike (=Unglücksfall) değildir (BGH 32, 369).* Bkz. Hakeri, **Kasten Öldürme Suçları TCK 81-82-83**, s. 51-52.

[111] Hakeri, **Kasten Öldürme Suçları TCK 81-82-83**, s. 113.

arasında veya bir annenin yanlışlıkla içtiği deterjan nedeniyle fenalaşan çocuğunu hastaneye yetiştirmemesi ile bunu intihar etmek amacıyla yapan çocuğunun durumunu fark ederek hareketsiz kalması arasında bir fark olmamasıdır. Her iki örnekte de, faillerin, belli kişi veya kişilerin yaşamını korumak ya da kurtarmak şeklindeki hukuki yükümlülükleri söz konusudur. Ölenin bilerek ya da bilmeyerek yaptığı davranıştan sonra, yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle ölüm neticesi meydana gelmektedir.[112]

Bu nedenle bir kimsenin intiharına yalnızca engel olunmaması halinde TCK m. 84'te yer alan intihara yönlendirme suçu değil, şayet failin intiharı önlemek bakımından hukuki bir yükümlülüğü varsa, TCK m. 83'te düzenlenen kasten öldürme suçunun ihmali davranışla işlenmesi, böyle bir yükümlülüğü bulunmuyorsa, TCK m. 98'de düzenlenen yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun oluşacağı kabul edilmelidir.

5. Suçun Nitelikli Unsurları

a. Cezayı Ağırlaştıran Nitelikli Haller

İntihara yönlendirme suçunda cezayı ağırlaştıran nitelikli hale yer verilmemiştir. Ancak aşağıda açıklanacağı üzere TCK m. 84/2'deki hükmün cezayı ağırlaştıran nitelikli hal olduğu görüşü de mevcuttur. Ayrıca kasten insan öldürme suçundan tamamen bağımsız bir suç söz konusu olduğundan, TCK m. 82'de yer alan nitelikli haller bu suç tipi bakımından uygulama alanı bulmaz.

b. Cezayı Hafifleten Nitelikli Haller

İntihara yönlendirme suçunda cezayı azaltan nitelikli hale de yer verilmemiştir. Koşulların gerçekleşmesi halinde indirim nedenleri uygulanabilir. Ancak 765 sayılı TCK döneminde m. 462'deki hafifletici sebebin m. 454 hakkında da uygulanabilirliği değerlendirilmiştir. Bu görüşe göre zina halinde yakalanan eş, bu durumda görülmüş olmasından kaynaklı üzüntüye kapılıp çıkacak skandaldan endişe

[112] Öntan, **a.g.m.**, s. 857.

ederek intihar etmek isterse, onu bu halde yakalayan eş de bu arzusunu kuvvetlendirirse veya intihar etmek isteyen eşine yardım ederse, söz konusu hafifletici sebebin uygulanabileceği ifade edilmiştir.[113]

6. Suçun Neticesi Sebebiyle Ağırlaşan Hali (TCK m. 84/2)

TCK m. 84/2'ye göre, *"İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."* hükmü yer almaktadır. Bu hükmün hukuki niteliği doktrinde tartışmalıdır.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere 765 sayılı TCK dönemindeki düzenleme nedeniyle, intihara yönlendirme suçunda ölüm neticesinin suçun unsuru mu yoksa cezalandırılabilirlik şartı mı olduğu tartışma konusu olmuştur.[114] 765 sayılı TCK kapsamında intihara yönlendirme suçunda, Erem'e göre ölüm, fiilin tipik sonucuydu; ancak failin iradesi dışındaydı. Bu nedenle cezalandırma koşuluydu.[115] Dönmezer'e göre ise, ölüm cezalandırma koşulu değil, suçun zorunlu unsuruydu ve suçun oluşması ölümün gerçekleşmesine bağlı tutulmuştu.[116]

Yürürlükteki 5237 sayılı TCK m. 84/2'deki düzenleme bağlamında ise, cezayı ağırlaştıran nitelikli hal mi, yoksa neticesi sebebiyle ağırlaşan hal mi olduğu hususu tartışma konusu olmuştur. Doktrinde bir kısım yazarlara ve Yargıtay'ın son kararlarına göre, intiharın gerçekleşmesi, suçun nitelikli halini oluşturmaktadır.[117] Diğer görüş ve kanunun gerekçesine göre ise, intiharın gerçekleşmesi suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halidir.[118]

---

[113] Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 79-80; Polat, **a.g.e.**, s. 168.
[114] Bu konu İtalyan doktrininde de tartışılmıştır. Antolisei ve Pisapia'ya göre ölüm, objektif cezalandırma koşulu iken, Pannain'e göre suçun neticesidir, başka bir deyişle failin öngördüğü netice ölümdür. Delpino, Diritto Penale, s. 440'tan akt. Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 56.
[115] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 499.
[116] Dönmezer, **a.g.e.**, s. 101.
[117] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 208; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 94; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 176; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 167; Aynı yönde *"Kabule göre de; suçun nitelikli halini oluşturan ve mağdurenin ölmesi halinde uygulanabilecek olan TCK'nın 84/2. maddesinin…"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 22.11.2013 Tarihli, 995/6761 sayılı karar**, bkz. Ersoy, **a.g.m.**, s. 121.
[118] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 36.

Önceki tarihli makalesinde TCK m. 84/2'deki düzenlemenin neticesi sebebiyle ağırlaşan hal olduğunu kabul eden[119] ve fakat daha sonra görüş değiştiren Özen'e göre TCK m. 84/2, intihara yönlendirme suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali değil, neticeye bağlı cezada artırım nedenidir. Çünkü intihara yönlendirme suçunda, failin amacı içinde mağdurun kendisini öldürmesi bulunmaktadır. Fail iki aşamalı kast içindedir; birincisi harekete, ikincisi neticeye yöneliktir. Yazara göre azmettirme söz konusu olduğunda fail, azmettirme fiilini intihar açısından araç olarak kullanmaktadır. Bu durumda intiharın gerçekleşmesi bakımından failin doğrudan kastı bulunmaktadır ve neticesi sebebiyle ağırlaşan suçta kast-kast bileşiminden bahsedilemez. İntihar neticesi bakımından failin olası kastı bulunmakta ise neticesi sebebiyle ağırlaşan suç, doğrudan kastı bulunmakta ise cezayı artıran nitelikli hal olarak kabul edilmesi daha isabetlidir.[120]

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç, failin kasıtlı olarak işlediği bir temel suç tipine bağlı olarak, kastının dışında özel bir neticenin meydana geldiği ve sorumluluk için bu özel neticeye yönelik failin en azından taksirle hareket etmesi koşulunun arandığı suç tipleridir.[121] Koca'ya göre TCK m. 84/2 intihara yönlendirme suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış şeklidir. Çünkü burada iki farklı manevi unsur vardır. Failin temel kastı intihara yönlendirmeye ilişkindir. Olası kastı ise intiharın gerçekleşmesidir. Bir suçun nitelikli hali ise, onun temel şekline ek olarak aranan ve daha ağır ya da daha hafif ceza verilmesine neden olan hallerdir. Nitelikli hal ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal arasında manevi unsura ilişkin fark olup, nitelikli

[119] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 57.
[120] Mustafa Özen, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, 3. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Eylül 2018, s. 141; Toroslu, **a.g.e.**, s. 39.
[121] Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 245; Koray Doğan, **Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar**, 2. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Ekim 2015, s. 5; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 297; Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlardan bir kısmı failin ağır netice bakımından yalnızca taksirle hareket etmesini gerektirir (gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar), neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlardan bir kısmında ise, gerçekleşen ağır neticeler bakımından failin sorumluluğu için en azından taksirli hareket etmesi aranır (görünüşte neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar). Gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, failin hareketi sonucunda kastettiğinden daha ağır netice ortaya çıkmakta olup, gerçekleşen aşırı netice dolayısıyla bağımsız bir suç tipi ortaya çıkmaktadır. Görünüşte neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda ise, failin hareketi sonucunda suçun oluşması için aranan neticeden başka, niteliği de farklı olan daha ağır bir netice ortaya çıkmakta olup, gerçekleşen aşırı netice dolayısıyla temel suç niteliği aynı kalmakla beraber yalnızca ceza ağırlaştırılmaktadır. Bkz. Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 246-247; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 298.

unsurun mutlaka bilinmesi ve failin kastı kapsamında olması gerekir. Oysaki neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumluluk için failin en azından taksirinin bulunması yeterlidir ve intihara yönlendirme bakımından ise failin en azından olası kastı olacağından bu ayrımın tek pratik sonucu ispat sorunlarını aşmaktır.[122] Nitekim yukarıda "Suçun Konusu" başlığı altında da belirttiğimiz üzere, intihara yönlendirme suçunda sırf failin azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ve yardım etme hareketlerini yapmış olması yeterli olmayıp, bu hareketlerin mağduru intihara sürükleyecek nitelikte olmasını da somut olarak aramak gerekir. Bu nedenle failin cezalandırılabilmesi için mağdurun intihara teşebbüs etmesini bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak açıkça TCK m. 84/1 metninde düzenlemek gerektiği ifade edilmiştir.

Açıklamak gerekir ise, TCK m. 23'e[123] göre neticesi sebebiyle ağırlaşmış bir suçtan söz edebilmek için fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi gerekmektedir. Nitelikli unsurlar ve netice sebebiyle ağırlaşmış haller suçun objektif tipine ait unsurlardır. Ancak bu iki hal arasındaki farkı, nitelikli unsurların fiilin haksızlık içeriğini ağırlaştıran veya hafifleten unsurlar olduğu halde, netice sebebiyle ağırlaşan hal netice unsuruyla ilgilidir. Suçun nitelikli hali ile suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali arasındaki asıl fark ise manevi unsur bakımından ortaya çıkmaktadır. Zira suçun nitelikli hallerinin failin kastının kapsamında olması gerekir. Şayet nitelikli unsurlar failin kastının kapsamında değilse, cezanın ağırlaştırılması söz konusu olamaz (TCK m. 30/2). Oysa neticesi sebebiyle ağırlaşan halde neticenin faile yüklenebilmesi için en azından taksirin varlığı yeterlidir (TCK m. 23).[124] Buna göre, bir başkasını intihara yönlendiren kimse, o kişinin intihar edebileceğini en azından öngöreceğinden ve dolayısıyla ağırlaşan netice olan intihar (ölüm) bakımından kişinin en azından olası kastı mevcut bulunacağından, "intiharın (ölümün) gerçekleşmesinin" nasıl nitelendirildiğinin

[122] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 36, 37; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 166.
[123] 5237 sayılı TCK m. 23; *"Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için, bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir."*
[124] Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 245; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 299.

pratik bir önemi yoktur. Ancak yine de nitelikli unsurun mutlaka bilinmesi, yani kastın kapsamında olması gerekmektedir. Ağır neticenin faile yüklenmesi bakımından ise failin en azından taksirinin bulunması yeterlidir. Bu farklılık ispat sorunlarını aşmak bakımından önem taşır.[125]

Nitekim intihara yönlendirme suçunun haksızlık niteliği intihara yönlendirilen kişinin intihar etmesinden (mağdurun ölmesinden) kaynaklanmamaktadır. Sadece bir başkasını intihara yönlendirmek haksız bir davranış olarak kabul edilmektedir. Bu doğrultuda intiharın gerçekleşmesi bu suçun bir unsuru değildir.[126] Kaldı ki, TCK m. 84/2'de intiharın gerçekleşmesi durumunda cezanın ağırlaşacağı ve maddenin gerekçesinde intiharın gerçekleşmesinin, intihara yönlendirme suçunun bir nitelikli hali değil, neticesi sebebiyle ağırlaşmış şekli olduğu belirtilmiştir.[127] Ayrıca fıkra hükmünün düzenleniş şekli itibariyle de intiharın gerçekleşmesi, suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali niteliğindedir.[128]

Öte yandan Özbek'e göre, TCK m. 84/2'de geçen *"intiharın gerçekleşmesi"* ifadesi ile kastedilenin mağdurun ölmesi olarak değil de, intihar fiilinin gerçekleştirilmesi, yani *intihara teşebbüs edilmesi* şeklinde anlaşılması gerekir.[129] Bu nedenle yazara göre, ölüm neticesinin gerçekleşmesinin cezayı ağırlaştıran nitelikli hal olarak düzenlenmemesi yerinde olmamıştır. Bu doğrultuda madde metninde, öncelikle intihar etmek nitelikli hal olarak düzenlenmeli ve devamında ölümün gerçekleşmesi ayrı bir fıkrada cezayı daha da ağırlaştıran nitelikli hal olarak düzenlenmelidir.[130] Ancak ağırlıklı görüş intiharın gerçekleşmesinin mağdurun

[125] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 36-37.
[126] *"Dosya kapsamına göre, suça sürüklenen çocuk Uğurcan'ın, mağdura "ya kendini intihar et ya da ben ailene söyleyeceğim" şeklinde mesaj gönderdiği, bu mesaj üzerine, mağdur Cansu'nun ilaç içerek intihara teşebbüs ettiği, bu suretle sanığın intihara yönlendirme suçunun sübuta erdiği gözetilmeksizin bu suç yönünden mahkumiyetine karar verilmesi yerine yazılı şekilde beraatine hükmedilmesi,"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 21.11.2006 Tarihli, 2321/5064 sayılı karar,** bkz. Mustafa Artuç, **Kişilere Karşı Suçlar**, 2. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Haziran 2018, s. 324.
[127] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 36; Adem Sözüer, Selman Dursun, Serdar Talas, **Türk Ceza Hukuku Reformu Mevzuatı**, İstanbul, 4. bs., Alfa Basım Yayım, Ocak 2017, s. 208.
[128] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 57.
[129] Özbek, **a.g.e.**, s. 369, 370.
[130] Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 176-177.

ölmesi anlamına geldiği yönündedir.[131] Yine de belirsizliği ortadan kaldırmak adına intiharın gerçekleşmesi ile kastedilenin ölüm olduğu hususu kanunda açıkça yer almalıdır.

5237 sayılı TCK m. 84/2'de yer alan bu durum 765 Sayılı TCK m. 454'te öngörülenden farklı bir düzenlemedir. Zira 765 Sayılı TCK'da suçun oluşması, ölüm sonucunun meydana gelmesine bağlı tutulmuş, ölümün meydana gelmesi ağırlaştırıcı bir neden sayılmamıştır. Ancak 5237 Sayılı TCK m. 84'e göre, ölümün gerçekleşmesi suçun tamamlanması için şart olmayıp, sadece intiharın yani ölüm olayının gerçekleşmesi maddenin ikinci fıkrası kapsamında suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halidir.

B. Manevi Unsur

İntihara yönlendirme suçu ancak kasten işlenebilir. Failin kastı suçun maddi unsurlarını gerçekleştirmeye yönelik olmalı, başka bir deyişle fail, bir başkasını intihara azmettirdiğini, teşvik ettiğini, onun intihar kararını kuvvetlendirdiğini veya başkasının intiharına yardım ettiğini bilmelidir. Suçun oluşması için failin seçimlik hareketlerden birisini bilerek yapması yeterlidir. Yani failin kastının mağdurun ölmesini de kapsaması şeklinde ayrıca bir saik aranmaz.[132] Çünkü mağdurun ölmesi suçun temel şekli bakımından bir unsur değildir. Failin yaptığı hareketler neticesinde mağdurun intihar edeceğini öngörüp öngörmemesi suçun oluşması bakımından önem taşımaz. Eğer mağdur intihar etmiş ise ve fail bu sonucu öngörebilecek durumda ise, TCK m. 84/2'ye göre cezalandırılacaktır.[133]

Nitekim intihara yönlendirme suçu seçimlik hareketli bir suç olduğu için, manevi unsur ele alınırken seçimlik hareketlerin tümü için manevi unsuru belirlemek

[131] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 36; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 57; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 208; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 87, 94; Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 64, 65; Toroslu, **a.g.e.**, s. 38, 39.

[132] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 209; Koca'ya göre 765 sayılı TCK m. 454 kapsamında intihara ikna ve yardım unsurları belirli bir saiki kendi içerisinde taşımaktadır ki bu saik de failin bu hareketleri mağdurun ölmesini isteyerek yapmasıdır. Bkz. Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 68.

[133] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 35.

gerekir. Bu nedenle kasten işlenebilen intihara yönlendirme suçunun, seçimlik hareketlerin hepsi bakımından kast gerekmektedir.[134]

Suç *olası kastla* (TCK m. 21/2) da işlenebilir.[135] Bu durumda failin cezası indirilir. Ancak doktrinde bu suçun oluşması için doğrudan kastın gerekli olduğu ve olası kastla işlenemeyeceği de belirtilmiştir.[136]

Bu bağlamda belirtmek gerekir ki, 5237 sayılı TCK'da kastı düzenleyen m. 21'in gerekçesinde açıkça ifade edildiği üzere *"Kasten işlenebilen suçlar, ilke olarak hem doğrudan hem de olası kastla işlenebilir. Ancak kanundaki tanımında 'bilerek' ifadesine yer verilmiş olan suçlar sadece doğrudan kastla işlenebilir."*[137] Bu nedenle intihara yönlendirme suçu olası kastla işlenebilir. Zira olası kast, kastın bir türüdür.

Ancak Türk Ceza Kanunu m. 22/1'e göre taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır. İntihara yönlendirme suçunun *taksirle* işlenebileceği kanunda düzenlenmediği için, bu suç taksirle işlenemez.[138]

Öte yandan bir kişinin intihara yönlendirme suçundan sorumlu tutulabilmesi için hareketinin intihara yönlendirmeye yönelik olması gerekir. Örneğin bir kişinin, başkasının yaptığı bir konuşma, davranış, mimik üzerine veya çıkarılan bir müzik kaseti, gösterime giren bir filmin etkisinde kalarak intihar etmesi durumunda, intihara yönlendirme suçundan bahsedilemeyecektir. Zira ortada belirsiz sayıda kişilere yönelik bir hareket söz konusu olduğu için azmettirme bulunmadığı gibi, uygun nedensellik bağı da bulunmamaktadır. Bunun gibi evlilik teklifinin kabul edilmemesi halinde kendini öldüreceğini söyleyen bir kişinin, teklifinin

[134] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 44.
[135] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 209; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 35; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 94; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 42; Özbek, **a.g.e.**, s. 371.
[136] Meran, **a.g.e.**, s. 100; Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 66; Zeki Hafızoğulları, Muammer Ketizmen, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hayata Karşı Suçlar", **Ankara Barosu Dergisi**, Y: 66, S: 1, Kış 2008, s. 152; Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s. 1399.
[137] Sözüer, Dursun, Talas, **Türk Ceza Hukuku Reformu Mevzuatı**, s. 154.
[138] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 497; Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 35; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 43.

reddedilmesinin ardından kendini öldürmesi halinde de intihara yönlendirme söz konusu değildir. Çünkü kast bulunmamaktadır.[139]

Bunun gibi intihar etmek için eczaneye gidip zehir alan bir kişinin intihar etmesi halinde, ona bu zehri veren eczacı sorumlu olmayacaktır. Çünkü eczacı, müntehirin aldığı zehri intihar etmek için kullanacağını bilmemektedir. Eczacı zehri müntehire intihar etmesi için verse ve fakat müntehir zehir ile değil de iple intihar ederse yine eczacı sorumlu olmayacaktır.[140] Ayrıca intihar etmek isteyen bir kişiye silah vererek yardım eden failin, müntehirin ateşlediği silahtan çıkan kurşun ile hem kendisini hem de bir başkasını öldürmesi durumunda, diğer şahsın ölmesinden sorumlu tutulması mümkün değildir. Çünkü failin kastı yalnızca müntehirin ölmesine yöneliktir; üçüncü kişilerin ölmesi failin kastı kapsamında değildir.[141]

Suçun terör amacıyla bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi *"terör"* suçu sayılır ve TMK m. 4/a ve TMK m. 5'e göre ceza ağırlaştırılır.

C. Hukuka Aykırılık Unsuru

Bir başkasını intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme veya başkasının intiharına yardım etme hareketlerinden birisinin yapılmasıyla tipik haksızlık da gerçekleşmiş olur. Suçun oluşması, eylemin hukuka aykırı olmasına bağlıdır. Teorik olarak hukuka aykırılığı ortadan kaldıran TCK m. 24 ve devamında yer alan hukuka uygunluk nedenleri tüm suçlarda olduğu gibi intihara yönlendirme suçunda da geçerli ise de; hukuka uygunluk nedenlerinin bu suç

---

[139] *"Sanığın sabah işten evine geldiğinde, reşit olmayan kızı mağdur Z.'nın erkek arkadaşından hamile kalarak bir kız çocuğu doğurduğunu öğrendiği, duyduğu derin üzüntü ve kapıldığı infial ile mağdurun da annesi olan eşi tanık N.'a "Z.'ya söyle, kardeşlerini, annesini, babasını düşünüyorsa kıysın canına, intihar etsin" diyerek mağdura mesaj gönderdiği anlaşılmış ise de; davaya konu sözlerin kızgınlıkla tepkisini göstermek için söylendiği, sözleri mağdura ileten annesi N.'nin kızına aynı zamanda "kafana takma" diyerek bu sözleri ciddeye almaması gerektiğini belirttiği, mağdurun da sanığın sözlerini önemsemediğinin anlaşıldığı olayda; sanığın suç işleme kastı bulunmadığından beraatine karar verilmesi yerine yazılı şekilde hüküm tesisi,… Bozmayı gerektirmekle"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 13.11.2013 Tarihli, 2011/7369 Esas, 2013/6272 Karar sayılı karar,** (Çevrimiçi) http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm, 15 Mart 2018; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 43.

[140] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 68.

[141] **A.e.**, s. 69.

açısından uygulanması mümkün gözükmemektedir.[142] Bu nedenle meşru savunma, görevin yerine getirilmesi, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası hukuka uygunluk sebepleri kapsamında intihara yönlendirme suçunun işlenmesi mümkün değildir. Ancak yine de bazı hususlara değinmek gerekmektedir.

1. Meşru Savunma

Meşru savunma, bir kişinin kendisini veya başkasını hedef alan bir saldırı, tecavüz karşısında, savunma amacına yönelik olarak ve bu saldırıyı defedecek ölçüde kuvvet kullanmasını ifade etmektedir. Meşru savunmada, halen mevcut olan bir saldırıyı defetmek amacıyla işlenen fiil, dış görünüşü itibariyle tipik bir fiil oluştursa da, gerçekleşmekte olan bir saldırıyı uzaklaştırmak ve başka şekilde korunamayacak bir hakkı korumak amacıyla işlendiği için hukuka aykırı değildir. Bu nedenle meşru müdafaa bir hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilmektedir.[143]

İntihara yönlendirme suçu bakımından meşru savunma hukuka uygunluk nedeninin uygulanması mümkün görünmemektedir. Doktrinde bir görüşe göre, bir kimsenin intiharına engel olmak için kuvvet kullanan kişinin meşru savunma halinde bulunacağı ve fiilinin suç teşkil etmeyeceği belirtilmektedir. Bu görüşe göre intihar, kişinin bizzat kendi yaşamına karşı yaptığı bir haksızlıktır. Dolayısıyla bu haksız saldırıyı defetmek zorunda kalarak ölçülü şekilde kuvvet kullanan kişinin fiili hukuka uygundur.[144] Ancak bu konuda diğer bir görüşe göre meşru savunmadan bahsedebilmek için, meşru savunma konumunda olan kişiye veya üçüncü bir kişiye suç teşkil eden bir hareket bulunması gerekir.[145] Bu doğrultuda intihar etmek suç olmadığına göre, suç teşkil etmeyen bir harekete karşı meşru savunmadan bahsedilemez. Ancak canlı bomba olan bir kişinin insanlar arasında bombayı patlatacağı bir durumda, diğer insanların ölmesini önlemek için, canlı bomba olan

[142] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 35, 36; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 209; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 93; Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 66; Hafızoğulları, Ketizmen, **a.g.m.**, s. 152.
[143] Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 279; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 358.
[144] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 36; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 93; Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 76.
[145] Özen, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, s. 143-144.

kişinin kendisini öldürmeye teşvik edilmesi veya ikna edilmesi meşru savunma kapsamında değerlendirilebilir.[146]

2. İlgilinin Rızası

Mağdurun rızası intihara yardımı hukuka uygun hale getirmez. Hatta mağdurun rızası bu suçun bir unsurudur; aksi halde fiil kasten öldürme suçunu teşkil eder.[147]

İntihar etmek için başkasından fiilen ve etkili bir biçimde yardım alan kişi, aslında onun fiiline rıza göstermektedir. Ancak burada rıza, intihara yardım suçunu hukuka uygun hale getirmemektedir. Örneğin, kanser hastası olan bir kişi, artık acılarına dayanamadığı için yeğeninden kendisine yardım etmesini ister ve yeğeni amcasının çektiği acıları bildiği ve onun durumuna üzüldüğü için, amcasına içmesi için siyanür temin ederse ve siyanürü içen kişi ölürse, bu durumda TCK m. 84/1 ve 84/2'de yer alan düzenleme gereği ölen amcanın talebinin ya da rızasının, yeğeninin cezai sorumluluğu açısından hiçbir geçerliliği bulunmamaktadır.[148] Zira kişi intiharına yardım edilmesine rıza göstermiyorsa, zaten artık intihara yönlendirme suçundan değil, kasten öldürme suçundan bahsedilecektir.

Diğer yandan ilgilinin rızası çerçevesinde incelenmesi gereken bir konu olarak *"düello"* olayları gösterilmektedir.[149] Milli gelenekler, örf ve adetler ve Hıristiyanlığın etkisi nedeniyle Avrupa ve Amerika'da görülen düello olaylarına Türkiye'de hiç rastlanmadığı gibi, günümüzde Avrupa ve Amerika'da da pek rastlanmamaktadır. Düello Amerika ve Avrupa'da farklı usullerdedir. Amerikan usulü düelloda taraflar çiğnenen izzeti nefislerini korumak ve ihlal olunan haysiyetlerinin telafisi için aralarında kura çekerler ve kurada kaybeden kişi kendini öldürür. Dolayısıyla Amerikan usulü düello intihara yönlendirme mahiyeti taşımaktadır. Düello denildiğinde dünyada bilinen usul olan Avrupa usulü düelloda

[146] **A.e.**
[147] Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 165.
[148] Meral Ekici Şahin, **Ceza Hukukunda Rıza**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2017, s. 285-286.
[149] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 46.

ise iki kişi kendi kuvvet veya yetenekleri ile çarpışır ve biri diğerini mağlup etmeye çalışır.[150] Ancak bu doğrultuda Erem'in de belirttiği gibi; düello taraflardan birinin diğerini öldürmesidir ve bu konu da kasten insan öldürme suçu kapsamına girmektedir.[151]

Olsa olsa *"rus ruleti"* adı altında oynanan intihar oyunları üzerinden bu tartışma yapılabilir. Rus ruletinde altı kurşun alan bir tabancaya tek bir kurşun yerleştirilir ve kurşunun yeri belli olmayacak şekilde top çevrilir. Oyuncular sırayla tabancayı şakaklarına dayarlar ve tetiği çekmek suretiyle şanslarını denerler. Bu durumda tabancayı ateşleyen eğer mağdurun kendisi ise, intihara yönlendirme suçu gündeme gelebilir. Zira oyunu oynama fikrini ilk ortaya atan ve diğer oyuncuları bu oyunu oynamaya azmettiren kişi cezalandırılabilecektir. Bu durumda diğer oyuncuların rıza göstermiş olmaları fiili hukuka uygun hale getirmeyecektir. Zira yukarıda da bahsettiğimiz üzere mağdurun rızası bu suçun bir unsurudur; aksi halde fiil kasten öldürme suçunu teşkil eder. Ancak tabancayı ateşleyen mağdur değilse, ateşleyen kişi kasten insan öldürme suçundan sorumlu olacak ve diğer oyuncular da bu suça iştirakten sorumlu olacaktır.[152]

İlgilinin rızası başlığı altında değinebileceğimiz bir diğer konu ise, iki kişinin birlikte intihar etmesi veya birinin diğerini öldürüp daha sonra intihar etmesi şeklinde tanımlanan *"ikili ölüm"* lerdir.[153] İkili ölümler açısından intihara yönlendirme suçuna ilişkin olarak incelenmesi gereken ise, iki kişinin karşılıklı anlaşma çerçevesinde kendilerini öldürmeye karar vermeleri üzerine, bu kişilerden biri ölür diğeri kurtarılır ise cezai sorumluluğun nasıl belirleneceği meselesidir.

---

[150] Ahmet Erdoğdu, "Mağdurun Suç İşlenmesine Muvafakati", **Adalet Dergisi**, Y: 41, S:10, Ankara, Ekim 1950, s. 1296, 1297.

[151] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 502; Hatta şartları varsa tasarlayarak kasten insan öldürmeden cezalandırılması gerektiği yönünde bkz. Dönmezer, **a.g.e.**, s. 103; Aynı doğrultuda düello ve kavganın "intihar" kavramına dahil olmadığı yönünde bkz. Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 77.

[152] Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. bs., Ankara, Yetkin Yayınevi, 2016, s. 147.

[153] Hakan Hakeri, Fatih Yağmur, Harun Akkaya v.d. "İkili İntihar Girişimi Durumunda Birinin Hayatta Kaldığı Olgularda Yasal Süreç", **Terazi Hukuk Dergisi**, C: 9, S: 100, Aralık 2014, s. 36, (Çevrimiçi) https://jurix.com.tr/article/2671, 4 Temmuz 2018. Yazarlar bu tür ikili intihar olaylarında "olası kast veya kast ile adam öldürme ve intihara yönlendirme" den daha özel hükümlerin düşünülmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Örneğin el ele tutuşup köprüden atlayan sevgililerden biri kurtarılabilir. Ya da taraflardan biri şırıngayı diğeri de zehri tedarik eder ve karşılıklı zehir alındıktan sonra biri ölür diğeri kurtarılabilir. Başka bir örnekte, bir kapının üstünden sarkıtılan bir ip vasıtası ile iki kişinin aynı zamanda asılmak suretiyle intiharlarında, birisi ölür diğeri kurtulabilir.[154]

Doktrinde Koca 765 sayılı TCK m. 454 kapsamında sağ kalan kişiyi sorumlu tutmak için iki şartın olduğunu belirtmiştir: Sağ kalanın intihar fikrini doğurması ve bunu diğer kişiye kabul ettirmesi ile bu kişinin intiharına yardım etmesi. Zira 765 sayılı TCK m. 454'e göre intihara ikna ve yardımın bir arada bulunması gerekmekteydi. Bu durum sağ kalanın diğerinin intiharında maddi ve manevi olarak ilk etken olması hali olarak belirtilmektedir. Devamında karşılıklı intihar edecek olanların birbirlerinin intiharında icra hareketleri aynı ölçüde ise, hiçbir suçun oluşmayacağı ifade edilmiştir.[155]

Doktrinde diğer yazarlara göre de bu durumda hayatta kalanın birlikte intihar etme konusunda, öleni azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ya da yardım etme hareketlerinden birini yapıp yapmadığına bakmak gerekir. Hayatta kalan bu hareketleri gerçekleştirdiyse sorumlu tutulacaktır. Ancak, ölen kişi hayatta kalan kişiyi intihara yönlendirmiş ise, bir diğer ifadeyle hayatta kalan yönetenin adeta "idaresi altında" ise, hayatta kalanın sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.[156]

---

[154] Ahmet Erdoğdu, "Mağdurun Suç İşlenmesine Muvafakati", **Adalet Dergisi**, Y: 41, S:9, Ankara, Eylül 1950, s. 1164.
[155] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 37-38.
[156] Öntan, **a.g.m.**, s. 860; *"Sanık E. ile maktul Z.'in bir süre önce internette tanıştıkları, Z.'in kendisini K. olarak tanıttığı ve yazışmalarda erkek gibi davrandığı, bunun sonucunda aralarında duygusal bir ilişkinin geliştiği, bir süre sonra yine internet üzerinden Z.'in açıklaması üzerine onun aslında erkek olmadığını öğrenen E.'in önce ilişkiye son vermek istediği, daha sonra ise ilişkiyi sürdürme kararı aldıkları, önce buluştukları, sonra da birlikte yaşamak için .'ya gidip olaydan yaklaşık bir ay önce orada bir ev tutarak birlikte yaşamaya ve aynı zamanda cinsel yönden de birlikte olmaya başladıkları, bu arada Z.'in ameliyatla erkek olmak istediği ve bunun için çaba harcadığı, daha sonra Z.'in bunu başaramaması üzerine artık yaşamanın anlamsız olduğu yönünde değerlendirmede bulunarak önceden konuştukları birlikte intihar etme fikrini hayata geçirmeye karar verdikleri, Z.'in gidip babasının olduğunu söylediği bir tabanca ile döndüğü, olay günü iki adet intihar mektubu yazıp birlikte kahvaltı yaptıktan sonra, tabanca ile intihar etmek üzere yanyana oturdukları, evvela kimin önce intihar edeceği konusunda konuştukları, ikisinin de bir diğerinden önce intihar etmek istediği, daha sonra Z.'in baskın çıkması üzerine, öncelikle Z.'in tabancayı alıp kafasına dayayarak tetiğe basmak suretiyle intihar edip öldüğü, ardından E.'in de tabancayı aldığı, kafasına dayadığı ve tetiğe bastığı ancak merminin sıkışması üzerine silahın ateş almadığı, bir kaç kez denemesine rağmen silahı*

Bir başka görüşe göre ise intihar fikrini ilk defa kimin ortaya attığının tespiti önemlidir. Eğer karşılıklı intihar fikrini kurtulan kişi ortaya atmışsa, azmettirme şeklinde gerçekleşen intihara yönlendirme suçundan sorumlu olacaktır. İntihar eden kişi ilk defa intihar fikrini ortaya atmışsa, hayatta kalanın herhangi bir cezai sorumluluğu bulunmamalıdır.[157] Ayrıca bu iki kişi birbirlerinin intiharının icra hareketlerine katılmışsa hayatta kalan diğerini öldürmüş sayılabilecektir.[158] Tezcan/Erdem/Önok ise karşılıklı anlaşma ile birden fazla kişinin birlikte intihar kararı alması halinde sağ kalan kişinin cezai sorumluluğunun bulunmadığını düşünmektedirler.[159]

Öte yandan birlikte intihar etmeye karar verenlerin her ikisinin de intihar girişiminde bulunması ancak hayatta kalmaları halinde de yine birlikte intihar etme konusunda, öleni azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ya da yardım etme hareketlerinden birini yapıp yapmadığına bakmak gerekir. Örneğin karşılıklı intihar kararı verenlerin biri intihara azmettirme hareketini gerçekleştirmiş, azmettirilen de birlikte intihar edecekleri yeri hazırlamış ve silahı temin etmişse, hayatta kalanın ya da her iki kişi de hayatta kaldıysa ikisinin de suçtan sorumlu tutulabilecekleri düşünülebilir. Birlikte intihar etme konusunda birbirlerini teşvik etme, intihar kararlarını karşılıklı olarak kuvvetlendirme halinde iki taraf da intihar girişiminde dahi bulunmadığında, TCK m. 84/1 uyarınca kimse için herhangi bir sorumluluk doğmayacaktır.[160]

---

ateşlemeyi başaramadığı, bunun üzerine annesine telefon ederek yardım istediği ve kolluk güçlerinin E. ile maktulün bulunduğu yere geldikleri olayda; Her ne kadar; maktulün intihar etme kararı üzerinde sanığın kendisine ait intihar etme kararının etkili olduğu ve onun kararını takviye ettiği söylenebilirse de, sanığın kararının münhasıran kendi intiharına ilişkin olması ve bunun dışında maktulün intiharına yönelik herhangi bir söz veya hareketinin bulunmaması ve hatta intihar anında sanık ve maktulden her birinin bir diğerinin intiharını istemek bir yana öncelikle kendisinin intihar etmek istediğinin açıkça anlaşılması karşısında, sanığın intihara yönlendirme suçundan beraati yerine mahkumiyetine karar verilmiş olması, ... Yasaya aykırı görülmekle, sanık müdafiinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmüş olup, bu nedenle hükmün tebliğnamedeki düşünce hilafına BOZULMASINA, 11.04.2013 gününde oybirliği ile karar verildi." **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 11.04.2013 Tarihli, 2010/6485 Esas, 2013/3121 Karar sayılı karar, (**Çevrimiçi) http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm, 15 Mart 2018.

[157] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 47.

[158] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 502.

[159] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 207;

[160] Öntan, **a.g.m.**, s. 860; "*Evli ve iki çocuk babası olan 31 yaşındaki sanık B. ile 16 yaşındaki mağdur K.'in arkadaşlık yapmasını ailelerinin onaylamaması üzerine, B.'ın 11.03.2010 tarihinde K.'in*

IV. KUSURLULUK

Bir suç incelemesinde suçun maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurları tespit edildikten sonra, kişiye ceza yaptırımının uygulanabilmesi için kusurun varlığı gerekmektedir. Nitekim, *kusursuz ceza olmaz* ilkesi, ceza hukukunun temel ilkelerindendir. Kusurun varlığı da kişinin algılama ve irade yeteneğine sahip olmasına bağlıdır.[161] 5237 sayılı TCK'nın 24 ila 34. maddeleri arasında düzenlenen ve kişinin kusurluluğunu etkileyen hallerden bazılarının mevcudiyeti sorumluluğu kaldırmakta, bazıları ise sorumluluğu azaltmaktadır. Kusurluluk başlığında intihara yönlendirme suçuna özgü özellik arz eden bir hal bulunmadığı için genel hükümler geçerli olacaktır.[162]

---

telefonuna mesaj çekerek "benimle her şeye var mısın" dediği, K.'in de "evet" şeklinde cevap vermesi üzerine, bu kez de mağdureden öldürecek bir ilaç getirmesini istediği, 12.03.2010 tarihinde K.'in evden 4 kutu ilaç alarak okul çıkışı B. ile buluştuğu, birlikte Mersin'den Erdemli'ye gittikleri, burada bir pansiyonda kaldıkları, 14.03.2010 tarihinde B.'inK.'e ilaçları getirip getirmediğini sorduğu, K.'in de getirdiğini söylemesi üzerine ilaçları paylaştıkları, önce K.'in içmeye başladığı, B.'in de ilaçları içtiği, bir süre sonra hastaneye gittikleri ve tedavi sonucu yaşama döndürüldükleri olayda, intihar etmeyi sanık B.'in teklif ettiği ve intihar etmekte kullanılan ilaçları sanığın isteği üzerine mağdurenin temin ederek getirdiği anlaşılmakla, sanığın eylemine uyan intihara yönlendirme suçundan cezalandırılması gerektiği düşünülmeksizin, yazılı şekilde beraatine karar verilmesi, ... Bozmayı gerektirmekle" **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 04.12.2013 Tarihli, 2013/4118 Esas, 2013/7481 Karar sayılı karar, (**Çevrimiçi) http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm, 15 Mart 2018.

[161] Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 311 vd.

[162] *"Toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanık ...'ın maktül ...'a yönelik intihara yönlendirme suçunun sübutu kabul, oluşa ve soruşturma sonuçlarına uygun şekilde suç niteliği tayin, sanık savunmaları inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre bozma üzerine verilen hükümde bozma nedenleri dışında bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanık müdafiinin; kararın hukuka aykırı olduğuna, cezanın fazlalığına yönelen ve yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine, ancak;*

1- Tanık ... ifadeleri ve dosya içeriğinden; sanığın intihara yönlendirme suçunu, maktülün sadakat yükümlülüğüne aykırı davranarak kendisini aldatmasından duyduğu hiddet ve şiddetli elemin etkisi altında işlediği anlaşılmakla; haksız tahrik nedeniyle ¼ ile ¾ arasında ceza indirimi öngören TCK'nun 29. maddesi uyarınca sanık lehine asgari oranda haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi,

2- 24.11.2015 günlü Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 08.10.2015 tarih, 2014/140 esas ve 2015/85 sayılı kararı ile 5237 sayılı TCK'nun 53. maddesinin iptal edilen bölümlerinin nazara alınması zorunluluğu,

Bozmayı gerektirmiş, sanık müdafiinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün tebliğnamedeki düşünceye aykırı olarak BOZULMASINA, 19/09/2017 tarihinde oybirliği ile karar verildi." **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 19.09.2017 Tarihli, 2016/2885 Esas, 2017/2798 Karar sayılı karar, (**Çevrimiçi) https://www.hukukmedeniyeti.org/karar/834284/yargitay-1-ceza-dairesi-e-2016-2885-k-2017-2798/?v=list&aranan=ceza%20indirimi%202017, 27 Mart 2019.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

765 sayılı TCK döneminde, intihara ikna ve yardım fiillerinin teşebbüs aşamasında kalması cezalandırılmamaktaydı. Bu dönemde doktrindeki birçok yazara göre, bu durum bir eksiklikti ve fiilin teşebbüs aşamasında kalması halinde cezalandırılması gerekirdi.[163] Yürürlükteki 5237 sayılı TCK m. 35'e göre teşebbüs, "*kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaması"* şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre, failin bir suçu tamamlamak kastıyla ortaya çıkan davranışının suça teşebbüs olarak kabul edilebilmesi için, iki objektif unsur olan; suçun icrasına başlanılması ve icrasına başlanılan suçun tamamlanmaması zorunludur.[164]

Bu konuda öncelikle belirtmek gerekir ki, intihara yönlendirme suçuna teşebbüs ile intihara teşebbüs kavramları karıştırılmamalıdır. İntihara teşebbüs, intihar etmek isteyen kişinin kendi fiili ile ilgili bir durumdur. İntihara yönlendirme suçuna teşebbüs ise failin fiili ile ilgili bir durumdur. Ayrıca mağdurun intihara başladıktan sonra bir dış engelle karşılaşıp gerçekleştirememesi durumunda, mağdur intihara teşebbüsten sorumlu tutulamayacaktır. Zira intihar suç olmadığına göre, suç olmayan neticeye teşebbüsten sorumluluk de söz konusu olamaz.[165]

İntihara yönlendirme suçunda teşebbüsün mümkün olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Ancak genel kabul teşebbüsün mümkün olmadığı yönündedir. Bir görüşe göre, bu suç bir başkasının intihara azmettirilmesi, teşvik edilmesi, intihar kararının kuvvetlendirilmesi veya intiharına yardım edilmesi hareketlerinin yapılmasıyla tamamlanır ve suçun oluşması için kişinin intihar etmesi şart değildir. Yapılan hareketlerin mağduru intihara yönlendirmesi yeterlidir. Mağdurun intihar etmesi, maddenin 2. fıkrasına göre, cezanın ağırlaştırılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle sırf hareket suçu olan bu suça teşebbüsün mümkün olmadığı

[163] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 500; Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", s. 139; Erdoğdu, "İntihar Fiili", s. 82-83.
[164] Adem Sözüer, **Suça Teşebbüs**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları No: 134, 1994, s. 183.
[165] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 51.

belirtilmektedir.[166] Zira bu görüş bağlamında sırf hareket suçlarında, failin suç tanımındaki hareketi yapması ile suç tamamlanmakta, belirli bir sonucun meydana gelmesine ihtiyaç bulunmamaktadır. Bu nedenle sırf hareket suçları teşebbüse elverişli değildir.[167]

İntihara yönlendirme suçuna teşebbüsün mümkün olduğunu savunan görüşlerden birine göre, suçun tamamlanmış sayılması için mağdurun ölmüş olması zorunluluğu bulunmadığından teşebbüs mümkündür.[168] Diğer görüşe göre intihara yönlendirme suçunun tamamlanabilmesi için mağdurun ölmüş olması zorunluluğu bulunmadığından ve ayrıca suçun gerçekleşmesi için mağdurun en azından kendisini öldürmeye yönelik girişimde bulunması gerektiğinden bu suça teşebbüsün mümkün olduğu belirtilmiştir.[169] Bir diğer görüşe göre ise, failin icraya başlayıp elinde olmayan nedenlerle suçu işleyememesi halinde bu suça teşebbüs mümkündür.[170]

Belirtmek gerekir ki bu suçta teşebbüs, ancak icra hareketleri parçalara bölünebildiğinde, azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme veya yardım etme hareketlerine konu olan yazı, söz ve benzerinin mağdura ulaştırılmadan önce ele geçirilmesi veya engellenmesi halinde mümkündür. İntihara yönlendirme suçu sırf hareket suçudur ve bu nedenle de teorik olarak teşebbüse elverişli değildir ve fakat imkansız da değildir. Sırf hareket suçlarında icra hareketleri kısımlara bölünebildiği zaman teşebbüs mümkün olacaktır. Bu görüşe göre örneğin, fail mağduru intihara teşvik etmek için mektup gönderir ve fakat bu mektup mağduru tanıyan başka birisi tarafından görülerek ortadan kaldırılır ise ya da kişiyi intihara azmettirmeye çalışırken bir başkasının engellemesi üzerine kişide intihar etme düşüncesi oluşturamama durumunda intihara yönlendirme suçu teşebbüs aşamasında

[166] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 37; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 97; Meran, **a.g.e.**, s. 101; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 209-210; Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 67; Hafızoğulları, Ketizmen, **a.g.m.**, s. 152; k.g. Şen, **a.g.e.**, s. 268, 269; k.g. Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 78-79.
[167] Ali Hacıfazlıoğlu, **Teori ve Uygulamada Suça Teşebbüs**, Ankara, Bilge Yayınevi, Nisan 2013, s. 170; Kayıhan İçel, Füsun Sokullu Akıncı, İzzet Özgenç, Adem Sözüer, Fatih S. Mahmutoğlu, Yener Ünver, **İçel Suç Teorisi**, 2. Kitap, 3. bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2004, s. 351.
[168] Nurullah Aydın, **Türk Suç ve Ceza Hukuku Genel Hükümler-Özel Hükümler**, 2. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2009, s. 174.
[169] Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s. 1400.
[170] Artuç, **a.g.e.**, s. 325.

kalmış olacaktır.[171] Gerçekten de, sırf hareket suçlarında hareket tamamlandığında suç da tamamlanmıştır. Ancak sırf hareket suçlarına bu tür teşebbüsün gerçekleşebilmesi için, hareketin bir oluşum sürecine sahip bulunması veya parçalara bölünebilmesi gerekmektedir.[172]

TCK m. 84/1 kapsamında intihara yönlendirme suçunun oluşması için mağdurun intihar girişiminde bulunmasının gerekip gerekmediği tartışmalı olsa da, teşebbüs açısından sonucun değişmediği ifade edilmektedir. Suçun oluşabilmesi için intihar girişiminde bulunulmasının gerekli olduğunu belirten bu görüşe göre, mağdur intihar girişiminde bulunmadığı sürece, sadece normda öngörülen hareketlerin fail tarafından gerçekleştirilmesi teşebbüs olarak nitelendirilemez. Bu açıdan, örneğin; içeriğiyle failin mağdurun intihar kararını kuvvetlendirmeye çalıştığı bir mektubu mağdura yollaması, ancak mektubun mağdura ulaşmadan bir başkasınca ele geçirilmesi halinde failin suça teşebbüs ettiği yine söylenemeyecektir.[173]

Burada mağdurun intihara kalkışması ve fakat başaramaması halinde, failin hangi hükme göre cezalandırılacağının da belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin yüksekten atladığı halde ölmeyen ya da ilaç içtiği halde yapılan müdahale sonucu hayata döndürülen bir kişiyi intihara azmettirmiş olan fail, 84/1'e göre mi yoksa 84/2'ye göre mi cezalandırılacaktır? Bu sorunun çözümü TCK m. 84/1'deki suçun işlenmesi için mağdurun intihar girişiminde bulunmasının gerekli olup olmadığına ve TCK m. 84/2'de yer alan *intiharın (ölümün) gerçekleşmesi*nin nasıl nitelendirildiğine göre değişecektir.

---

[171] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 50; Aynı yönde Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 178-179; Şen, **a.g.e.**, s. 268, 269. Yazara göre intihara yönlendirme suçu sırf hareket suçu (neticesi harekete bitişik suç) olarak kabul edilmediğinden, bu suçtaki icra hareketlerinin parçalara bölünebilmesi mümkündür. İntihara yönlendirme yapıldığı halde, bunun sonucunda intihara teşebbüs aşamasına geçilmemişse, intihara yönlendirme suçu da teşebbüs aşamasında kalmış sayılacak, eğer intihara teşebbüs edilmiş, fakat sonuca ulaşılamamışsa m. 84/1, intihar gerçekleşmişse m. 84/2 uyarınca ceza tayin edilecektir. Ancak yazar devamında intihara yönlendirme fiilinin elverişliliğini tespit edebilmek için, bu fiilden etkilenen kişinin intihar eylemine en azından teşebbüs etmesi gerektiğini ve bu halde m. 84/1 uyarınca teşebbüsten değil, tamamlanmış sayılan bir suçtan bahsedileceğini belirtmektedir.

[172] Toroslu, Toroslu, **a.g.e.**, s. 315.

[173] Öntan, **a.g.m.**, s. 889.

TCK m. 84/1'deki düzenlemeyi sırf hareket suçu olarak nitelendiren ve intiharın gerçekleşmesini netice sebebiyle ağırlaşan hal olarak kabul eden Koca'ya göre, failin hareketlerinin etkisiyle mağdur intihar etmeye kalkışır ve fakat kurtulursa, yani TCK m. 84/1'de yer alan temel suç tipi tamamlanıp TCK m. 84/2'deki intihar gerçekleşmezse, faili ağırlaşan neticeye yani TCK m. 84/2'ye teşebbüsten; aksi takdirde 84/1'e göre üst sınırdan cezalandırmak gerekecektir. Çünkü failin temel suç tipini işlerken ağır neticelere yönelik doğrudan kastı bulunmakta ve fakat istenen ağır neticeler gerçekleşmemekte ise, faili ağırlaşan neticeye teşebbüsten cezalandırmak gerekmektedir.[174]

Bu noktada belirtmek gerekir ki doktrinde bir kısım yazarlara göre neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar teşebbüse elverişli değildir.[175] Buna göre istenmemiş ve meydana gelmeyen bir netice teşebbüs kavramı ile bağdaşmadığı, kastın aşılmasının neticeden ayrı düşünülmesinin mümkün olmadığı kabul edilir.

Ancak TCK m. 84/1'de yer alan suçun oluşabilmesi için, mağdurun intihar girişiminde bulunmasının gerektiği kabul edildiği takdirde, buna göre, 2. fıkradaki duruma teşebbüs de söz konusu olmayacaktır. Zira failin sorumluluğu intihar gerçekleştiyse 2. fıkraya göre, mağdur intihar girişiminde bulunduysa ancak ölmediyse 1. fıkraya göre belirlenecek, mağdurun intihar girişiminde bile bulunmadığı durumda ise failin ceza sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.[176]

Öte yandan intiharın gerçekleşmesini suçun nitelikli hali olarak kabul eden bir görüşe göre, m. 84/2'ye teşebbüs mümkündür ve intihara yönlendirme suçu

---

[174] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 37; Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar iki aşamalı bir suç tipi olması nedeniyle teşebbüs sorunu üç ayrı olasılık şeklinde ele alınabilir. Öncelikle fail temel suç tipine teşebbüs etmiş ancak buna bağlı olarak taksirle özel neticenin gerçekleşmesine neden olmuş olabilir. İkinci durumda fail temel suç tipine teşebbüs eder ancak temel suç tipi tamamlanmamış olmasına rağmen kast etmiş olduğu özel netice gerçekleşebilir. Üçüncü durumda ise hem teşebbüs ettiği temel suç tipine bağlı netice hem de kast etmiş olduğu özel netice gerçekleşmez. Bu durumlardan ilki neticesi sebebiyle ağırlaşmış teşebbüs olarak diğer iki durum ise ağırlaşmış neticeye teşebbüs olarak kabul edilir. Bkz. Doğan, **a.g.e.**, s. 255.

[175] İçel, Sokullu Akıncı, Özgenç, Sözüer, Mahmutoğlu, Ünver, **a.g.e.**, s. 352; Hacıfazlıoğlu, **a.g.e.**, s. 166; k.g. Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 437.

[176] Öntan, **a.g.m.**, s. 889; Aynı yönde bkz. Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 207, 210; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 168.

açısından gönüllü vazgeçmeye ilişkin TCK m. 36 hükmü uygulanabilecektir.[177] Nitekim TCK m. 36/1'e göre *"Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır."*[178]

Doktrinde ayrıca intihara yönlendirme suçunun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerin, kişinin iradesine etki edici özellik taşımaması halinde *işlenemez suç* söz konusu olduğu ve intihara yardımın ölüm neticesini gerçekleştirmeye elverişli olmaması halinde, *kısmi ve tam (mutlak ve nisbi) elverişsizlik* şeklinde ikiye ayrılarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu görüşe göre örneğin zehrin kişiyi öldürücü miktarda olmaması halinde intihara yönlendirme suçuna teşebbüs söz konusu olmalı, tam elverişsizlik varsa işlenemez suç gereği suç oluşmamalıdır.[179] Nitekim bir görüşe göre 765 sayılı TCK m. 454 bakımından, intihara yardım için sağlanan vasıtaların elverişsizliği halinde failin cezalandırılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir.[180] Ancak bir diğer görüşe göre, eğer bir hareket tipik neticeyi meydana getirmeye uygun olarak değerlendirilip, bundan dolayı söz konusu hareketin tehlikeli olduğu sonucuna varılırsa, fail suça teşebbüsten sorumlu tutulacaktır. Aksi durumda ise yani failin hareketinin tipik neticeyi gerçekleştirmesi mümkün görülmediğinden, bu hareketin tehlikesiz olduğu değerlendirilirse, ceza hukuku yönünden önem taşımayan bir davranış vardır. Bu nedenle *"işlenemez suç"* biçiminde üçüncü bir kategorinin yaratılmasının anlam ve önemi yoktur.[181]

B. İştirak

İntihara yönlendirme suçunda seçimlik olarak öngörülen hareketler olan intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ve

[177] Ersoy, **a.g.m.**, s. 128.
[178] Vazgeçmenin ne zaman gönüllü sayılacağı konusunda farklı kriterler ileri sürülmüştür. Bkz. Sözüer, **Suça Teşebbüs**, s. 246.
[179] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 51.
[180] Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", s. 45.
[181] Sözüer, **Suça Teşebbüs**, s. 153.

intihara yardım etme, iştirak kalıpları esas alınarak düzenlenmiştir; ancak bu hareketlerden bir veya birkaçını gerçekleştiren fail bir başkasının intiharına iştirak etmiş olmamaktadır. Çünkü intihar etmek suç değildir ve söz konusu seçimlik hareketler kanunda intihara yönlendirme şeklindeki bağımsız suçun seçimlik hareketleri olarak öngörülmüşlerdir. İntihar fiili suç teşkil etmemektedir ve suç olmayan bu fiile iştirak edenlerin cezasız kalmaması için kanun koyucu intihara yönlendirme seçimlik fiillerini suç haline getirmiştir. Böylece bu haksız durumun önlenmesi amaçlanmıştır.

İntihara yönlendirme suçu iştirak bakımından herhangi bir özellik taşımaz ve iştirakin her şekli gerçekleşebilir.[182] Bu suçtaki tipik fiili birlikte gerçekleştirenlerin her biri TCK m. 37/1 uyarınca müşterek fail olarak sorumludur. Aynı şekilde bir başkasını araç olarak kullanmak suretiyle intihara yönlendirme suçunun işlenmesi halinde TCK m. 37/2 uyarınca dolaylı fail olarak sorumluluk söz konusudur. Ya da örneğin bir kimseyi intihara yönlendirme suçunu işlemeye azmettirerek, yasanın öngördüğü suçu işleten kişi, intihara yönlendirme suçuna azmettirmeden (TCK m. 38) veya intihara yönlendiren kimseye yardımda bulunan kişi, bu suçun işlenmesine yardım eden olarak (TCK m. 39) şerik sıfatıyla sorumludur.

Ancak doktrinde bir görüşe göre, intihara yönlendirme suçunun seçimlik hareketlerinden, intihara azmettirme, teşvik etme ve intihar kararını kuvvetlendirme hareketlerinin manevi nitelikte olmalarından bahisle maddi varlığı olmayan bu hareketler üzerinde, müştereken fiili hâkimiyet kurmanın mümkün olmadığı, bu hareketlerin sadece failin bedensel davranışlarıyla icra edilebilen hareketler olduğu, yani bizzat işlenebilen suçlar olduğu gerekçeleriyle, müşterek veya dolaylı failliğin mümkün olmadığı, bu hareketlere bir başkasının ancak şerik olarak katılabileceği belirtilmiştir.[183] Buna ek olarak bu görüşe göre yardım etme hareketi bakımından

[182] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 98; Artuk, Gökçen, v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 168; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 211; Ayrıca bugün ihmali suçlarda da fail-şerik ayrımının mümkün olduğu fikir birliği ile kabul edilmektedir. Bu nedenle ihmali hareketle intihara yardım etmenin gerçekleşebileceği görüşü kapsamında iştirakin de mümkün olduğu kabul edilmelidir. Bkz. İzzet Özgenç, **Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hukuk Müşavirliği, 1996, s. 148.

[183] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 38; Aynı yönde Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 52.

hem müşterek faillik hem de şeriklik her şekliyle gerçekleşebilir. Örneğin bir kimsenin intihar edeceği düzeneği birlikte hazırlayan kişiler bu suçun müşterek faili olurken, bir başkasının intiharına yardım etmesi için o kişiyi azmettiren kimse, intihara yardım fiiline azmettirmiş olur.[184]

Bu görüşe karşı iştirak iradesinin mevcudiyeti halinde, iki veya daha fazla kişinin birlikte bir başkasını intihar etmeye azmettirmeleri, teşvik etmeleri veya var olan intihar kararını kuvvetlendirmelerinin mümkün olduğu kabul edilmelidir. Örneğin; her iki failin de önceden kararlaştırdıkları plan çerçevesinde, intihar etmeyi hiç düşünmeyen bir kişiye intihar kararını verdirmek üzere, onunla birbirlerini destekleyerek konuşmaları ve bu suretle intiharın ilk ve etkili psişik nedenini oluşturmaları durumunda, faillerin azmettirme hareketi ve fiil üzerinde ortak hâkimiyetleri söz konusu olacaktır.[185]

C. İçtima

Öncelikle belirtmek gerekir ki, intihara yönlendirme suçunda bileşik suç düzenlemesi bulunmamaktadır.[186] İçtima bakımından üzerinde durulması gereken ilk husus, failin birden fazla kimseyi tek bir fiille intihara yönlendirmesi yani aynı neviden fikri içtimadır. Durkheim'ın açıkladığı özgeci intiharlar kategorisinin günümüzdeki yansıması olarak açıklanabilecek toplu intihar olayları gibi durumlarda aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi, yani aynı neviden fikri içtima hali söz konusu olacağından, TCK m. 43/2 uyarınca failin cezası artırılacaktır.[187] Ancak burada mağdurların belli kişiler olması önemlidir. Zira aksi halde TCK m. 84/3 çerçevesinde değerlendirilmesi gerekecektir.

---

[184] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 37.
[185] Öntan, **a.g.m.**, s. 891.
[186] Özen, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, s. 148; K.g. Sıdıka Burçak Kalay, "5237 s. Türk Ceza Kanunu'na Göre İntihara Yönlendirme Suçu" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, İstanbul, 2015, s. 82-83. Yazara göre TCK m. 84/4'ün ister temel suç tipinin nitelikli hali isterse bağımsız bir suç olarak kabul edilmesi halinde bileşik suçtan bahsetmek mümkündür.
[187] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 38, 39; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 53; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 97; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**,, s. 210-211.

İçtima bakımından incelenmesi gereken bir diğer husus ise, zincirleme suçtur. Zira bu suç TCK m. 43/1 bağlamında zincirleme suç şeklinde de işlenebilir. Örneğin failin intihara azmettirdiği kişi, ilacı içer ve fakat ölmez ise, bu defa bu kişinin eline silah vermek suretiyle intihar etmesinin istenmesi halinde intihara yönlendirme suçu zincirleme suç şeklinde işlenmiş olur ve bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar arttırılır. Ayrıca intiharı müteakip cesedin gizlenmesi, gizlice gömülmesi gibi hareketler bağımsız suç teşkil etmektedir.[188]

Burada dikkat edilmesi gereken husus, TCK m. 84/1'de öngörülen birden çok seçimlik hareketin, tek bir hedefe yönelik ve aralarında önemli bir zaman aralığı bulunmayacak şekilde gerçekleştirilmesi halinde, tek bir fiilin söz konusu olacağı ve zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına yol açacak içtimai bir durumun da gerçekleşmeyeceğidir. Örneğin failin intihar kararını kuvvetlendirdiği mağdura, akabinde intihar ederken kullanacağı ilacı da temin etmesi durumunda zincirleme suç (TCK m. 43/1) hükmü uygulanmayacaktır.

Benzer bir durum sürekli telkinde bulunma şeklinde görülebilecek intihara yönlendirme eylemlerinde söz konusudur. Örneğin failin, intihar etme düşüncesi olan bir arkadaşını her gördüğünde intihar kararını vermesi için telkinlerde bulunarak intihara teşvik etme şeklinde gerçekleştirdiği sürekli eylemlerinin ardından kişinin intihar etmesi ya da intihar girişiminde bulunması durumunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması gerekir. Zira bu durumda intihara yönlendirilen kişinin ölmemesi üzerine, her defasında yeniden yönlendirme söz konusudur ve birden fazla intihara yönlendirme suçunun aynı suç işleme kararına dayandığı söylenemez.[189]

Mağdurun intihara teşvik edildikten sonra, intihar etmeye çalıştığı ancak kurtarıldığı bir durumda, mağdur daha sonra tekrar intihar etmeye teşvik edilir ve bu defa intihar gerçekleşir ölürse, zincirleme suça ilişkin artırım (TCK m. 43/1) yapıldıktan sonra, neticesi sebebiyle ağırlaşan hale ilişkin hükmün uygulanması

[188] Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 80; Aynı yönde Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 168.
[189] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 210.

gerektiği kabul edilmelidir.[190] Ancak doktrinde aksi yönde neticesi sebebiyle ağırlaşan suç için öngörülen ceza esas alınarak bundan sonra zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının daha isabetli olduğu da belirtilmiştir. Bu görüşe göre, TCK m. 43/1 hükmünde, suç ile suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinin "aynı suç" sayılıp sayılmayacağına ilişkin bir belirlemeye yer verilmemiştir. Ancak suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinin de bu kapsamda değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Nitekim zincirleme suç kapsamındaki suçlardan bir kısmı tamamlanmış bir kısmı teşebbüs halinde kalmışsa tamamlanmış suçun; ağırlaştırıcı neden taşıyanı varsa bunun cezası esas alınmakta daha sonra zincirleme suç hükmü uyarınca ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar arttırılmaktadır.[191]

Ayrıca TCK m. 43/3 kapsamında, kasten insan öldürme suçu açısından zincirleme suç hükmünün uygulanması konusunda istisna konulmasını gerektiren nedenler, yaşam hakkının etkin bir şekilde korunması için intihara yönlendirme suçu bakımından da geçerlidir. Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereği, TCK m. 43/3 kapsamına bu suçun da dahil edilmesi gerektiği düşünülmelidir.[192]

Öte yandan bir kişi, bir başkasını canlı bomba olması ve kalabalık bir yerde intihar etmesi konusunda azmettirirse ve neticesinde kişi intihar eder ve bir kişi daha ölür veya yaralanırsa, yaralama ve ölüm neticesi bakımından intihar eden kişi değil, intihara yönlendirme suçunu işleyen kişi sorumlu olacaktır. Bu durumda tek bir fiil ve birden fazla farklı suç bulunmaktadır.[193] Burada fail tek bir fiille aynı zamanda intihar eden kişinin yakınında olan kişi/kişilerin yaralanması ve/veya ölmesine de kastetmekte olduğundan fikri içtima hükümleri uygulama alanı bulmayacak dolayısıyla her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

Bunun dışında, intihar etmek isteyen kişi, intihar etmeye yönelik hareketlerde bulunduktan sonra intihar gerçekleşmez ve fakat başka kişiler ölür veya yaralanırsa,

[190] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 39; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 168.
[191] Öntan, **a.g.m.**, s. 893.
[192] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 97; Özbek, **a.g.e.**, s. 372.
[193] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 54. Yazar burada fiil kelimesinden hareket anlaşılacak olursa fikri içtimaın varlığından bahsedilebileceğini, fiil kelimesinden netice anlaşılacak olursa ortada iki farklı netice söz konusu olacağı için gerçek içtima hükümlerinin uygulanacağını belirtmektedir.

intihara teşebbüs suç olmadığından, intihar etmek isteyen kişiyi ölüm veya yaralama neticesinden kast ve taksirine göre sorumlu tutmak gerekecektir.[194] Örneğin silahla kendini vurmak isterken, başka kişilerin vurulması sonucu bu kişilerin ölmesi ve yaralanması halinde intihar etmek isteyen kişi ölüm veya yaralama olayından sorumlu tutulacaktır.

VI. YAPTIRIM VE MUHAKEME

A. Yaptırım

İntihara yönlendirme suçunun cezası, kasten adam öldürme suçunun cezasından daha azdır. Bunun sebebi, intihar edenin ölüme rızasının bulunmasıdır.[195] İntihara yönlendirme suçunun cezası iki yıldan beş yıla kadar hapistir (m. 84/1). Bu fıkrada öngörülen seçimlik hareketlerden birden fazlasının gerçekleştirilmesi suçun tekliğini etkilememekle birlikte, cezanın alt sınırın üzerinde belirlenmesinde göz önünde bulundurulabilir. İntiharın (ölümün) gerçekleşmesi durumunda, fail dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır (m. 84/2).

Erteleme, TCK m. 51/1'de; *"İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır"* şeklinde düzenlenmiştir. Erteleme sonuç ceza (hükmolunan ceza) üzerinden yapılacağı için 84. maddenin 1. fıkrasında alt sınırdan ceza verildiği zaman hem on sekiz yaşını doldurmuş ve altmış beş yaşını bitirmemiş olan kişiler hem de on sekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından erteleme mümkün olabilecektir. TCK m. 84/2 çerçevesinde alt sınırdan ceza verildiği zaman ise erteleme mümkün değildir.

İntihara yönlendirme suçunda adli para cezası öngörülmemiştir. Bu nedenle, intihara yönlendirme suçunda doğrudan adli para cezası uygulanamayacaktır. Zor olmakla birlikte, intihara yönlendirme suçundan dolayı hükmedilen hapis cezası bir

[194] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 54.
[195] Artuk, "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", s. 130.

yıl veya daha az olduğu takdirde, bu cezanın adli para cezasına veya tedbire çevrilmesi (TCK m. 50) mümkündür. Ayrıca bu suçtan mahkum olan kişi belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılacaktır (TCK m. 53).[196]

Doktrinde intihara yönlendirme suçunda verilen cezanın adli para cezasına çevrilemeyeceği ve ertelenemeyeceği yönünde karşı görüş mevcuttur.[197] Ancak bu görüş, bir cezanın kısa süreli olup olmadığı belirlenirken, o suç için kanunda öngörülen soyut ceza değil, yargılama sonunda hakimin hükmettiği somut ceza göz önüne alınacağından doğru değildir.[198]

Cezanın belirlenmesi TCK m. 61'de düzenlenmiş olup, bu düzenlemenin 1. fıkrasında temel cezanın belirlenmesinde esas alınacak hususlara yer verilmiştir. Buna göre, hakim somut olayda belirtilen hususlara göre ve işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler. İntihara yönlendirme suçu seçimlik hareketli bir suç olduğundan, söz konusu seçimlik hareketlerin hepsinin veya birden fazlasının birlikte gerçekleştirilmesi halinde, temel cezanın belirlenmesinde alt sınırdan yukarıda belirleme yapılması gerekecektir.[199]

İntihara yönlendirme suçunun temel şekline (TCK m. 84/1) ilişkin dava zamanaşımı, suçun işlendiği tarihten itibaren sekiz yıldır (TCK m. 66/1-e). Dava zamanaşımını kesen sebeplerin gerçekleşmesi halinde, uzamış dava zamanaşımı süresi on iki yıl olabilir (TCK m. 67/4). Ölümün gerçekleşmesi halinde ise dava zamanaşımı suçun işlendiği tarihten itibaren on beş yıldır (TCK m. 66/1-d). Dava zamanaşımını kesen sebeplerin gerçekleşmesi halinde, uzamış dava zamanaşımı süresi yirmi iki yıl altı ay olabilir (TCK m. 67/4). İntihara yönlendirenin on iki yaşını doldurmuş olup da, on beş yaşından küçük olması halinde, belirtilen sürelerin yarısının; on beş yaşını doldurmuş olup da, on sekiz yaşından küçük olması halinde, belirtilen sürelerin üçte ikisinin geçmesi zamanaşımının gerçekleşmesi için yeterli olacaktır.

[196] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 39.
[197] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 99-100; Meran, **a.g.e.**, s. 101.
[198] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 39.
[199] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 63.

B. Muhakeme

Şikayet, TCK m. 73'te; *"Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikayette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz"* şeklinde düzenlenmiştir. Bir suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olabilmesi için kanunda açıkça belirtilmesi gerekir. İntihara yönlendirme suçunun düzenlendiği kanun maddesinde, bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olduğu belirtilmediği için şikayet gerekmeyecek, soruşturma ve kovuşturma makamları tarafından re'sen takip edilecektir. Ayrıca bu suç kapsamında uzlaşma hükümlerinin uygulanması mümkün değildir.

Cumhuriyet savcısının kamu davası açmada takdir yetkisi CMK m. 171/1'de *"Cezayı kaldıran şahsi sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsi cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir"* şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre kamu davası açmada takdir yetkisinin kullanılabilmesi için ilgili suçun düzenlendiği kanun maddesinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasının kabul edilmiş olması veya şahsi cezasızlık sebebinin varlığı bulunması gerekir. Dolayısıyla 84. maddede yer alan intihara yönlendirme suçuna bakıldığında hem etkinlik pişmanlık hükümlerinin uygulanması hem de şahsi cezasızlık sebebinin varlığı kabul edilmemiştir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması CMK m. 231/5'te *"Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder"* şeklinde düzenlenmiştir. Bu doğrultuda hükmün açıklanmasının geri bırakılması sonuç cezaya göre verilecek olup, intihara yönlendirme suçu açısından sadece 84. maddenin 1. fıkrasında alt sınırdan ceza verildiği zaman hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir.

Bu suçun davasına asliye ceza mahkemesinde bakılır. Bu suç terör amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmişse "terör suçu" olur (TMK m. 4/a). Bu durumda davaya bakma yetkisi özel yetkili ağır ceza mahkemelerine aittir (TMK m. 9).[200] Yetkili mahkeme ise CMK m. 12 gereği suçun işlendiği yer mahkemesidir.

İntihara yönlendirme suçu bakımından ispat zorluklarının bulunduğu da belirtilmelidir. Bu suç, *"Şüpheden sanık yararlanır"* ilkesinin en çok uygulama alanı bulduğu suçlar arasında yer almaktadır. Nitekim Yargıtay eski TCK zamanında verdiği bir kararında; *"Sultan'ı intihara teşvike yardım etmekten yargılanan sanıklar Ali ile Sait hakkında, 'tüm aşamalarda suçlamayı reddeden ve görgü tanığı bulunmayan olayda dosya kapsamı delillere ve oluşa nazaran sanıkların mahkumiyetlerine yeter kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı halde yazılı şekilde hükümlülüklerine karar verilmesi"* nin bozmayı gerektirdiği sonucuna varılmıştır.[201]

---

[200] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 39.

[201] **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 27.03.2003 Tarihli, 207/423 sayılı karar**, bkz. Özbek, **a.g.e.**, s. 373; *"Olay günü alkol alan sanığın daha önce intihar edeceğini beyan eden arkadaşı maktulü ziyaret amacıyla katıldığı düğünden ayrılarak evine gittiği maktulün alkollü şekilde evde tek başına olduğu, konuşma esnasında yine kendini vuracağını söyleyerek tuvalete gitme bahanesiyle içerdeki odadan tüfek getirdiği, tüfeği karnına tutarak ateşleyeceği sırada sanığın tüfeği maktulün elinden almak için hamle yaptığı, tüfeğin tetik kısmına sarıldığı, maktulün elini tetikten çıkartmaya çalışırken tüfeğin patladığı şeklindeki savunması karşısında; Dosyanın tüfekle birlikte Adli Tıp Kurumuna gönderilerek namlu ucu ile tetik arasındaki mesafe, maktulün kol uzunluğu, atış sırasında sanığın ve maktulün pozisyonları dikkate alınarak maktulün, ölümüne neden olan yarayı meydana getirecek şekilde tüfeği ateşlemesinin mümkün olup olamayacağı, tüfeğin tetiğine basınç yapılmaksızın kendiliğinden dokunma, çekme, çekiştirme sırasında patlayıp patlamayacağı hususunda rapor alınması, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekirken eksik inceleme ile beraat kararı verilmesi"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 24.01.2007 Tarihli, 2310/40 sayılı karar**, *"Sanık Ömer ile maktul Elif A.'un aralarında önceye dayalı arkadaşlık ilişkilerinin olduğu, bu süreçte sanık ile maktulün rızayla birden çok kez cinsel ilişkiye girdikleri, olay tarihinde maktulün kendisini hamile zannetmesi üzerine durumu sanığa bildirdiği, bunun üzerine sanık ile maktulün girmiş olduğu bunalım sonucunda evlerinin deposunda kendisini iple tavana asarak intihar ettiği olayda; sanığın üzerine atılı suçu işlediğini gösterir her türlü kuşkudan uzak kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği anlaşıldığından, sanığın atılı suçtan beraatına karar verilmesi gerekirken, delillerin yanlış değerlendirilmesi sonucunda TCK'nın 84/2 maddesi gereğince cezalandırılmasına karar verilmesi"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 23.01.2012 Tarihli, 215/218 sayılı karar** ve konuya ilişkin diğer Yargıtay kararları için bkz. Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 162-163; *"Araç kullanma nedeniyle sanık ve maktul arasında başlayan tartışmanın evde de devam ettiği yönündeki tanık anlatımları, tabancanın tetiğine 2 kg civarında basınç yapılmadıkça herhangi bir nedenle ateş etmeyeceğine ilişkin bilirkişi raporu, mermi çekirdeğinin sağdan sola önden arkaya doğru bir seyir takip ettiği, mermi çekirdeği giriş özelliklerine göre atışın bitişiğe yakın bir mesafeden yapılmış olduğuna ilişkin adli tıp raporu, maktulün elinde atış artıkları bulunmamasına rağmen, sanığın her iki elinde atış artıkları bulunması, tabancanın sarılı olduğu belirtilen bez parçasında herhangi bir delinme veya lekelenmeye rastlanılmamasına karşın, atış artıklarına rastlanılması, krokide, kan izleri,*

tabanca, tabancanın sarılı olduğu bez ve boş kovanın bulunduğu yerler, sanığın olay sonrasında tanık Güven'e ne kadar ceza alabileceğini, ne yapayım kaçayım mı şeklinde sorular sorması hususları birlikte değerlendirildiğinde intihar olgusunu doğrulamamaktadır. Diğer yönden, sanığın birlikte yaşadığı eski eşi Serpil'e ait silahı ondan habersiz olarak olayın meydana geldiği eve getirip burada gizleyip, bu durumu silahın sahibine dahi söylemeyip, 2-3 gündür yanlarında misafir olarak kalan maktule silahın varlığından sözetmesi ve maktul tarafından 2-3 dakika gibi kısa bir süre içerisinde silahın gizlendiği yerden alınarak ateşlenmiş olması hayatın olağan akışına uymamakta, sanığın, maktul, silahı kafasına doğru çene hizasından sallayıp duruyordu, silah birden patladı şeklindeki savunması da, tetiğe iki kg.lık basınç yapılmadıkça patlamayacağı yönündeki bilirkişi raporuyla çelişmektedir. Merminin takip ettiği seyir, boş kovan, bez parçası ve tabancanın bulunduğu yerler ile iki ayrı noktada kan lekelerine rastlanılması da atışın maktul tarafından değil, sanık tarafından yapıldığını göstermektedir." **Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 11.10.2005 Tarihli, 1-90/112 sayılı kararı** için bkz. Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 90; *Soruşturma evrakının içeriğinden, ölen Fehmi B.'nun Selim Belediyesinde veteriner hekim olarak çalıştığı, 19.03.2007 tarihinde Belediyedeki çalışma odasında başından tek kurşunla vurulmuş şekilde yaralı olarak bulunduğu, kaldırıldığı hastanede öldüğü, Belediye çalışanları tanıklar Aytaç A. ve Hasan A.'ın örtüşen açıklamalarında, ölenin çalışma odasına yalnız girip kapıyı kapatmasından hemen parmak izi bulunamamıştır. Ölenin el swaplarında atış artığına rastlanmamış olmakla birlikte silah sesi duyduklarını ve olayın olduğu odaya baktıklarında kendisini yaralı şekilde bulduklarını ve hastaneye kaldırdıklarını, olayın olduğu odada olay öncesinde ve sonrasında ikinci bir kişinin bulunmadığını kesin olarak ifade etmişlerdir. Olay yerinde Cumhuriyet savcısı ve kolluk tarafından inceleme yapılmış, bulunan tek boş kovanın ölenin yanında bulunan tabancadan atıldığı belirlenmiş, silahta yapılan uzman incelemesi raporunda silahın cinsine, tutuluş şekline göre ateş edenin elinde atış artığının bulunmayabileceği belirtilmiştir. Dosyada bulunan belgelerden ve tanık anlatımlarından, ölenin hayvan ticareti yaptığı, borçlandığı ve aşırı derecede ödeme güçlüğü çektiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda tüm dosya kapsamından belirlendiği üzere, olayın yeterince aydınlandığı ve açıkça intihar niteliğinde olduğu, yapılacak başkaca bir işlem bulunmadığı anlaşılmakla kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılması yönündeki kanun yararına bozma isteminin reddine karar verilmesi gerekmiştir"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 10.09.2008 Tarihli, 7057/6413 sayılı kararı** *ve "Soruşturma belgelerinin incelenmesi sonucunda, Çapan Duman'ın 12.09.2006 tarihinde bahçesinde başından yaralı durumda bulunduğu, 18.09.2006 tarihinde hastanede öldüğü, sistematik otopsi yapılmadığı ve başındaki yararın ayrıntılı olarak tanımlanmadığı,… yaraların durumunun ayrıntılı açıklattırılmak üzere ölü muayene ve tedavi eden hekimlerin ifadelerine başvurulması, ölenin kafatası kemiklerinin soruşturma belgeleriyle birlikte İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığına gönderilerek kafasındaki yara ve kemik kırıklarının ne şekilde oluştuğu konusunda rapor alınması, yakınan Yaşar D.'n ifadesinin alınarak ileri sürdüğü konuların derinlemesine araştırılması, olay yerinde bulunan maddi bulgular üzerinde kanıt araştırmasının yapılması, açıklığa kavuşturulması olası yeni durumlara göre soruşturmanın derinleştirilerek olayın kuşkuya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkarılması, karşıtı durumda zamanaşımı sonuna değin kollukla işbirliği içinde araştırma ve soruşturmanın yürütülmesi gerekirken yazılı gerekçeyle kovuşturmama kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı görülmüştür"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 25.02.2008 Tarihli, 2004/1335 sayılı kararı** için bkz. Kalay, **5237 s. Türk Ceza Kanunu'na Göre İntihara Yönlendirme Suçu** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul, 2015, s. 110.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTİHARA ALENEN TEŞVİK SUÇU (TCK m. 84/3) VE İNTİHARA SEVK VEYA MECBUR ETME SUÇU (TCK m. 84/4)

I. İNTİHARA ALENEN TEŞVİK SUÇU (TCK m. 84/3)

A. Genel Olarak

765 sayılı TCK'da intihara alenen teşvikin cezalandırılacağına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktaydı. Ancak yürürlükteki 5237 sayılı TCK m. 84/3'e göre başkalarını intihara alenen teşvik eden kişinin, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağına yer verilmiştir.

Bu suçun hukuki niteliği konusunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre TCK m. 84/3'teki bu düzenleme TCK m. 84/1'de yer alan intihara yönlendirme suçundan ayrı ve bağımsız bir suçtur.[1] Diğer bir grup yazar, TCK m. 84/3'ü ne cezayı artıran nitelikli hal ne de bağımsız bir suç olarak ele almışlardır. Söz konusu yazarlar sadece suçun maddi unsuru bakımından ayrıca düzenlendiğini ifade etmektedirler.[2] Üçüncü bir grup yazar ise, TCK m. 84/3'ü cezayı artıran nitelikli haller içinde değerlendirmektedir.[3]

[1] Mahmut Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", **Ceza Hukuku Dergisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Yıl: 5, Sayı: 12, Nisan 2010, s. 30; Mustafa Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", **Ceza Hukuku Dergisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Yıl: 6, Sayı: 16, Ağustos 2011, s. 58; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, R. Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku,** 16. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018, s. 204; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, 9. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, 2018, s. 38; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 17. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Kasım 2018, s. 165; Zeki Hafızoğulları, Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar**, 5. bs., Ankara, US-A Yayıncılık, Aralık 2016, s. 65.

[2] Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 13. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018, s. 174.

[3] Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, C: I, 4. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Eylül 2017, s. 94; Mustafa Özen, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, 3. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Eylül 2018, s. 152.

Belirtmek gerekir ki, her ne kadar aynı madde içerisinde düzenlenmiş olsa da, TCK m. 84/3'teki bu düzenleme, maddi unsur itibariyle m. 84/1'deki suç teşkil eden fiil itibariyle farklı ve bağımsız bir suç teşkil etmektedir. Bu suç ile 84/1'de yer alan intihara yönlendirme suçu arasındaki fark, maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi, bu suçun oluşabilmesi için belli bir kişinin muhatap alınmasının, belli bir kişi hedeflenerek onun intihara teşvik edilmesinin gerekmemesidir. Diğer bir fark ise, bu suçta teşvikin alenen yapılmasıdır. Yani aleniyet, bu suçun maddi unsurlarından birisidir ve failin kastının bunu da kapsamına alması, suçun oluşması bakımından şarttır. Ancak TCK m. 84/1'de yer alan teşvik bakımından aleniyet suçun bir unsuru veya nitelikli şekli değildir.[4]

B. Korunan Hukuki Değer

İntihara alenen teşvik suçunda da korunan hukuki değer, intihara yönlendirme suçunda olduğu gibi yaşam hakkıdır. Nitekim başkalarını intihara alenen teşvik etmek, kişilerin hayatına yönelik bir saldırı gerçekleştirmektir. Bu nedenle intihara alenen teşvik suçuyla korunan hukuki değer, kasten ya da taksirle öldürme suçlarında olduğu gibi kişinin yaşam hakkıdır.

C. İntihara Alenen Teşvik Suçunun Unsurları

1. Maddi Unsurlar

a. Fail ve Mağdur

Suçun faili olmak bakımından herhangi bir özellik aranmamıştır. Bu nedenle bu suçun faili herkes olabilir. Suçun mağduru ise intihara yönlendirme fiilinin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği bulunan, cebir veya tehdit altında bulunmayan belirsiz sayıdaki kişilerdir.

[4] Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Eylül 2018, s. 159.

b. Fiil

TCK m. 84/3'te düzenlenen intihara alenen teşvik suçu ile birinci fıkradaki suç arasındaki fark, maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi, bu suçun oluşabilmesi için belli bir kişinin muhatap alınmasının, belli bir kişi hedeflenerek onun intihara teşvik edilmesinin gerekmemesidir. Başka bir deyişle 84/3 anlamında *"teşvik"* ile TCK m. 84/1 anlamında *"teşvik"* arasındaki en önemli fark, belirli bir veya birden fazla kişinin hedef olarak alınmış olması durumudur. Burada teşvik, belli mağdur veya mağdurlara değil, belirsiz kişilere yani kamuya yöneliktir. Diğer bir fark ise, bu suçta teşvikin *alenen* yapılmasıdır. Yani aleniyet, bu suçun maddi unsurlarından birisidir ve failin kastının bunu da kapsamına alması, suçun oluşması bakımından şarttır. Oysa TCK m. 84/1'de yer alan teşvik bakımından aleniyet suçun bir unsuru veya nitelikli şekli değildir. Aleniyet için aranan temel ölçüt, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere fiilin gerçekleştiği koşullar itibariyle belirli olmayan ve birden fazla kişiler tarafından algılanabilir olmasıdır.[5] Aleniyet için, fiilin birden çok kişinin önünde yapılması, birçok kişinin huzurunda gerçekleşmesi gerekmez. Başka bir deyişle yer önemli değildir. İntihara teşvikin belirli olmayan ve birden fazla kişiler tarafından algılanabilecek şekilde yapılmış olması alenen işlenmiş sayılması için yeterlidir.[6]

TCK m. 84/3 kapsamında intihara alenen teşvik için yapılan eylemin açıkça intihara özendirici ya da cesaretlendirici olması gerekir.[7] İntiharı övmek, bir kişinin intiharını haklı görmek veya bu konuda yalnızca görüş açıklamak intihar etmeyi telkin edici olmamak şartıyla intihara teşvik olarak nitelendirilemez.[8] İntihara ilişkin kullanılan ifadelerin başkalarını etkileme niteliği yok ise, fiil suçun işlenmesine elverişli olmadığından, suç da oluşmayacaktır.[9]

---

[5] Adem Sözüer, Selman Dursun, Serdar Talas, **Türk Ceza Hukuku Reformu Mevzuatı**, İstanbul, 4. bs., Alfa Basım Yayım, Ocak 2017, s. 209.
[6] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 30; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 58, 59.
[7] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 94; İntihara özendirici haber ve yorumların bu suçu oluşturmayacağı yönünde bkz. Aydın, **a.g.e.**, s. 174.
[8] Toroslu, **a.g.e.**, s. 40.
[9] Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 68.

Öte yandan teşvik basın ve yayın organları aracılığıyla veya sosyal medya vasıtasıyla yapılmışsa her halükarda aleniyet unsurunun gerçekleşmiş olduğundan bahsedilir.[10] Örneğin, bir internet sitesinde kamuya veya belli bir tarikatın mensuplarına yönelik intihar çağrısının yapılmış olması, internet,[11] gazete, kitap, broşürle yani basın yayın yoluyla intihara teşvik edilmesi hallerinde TCK m. 84/3 hükmü uygulanacaktır.[12]

Bu suç *soyut tehlike suçu*dur. Belirsiz sayıda kişilerin intihara alenen teşvik edilmesiyle suç gerçekleşir. Buna göre, kişi ya da kişilerin TCK m. 84/1 bağlamındaki tartışmalardan bağımsız olarak intihar girişiminde bulunmuş olması gerekmez. Ancak TCK m. 84/3 düzenlemesinde suçu oluşturan hareketlerin cezalandırılması için, somut bir tehlikenin ortaya çıkmasının aranması daha uygundur.[13]

5237 sayılı TCK'nın 84/3. maddesinde düzenlenen intihara alenen teşvik sonucunda bazı kişilerin intihar etmesi halinde, faillerin bu suçu işlediklerinde tereddüt yoktur. Ancak bu suçun oluşabilmesi için başkalarının intihara alenen teşvik edilmesi yeterli olup, bu teşvikin bir sonucu olarak birilerinin intihar etmesi gerekmemektedir. Zira bu suç *sırf hareket suçu*dur.

Bu doğrultuda TCK m. 84/2'de yer alan intiharın gerçekleşmesi durumunda cezanın ağırlaştırılmasını öngören hükmün, m. 84/3'te yer alan suç için de uygulanıp uygulanamayacağı tartışılabilir. Ancak bu durumda m. 84/3'te yer alan suçun işlenmesi durumunda intiharın gerçekleşmesi halinde m. 84/2'de yer alan cezanın ağırlaştırılmasını öngören hükmün uygulanması mümkün değildir. Çünkü birincisi, 84. maddede yer alan fıkraların sistematik yeri böyle bir uygulamaya engel teşkil

[10] Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 165-166.
[11] 04.05.2007 tarihli 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un "Erişimin engellenmesi kararı ve yerine getirilmesi" başlıklı 8. maddesinde, erişimin engellenmesi kararı verilebilecek katalog suçlar sayılmış olup, bu suçlar arasında intihara yönlendirme suçu da yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre intihara yönlendirme suçunu oluşturduğu hususunda yeterli şüphe bulunması halinde bu yayına erişimin engellenmesi kararı verilebilecektir.
[12] Sedat Bakıcı, **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri**, C: 3, Ankara, Adalet Yayınevi, Şubat 2010, s. 909.
[13] Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 165.

etmektedir. İkincisi, maddenin 3. fıkrası, 1. fıkranın nitelikli bir unsuru değil, ayrı bir suçtur. Bu nedenle belirsiz kişilere karşı intihara alenen teşvik sonucu intihar olaylarının gerçekleşmesi halinde, TCK m. 84/3 kapsamında intihara alenen teşvik suçunun oluştuğunda tereddüt yoktur.[14] Doktrinde bu görüşü savunan Koca'ya göre, devamında olayda, alenen teşvik hareketinin ön gelen tehlikeli hareket olarak değerlendirilmesi ve meydana gelen ölüm olaylarında faillerin en azından olası kastlarının varlığı nedeniyle ihmal suretiyle kasten öldürme (TCK m. 83) suçunun da oluştuğunu kabul etmek gerekir. Yazara göre sonuç olarak, başkalarını intihara alenen teşvik neticesinde birilerinin intihar etmesi halinde, fail hem m. 84/3 hem de m. 83'e göre cezalandırılması gerekir.[15]

Ancak bu görüşün kabul edilebilmesi mümkün değildir. Şöyle ki, öncelikle failin intihara alenen teşvikinin ön gelen bir tehlike olarak nitelendirilmesi ve failin bu tehlikeden kaynaklanan garantörlüğünden bahsedilebilmesi mümkün değildir.[16] Zira hareketin ön gelen tehlike olarak nitelendirilebilmesi için, failin bu hareketle bir başkasını yüksek bir koruma ihtiyacının bulunduğu ve yardım olmaksızın kendisini kurtaramayacağı bir duruma sokması gerekmektedir. Fakat burada teşvikten sonra intihar edip etmemeye karar verecek ve icraya geçecek olan teşvik edilendir ve teşvik hareketinin teşvik olanın anlama ve isteme yeteneklerini ortadan kaldırdığı söylenemez. Kaldı ki, intiharın gerçekleşmesi halinde failin 83. madde uyarınca sorumlu tutulacağı kabul edilse dahi, intihara yalnızca teşebbüs edildiğinde failin 83. maddeye teşebbüsten sorumlu olması mümkün gözükmemektedir. Örneğin trafikte taksirle bir kişiyi yaralayan, mağduru olay yerinde terk eder ve mağdur gerekli tıbbi tedavi yapıldığı takdirde kurtulacakken yapılamadığı için ölürse, fail 83. Maddeye göre kasten ihmali hareketle öldürmeden sorumlu olacaktır. Ancak, failin mağduru terk etmesine rağmen mağdur yaralı olarak kurtulur ya da kurtarılırsa, fail 83.

[14] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 32; Aynı yönde Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 165.
[15] Koca, **a.y**.; Aynı yönde bkz. Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 60; k.g. Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 166. Yazarlar failin tehlikeli davranışı sonrasında ortaya çıkan somut tehlikeyi kontrol edebilme imkanı bulunmadığı sürece, bu sonuca ulaşmanın mümkün olmadığını belirtmektedir.
[16] Yaprak Öntan, "İntihara Yönlendirme Suçları", **Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, C. II, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları No: 459, 2015, s. 877-878, (Çevrimiçi) http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/873.pdf, 13 Eylül 2017.

maddeye teşebbüsten değil, yalnızca taksirle yaralamadan sorumlu olacaktır. Buna göre intihara alenen teşvik suçundan sonra teşvik olan kişinin intihara teşebbüs etmesi ancak ölmemesi durumunda, fail ihmali hareketle kasten yaralama suçundan da sorumlu tutulamaz. Çünkü failin kastı yaralamaya yönelik değildir ve failin hiç yaralanmaması da mümkündür. Bu nedenlerle, intihara alenen teşvik suçunda gerçekleşen intihar ya da intihara teşebbüs olaylarından dolayı failin 84. maddenin 3. fıkrasından başkaca bir sorumluluğu olması kanunda aksine bir düzenleme yapılmadıkça mümkün değildir.[17]

2. Manevi Unsur

İntihara alenen teşvik suçu kasten işlenebilir. Hükümde suçun taksirli biçimine yer verilmemiştir. Kast; failin, intihar etmeleri için, başkalarını alenen teşvik ettiğini bilmesi ve istemesidir. Kastın kapsamına failin yaptığı teşvikin aleni olduğunu bilmesi ve istemesi de dâhildir.

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

TCK m. 84/3'e göre intihara alenen teşvik suçundan bahsedilebilmesi için somut olayda herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin de bulunmaması gerekmektedir. Ancak TCK m. 84/1'de olduğu gibi m. 84/3'te düzenlenen suç açısından da TCK m. 24 ve devamındaki maddelerde yer alan hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanması mümkün gözükmemektedir.

Basın özgürlüğü, ifade özgürlüğünün özel bir görünümünü oluşturmaktadır ve basın özgürlüğü hakkın kullanılması kapsamında bir hukuka uygunluk nedenidir. Bu bağlamda haber verme hakkının bir hukuka uygunluk nedeni teşkil edebileceği düşünülebilirse de, fail intihara alenen teşvik etmek kastıyla hareket ettiğinde bu hareketin somutlaştığı yazı veya resmin artık haber olarak nitelendirilmesi de mümkün olmayacaktır. Örneğin haberlerde sürekli "mavi balina" oyunu ve bu oyunu oynayanların intiharından bahsedilmesi ya da intihar eden bir kişinin onurlu bir

[17] Öntan, **a.g.m.**, s. 877-878; Aynı yönde Köksal Bayraktar, Serap Keskin Kiziroğlu, Ali Kemal Yıldız v.d., **Özel Ceza Hukuku - Cilt II: Kişilere Karşı Suçlar -1- (TCK m. 81-105)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Şubat 2017, s. 75, 76.

davranış sergilediğinin belirtilmesi, izleyenlerin merakını uyandırabilecek niteliktedir. Ancak haber verme hakkının söz konusu olabilmesi için olayın haber niteliğini taşıması ve bunun için de olayın gerçek ve güncel olması, açıklanmasında kamu yararı bulunması ve kamunun ilgisini çekmesi, nedensellik ilişkisinin bulunması ve ölçülü olması gerekir. Tüm bunlar hakkın kullanılmasının koşullarını oluşturmaktadır.[18] Ayrıca Basın Kanunu'nun 20. maddesinde, basın mensubuna tanınan haber verme hakkının sınırının aşılmasına yönelik özel bir düzenleme söz konusudur. Bu konuya ilişkin açıklamalar aşağıda "İntihara Alenen Teşvik Suçu İle Basın Kanunu M. 20 Arasındaki İlişki" başlığı altında incelenecektir.

D. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1. Teşebbüs

TCK m. 84/3'te düzenlenen intihara alenen teşvik suçu sırf hareket suçudur. Bu bakımdan, teşvik hareketinin etkisiyle bir veya daha fazla kişinin intihar etmesi ya da intihar girişiminde bulunması gerekmemektedir.[19] Sırf hareket suçu olması sebebiyle teorik olarak bu suça teşebbüs de mümkün değildir.[20] Ancak sırf hareket suçlarında icra hareketleri kısımlara bölünebildiği zaman teşebbüs mümkün olacaktır. Örneğin intihara teşvik edici nitelikteki yazıların bulunduğu bir afişin herkesin görebileceği bir yere asılmak üzereyken failin kolluk kuvvetlerince engellenmesi gibi, son derece sınırlı durumlarda söz konusu olabilir.[21]

2. İştirak

TCK m. 84/3 iştirak bakımından herhangi bir özellik taşımamaktadır. Başka bir deyişle iştirakin her şekli gerçekleşebilir. Örneğin iki failin birlikte intiharı telkin

[18] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 246.
[19] K.g. Ersan Şen, **Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu,** C: I, İstanbul, Vedat Kitapçılık, Nisan 2006, s. 271, 272. Yazara göre başkalarını intihara alenen teşvik içerdiği ileri sürülen söz ve hareketleri tespit etmek, suçun tamamlanmış sayılması bakımından yeterli değildir. Yapılan bu hareketin sonucunda, toplumda bulunan bazı bireylerin etkilenmesi ve bu etkinin en azından intihara teşebbüs şeklinde ortaya çıkması aranmalıdır.
[20] K.g. Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, **Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu Maddelerin Açıklamaları Yeni TCK ile İlgili Yargıtay Ceza Genel Kurul ve Özel Daire Kararları (76-150. maddeler)**, C: 2, 3. bs., Ankara, Seçkin, 2010, s. 1400.
[21] Öntan, **a.g.m.**, s. 890; Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 68.

edici nitelikteki bir konuşmayı içeren bir video hazırlamaları ve herkesin erişebileceği şekilde bir paylaşım sitesine yüklemeleri halinde, her ikisinin de müşterek fail olarak intihara alenen teşvik suçundan sorumlu olacaklardır. Yine bir kişiyi intihara alenen teşvik suçunu işlemeye teşvik eden kişinin sorumluluğu, TCK m. 84/3 ve 39/2-a uyarınca belirlenecektir.[22]

3. İçtima

İçtima bakımından, aynı neviden fikri içtima hükmü (TCK m. 43/2) yalnızca m. 84/1'de yer alan intihara yönlendirme suçu bakımından uygulama alanı bulacaktır. Zira TCK m. 84/3'te yer alan "Başkalarını intihara alenen teşvik suçu", tipikliği gereği belirsiz sayıda kişiye karşı işlenebileceğinden, aynı neviden fikri içtimaya uygun değildir. Başka bir deyişle, birden çok kişiyi aynı anda intihara teşvik etmek bu suçun haksızlık unsurunu oluşturduğundan, geriye aynı neviden fikri içtima kuralının uygulanmasını gerektirecek bir haksızlık kalmamaktadır. Dolayısıyla toplu intihar olaylarında aynı neviden fikri içtima kuralının uygulanması, suçun m. 84/1 kapsamında kalması halinde mümkündür.[23]

Örneğin toplumun din, ırk, felsefi, siyasi düşünce vb. belirli özelliklere sahip kişileri üzerinde derin etkiye sahip bir kişinin belirsiz sayıda kişilerin intihar etmesi yönündeki ifadeleri üzerine bazı kişilerin intihar etmesi halinde, kişi TCK m. 84/3'e göre cezalandırılmalıdır. Bu ifadeler nedeniyle birden çok kişi intihar ederse, fail her bir ölüm neticesinden ayrı ayrı sorumlu olmalı, yani gerçek içtima hükümleri uygulanmalıdır.[24]

Zincirleme suç bakımından TCK m. 43/1'in son cümlesinde yer alan "*Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır"* hükmünü taşıdığından, mağduru belli bir kişi olmayan intihara alenen teşvik suçunun (TCK m.

[22] Öntan, **a.g.m.**, s. 891.
[23] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 38, 39; Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 168.
[24] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 60.

84/3) birden çok kez aynı suç işleme kararı çerçevesinde işlenmesi durumunda TCK m. 43/1 uygulama alanı bulur.[25]

Ayrıca doktrinde intihara alenen teşvik suçunun, TCK m. 214'te yer alan "Suç işlemeye tahrik" suçunun özel bir şekli olduğu da ifade edilmektedir.[26] Zira m. 214/1 hükmü[27] açısından da alenen tahrik edilen suçların işlenmesi ya da bunlara teşebbüs edilmesi aranmamaktadır. Ayrıca her iki suç da birer soyut tehlike suçudur. Bu halde hareketin tipe uygunluğunun tespiti ile yetinilir, zira hareket yapıldığı sırada zararlı neticenin gerçekleşmesi için gerekli şartların mevcut olup olmadığını denetlemek mümkün değildir. Aynı şekilde TCK'nın 84/3. maddesinde düzenlenen intihara alenen teşvik suçu, TCK m. 216'da[28] düzenlenen "Halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçuyla karşılaştırıldığı takdirde de aynı sonuca varılabilir. Nitekim halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçunda da aleniyet suçun unsurudur, ancak burada tahrik nedeniyle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin de ortaya çıkmış olması koşulu kanun metninde tanımlanmıştır ve dolayısıyla bu suç somut tehlike suçudur ve bu açıdan intihara alenen teşvik suçundan farklılık arz etmektedir.[29]

Son olarak içtima başlığı altında incelenebilecek konu intihara alenen teşvikin basın yoluyla işlenmesi halinde, TCK m. 84/3'ün mü, yoksa intihara özendirici yayın yapılmasını cezalandıran 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 20. maddesinin mi uygulanacağı meselesidir. Ancak bu konu kapsam ve önemi itibariyle aşağıda ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

---

[25] Öntan, **a.g.m.**, s. 894; k.g. Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 53.
[26] Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 68; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 60.
[27] TCK m. 214: *"(1) Suç işlemek için alenen tahrikte bulunan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."*
[28] TCK m. 216: *"(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*
(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dinî değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."
[29] Öntan, **a.g.m.**, s. 876.

E. Yaptırım ve Muhakeme

Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. TCK m. 84/3'te yer alan bu suç için de yalnızca veya hapis cezasıyla birlikte adli para cezası öngörülmemiş ya da kısa süreli hapis cezası belirlenmemiştir. Ancak somut ceza bir yıl veya daha az süreli hapis cezası olarak belirlendiğinde bu cezanın adli para cezasına çevrilmesi mümkündür.

Dava zamanaşımı suçun işlendiği tarihten itibaren on beş yıldır (TCK m. 66/1-d). Dava zamanaşımını kesen sebeplerin gerçekleşmesi halinde, uzamış dava zamanaşımı süresi yirmi iki yıl altı ay olabilir (TCK m. 67/4). İntihara yönlendirenin on iki yaşını doldurmuş olup da, on beş yaşından küçük olması halinde, belirtilen sürelerin yarısının; on beş yaşını doldurmuş olup da, on sekiz yaşından küçük olması halinde, belirtilen sürelerin üçte ikisinin geçmesi zamanaşımının gerçekleşmesi için yeterli olacaktır.

Suçun soruşturulması şikâyet koşuluna bağlı değildir. Görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir.

II. İNTİHARA ALENEN TEŞVİK SUÇU İLE BASIN KANUNU M. 20 ARASINDAKİ İLİŞKİ

İntihara alenen teşvik hareketi bakımından üzerinde durulması gereken önemli bir konu da, intihara alenen teşvikin basın yoluyla işlenmesi halinde, TCK m. 84/3'ün mü, yoksa intihara özendirici yayın yapılmasını cezalandıran 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 20. maddesinin mi uygulanacağıdır. Her ne kadar bu konu içtima başlığı altında incelenebilirse de konunun önemi itibariyle ayrı bir başlık altında incelenmesi daha uygun görülmüştür.

İntihara alenen teşvikin basın ve yayın yoluyla işlenmesi 84. maddenin ilk halinde 3. fıkranın ikinci cümlesinde suçun nitelikli halini oluşturmaktaydı. Ancak maddenin söz konusu ikinci cümlesi *"Bu fiilin basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."* hükmü

29.06.2005 tarih ve 5377 sayılı Kanun'un 10. maddesi[30] ile metinden çıkarılmıştır.[31] 5377 sayılı Kanun ile maddede yapılan değişikliğin gerekçesinde; "*Suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi hali de, aleniyetin gerçekleşiş şekillerinden birini oluşturmaktadır. İntihara teşvik suçuyla ilgili olarak aleniyet, bir nitelikli unsur olarak belirlendiği için, söz konusu suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi, bu suç açısından ayrı bir nitelikli unsur olarak görülmemiştir."* denilmiştir.[32] Belirtilen nedenle, söz konusu değişikliğin yapılması gereği hâsıl olmuştur.

09.06.2004 tarihli 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 20. maddesi; *"Cinsel saldırı, cinayet ve intihar olayları hakkında, haber vermenin sınırlarını aşan ve okuyucuyu bu tür fiillere özendirebilecek nitelikte olan yazı ve resim yayımlayanlar bir milyar liradan yirmi milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda iki milyar liradan, yaygın süreli yayınlarda on milyar liradan az olamaz."* hükmünü ihtiva etmektedir.[33]

Kitle iletişim araçlarının insanlar üzerindeki etkisi fazla olduğundan, yapılan yayınların kişileri ve toplumu olumsuz etkilemesini önlemek amacıyla bu düzenleme getirilmiştir. Basın Kanunu m. 20'nin gerekçesinde, bu düzenlemeyle cinsel saldırı, cinayet ve intihar olaylarına ilişkin haberlerin veriliş biçiminin sınırlandırıldığı vurgulanmış ve devamında okuyucuyu bu tür fiillere teşvik edecek veya özendirecek

[30] R.G. 8.7.2005, Sayı: 25869.
[31] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 30; Bu hükmün suçun işleniş şekli, yaygınlığı ve ortaya koyacağı tesir bakımından yürürlükte kalması gerektiği yönünde bkz. Şen, **a.g.e.**, s. 272.
[32] Sözüer, Dursun, Talas, **Türk Ceza Hukuku Reformu Mevzuatı**, s. 208.
[33] Bir kanun belirli bir hareketi yalnızca basın yoluyla işlendiği takdirde cezalandırıyorsa, yani basılmış eserler dışındaki aleniyete koyucu araçlarla işlendiğinde cezalandırılmamakta ise bu suçlar dar anlamda basın suçları olarak ifade edilmektedir. Dar anlamda basın suçları Basın Kanunu'ndaki yayın yasakları olup, Basın Kanunu m. 20 hükmü de bu kapsamdadır. Bkz. Adem Sözüer, **Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu**, İstanbul, Alfa Basım Yayım, Ocak 1996, s. 7-8; 1931 Tarihli ve 1881 sayılı Matbuat Kanunu'na göre her ne şekilde olursa olsun intihar haberlerinin yayımı suç sayılmıştı. 5680 sayılı Basın Kanunu m. 32'ye göre ise intihar olayları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyanları etki altında bırakacak nitelikteki ayrıntıların ve olaya ilişkin resimlerin yayımı suç sayılmıştı. Bu hükümden sonra gazeteler intihar haberlerini kanunen suç teşkil etmeyecek biçimde, kapalı bir şekilde açıklayabilmek imkanını bulmuşlardı. Bkz. Sulhi Dönmezer, Köksal Bayraktar, **Basın Hukuku**, 6. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Nisan 2016, s. 183, 184.

nitelikte olmamak şartıyla bu olaylarla ilgili haberlerin verilmesi ve resimlerin yayımlanmasının bu suçu oluşturmayacağı belirtilmiştir.[34]

Görülüyor ki, Basın Kanunu m. 20 ile esas itibariyle intihar olayları hakkında yayın yapılması yasaklanmamıştır. Ancak bu yayının belirli şekillerde yapılması yasaklanmış ve suç sayılmıştır. İntiharlar hakkında yayın yapılması mümkündür. Ancak; *yayının haber çerçevesini aşmaması* ve *okuyanları özendirecek nitelikte ayrıntıları taşımaması* gerekmektedir. Bu hükmün kanunda yer almasının nedeni, taklit yoluyla intiharların yayılmasını önlemektir. Zira intiharların bazen moda halini aldığı, hatta intihar yöntem ve araçlarının bile taklit edildiği sosyal bir gerçektir. Bu doğrultuda kanun koyucu bu sosyal psikoloji olayının etkisini azaltmak için söz konusu m. 20 hükmünü koymuştur.[35] Yayımlanan böyle bir yazı ya da resmin haber çerçevesini aşıp okuyucuyu bu tür eylemlere özendirebilecek nitelikte olup olmadığını somut olaya göre gerekçesini de göstererek davaya bakan hâkim takdir edecektir.[36] Ayrıca bu yayın nedeniyle bir cinayet, cinsel saldırı ya da intihar olayının yaşanması aranmaz.

Hal böyle iken, her iki suç tipinin maddi unsurları benzediğinden, intiharı özendirme niteliği taşıyan bir haber yayınlandığında bu habere ilişkin olarak Basın Kanunu'nda para cezasını gerektiren m. 20 hükmünün mü, yoksa 5237 sayılı TCK m. 84/3'te yer alan 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezasını gerektiren intihara alenen teşvik suçuna ilişkin hükmün mü uygulanacağı tartışma konusudur. Doktrinde bir görüş; özel kanun-genel kanun esasları çerçevesinde bir sonuca ulaşılması gerektiği ve Basın Kanunu'nun TCK'ya göre özel kanun olduğu, dolayısıyla intiharı özendirme haberleri hakkında Basın Kanunu uyarınca işlem yapılması gerektiği yönündedir.[37] Diğer görüş; özel kanun-genel kanun yanında aynı zamanda önceki kanun-sonraki kanun kuralının göz önünde bulundurulması gerektiği ve buna göre TCK sonraki kanun olduğundan TCK uyarınca hapis cezası uygulanması gerektiği

[34] Erol Çetin, **Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı Basın Hukuku, Yazılı Basın Radyo-Televizyon, İnternet**, 5. bs., Ankara, Bilge Yayınevi, 2014, s. 53.
[35] Dönmezer, Bayraktar, **a.g.e.**, s. 468, 469.
[36] Çetin, **a.g.e.**, s. 53; Ayrıca maddede yazılı ceza ön ödemeye bağlıdır.
[37] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 205; Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s. 1399.

yönündedir.[38] Üçüncü bir görüş ise; somut olayın özelliklerine göre, yapılan haberin niteliğine bakılması gerektiği yönündedir.[39]

Birinci görüşü savunan ve her iki suçun maddi unsurlarının aynı olduğundan yola çıkan yazarlara göre, basın yoluyla işlenen intihara alenen teşvik fiillerinde özel hükmün önceliği gereği Basın Kanunu m. 20'nin uygulanması gerekmektedir. Çünkü Basın Kanunu m. 20, TCK m. 84/3'e göre özel kanun niteliğindedir.[40]

İkinci görüşe göre ise, konuya özel kanun-genel kanun ile önceki kanun-sonraki kanun ilişkisi temel alınarak bakılmalıdır. Her ne kadar Basın Kanunu m. 20 özel kanun niteliğinde olsa da, sonraki kanun genel kanun ise ve bu genel kanun önceki özel kanunun bazı hükümlerine aykırı hükümler getirmiş ise, önceki özel kanun hükümleri yürürlükten kalkmış olur. Bu doğrultuda sonraki genel kanun olan TCK m. 84/3, önceki özel kanun olan Basın Kanunu m. 20'yi yürürlükten kaldırmıştır. Bu nedenle intihara teşvikin basın yoluyla işlenmesi halinde TCK m. 84/3'ün uygulanması gerekir ve bu görüşe göre intihara yönlendirme suçunun basın yayın yoluyla işlenmesinin düzenlenmemesi bir eksiklik değildir. Bu fiilin basın yayın yoluyla işlenmesi halinde aleniyet koşulu gerçekleşmiş olur.[41]

Üçüncü görüşe göre ise, böyle bir durumda somut olayın özelliğine göre değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu görüşe göre, basın yoluyla yapılan yayın, haber verme amacı taşıyor ve fakat yazının içeriği haber verme hakkının sınırlarını aşarak kişileri intihara teşvik ediyorsa Basın Kanunu m. 20, haber verme

[38] Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 174; Veli Özer Özbek, **TCK İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Hukukunun Anlamı**, C: II, Ankara, Seçkin, 2008, s. 367; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 59; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 165-166.
[39] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 32; Bakıcı, **a.g.e.**, s. 909; Faruk Erem, Nevzat Toroslu, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, Eylül 2000, s. 390; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 95; Bayraktar, Keskin Kiziroğlu, Yıldız v.d., **a.g.e.**, s. 72; Öntan, **a.g.m.**, s. 879-880.
[40] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 205; Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s. 1399.
[41] Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 174; Özbek, **a.g.e.**, s. 367; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 59; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 165-166.

amacı taşımadan doğrudan intihara alenen teşvik amacı taşıyorsa TCK m. 84/3 uygulanacaktır.[42]

Bu görüşe göre, Basın Kanunu'nun 20. maddesinde, basın mensubuna tanınan haber verme hakkının sınırının aşılmasına yönelik özel bir düzenleme söz konusudur. Basın Kanunu'ndaki suçun oluşabilmesi için, öncelikle ortada cinsel saldırı, cinayet ya da bir intihar olayının bulunması ve bu olayın basın mensubu tarafından haber, yazı veya resim konusu yapılması gerekir. Ancak intihar olaylarıyla ilgili haber, resim veya yazı, tek başına bu suçu oluşturmamaktadır. Zira bu tür olayların basın mensubu tarafından okuyucuya aktarılması haber verme hakkının kullanılması çerçevesinde bir hukuka uygunluk sebebini (TCK m. 26/1) oluşturur. Kanun koyucunun yasaklamak istediği husus, bu tür olaylarla bağlantılı olarak verilen haberlerin, yazı ve resimlerin haber verme hakkının sınırlarını aşarak okuyucuyu cinsel saldırı, cinayet ve intihara özendirme tehlikesi doğurmasıdır. Basın mensubu bu tür olayları haber yaparken ya da bu tür olaylar hakkında yorumda bulunurken dikkatli olmalı ve yazdığı yazının okuyucuyu bu tür olaylara özendirici nitelikte olmamasına özen göstermelidir. Eğer basın mensubu intihar olayını haber yaparken, haber verme amacı değil de, intihara özendirme amacı güdüyorsa, yani haber verme hakkının sınırını kasten aşmışsa intihara alenen teşvik suçunun (TCK m. 84/3) faili olacaktır. Cinsel saldırı ve cinayet olayları bakımından da aynı şekilde düşünmek gerekir. Bu olaylara ilişkin olarak yazılan yazının haber niteliği ağır basıyor ve fakat yazı içerik ve üslup olarak okuyucuyu bu olaylara özendirici nitelik gösteriyorsa Basın Kanunu m. 20 ihlal edilmiş olur. Buna karşılık, failin amacı bu tür olayları haber vermek değil de, okuyucuyu bu tür fiilleri işlemeye teşvik etmek ise, faillerin belli olup olmamasına göre cinsel saldırı veya kasten öldürmeye azmettirme ya da suç işlemeye tahrik suçlarının oluşup oluşmadığına bakılmalıdır.[43]

[42] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 32; Bakıcı, **a.g.e.**, s. 909; *"Gazetecide intihara azmettirme ve intihara yardım kastı yoktur. Gazetecinin kastı alaka çekici haber neşretmektir."* Bkz. Faruk Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", **Yargıtay Dergisi**, C: 16, S:4, Ekim 1990, s. 495, (Çevrimiçi) http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ekim1990.pdf, 8 Aralık 2017; Erem, Toroslu, **a.g.e.**, s. 390; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 95; Bayraktar, Keskin Kiziroğlu, Yıldız v.d., **a.g.e.**, s. 72; Öntan, **a.g.m.**, s. 879-880.

[43] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 31, 32.

Bu bağlamda ikinci cümle madde metninden çıkarılmadan önce de, Basın Kanunu m. 20 ile TCK m. 84/3'ün hangi ölçütlere göre birbirinden ayrılacağı uygulamada sorun yaratmaktaydı. Bir görüşe göre, Basın Kanunu'nda soyut tehlike suçu, TCK'da ise somut tehlike suçu düzenlenmekte idi. Bu görüşe göre, TCK'daki suçtan bahsedilebilmesi için, intihara teşvik niteliğindeki sözlerin alenen sarf edilmesinin yanı sıra bu teşvik neticesinde başkalarının etkilenmesi ve en azından intihara teşebbüs etmeleri aranmaktadır. Basın Kanunu m. 20 bakımından ise, yayımın bireyler üzerinde herhangi bir etki doğurup doğurmadığının somut tespitine gerek yoktur.[44] Buna göre TCK'daki somut tehlike suçunun oluşması için, salt intihara teşvik niteliğindeki sözlerin alenen ifade edilmesi yetmeyecek, bu davranışın sonucunda toplumda bulunan bazı bireylerin etkilenmesi ve bu etkinin en azından intihara teşebbüs biçiminde ortaya çıkması aranacaktır.[45]

Yukarıda özetlenen görüşler incelendiğinde, ikinci görüşe göre değerlendirme yapılması daha uygun olacaktır. Teşvik, özendirmek olduğuna göre her iki suçun maddi unsurları benzemektedir. Ayrıca intihara teşvik etmek suçunun basın yoluyla işlenmesi ayrı bir nitelikli hal olarak kabul edilmemiştir. Ancak suçun basın yoluyla işlenmesi aleniyetin gerçekleştiği anlamına gelir. Öte yandan Basın Kanunu'nda yer alan suçun cezası sadece para cezası iken, TCK'da yer alan suçun cezası 3 yıldan 8 yıla kadar hapistir. Dolayısıyla iki düzenlemede yer alan cezalar arasında çok büyük bir oransızlık söz konusudur. Nitekim bir suçun basın yoluyla işlenmesi çoğu zaman nitelikli hal olarak kabul edildiği halde para cezası ile cezalandırmak adaletsiz bir yaklaşımdır. Bu nedenle burada özel-genel kanun, önceki-sonraki kanun ilişkisinden yararlanarak çözüm üretilebilir. İki yasadan önceki özel, sonraki genel kanun ise genel kanunun özel kanuna aykırı hükümlere getirmiş olması durumunda özel kanunun genel kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kalkacağından sonraki kanun

[44] Şen, **a.g.e.**, s. 271, 272.

[45] 765 sayılı mülga TCK ve 5680 sayılı mülga Basın Kanunu dönemindeki başka bir görüşe göre ise, meselenin her somut olayın özelliğine göre belirlenmesi gerekmektedir. Burada ölçü olarak, yazının haber veya ilmi veya edebi niteliğinin bulunup bulunmadığına bakılmalıdır. Eğer yazıda bu nitelikler ağır basıyorsa intihara yardım suçunun oluştuğundan söz edilemeyecektir. Haberle sınırlı olmak koşuluyla Basın Kanunu uygulanabilecektir. Yazı, haber, ilmi veya edebi kaygılardan uzak sadece intihara özendirme amacı güdüyorsa, diğer koşulların da varlığı halinde belirsiz kişilere karşı intihara ikna ve yardım suçunun oluştuğu kabul edilecektir. Bkz. Mehmet Emin Artuk, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları**, C: 8, S: 1-3, İstanbul, 1994, s. 33.

olan 5237 sayılı TCK m. 84/3 hükmünün Basın Kanunu m. 20'yi ilga ettiğini kabul etmek gerekir.[46]

Sonuç olarak, birkaç ay arayla yürürlüğe giren iki kanun arasında tartışma yaratan bu durum, kanun yapma tekniği açısından sorun olduğunu açıkça göstermektedir. Bu nedenle kanun koyucunun birbiriyle çelişen kanunlar nedeniyle yeni iradesini ortaya koyması gerekmektedir.

Tüm bu hususların dışında, basın suçunun var olabilmesi için maddi unsurun ve bunu taşıyan bir basılmış eserin bulunması gerekir. Basılmış eserin içeriği söz konusu suça göre değişiklik gösterir. Basın suçunun var olabilmesi için ikinci unsur aleniyettir. Aleniyet ise yayım yoluyla gerçekleşir. 5187 sayılı Basın Kanunu m. 11/1'de[47] *"basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur"* denmektedir.[48] Buna göre, Kanunda tanımlanan şekilde yayımın yapılması ile suç tamamlanmış olmaktadır. Dar anlamda basın suçlarından biri olan Basın Kanunu m. 20 bağlamında basılmış eserin yayınlanması netice unsurunu oluşturmaktadır. Basın Kanunu m. 20'deki bu suçun oluşması için, kanunun öngördüğü içerikteki yayının yapılması yeterlidir. Ayrıca yayının yapılması dışında fiilen intihar olaylarının gerçekleşmesi gerekmez.[49] Yayımın da aynı Kanunun 2/b maddesinde "basılmış eserin kamuya sunulması" olduğu dikkate alındığında, aleniyetin unsur olduğu ortaya çıkmaktadır.

---

[46] Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 174.

[47] Basın Kanunu m. 11; *"Basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur.*
Süreli yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur.
Süreli yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur. Ancak bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir.
Süresiz yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur.
Yukarıdaki hükümler, süreli yayınlar ve süresiz yayınlar için bu Kanunda aranan şartlara uyulmaksızın yapılan yayınlar hakkında da uygulanır."

[48] TCK m. 6/1-g ile belirlenen tanıma göre, basın yoluyla deyiminden, her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar anlaşılır.

[49] Sözüer, **Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu**, s. 22, 23.

Üçüncü unsur ise manevi unsur oluşturur. Basın suçları da manevi unsur yönünden genel hukuk kurallarına tabidir ve failde kastın bulunması gerekir.[50]

Basın Kanunu m. 27/1, 2'ye göre, görevli mahkeme asliye ceza mahkemesi olup, mahkemelerin birden fazla olması halinde iki numaralı mahkemeler yetkilidir.[51]

Yargılama usulü yönünden kovuşturmanın bir an önce yerine getirilmesini ve hükmün verilmesini sağlamak amacıyla istisnai esaslar kabul edilmiştir. Bu doğrultuda davanın açılma süresi Basın Kanunu m. 26'ya göre; *"Basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlarla ilgili ceza davalarının bir muhakeme şartı olarak, günlük süreli yayınlar yönünden dört ay, diğer basılmış eserler yönünden altı ay içinde açılması zorunludur."* Ayrıca m. 28'e göre yargılama sonucunda verilen para cezalarının infaz edilememesi durumunda, hürriyeti bağlayıcı cezaya çevirememe kuralı getirilmiştir.[52]

III. İNTİHARA SEVK VEYA MECBUR ETME SUÇU (TCK m. 84/4)

A. Genel Olarak

Suç teşkil eden haksızlık bazen bir diğer kişinin vasıta olarak kullanılması suretiyle gerçekleştirilir. Bu durumda, arka plandaki şahıs, icrai hareketi gerçekleştiren şahsın ve hareketinin üzerinde üstün hâkimiyet kurmakta ve bu

[50] Dönmezer, Bayraktar, **a.g.e.**, s. 443, 444.

[51] Yetkili mahkeme konusunda CMK m. 12 hükmü uygulanır. Buna göre; *"(1) Davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.*
(2) Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir.
(3) Suç, ülkede yayımlanan bir basılı eserle işlenmişse yetki, eserin yayım merkezi olan yer mahkemesine aittir. Ancak, aynı eserin birden çok yerde basılması durumunda suç, eserin yayım merkezi dışındaki baskısında meydana gelmişse, bu suç için eserin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir."
(4) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan hakaret suçunda eser, mağdurun yerleşim yerinde veya oturduğu yerde dağıtılmışsa, o yer mahkemesi de yetkilidir. Mağdur, suçun işlendiği yer dışında tutuklu veya hükümlü bulunuyorsa, o yer mahkemesi de yetkilidir.
(5) Görsel veya işitsel yayınlarda da bu maddenin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır. Görsel ve işitsel yayın, mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilmiş veya görülmüşse o yer mahkemesi de yetkilidir."

[52] İstisnası Basın Kanunu'nda "Düzeltme ve cevabın yayımlanmaması başlıklı" m. 18 ve "Basılmış eserleri engelleme, tahrip ve bozma başlıklı" m. 22 nedeniyle hükmedilen para cezalarıdır.

hâkimiyet arka plandaki şahsa dolaylı faillik vasfı kazandırmaktadır.[53] Bu doğrultuda, 5237 sayılı TCK'nın 84/4. maddesi, *"İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar."* hükmünü havi olup, aynı maddenin 1 ve 3. fıkralarındaki suçlardan farklı ve bağımsız bir suç olarak intihara sevk veya mecbur etme suçu düzenlenmiştir. Zira bu suç maddi unsur ve suçun mağduru itibariyle diğer iki suçtan ayrılmaktadır. Bu nedenle, madde 84/4'te düzenlenen hükmün madde 84/1'de düzenlenen suçun nitelikli hali olduğu görüşüne[54] katılmak mümkün değildir.

B. Korunan Hukuki Değer

İntihara sevk veya mecbur etme suçunda da korunan hukuki değer yaşam hakkıdır. Nitekim başka insanların yaşamına saldırı niteliği taşıyan bu fiili işleyenler kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar. Bu nedenle korunan hukuki değer kasten ve taksirle öldürme suçlarında olduğu gibi kişinin yaşam hakkıdır.

C. İntihara Sevk veya Mecbur Etme Suçunun Unsurları

1. Maddi Unsurlar

a. Fail ve Mağdur

Suçun faili olmak bakımından herhangi bir özellik aranmamıştır. Mağdur bakımından ise işlediği fiilinin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan ya da kendisine karşı kullanılan cebir veya tehdit nedeniyle intihar eden ya da intihara teşebbüs eden kişidir. Başka bir deyişle suçun mağduru isnat yeteneği olmayan ya da isnat yeteneğinden mahrum kılınan veya kendisine cebir ya da tehdit yöneltilen bir kişi olabilir.

[53] İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. bs., Ankara, Seçkin, Ağustos 2018, s. 549.
[54] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 95.

b. Fiil

765 sayılı TCK'da intihara yönlendirilen kişinin işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını anlama yeteneği gelişmemiş veya ortadan kaldırılmış ve cebir veya tehdit kullanılmış olması durumuna ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktaydı. Ancak o dönemde de doktrinde bu hallerde kasten insan öldürme suçunun söz konusu olacağı ifade edilmekteydi.[55] 5237 sayılı TCK'da ise, bu durumda failin kasten insan öldürme suçundan sorumlu olacağı kabul edilmiştir. TCK m. 84/4'te yer alan bu suçun maddi unsuru iki farklı duruma yer vermektedir. Bunlardan birincisi, işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişilerin intihara sevk edilmesi; ikincisi ise cebir veya tehdit kullanılarak kişileri intihara mecbur etmektir.[56]

(1) İşlediği Fiilin Anlam ve Sonuçlarını Algılama Yeteneği Gelişmemiş Olan veya Ortadan Kaldırılan Kişileri İntihara Sevk Etme

TCK m. 84/4'e göre, işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişilerin intihara sevk edilmesi, intihara yönlendirme suçunun cezayı ağırlaştıran nitelikli hali olmayıp, kasten öldürme

---

[55] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 498; Sulhi Dönmezer, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, 17. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Ekim 2004, s. 102; Mahmut Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul, 1993, s. 72.

[56] Mağdurun mektup bırakarak intihar ettiğinin ileri sürülmesi halinde, bir başkasının etkisi altında kalıp kalmadığı araştırılırken TCK m. 84/4 gündeme gelmektedir. Bu durumda mağdurun resmi ve özel kurumlarda bulunan yazı ve imzaları getirtilerek yazı ve imza mukayesesi yaptırılmalı, mektubun aidiyeti araştırılmalıdır. Ayrıca mektuptaki ibareler, varsa resimler incelenip değerlendirilmeli, mağdurun ruhsal durumu araştırılıp bir başkasının etkisi altında kalıp kalmadığı, cinayeti gizlemek için mektubun zorla yazdırılıp yazdırılmadığı veya mağdurun yazısı taklit edilerek hazırlanıp hazırlanmadığı belirlenerek sanığın hukuki durumu belirlenmelidir. *"Maktule ait varsa okul, banka, muhtarlık, kaymakamlık gibi resmi kurumlar ile kişisel eşyaları arasında kendisine ait mektup, dilekçe, günlük, defter gibi belgeler toplanıp Adli Tıp Kurumu ilgili ihtisas dairesine gönderilerek, olay yerinde bulunan ve sanık ile maktulün el yazılarını içerdiği iddia edilen defterde yer alan " Yaşayan bir ölüyüm ben…" şeklinde başlayıp, "ama bir yere kadar olsun biz ekiziz" şeklinde biten yazı ile "ümmüş ve ölmüş" ibaresi ile mezar, çiçek ve araba resmi bulunan sayfada yer alan yazıların maktulün eli ürünü olup olmadığı konusunda rapor aldırılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve tespiti gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi"* **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 20.07.2009 Tarihli, 2008/9935 Esas, 2009/4897 Karar sayılı karar,** bkz. Bakıcı, **a.g.e.,** s. 906, 915.

suçunun özel bir şeklidir ve bağımsız bir suçtur. Zira hem fiil hem de yaptırım ayrıca ve açıkça düzenlenmiştir. Bu hükmün konuluş amacı, kendi özgür iradesiyle intihar etme kararı veremeyecek kişilerin böyle bir karar vermeye yöneltilmesini daha ağır cezalandırmaktır.[57]

İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişiler; yaş küçüklüğü (TCK m. 31), akıl hastalığı (TCK m. 32) ve sağır ve dilsizlik (TCK m. 33) hükümleri uyarınca belirlenmelidir. Buna göre, kusur yeteneği olmayan ve TCK m. 84/4'te yer alan bu suçun mağduru olabilecek kişiler, öncelikle, intihar ettiği ya da intihar girişiminde bulunduğu tarihte, 12 yaşından küçük çocuklar ve 12 yaşını doldurmuş 15 yaşını doldurmamış olup da intiharla ilgili olarak anlama ve isteme yeteneği yeterince gelişmemiş çocuklar olmaktadır. Sağır ve dilsizler yönünden ise, 15 yaşından küçük çocuklar ve 15 yaşını doldurmuş olmakla beraber 18 yaşını doldurmamış, intiharla ilgili olarak anlama ve isteme yeteneği yeterince gelişmemiş çocuklar suçun mağduru olabilecektir. Aynı şekilde, akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi de bu suçun mağduru olabilecektir.[58]

İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği ortadan kaldırılan kişilerin intihara sevk edilmeleri de TCK m. 84/4 kapsamındadır. Burada kastedilen kişiler TCK m. 34'de düzenlenen geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle kusur yeteneği ortadan kalkanlardır.

Doktrinde alkol veya uyuşturucu madde almayı kişi kendisi ister ve bunun neticesinde algılama yeteneği ortadan kalkar ve bu durumda iken intihara sevk edilir ve kişi ölürse TCK m. 84/4 değil, m. 84/2'nin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

---

[57] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 60; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 96.

[58] Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler,** 11. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018, s. 318-329; *"Tüm aşamalarda psikolojik rahatsızlığı nedeniyle tedavi gördüğünü, 2 kez intihara teşebbüs ettiğini söyleyen sanığın; TCK. nun 32. maddesi uyarınca suç tarihinde işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp davranışlarını yönlendirme yeteneğinin önemli derecede azalıp azalmadığı araştırılmadan yazılı şekilde mahkumiyet kurulması"* **Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 06.07.2006 Tarihli, 2718/6432 sayılı karar,** Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 166.

Bu görüşe göre, mağdurun algılama yeteneğinin ortadan kaldırılmasına failin neden olmuş olması halinde m. 84/4 uygulanabilir.[59] Ancak başka bir görüşe göre kanunda mağdurun algılama yeteneğinin ortadan kaldırılmasına kimin neden olacağına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle intihara sevk eden kişinin, intihara sevk ettiği kişinin algılama yeteneğinin bulunmadığını bilmesi koşuluyla, algılama yeteneğinin kaldırılmasına intihara sevk eden kişinin neden olup olmamasının bir etkisi bulunmamalıdır.[60]

Belirtmek gerekir ki, TCK m. 84/4 hükmündeki amaç, işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişilerin bu durumlarından faydalanarak intihar etmelerini sağlayanların çok daha ağır cezalandırılmasıdır. Bu doğrultuda intihara sevk edilen kişilerin uyuşturucu, uyarıcı madde ya da alkolü kendi istekleriyle almış olup olmadıklarının bir önemi bulunmamalıdır. Nitekim bu ayrım, uyuşturucu, uyarıcı madde ya da alkol etkisi altındaki kişiye karşı değil bu kişi tarafından bir suç işlendiği durumda önem taşır. Aksi halde, örneğin; öldürme suçunun kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmesi şeklindeki ağırlaştırıcı nedeninin, kendi iradesiyle uyuşturucu ya da alkol kullanıp bunun etkisiyle kendisini savunamayacak duruma düşen kişiyi öldüren fail hakkında uygulanmaması gerektiğinin kabulü gerekir. Ancak madde metninde geçen *"ortadan kaldırılan"* ifadesi, failin intihara sevk ettiği mağdurun, sevk hareketinden önce isnat edilebilirliğini de kaldırması gerektiği şeklinde, yorumlanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, hükmün işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği ortadan *"kalkmış"* şeklinde değiştirilmesi yerinde olacaktır.[61]

Yukarıda açıkladığımız üzere TCK m. 84/4'e göre işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişilerin intihara sevk edilmesi kapsamında, suç teşkil eden bir fiilden söz edilebilmesi için, kusur yeteneği olmayan ya da ortadan kaldırılmış olan mağdurun intihara sevk

[59] Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 70; Zeki Hafızoğulları, Muammer Ketizmen, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hayata Karşı Suçlar", **Ankara Barosu Dergisi**, Y: 66, S: 1, Kış 2008, s. 153, 154.
[60] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 61.
[61] Öntan, **a.g.m.**, s. 883.

edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan bir kişinin intihara sevk edilmesi için kişiye cebir ya da tehdit uygulanması veya hileyle intihar etmesinin sağlanması gerekmediği gibi, cebir veya tehdit kullanıldığı takdirde, kusur yeteneği olsun ya da olmasın, mağdur intihara sevk edilmiş değil, mecbur edilmiş olacaktır.[62]

Alman Ceza Hukuku doktrininde *"Hildegard Höfeld Olayı"* olarak anılan olay bu konuya örnek gösterilmektedir. Söz konusu olayda anne ve babası henüz 15 yaşına girmemiş kızları Hildegard'ı dayak ve tehdit uygulayarak köprüden kendisini atmaya ve intihar etmeye zorlamışlardır.[63] Bu olayda arka planda kalan ebeveynlerin kasten adam öldürme suçundan dolaylı fail olarak sorumluluklarına gidileceği açıktır. Zira fail anne ve baba, mağdurun yaş küçüklüğünün yanında, cebir ve tehdit ile fiil üzerinde hâkimiyet kurmaktadır.

(2) Cebir veya Tehdit Kullanılarak Kişileri İntihara Mecbur Etme

5237 sayılı TCK m. 84/4'e göre cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu olurlar. Cebir veya tehdit, intihara yönlendirme suçunun (TCK m. 84/1) maddi unsurları içinde kabul edilmediğinden, cebir veya tehdit edilerek başkasının intihar etmesine neden olunması halinde, intihara yönlendirme suçu değil, kasten insan öldürme suçu oluşacaktır.[64] Bu fiil de kasten öldürme suçunun özel bir işleniş şekli olup bağımsız bir suçtur. Çünkü uygulanacak yaptırım TCK m. 81'de ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olan kasten öldürme suçuna göre belirlenecektir.[65]

Doktrinde TCK m. 84/4'ü intihara yönlendirme suçunun cezayı artıran nitelikli şekli olduğunu kabul eden görüşe göre, bu durumun cezayı ağırlaştıran nitelikli hal sayılmasının sebebi, intihar eden kişinin özgür iradesi ile hareket

[62] Hafızoğulları, Özen, **a.y.**
[63] İzzet Özgenç, **Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hukuk Müşavirliği, 1996, s. 239.
[64] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 498.
[65] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 61.

etmemiş olmasıdır. Başka bir ifadeyle intiharın özgür iradeyle değil, cebir veya tehditle gerçekleştirilmiş olmasıdır.[66]

Cebir, kişiye karşı fiziki güç kullanılarak, onun veya üçüncü bir kişinin iradesi ve davranışları üzerinde zorlayıcı bir etki meydana getirilmesi;[67] tehdit ise, gerçekleşmesi failin iradesine bağlı olarak gelecekte bir kötülüğün meydana geleceğinin bildirilmesi[68] anlamına gelmektedir.[69] TCK m. 84/4'te düzenlenen suç kapsamında cebir fiilinde amaç, cebir suçunu işlemek değil, intiharı gerçekleştirmektir. Mağdura uygulanan cebir, kasten yaralamayı da içerebilir; ancak buradaki yaralamanın amacı mağdurun vücut dokunulmazlığını ihlal etmek değil, onu kendi fiiliyle hayatına son vermeye zorlamaktır.[70] Aynı şekilde tehdit fiilindeki amaç da, kişinin irade özgürlüğünü etkilemek için değil, intiharı gerçekleştirmektir. İntihara mecbur etmenin gerçekleştiğinin kabulü için, failin hareketiyle, intiharın asıl nedenini oluşturması aranmalıdır.[71]

TCK m. 84/4'te cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenlerin kasten insan öldürme suçundan dolayı cezalandırılacaklarına açıkça yer verilmiş olsa da *hile*den bahsedilmemiştir. Ancak hile ile başkasının intiharına neden olunmuşsa failin, kasten insan öldürme suçundan cezalandırılması gerekmektedir.[72] Nitekim genel hüküm olan TCK m. 37/2'deki *"suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur"* hükmüne dayanarak faili kasten insan öldürme suçundan dolayı cezalandırmak mümkündür. Çünkü TCK m. 37/2'ye göre *"başkası"* bizzat mağdur da olabilir. Bu nedenle TCK m. 84/4'ün

[66] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 95-96.
[67] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 501.
[68] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 472.
[69] Cebir TCK m. 108'de, tehdit ise TCK m. 106'da ayrıca suç olarak düzenlenmiştir.
[70] Bayraktar, Keskin Kiziroğlu, Yıldız v.d., **a.g.e.**, s. 81.
[71] Toroslu, **a.g.e.**, s. 41.
[72] Bir kişinin tedavisi mümkün olmayan bir hastalığa yakalandığı şeklinde yanılgıya düşürülmesi sonucu intihar etmesi olayı bu konuya örnek teşkil etmektedir. Bir görüşe göre fiilin oluşum şeklini etkileyen bilgi üstünlüğüne sahip oluşu nedeniyle, arka plandaki şahsın ölüm neticesinden dolaylı fail olarak sorumlu tutulması gerektiği belirtilmektedir. Diğer görüşe göre, "saik yanılgısının" intihar fiili üzerinde arka plandaki şahsın hakimiyet kurabilmesi için yeterli olmadığı; ancak kişinin isnat kabiliyetini etkileyecek psişik bir bozukluğa, panik durumuna sokması halinde, arka plandaki şahsın intihar neticesinden sorumlu tutulabileceği belirtilmektedir. Bkz. Özgenç, **Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, s. 238, 239.

gereksiz olduğu ve aynı zamanda yanlış anlamaya da yol açacak bazı belirsizlikler içerdiği de belirtilmektedir.[73]

c. Netice

İntihara sevk veya mecbur etme suçu neticeli bir suçtur.[74] Bu suçta sonucun gerçekleşmiş olması, yani intihara sevk veya mecbur edilen kişinin intihar etmiş yani ölmüş olması aranmaktadır.[75] Aksi halde failin kasten öldürme suçundan sorumlu tutulacak olmasını açıklamak imkânsızdır. Ayrıca m. 84/4'te *"intihara mecbur edenler"* denildiği için de failin kasten öldürme suçundan cezalandırılabilmesi için intiharın gerçekleşmesi gerektiği ifade edilmektedir.[76]

d. Suçun Nitelikli Unsurları

TCK m. 84/4 kapsamında önemli olan bir diğer husus, kasten öldürme suçunun nitelikli hallerinin de gerçekleşmesi halinde bunların faile uygulanıp uygulanamayacağıdır. Zira cebir ve tehdit kullanılarak intihara mecbur edilen mağdurların büyük bir kısmının kadın olduğu söylenebilir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile karşılaşmak istemeyen failler, töre veya namus saikiyle öldürmek istedikleri kadınları intihara zorlamaktadır.[77] Bir görüşe göre, aynı durumda olanlar bakımından çelişkili bir durum yaratılmış olsa da, fail hakkında m. 82'de yer alan nitelikli hallerin değil m. 81 hükmü yani basit kasten öldürme hükmünün uygulanması gerekir.[78] Ancak m. 84/4, failin kasten öldürme suçundan sorumlu olacağını hükme bağlamıştır, kasten öldürme suçunun cezasından değil. Dolayısıyla, m. 82'de öngörülen nitelikli hallerden bir veya birkaçı mevcut olduğunda, failin sorumluluğunun, bunların dikkate alınması suretiyle ağırlaştırılması gerekir. Bir kişi

[73] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 202-203; Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 65.
[74] Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 71.
[75] Toroslu, **a.g.e.**, s. 41.
[76] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 203.
[77] Ali Pehlivan, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İntihara Yönlendirme Suçu", **Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması**, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferansı Serisi No. 1 Ceza Hukuku, Ed. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Mayıs 2013, s. 288, 289.
[78] Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 71.

töre saikiyle intihara etmeye mecbur edilmiş ise, failin sorumluluğu TCK m. 81'e göre değil, m. 82/1-k'ye göre belirlenmelidir.[79]

Bu noktada, TCK m. 82/1-e bendine ayrıca değinmek gerekir. TCK m. 82/1-e'ye göre, kasten öldürme suçunun, *"Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı"* işlenmesi cezayı arttıran bir nedendir. TCK m. 84/4'te yer alan "*işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişiler"* ile TCK m. 82/1-e'de yer alan *"çocuk ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişi"* örtüşmektedir. Bu doğrultuda m. 84/4 uyarınca failin kasten öldürme suçuna göre sorumluluğunun belirlenmesinde, mağdurun bir kez daha dikkate alınarak m. 82/1-e kapsamında cezanın ağırlaştırılması eleştirilebilir. Bu durum TCK m. 84/4 hükmüne gerek olmadığı veya kasten öldürme suçunun bünyesinde hükme bağlanması gerektiği yönündeki eleştirileri haklı çıkarabilir. Ancak TCK'daki mevcut düzenlemede m. 84/4'te failin *"kasten öldürme suçundan sorumlu tutulacağı"* nın belirtilmesi karşısında, kusur yeteneği olmayan ya da kaldırılan kişilerin intihara sevk edilmesi halinde, failin cezasının, çoğunlukla 82/1-e maddesine göre ağırlaştırılmasının gerekeceği sonucuna varılması da mümkündür.[80] Bu durumda mağdurun içinde bulunduğu durum cezalandırma nedeni teşkil ettiği gibi faile verilecek cezanın ağırlaştırılması nedeni de teşkil edecektir. Dolayısıyla mağdurun bir kez daha dikkate alınarak m. 82/1-e kapsamında cezasının arttırılması yerinde değildir.

Dördüncü fıkrada yer alan bu suça ilişkin önemli bir örnek internet üzerinden oynanan "Blue Whale", yani "Mavi Balina" adlı bir bilgisayar oyunudur.[81] Mavi

[79] Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 177; Aynı yönde Bayraktar, Keskin Kiziroğlu, Yıldız v.d., **a.g.e.**, s. 82, 83.
[80] Öntan, **a.g.m.**, s. 887, 888.
[81] Onlarca genci intihara sürükleyen oyunun yaratıcısı Rusya'da 3 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Ancak oyunla ilişkilendirilen ölümler sonlanmış değildir. Zira söz konusu oyun, tarayıcı tabanlı değildir ve sosyal medya gibi ortamlarda oyun yöneticisi tarafından gizlice gönderilen linklerle çocuklara ulaşabilmektedir. Oyunun engellenmesine yönelik standart bir adresi bulunmamaktadır. Oyun, kullanıcılar arasında özel linkler paylaşılarak oynatılmaktadır. Bkz. Milliyet, Mavi Balina Oyunu Nedir, Nasıl İntihara Sürüklüyor? (Çevrimiçi) http://www.milliyet.com.tr/Mavi-Balina-oyunu-nedir--nasil-intihara-surukluyor--molatik-3805/, 23 Mart 2018; BBC, İntihar Oyunu Mavi Balinadan Kurtulanlar Anlatıyor, (Çevrimiçi) http://www.bbc.com/turkce/41281200, 23 Mart 2018.

Balina adlı bu oyunun, 50 gün boyunca giderek tehlikeli hale gelen 50 görevden oluştuğu, oyunda kendini sakatlayabilecek görevlerden, kişinin sevdiği bir kişiye zarar vermesini istemeye kadar tehlikeli aşamalar yer aldığı belirtilmektedir. Ancak 50. yani son görev bu çalışmanın konusunu ilgilendirmektedir. Çünkü oyunda son görev olarak oyunculardan intihar etmeleri istenmekte ve bu son görev tamamlanmadığı takdirde sevdikleri kişilere zarar verileceği yönünde oyuncular tehdit edilmektedir. Oyunda yönetici konumunda olan kişilerin, kişisel bilgilerini ele geçirdikleri oyuncuları tehdit ederek oyunda kalmaya zorladıkları ve oyunu oynayan ve intihar edenlerin çoğunlukla "daha kolay yönlendirilebilir" 18 yaşından küçük çocuklardan oluştuğu ifade edilmektedir. Bu durumda oyuncunun yaşına göre hem işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişiler intihara sevk edilmiş, hem de cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişiler intihara mecbur edilmiş olmaktadır. Dolayısıyla TCK m. 84/4 kapsamında faillerin kasten öldürme suçundan sorumlu tutulmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda yukarıda yer verilen nitelikli hallerden suçun *tasarlayarak* (TCK m. 82/1-a) işlenmesi söz konusu olduğundan failin cezasının ağırlaştırılması mümkündür.

2. Manevi Unsur

Bu suçun manevi unsuru kasttır. Bu suçta kast, failin, isnat yeteneği olmadığını veya ortadan kaldırıldığını bildiği bir kişiyi intihara sevk etmek veya herhangi bir kimseyi cebir ya da tehdit kullanarak intihara mecbur etmek bilinç ve iradesine sahip olması gerekli ve yeterlidir. Suçun taksirli şekline kanunda yer verilmemiştir.

Mağdurun iradesini etkileyerek onun intiharına neden olan bir diğer husus fail tarafından gerçekleştirilen kötü muamelelerdir. Kötü muamele TCK m. 232'de; *"(1) Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) İdaresi altında bulunan veya büyütmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir."* şeklinde

düzenlenmiştir. Kötü muamele suçu işlenmesi neticesinde mağdurun bu muamelelere dayanamayarak intihar etmesi halinde failin cezai sorumluluğunun nasıl tespit edileceği sorun teşkil etmektedir.

Doktrinde bir görüşe göre, kötü muamelenin mağdurun kendisini öldürmesi amacıyla gerçekleştirildiği tespit edilebilirse, kötü muamele suçunun faili kasten öldürme suçundan sorumlu olmalıdır.[82] Ancak kötü muameleyi yapanın amacı mağdurun intiharını sağlamak değilse ve böyle bir neticeye varmak için araç olarak kötü muamele yolunu seçmemişse, adam öldürme suçundan bahsetmek mümkün değildir. Zira yapılan kötü muamele ile intihar arasında bir nedensellik bağı kurmak zordur.[83]

Bir diğer görüşe göre, kötü muamele neticesinde, mağdurun intihar etmesi halinde bu neticenin fail tarafından öngörülüp öngörülmediği ve öngörüldü ise kabullenip kabullenmediği tespit edilmelidir. Bu tespite göre mağdurun intihar etmesi bakımından failin olası kastının bulunması halinde intihara yönlendirme suçu (TCK m. 84/1) söz konusu olacak; bilinçsiz ve bilinçli taksir halinde intihara yönlendirme suçu söz konusu olmayacaktır. Olası kastın varlığı kabul edildiği takdirde, fail hem kötü muamele suçundan hem de intihara azmettirme fiili gerçekleştiği için intihara yönlendirme suçundan sorumlu tutulacaktır. Burada mağdurda intihar etme düşüncesi kötü muameleler neticesinde oluşturulmaktadır. Bu nedenle intihara yönlendirme suçunun seçimlik hareketlerinden azmettirme söz konusudur. İntiharın gerçekleşmesi durumunda da fail hem kötü muamele hem de TCK m. 84/2'den sorumlu olacaktır.[84]

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararında kötü muamelenin intihara ikna bakımından elverişli olup olmadığı tartışılmış ve kötü muamele teşkil eden dövme gibi hareketlerle mağdurun intiharı arasında nedensellik bağının bulunmadığına karar

[82] Erem, "Ceza Hukukunda İntihar", s. 499; Aynı yönde Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 73.
[83] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 74.
[84] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 54, 55.

verilmiştir.[85] Kötü muamele neticesi kadın intihar etmiş olsa dahi, intihar fiilinin kötü muamele neticesi gerçekleştirilmek istenildiğini, yani kadının intiharına yönelik bir kast taşıdığını iddia ve ispat etmek güçtür.[86] Nitekim 765 sayılı TCK döneminde verilmiş olan söz konusu karara konu olayda, kocanın kötü muamele yaparak kadının intiharını gerçekleştirmek istemesi halinde, fiilin zaten intihara ikna ve yardım olarak değil, adam öldürme suçu kapsamında değerlendirilmesi gerekirdi. Başka bir ifade ile kadının intiharı kocanın karısını öldürme aracı olarak kabul edilip bu yönde değerlendirme yapılması gerekirdi. [87]

[85] Yargıtay'ın 07.04.1950 tarihli kararı; *İntihara ikna suçunun teşekkül edebilmesi için, müntehire karşı failin suimuamelede bulunması ve müntehirin de maruz kaldığı suimuameleden bizar olarak intihar ettiğinin sübutu kafi olmayıp, fail tarafından bu neticenin kasıt ve istihdaf edildiğinin sübutu da şart olmasına ve hadisede sanığın, kendisini petrol ile yakan karısını kurtarmak için ona sokak kapısı önünde battaniye ile yetişerek, yanmakta olan vücudunu sardığına ve bu sırada ellerinde yanıkların vücuda geldiğine ve telaş ve heyecanla eve girerek üstüne dökmek için teneke ile su getirdiğine ve hadiseden elem ve ıztırap duyarak karısının öldüğüne muttali olunca bayıldığına müteallik deliller muvacehesinde, intihara sevketmek maksadiyle karısına fena muamelede bulunduğu kabul edilemeyeceğinden, mahkemenin tahkikattan alınan neticelere uygun olarak bu hususta da vasıl olduğu kanaata karşı ileri sürülen itirazlarla mütalaa yerinde görülemediğinden, reddiyle, kanuna uygun olan beraat hükmünün tasdikına7/4/1950 tarihinde karar verilmiştir.* Bu tasdik ilamına karşı Cumhuriyet Başsavcılığı; *Mihriban'ın sinirli bir kadın olduğu ve aralarında anormal musibetin devamı müddetince şiddetli geçimsizlik bulunduğu ve bundan dolayı birkaç defa intihara teşebbüs etmek istediği, sanığın ifadelerinden ve dosya münderecatından anlaşılmakta olmasına göre; karısının haleti ruhiyesini ve temayüllerini bilen sanığın, hadise gecesi sarhoş bir halde geç vakit eve gelerek, karısı ile kavga etmesi ve bu esnada "benden ne istiyorsun, sana genç erkek mi bulayım, namussuz kaltak, hastayım bana doktor getir" demesine karşı da "doktor evlidir, seni düzmez" yolunda sarfettiği çirkin, ağır sözler karşısında asap ve iradesine hakim olamıyarak, intihar edebileceğini, geçmiş hadiseler ve karısnın ruhi zaafı dolayısiyle bilmesi lazım gelen sanığın, hadiseye tekaddüm eden dakikalarda sinirli, asabı bozulmuş ve müteheyyiç bir halde karısının gece yarısı dışarı komşusuna gitmesine mani olmak ve komşusu tarafından kabul edilmediğinden avdetinde tekrar kavgaya tutuşarak, ağır sözlerle fena muamelesine devam etmek ve keşfe ve şahadete göre; yukarı katta kendi gözü önünde cereyan eden yanmayı daha bidayette önleyip, yanar bir halde sokağa çıkan karısının arkasından giderek, raporda gösterilen yanıklar ve bu suretle matlup hasıl olduktan sonra söndürmeğe çalışmak şeklinde tezahür ve delillerle tebeyyün eden hareketinin, o anda karısının intihar edebileceğini bildiği halde, intihara sevketmek maksadiyle karısına fena muameleye devam eden koca hakkında 370 (TCK 454) üncü maddenin tatbik edileceği, İtalyan Yargıtayınca kabul edilmiş olması ve bu suretle sanığın yukarıda gösterilen fiilinin, kanunumuzun menşei olan İtalyan ceza kanununun 370 inci maddesine tekabül eden ve aynen alınan ceza kanununun 454 ğncğ maddesine uygun suç unsurlarını ihtiva eden bir fiil ve hareket olacağı cihetle, yukarıda gösterilen sebep ve delillerle, karısının hadise gecesi de intihar edeceğini bilerek, intihara sevk için fena muamelelerini bu kasıtla devam ettirdiği anlaşılan sanığın fiili, kabul bakımından 454 üncü maddedeki suç unsurlarını ihtiva ettiği halde, dairece aksi mütalaa edilmek suretiyle hükmün tasdikına karar verilmiş olmasının kanuna uygun görülmediğinden* bahisle itirazda bulunmuş ise de; Yargıtay ceza genel kurulunca vaki itiraz kabul edilmemiştir. Bkz. M. Muhtar Çağlayan, "Ötanazi ve İntihar", **Adalet Dergisi**, Y: 57, S:1, Ankara, Ocak 1966, s. 29, 30.

[86] Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 75.

[87] **A.e.**, s. 76.

Daha yeni tarihli ikinci kararda[88] ise ilk derece mahkemesi, karısının intiharından dolayı sanık hakkında kasten adam öldürmeden (765 s. TCK m. 448) hüküm kurmuş, Yargıtay 1. Ceza Dairesi somut olayda kastın aşılması suretiyle adam öldürmenin (m. 452) gerçekleşeceği gerekçesiyle kararı bozmuştur.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itirazı üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise şu kararı vermiştir: *"Kocası olan sanık tarafından iki gün önce dövülen kadın, kendisini asarak canına kıydığı anlaşılmasına göre, müessir fiil ile ölüm*

[88] *"Dosyaya, oluşa ve mevcut delillere göre; Sanıkla, ölen Feruzan sekiz senedir evli olup, üç tane çocukları bulunmaktadır, kayınvalidesi ve kayınpederi ile aynı evde oturan Feruzan, bu şahıslarla geçinemediği gibi, Gaziantep'te başka bir kadınla ilişkisinden şüphelendiği sanıkla aralarında da geçimsizlik bulunmaktadır. Zaman zaman kocasının kendisini dövdüğünü ve ayrılmak istediğini babasına anlatmış, ancak babasının boşanmasına razı olmaması nedeniyle uyumsuz yaşantısını sürdürmekte ve bu arada bunalım geçirdikçe Ordu'lu hemşehrisi Hemşire Şükran'a telefon ederek problemlerini anlatmaktadır. Bu durumda bulunan Feruzan'ın; suç tarihinden 3 ay kadar önce kocasının rızasını almadan çocuğunu aldırdığı, sağlığına tam olarak kavuşamaması ve adet görmesi nedeniyle 12.2.1978 günü bulaşıkları yıkamadığı gibi, patates, soğan kabuklarını çöplüğe atmayıp lavaboda bırakması nedeniyle çıkan tartışma sırasında sanık tarafından dövülüp, o evde istenmediği söylenmekle birlikte; babasının evine gitmesi için eline 150 lira verilmesi üzerine, dokuz aylık çocuğunu yanına alıp, önce gümrük memuru hemşehrisi M. Ali'nin evine gittiği, kocasının evine geri gönderilmesine rağmen dönmeyip, geceyi aile dostları Faruk ve Necla'nın evinde geçirdikten sonra onların tavsiyeleri uyarınca kocasının yanına döndüğü, ancak sanığın "sen hala burada mısın? Benim sana ihtiyacım kalmadı, ilgileneceğim başka kadınlar var" gibi sözler söylemekle birlikte çıkan tartışma sırasında yine kendisini dövdüğü, ayrı yatakta yatmaya kalkan kocasına gece yarısı sokulup yaptığı barışma teklifinin "Anama orospu dedin" gerekçesiyle reddedilmesi üzerine yeniden bunalıma düşerek bir kutu hap alıp intihara teşebbüs ettiği, ancak sonuç alamadığı, 14.2.1978 günü tanık Şükran'a telefon edip "Kayınvalidesi, kayınpederi ve kocası tarafından eve kapatıldığını babasına haber vermesini" söyledikten sonra, 15.2.1978 günü saat 14.30 sularında odasına kapanarak asmak suretiyle kendisini öldürdüğü anlaşılmıştır...Nedensellik bağlantısı konusunda kanunumuzca kabul edilmiş genel bir hüküm bulunmamaktadır. Hukuk alanında sebep değeri taşıyabilmek için, bir şartın muayyen bir neticeyi meydana getirmeye elverişli ve uygun olması gerekir. Bir kimse egemenlik ve tasarruf alanının dışında kalan ve bu sebeple tahmini kendisinden beklenemeyen bir neticeden sorumlu tutulamaz. 452. maddenin uygulanması için, failce yapılan hareketin objektif takdire göre uygun ve elverişli sayılması daima aranacaktır. (Dönmezer - Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuk, 5. Bası, Cilt 1, S. 507 ve devamı).*
Adli Tıp Meclisi'nin anılan raporu ve olayla ilgili toplanan diğer delillerden sanığın şahit olan müessir fiili ile ölüm olayı arasına mağdurenin intiharı gibi başka bir eylemin girmesi nedeniyle nedensellik bağının kesildiği, başka deyişle ölüm ile sanığın eylemi arasında bir maddi sebebiyet bağlantısı olmadığının anlaşılmasına göre C. Başsavcılığı'nın itirazının kabulü ile, özel daire bozma kararının kaldırılarak, yerel mahkeme hükmünün açıklanan nedenlerle bozulmasına karar verilmelidir."
Çoğunluk görüşüne karşı olan bir üye ise, *"Ölü muayene ve otopsi zabıt varakasının tetkikinden maktulenin çeşitli yerlerinden 20 ekimoz bulunduğunun anlaşıldığı, tanık beyanlarından da sanığın maktuleyi devamlı surette dövdüğü, canından bezdirdiği, eve hapsettiği, maruz kaldığı bu çeşit muamelelerden kurtulmak için maktulenin canına kıydığının belirgin bir şekilde ortaya çıkması nedeniyle, müessir fiil ile ölüm olayı arasında dolaylı bir irtibat bulunduğunun kabulü gerektiğini; bu durumda ölümün, TCK.nun 452/2. Maddesinin müeyyideye bağladığı) "... failin iradesinden hariç ve gayrimelhuz esbabın müessir fiile inzimamı" nedeniyle meydana geldiğinin kabulünde zorunluluk bulunduğunu"* belirtmiştir. **Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 12.05.1980 Tarihli, 1980/1-151 Esas, 1980/206 Karar sayılı karar,** (Çevrimiçi) http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm, 15 Mart 2018.

arasında mağdurenin intiharı gibi bir olay girmiş ve bu bakımdan nedensellik bağı kesilmiştir. Başka bir deyişle, ölümle sanığın eylemi arasında maddi bir bağlantı bulunmadığı anlaşılmıştır. Bir kimse egemenlik ve etki alanının dışında kalan ve bu nedenle tahmini kendisinden beklenemeyen bir sonuçtan sorumlu tutulamaz. Sanığın karısını dövüp yaralamasında müessir fiille ölüme sebebiyet ve intihara yardım suçlarının ögeleri oluşmamıştır." Yerel mahkemenin adam öldürme suçundan sanığı mahkûm etmesi Adli Tıp Raporlarının böyle bir hususa değinmemesi ve olaya ilişkin hiçbir şahit bulunmaması nedeniyle gerekçesiz kalmaktadır. Nitekim kastın aşılması suretiyle adam öldürmeden bahsedebilmek için gerçekleştirilen müessir fiil neticesinde ölümün meydana gelmiş olması gerekir. Ancak olayda ölümü meydana getiren olay kadının intiharıdır. Bu nedenle Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin kararı da isabetsizdir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararı ise netice olarak doğru, gerekçe olarak yanlıştır. Çünkü kadının intiharından kocanın sorumlu tutulamamasının nedeni, nedensellik bağının kesilmesi değil, suçun unsurlarının somut olayda gerçekleşmemiş olmasıdır.[89] 765 sayılı mülga TCK döneminde intihara ikna ve yardım suçunun oluşabilmesi için failin mağduru intihara ikna etmesi yetmemekte ayrıca buna yardım da etmesi gerekmekteydi. Hal böyle iken somut olayda kocanın kastının karısının intihar etmesi olduğu da söylenemez ki belirtilen hususların hiçbiri olayda mevcut değildir. Bu nedenle de Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun nedensellik bağı kapsamında olayı ele alması isabetli değildir.

Öte yandan söz konusu olay günümüzde yaşansaydı dahi yine intihara yönlendirme suçunun oluştuğundan bahsedilemezdi. Zira kasten yaralama suçunun işlenmesi tek başına, TCK m. 84 bağlamında aranan seçimlik hareketlerden hiçbirinin kapsamına girmemektedir. Örneğin kocanın karısına karşı şiddet uyguladıktan sonra kadının kendisini asması için ip ve düzeneği hazırlayıp "*ben gittikten sonra bu hayattan ve dayaklarımdan kurtulmak için gereğini yap!"* şeklinde

[89] Koca'ya göre olayda failin fiili ile ölüm neticesi arasına mağdurun iradi bir hareketi (intihar) girmiş ve nedensellik bağı kopmuştur. Bu nedenle CGK kararı doğrudur ve fakat eksiktir. Olayda sanığın kötü muamelesinin adam öldürme suçunda araç olarak kullanılması göz önüne alınmamıştır. Sanık kötü muamele yaparak karısının intihara sürükleneceğini bilebilir ve bu neticeyi isteyerek kötü muamelesine devam ederse faili adam öldürme suçundan sorumlu tutmak mümkün olacaktır. Ancak failin kastının kötü muamele yoluyla kişiyi öldürmek olduğu ispat edilmelidir. Bkz. Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 79.

bir söz söylemesi, somut olay bağlamında intihara azmettirme kalıbı içerisinde değerlendirilip, intihara yönlendirme suçunu oluşturabilecektir.[90]

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

TCK m. 84/4'te düzenlenen işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk etme ve cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur etme şeklindeki iki durum açısından hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanması mümkün gözükmemektedir. Zira TCK m. 84/4 kapsamında suçun faili kasten öldürme suçundan sorumlu tutulacak olsa da, kasten öldürme suçu için geçerli olabilecek hukuka uygunluk nedenlerinin de, isnat yeteneği olmayan ya da ortadan kaldırılan kişilerin intihara sevk edilmesi veya cebir ya da tehditle bir kişinin intihara mecbur edilmesi bakımından söz konusu olacağını söylemek mümkün değildir.

D. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1. Teşebbüs

Maddenin 4. fıkrasındaki bu suç ancak icrai nitelikte bir hareketle işlenebilir.[91] Bu suçta sonucun gerçekleşmiş olması, yani intihara sevk veya mecbur edilen kişinin intihar etmiş yani ölmüş olması aranmaktadır.[92] Bu nedenle bu suç neticeli bir suçtur ve teşebbüs mümkündür.[93] Ayrıca TCK m. 84/4'te *"intihara mecbur edenler"* denildiği için, kasten öldürme suçundan dolayı failin

---

[90] Uğur Ersoy, "İntihara Yönlendirme Suçu" (Crime Of Directing Suicide), **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 136. Sayı, s. 125-126, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi136/, 28 Haziran 2018.
"…sürekli alkol alıp, ailesine karşı maddi ve manevi sorumluluklarını yerine getirmeyen ve ölen eşini başka kadınlarla aldattığı anlaşılan sanığın, mağdura sistematik şekilde fiziki, ekonomik ve manevi şiddet uyguladığı, aile birliğinin gereklerine aykırı olarak, şefkatle bağdaşmayan davranışlarda bulunduğu anlaşılmakla, her ne kadar sanığın ölen eşine karşı eylemi intihara yönlendirme suçunu oluşturmasa da, iddianamedeki anlatıma göre, TCK'nın 96. maddesinde tanımlanan eziyet suçunu oluşturup oluşturmadığının tartışılmaması…" **Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 03.05.2012 Tarihli, 2009/6614 Esas, 2012/3501 Karar sayılı karar**, bkz. Artuç, **a.g.e.**, s. 323.
[91] Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 71.
[92] Toroslu, **a.g.e.**, s. 41.
[93] Hafızoğulları, Özen, **a.g.e.**, s. 71.

cezalandırılması için ölümün gerçekleşmiş olması gerekmektedir.[94] Genel hüküm olan TCK m. 37/2'ye dayanarak, mağdurun intihar teşebbüsünde bulunması durumunda da, kasten öldürmeye teşebbüsten dolayı fail cezalandırılabilmelidir.[95] Buna göre intihara sevk veya mecbur etme suçu cebir veya tehditle gerçekleştirilir ve fakat ölüm neticesi gerçekleşmez ise, fiil teşebbüs aşamasında kalmış sayılmalıdır[96] ya da kişiyi intihar ettirmek için algılama yeteneği ortadan kaldırılır ve fakat kişi intihar etmez ise, kasten öldürmeye teşebbüs söz konusu olmalıdır.[97] Doktrinde bir görüşe göre, mağdur intihara yönlendirilmiş, fakat intihar girişiminde dahi bulunmamışsa, fail yine kasten öldürmeye teşebbüsten cezalandırılmalıdır.[98] Ancak bu görüş haksız ve aşırı sonuçlara yol açacağından kabul edilmesi mümkün değildir. Zira cezalandırılabilir bir teşebbüsün başlangıcı mağdurun en azından intihar girişiminde bulunmuş olmasını gerektirir.[99]

2. İştirak

Bu suç açısından iştirakin her şekli gerçekleşebilir. Ancak TCK m. 84/4'te kasten öldürme suçu bakımından özel bir dolaylı faillik durumuna yer verilmiştir.[100] Gerekçede de bu fıkra ile kasten öldürme suçunun dolaylı faillik şeklinde işlendiği ifade edilmektedir. Örneğin, kafasına silah doğrultulan mağdurun, yüksek binanın tepesinden kendisini aşağı atmaya zorlanması durumunda failin kasten insan öldürme suçundan cezalandırılması gerekmektedir.[101] Fail tehdit, cebir ve hile kullanmak suretiyle bir başkasının ölümüne neden olmuş ise, artık bu suçtan dolayı değil, dolaylı faillik yoluyla kasten insan öldürme suçundan dolayı cezalandırılır.

---

[94] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 203.
[95] **A.e.**
[96] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 97.
[97] Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 166.
[98] Özbek, **a.g.e.**, s. 370; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 177.
[99] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 203.
[100] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 52. Yazara göre m. 84/4'te dolaylı failliğin tüm koşulları bulunmamaktadır. Çünkü dolaylı faillikte suçun maddi unsurunu gerçekleştiren ile suçun mağduru farklı kişilerdir. Burada ise suçun maddi unsurunu gerçekleştiren ile suçun mağduru aynı kişidir. Dolayısıyla tam anlamıyla doğrudan faillik de söz konusu değildir. Çünkü suçun maddi unsurunu gerçekleştiren kişi fail değil, mağdurdur. Bu nedenle yazar bu düzenlemenin kendine özgü bir durum olduğunu belirtmiştir.
[101] **A.e.**, s. 138.

İştirak bakımından TCK m. 84/4'te yer alan düzenlemede dolaylı failliğe ilişkin özel düzenleme olmasaydı dahi, dolaylı failliğe ilişkin TCK m. 37/2 gereğince, işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçunun dolaylı faili olarak sorumlu tutulacaklardı.[102] Başka bir deyişle, bu durumda işlenen suç intihara yönlendirme değil, kasten öldürme suçu olacaktır. Fail intihara yönlendirme suçunun değil, kasten öldürme suçunun dolaylı failidir.[103]

Bu durumda bir görüşe göre, TCK m. 37/2 uyarınca, kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması nedeniyle failin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılarak belirlenecektir.[104] Ancak bu durum amacı aşan bir sonuç olur.

Doktrinde bir diğer görüşe göre, TCK m. 84/4'te yer alan durumlarda, dolaylı faillik değil, doğrudan faillik söz konusudur. Çünkü intihara yönlendirme suçu, kasten öldürme suçundan bağımsız bir suç olarak kabul edilmiştir. Bu görüşe göre, intihara yönlendirme bağımsız bir suç olduğu için, buradaki faillik doğrudandır. Burada kanun koyucunun amacı failin sorumluluğunun arttığı hallerde daha ağır cezalandırılmasını sağlamaktır. Dolayısıyla iştirak niteliği taşıyan fiiller, gerçekte iştirak değil suçun kendisidirler.[105] Buna göre, TCK m. 84/4'te yer alan bu suçun mağdurunun çocuk ya da akıl hastası olması durumunda, bu kişilerin kanunun deyimiyle kusur yetenekleri de bulunmayacağından, dolaylı faillik hükümleri nedeniyle, failin cezasının TCK m. 37/2'nin ikincisi cümlesi uyarınca, üçte birden yarısına kadar arttırılacağı şeklindeki görüş yerinde değildir.[106]

---

[102] Nitekim 765 sayılı TCK kapsamında da bu durumda intihara ikna ve yardım suçunun değil kasten öldürme suçunun oluştuğu belirtilmiştir. Bkz. Koca, "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)", s. 53.
[103] Koca, "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", s. 38.
[104] Necati Meran, **Kişilere Karşı Suçlar**, 2. bs., Ankara, Seçkin, Ocak 2008, s. 100.
[105] Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 98-99.
[106] Öntan, **a.g.m.**, s. 886; K.g. Özbek, **a.g.e.**, s. 371; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 179. Ancak yazarlar açıklamalarının devamında amacı aşan bir düzenleme yapıldığını ifade etmektedir.

3. İçtima

5237 sayılı TCK ile birlikte, zincirleme suç hükümlerinin uygulanmayacağı suçlar, kanunun 43/3. maddesinde belirtilmiş olup bunlar; kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarıdır. TCK m. 84/4 düzenlemesi ile kasten öldürme suçuna bir bütün olarak gönderme yapıldığından ve kasten öldürme suçu bakımından zincirleme suç hükümlerinin uygulanması kanunla devre dışı bırakıldığından gerçek içtima (TCK m. 43/3) kurallarına başvurulacağını kabul etmek gerekmektedir.[107] Başka bir ifade ile TCK m. 43/1 ile TCK m. 84/4 bir arada bulunamaz. Bu durumda intihara yönlendirme suçu, cebir veya tehditle ya da algılama yeteneği gelişmemiş kişilere karşı suç işleme kararında birlik üzerine tek fiille işlense bile, kasten öldürme suç hükümleri uygulanacağı için, zincirleme suç hükümleri uygulanmamalıdır.[108]

Ayrıca TCK m. 84/4'te düzenlenen intihara sevk veya mecbur etme suçunun cebir veya tehditle işlenmesi kasten öldürme suçu ile cezalandırıldığı için, buradaki cebir veya tehdit, intihara yönlendirerek gerçekleştirilen kasten öldürme suçunun icra hareketleri kapsamında kabul edilip, suçların içtimaı olmayacaktır. Diğer yandan failin, ayrıca cebir veya tehdit suçlarından sorumlu tutulması da söz konusu olamaz. Cebir veya tehdit, failin tipik fiilinin unsurları olmakla bu suçun icra hareketlerinin kapsamında kalacaktır.[109]

E. Yaptırım ve Muhakeme

TCK m. 84/4 bakımından kasten öldürme suçunun karşılığı olan cezaya bakmak gerekecektir. Bu durumda fail madde 81 ve 82 uyarınca müebbet ya da ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Dava zamanaşımı süresi, TCK m. 81'deki halde suçun işlendiği tarihten itibaren yirmi beş, TCK m. 82'deki hallerde ise otuz yıldır (TCK m. 66/1-b). Dava zamanaşımını kesen sebeplerin gerçekleşmesi halinde, uzamış dava zamanaşımı süresi TCK m. 81'deki halde otuz

[107] Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 211; Artuk, Gökçen v.d., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 168; Özbek, Doğan, Bacaksız, Tepe, **a.g.e.**, s. 180; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 97; Öntan, **a.g.m.**, s. 894-895; Pehlivan, **a.g.m.**, s. 292.
[108] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 53.
[109] Özen, "İntihara Yönlendirme Suçu", s. 53; Centel, Zafer, Çakmut, **a.g.e.**, s. 98.

yedi yıl altı ay, TCK m. 82'deki hallerde kırk beş yıl olabilir (TCK m. 67/4). İntihara yönlendirenin on iki yaşını doldurmuş olup da, on beş yaşından küçük olması halinde, belirtilen sürelerin yarısının; on beş yaşını doldurmuş olup da, on sekiz yaşından küçük olması halinde, belirtilen sürelerin üçte ikisinin geçmesi zamanaşımının gerçekleşmesi için yeterli olacaktır. Suçun soruşturulması şikâyete bağlı değildir. Görevli mahkeme ağır ceza mahkemesidir.

SONUÇ

Kişinin yaşam hakkını kendi eliyle sona erdirmesi anlamına gelen intihar ve intihara teşebbüs, günümüzde suç olarak kabul edilmemektedir. Bunun gerekçesini, kişinin yaşamı üzerinde tasarruf hakkının bulunması olarak açıklayanlar varsa da, genel kabul gören görüş, intihar eylemlerinin cezalandırılmasında bir yarar görülmemesi ve kişinin yeniden intihar girişiminde bulunmasının engellenmeye çalışılmasıdır. İntihar, biyolojik, psikolojik, psikiyatrik, sosyolojik, ekonomik, kültürel, felsefi ve dini birçok faktörün etkili olduğu ve bu nedenle hukuk dışındaki birçok bilim dalını da ilgilendiren, yaşam hakkı ile ölme hakkı gibi kavramların çakıştığı karmaşık bir davranış biçimidir.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünyada hızı en çok artan ilk on ölüm nedeni arasında intihar gösterilmektedir. TÜİK verilerine göre diğer ülkelerle kıyaslandığında Türkiye, intihar oranı ile düşük intihar oranı olan ülkeler arasında yer almaktadır ve fakat yavaş ama giderek artma eğilimi içerisine girmiş olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Türkiye'de intihar oranının düşüklüğünü yalnızca nüfusunun çoğunluğunun Müslüman olması ile açıklamak mümkün değildir. Durkheim'ın belirttiği gibi, her toplumun bugünden yarına değiştiremeyeceği bir mizacı olduğundan ve bu intihar eğiliminin kökeni toplumsal kümelerin manevi yapısında yer aldığından, Türk toplumunun intihar eğiliminin düşüklüğünü o manevi yapıyı oluşturan değerlerde ve yapılarda aramak gerekmektedir.

Kişiyi intihara iten süreç ve bu süreci başlatan olay veya olaylar hakkında net bir bilgi sahibi olmak ise oldukça güçtür. Bu çalışmanın konusunu ilgilendiren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m. 84'e göre intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme şeklindeki seçimlik hareketlerin, somut olayda gerçekleşen intihar olayında etkili olup olmadığı veya nasıl ve ne derece rol oynadığının hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde tespit edilebilmesinin oldukça zor olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle, her intihar ve intihara teşebbüs vakası, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 160'a uygun bir şekilde özenle araştırılmalıdır.

Çalışmanın daha iyi anlaşılabilmesi açısından Yargıtay kararları, AİHM kararları ve yabancı mahkeme kararlarına yer verildiği gibi, karşılaştırmalı hukukta çeşitli ülkelerin intihara yönlendirme fiillerini suç olarak kabul edip etmedikleri de incelenmiştir. Devamında intihara yönlendirme suçunun, benzer eylemler olan: ötanazi, talep üzerine öldürme ve rıza ile öldürme eylemlerinden farklı olduğu hususlara yer verilmiştir. Özellikle iyileşmesi mümkün olmayan bir hastalığa yakalanan kişinin, acılarından kurtulmak amacıyla intihara karar verdiği ve bu kararı uygulamak için bir başkasından yardım aldığı durumda ötanazi ve intihara yönlendirme kavramları arasında bir kesişme olsa da, bu ihtimalde dahi iki kavramı birbirinden ayıran kesin sınır, intihara yardım halinde, ölüme yol açan eylemin bizzat intihar eden kişinin kendisi tarafından gerçekleştirilmesidir. Hekim yardımlı intihar olarak adlandırılan durumlarda ise hekim, sadece kişinin intihar etmesi için uygun olacak koşulları ve durumu hazırlamakta ve sonuçta kişiyi öldürücü hareketi doğrudan yapan yine kişinin kendisi olmaktadır. Bu nedenle bu tür durumlarda TCK m. 84/1'de yer alan seçimlik hareketlerden "intihara yardım" kapsamında değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Türk Ceza hukukunda da karşılaştırmalı hukukta olduğu gibi intihar fiilinin kendisi suç teşkil etmediği halde, intihar fiiline şerik olarak katılan kişilerin hareketlerinin bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi nedeniyle bu suçun kendine özgü bir yapısı söz konusudur. Zira intihar etmek veya intihara teşebbüs etmek ceza hukuku sistemimizde suç değildir. Bu nedenle intihara azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme veya intihara herhangi bir şekilde yardım etme fiilleri, iştirakte bağlılık kuralı uyarınca (TCK m. 40/1) cezalandırılabilir fiiller olarak değerlendirilemeyecektir. Dolayısıyla kanun koyucu, intihara yönlendirme başlığı altında, iştirakte bağlılık kuralı gereği cezalandırılması mümkün olmayan seçimlik fiilleri bağımsız bir suç tipi altında düzenlemek suretiyle yaptırıma bağlamış ve TCK m. 84'te intihara yönlendirme suçunu düzenlemiştir.

Belirtmek gerekir ki, TCK m. 84/1'de yer alan intihara yönlendirme suçunu oluşturan eylemler, TCK'nın faillik ve şeriklik olarak ikiye ayırdığı iştirak şekillerinden, yalnızca şeriklik statüsünü oluşturan eylemleri kapsamaktadır. Buna

göre, intihar fiiline doğrudan veya dolaylı fail olarak iştirak edilmesi halinde, fiil artık intihara yönlendirme değil, kasten öldürme suçunu oluşturmaktadır

Yaşam hakkının etkin bir şekilde korunabilmesi için kişiyi intihara yönlendirenlerin cezalandırılması gerekir. Bu nedenle intihara yönlendirme, hem 765 sayılı TCK'da hem de 5237 sayılı TCK'da bağımsız bir suç olarak öngörülmüştür. Ancak 765 sayılı TCK m. 454'e göre intihara ikna ve yardım eden, ölüm gerçekleştiği takdirde cezalandırılmakta iken; 5237 sayılı TCK m. 84/1'e göre başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi ölüm gerçekleşmese bile, intihara yönlendirme suçundan sorumlu tutulmaktadır. Bu nedenle 765 sayılı TCK m. 454'te düzenlenen suç, şekli suç değil maddi suçtur ve suçun varlığı ölümün meydana gelmiş olmasına bağlı olduğu için zarar suçudur. İkna ve yardım unsurlarının bir arada ihmali bir hareketle meydana gelmesi mümkün olmadığından, kural olarak yalnızca icrai bir hareketle işlenebilir.

Ayrıca 5237 sayılı TCK'da 765 sayılı TCK'da yer alan "ikna ve yardım" ifadesine isabetli bir şekilde yer verilmemiştir. Böylece eski kanundaki ikna ve yardımın bir arada bulunması zorunluluğu kaldırılarak intihara yönlendirme fiillerinin cezalandırılma koşulları kolaylaştırılmıştır. Ancak 5237 sayılı TCK m. 84'te yer alan düzenlemede azmettirme ile diğer seçimlik hareketlerden teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ve yardım etme seçimlik hareketlerinin haksızlık içeriklerinin aynı olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden azmettirme, hiç intihar düşüncesi olmayan mağdurda, intihar düşüncesi uyandırarak, intihar etmesi yönünde karar verdirmek ve böylece intiharın ilk ve etkili psişik nedeni olmak demektir. Bu nedenle mağdur üzerindeki etkileri aynı olmadığı için, azmettirme fiiline öngörülen yaptırım daha fazla olacak şekilde madde metninde değişiklik yapılması hakkaniyete daha uygun olacaktır.

İntihara yönlendirme suçu esas itibariyle icrai hareketle işlenebilen bir suç tipidir. Ancak intihara yönlendirme suçunun seçimlik hareketlerinden intihara yardım etmenin ihmali hareketle işlenip işlenemeyeceği doktrinde tartışma konusudur.

Belirtmek gerekir ki, bu suçun ihmali hareketle işlenebilmesi için kanunilik ilkesi gereğince, kanunda açık düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Nitekim kanunda açık bir düzenleme bulunmadığı için, bu suçun ihmali hareketle işlenemeyeceğini kabul etmek gerekmektedir. Bu durumda failin intihara yardım niteliğindeki herhangi bir hareket gerçekleştirmeksizin, bir kimsenin intiharına yalnızca engel olmaması halinde 84. maddedeki suç oluşmayacak, şayet failin intiharı önlemek bakımından hukuki bir yükümlülüğü varsa TCK m. 83'te düzenlenen kasten öldürme suçunun ihmali davranışla işlenmesi suçu oluşacaktır. Failin böyle bir yükümlülüğü bulunmuyorsa TCK m. 98'de düzenlenen yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçunun oluşacağı kabul edilmelidir.

İntihara yönlendirme suçunun hukuki niteliğinin ne olduğu konusu da doktrinde tartışmalıdır. Ancak maddede yer alan seçimlik hareketlerin yapılmış olması suçun oluşması açısından tek başına yeterli görülmemeli, bu hareketlerin, mağduru intihara sürükleyecek nitelikte olmasının da somut olarak aranması gerekmektedir. Bu nedenle intihara yönlendirme suçunun somut tehlike suçu olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, failin yapmış olduğu hareketlerin, intihara yönlendirdiği kişi üzerinde hiçbir etki doğurmaması halinde; düşünce, inanç ve kanaatin ifadesi özgürlüğünü sağlamak zorunluluğu gözetilerek suçun oluşmadığını kabul etmek gerekecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, intihara yönlendirme suçunda intiharın gerçekleşmesi halinde, failin dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Öncelikle madde metninde kullanılan "intiharın gerçekleşmesi" ile kastedilenin intihara yönelik hareketin yapılmasının değil "ölümün gerçekleşmesi" nin kastedildiğini kabul etmek gerekir. Diğer bir tartışmalı husus "intiharın gerçekleşmesi" nin, suçun nitelikli hali mi, yoksa suçun neticesi sebebiyle ağırlaşan hali mi olduğudur. Burada intiharın gerçekleşmesini suçun neticesi sebebiyle ağırlaşan hali olarak kabul etmek gerekir. Çünkü bir suçun nitelikli hali, onun temel şekline ek olarak aranan ve daha ağır ya da daha hafif ceza verilmesine neden olan hallerdir. Nitelikli hal ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış hal arasında manevi unsura ilişkin fark olup, nitelikli unsurun mutlaka bilinmesi ve failin

kastı kapsamında olması gerekir. Ancak intihara yönlendirme suçunda birinci ve ikinci fıkra kapsamında iki farklı manevi unsur vardır. Failin temel kastı intihara yönlendirmeye ilişkindir. Olası kastı ise intiharın gerçekleşmesidir. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumluluk için taksirin yeterli olduğu, intihara yönlendirme bakımından ise failin en azından olası kastı olacağından, bu ayrımın tek pratik sonucunun ispat sorunlarını aşmak olduğu söylenebilir.

Nitekim intihara yönlendirme suçunun haksızlık niteliği intihara yönlendirilen kişinin intihar etmesinden değil, bir başkasını intihara yönlendirmekten kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla intiharın gerçekleşmesi bu suçun bir unsuru değildir. Kaldı ki, TCK m. 84/2'de intiharın gerçekleşmesi durumunda cezanın ağırlaşacağı ve maddenin gerekçesinde intiharın gerçekleşmesinin, intihara yönlendirme suçunun bir nitelikli hali değil, neticesi sebebiyle ağırlaşmış şekli olduğu açıkça belirtilmiştir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere intihara yönlendirme suçunda sırf failin azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme ve yardım etme hareketlerini yapmış olması yeterli olmayıp, bu hareketlerin mağduru intihara sürükleyecek nitelikte olmasını da somut olarak aramak gerekir. Bu nedenle bu kadar çok tartışma ve belirsizlik taşıyan intihara yönlendirme suçunu düzenleyen madde metninde, failin cezalandırılabilmesi için mağdurun intihara teşebbüs etmesini bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak açıkça düzenlemek şeklinde bir çözüme gidilerek sorun ortadan kaldırılabilir.

Bu suç bakımından bir diğer tartışmalı konu manevi unsura ilişkindir. Doktrinde intihara yönlendirme suçunun olası kastla işlenemeyeceğini ileri süren görüşler mevcuttur. Ancak TCK'da kastı düzenleyen m. 21'in gerekçesinde açıkça ifade edildiği üzere *"Kasten işlenebilen suçlar, ilke olarak hem doğrudan hem de olası kastla işlenebilir. Ancak kanundaki tanımında 'bilerek' ifadesine yer verilmiş olan suçlar sadece doğrudan kastla işlenebilir."* Bu doğrultuda intihara yönlendirme suçunun olası kastla işlenebileceği açıktır.

Diğer bir önemli husus ise, intihara yönlendirme suçuna teşebbüs ile intihara teşebbüs kavramlarının karıştırılmaması gerektiğidir. İntihara teşebbüs, intihar etmek

isteyen kişinin kendi fiili ile ilgili bir durumdur. İntihara yönlendirme suçuna teşebbüs ise failin fiili ile ilgili bir durumdur. İntihara yönlendirme suçunda teşebbüsün mümkün olup olmadığı ise doktrinde tartışmalıdır. Ancak genel kabul teşebbüsün mümkün olmadığı yönündedir. Yine de bu suçta teşebbüs, ancak icra hareketleri parçalara bölünebildiğinde, azmettirme, teşvik etme, intihar kararını kuvvetlendirme veya yardım etme hareketlerine konu olan yazı, söz ve benzerinin mağdura ulaştırılmadan önce ele geçirilmesi veya engellenmesi gibi hallerde mümkündür. Zira intihara yönlendirme suçu sırf hareket suçudur ve bu nedenle teorik olarak teşebbüse elverişli değildir ve fakat imkansız da değildir. Sırf hareket suçlarında icra hareketleri kısımlara bölünebildiği takdirde teşebbüs mümkün olmaktadır.

Öte yandan mağdurun intihara kalkışması ve fakat başaramaması halinde, failin m. 84/1'e göre mi yoksa m. 84/2'ye göre mi cezalandırılacağı belirlenmelidir. Bu sorunun çözümü TCK m. 84/1'deki suçun işlenmesi için mağdurun intihar girişiminde bulunmasının gerekli olup olmadığına ve TCK m. 84/2'de yer alan intiharın (ölümün) gerçekleşmesinin nasıl nitelendirildiğine göre değişmektedir. TCK m. 84/1'de yer alan düzenleme sırf hareket suçu olarak ve "intiharın gerçekleşmesi" neticesi sebebiyle ağırlaşan hal olarak kabul edildiği takdirde; TCK m. 84/1'de yer alan temel suç tipi tamamlanıp da, TCK m. 84/2 bağlamında intihar gerçekleşmez ise, faili ağırlaşan neticeye yani TCK m. 84/2'ye teşebbüsten, aksi halde 84/1'e göre üst sınırdan cezalandırmak gerekecektir. Çünkü failin temel suç tipini işlerken ağır neticelere yönelik doğrudan kastı bulunmakta ve fakat istenen ağır neticeler gerçekleşmemekte ise, faili ağırlaşan neticeye teşebbüsten cezalandırmak gerekmektedir.

Ancak failin cezalandırılabilmesi için mağdurun intihara teşebbüs etmesini bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak madde metninde açıkça düzenlemek gerektiği için, bu çerçevede bir değerlendirme yapılarak TCK m. 84/1'de yer alan suçun oluşabilmesi için, mağdurun intihar girişiminde bulunmasının gerektiği kabul edildiğinde, 2. fıkradaki duruma teşebbüs de söz konusu olmayacaktır. Zira failin sorumluluğu intihar gerçekleştiyse 2. fıkraya göre, mağdur intihar girişiminde

bulunduysa ancak ölmediyse 1. fıkraya göre belirlenecek, mağdurun intihar girişiminde bile bulunmadığı durumda ise failin ceza sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

İştirak bakımından doktrinde bir görüşe göre, intihara yönlendirme suçunun seçimlik hareketlerinden, intihara azmettirme, teşvik etme ve intihar kararını kuvvetlendirme hareketlerinin manevi nitelikte olmalarından bahisle maddi varlığı olmayan bu hareketler üzerinde, müştereken fiili hâkimiyet kurmanın mümkün olmadığı, bu hareketlerin sadece failin bedensel davranışlarıyla icra edilebilen hareketler olduğu, yani bizzat işlenebilen suçlar olduğu gerekçeleriyle, müşterek veya dolaylı failliğin mümkün olmadığı, bu hareketlere bir başkasının ancak şerik olarak katılabileceği belirtilmiştir. Yine bu görüşe göre yardım etme hareketi bakımından hem müşterek faillik hem de şeriklik her şekliyle gerçekleşebilir. Ancak bu görüşe karşı iştirak iradesinin mevcudiyeti halinde, iki veya daha fazla kişinin birlikte bir başkasını intihar etmeye azmettirmeleri, teşvik etmeleri veya var olan intihar kararını kuvvetlendirmelerinin mümkün olduğu söylenebilir. Zira her iki failin de önceden kararlaştırdıkları bir plan çerçevesinde, intihar etmeyi hiç düşünmeyen bir kişiye intihar kararını verdirmek üzere, onunla birbirlerini destekleyerek konuşmaları ve bu suretle intiharın ilk ve etkili psişik nedenini oluşturmaları durumunda, faillerin azmettirme hareketi ve fiil üzerinde ortak hâkimiyetleri söz konusu olacaktır.

Öte yandan kasten öldürme suçundaki gibi intihara yönlendirme suçunda da korunan hukuki değer yaşam hakkıdır. Bu nedenle kasten öldürme suçunda, mağdurun üst soy veya alt soy ya da eş veya kardeş olması, gebe olduğu bilinen kadına karşı veya töre saikiyle işlenmesi gibi durumlar cezayı ağırlaştıran nitelikli hal olarak kabul edilmiş iken, aynı düzenlemenin intihara yönlendirme suçu bakımından da yapılması gerekmektedir.

TCK m. 84/3'te yer alan düzenlemenin bağımsız bir suç mu yoksa cezayı artıran nitelikli hal mi olduğu konusu da doktrinde tartışmalıdır. Çünkü üçüncü fıkrada ayrı bir fiil ve yaptırım düzenlemesi yer almakta ve fakat aynı madde

içerisinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Ancak madde gerekçesinde bu düzenlemenin bağımsız bir suç olduğu açıkça belirtilmiştir.

Üçüncü fıkrada yer alan bu suç, soyut tehlike suçudur ve belirsiz sayıda kişilerin intihara alenen teşvik edilmesi ile suç gerçekleşir. Buna göre, kişi ya da kişilerin TCK m. 84/1 bağlamındaki tartışmalardan bağımsız olarak intihar girişiminde bulunmuş olması gerekmez. Ancak TCK m. 84/3 düzenlemesinde suçu oluşturan hareketlerin cezalandırılması için, somut bir tehlikenin ortaya çıkmasının aranması daha uygundur. Bu bağlamda, intihara alenen teşvik sonucunda bazı kişilerin intihar etmesi durumunda, failin, gerçekleşen intihar filinden dolayı cezalandırılabilmesi için, üçüncü fıkraya eklenecek bir hükümle intihara alenen teşvik sonucunda bir veya birden fazla kişinin intihar etmesi halinde cezanın artırılacağına ilişkin bir düzenleme getirilebilir.

Her ne kadar, TCK m. 84/2'de yer alan intiharın gerçekleşmesi durumunda cezanın ağırlaştırılmasını öngören hükmün, m. 84/3'te yer alan suç için de uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmış olsa da, bu mümkün değildir. Zira 84. maddede yer alan fıkraların sistematik yeri böyle bir uygulamaya engel teşkil etmekle birlikte, maddenin 3. fıkrası, 1. fıkranın nitelikli bir unsuru değil, ayrı bir suçtur. Bu nedenle belirsiz kişilere karşı intihara alenen teşvik sonucu intihar olaylarının gerçekleşmesi halinde, TCK m. 84/3 kapsamında intihara alenen teşvik suçunun oluştuğunda tereddüt yoktur.

Ayrıca alenen teşvik hareketini ön gelen tehlikeli hareket olarak değerlendirip, meydana gelen ölüm olaylarında faillerin en azından olası kastlarının varlığı nedeniyle ihmal suretiyle kasten öldürme (TCK m. 83) suçunun da oluştuğunu kabul etmek mümkün değildir. Öncelikle failin intihara alenen teşvikinin ön gelen bir tehlike olarak nitelendirilmesi ve failin bu tehlikeden kaynaklanan garantörlüğünden bahsedilebilmesi mümkün değildir. Zira hareketin ön gelen tehlike olarak nitelendirilebilmesi için, failin bu hareketle bir başkasını yüksek bir koruma ihtiyacının bulunduğu ve yardım olmaksızın kendisini kurtaramayacağı bir duruma sokması gerekmektedir. Fakat burada intihara teşvikten sonra intihar edip etmemeye karar verecek ve icraya geçecek olan teşvik edilen kişidir ve teşvik hareketinin teşvik

olanın anlama ve isteme yeteneklerini ortadan kaldırdığı söylenemez. Kaldı ki, intiharın gerçekleşmesi halinde failin 83. madde uyarınca sorumlu tutulacağı kabul edilse dahi, intihara yalnızca teşebbüs edildiğinde failin 83. maddeye teşebbüsten sorumlu olması da mümkün gözükmemektedir. Nitekim bu durumda fail ihmali hareketle kasten yaralama suçundan da sorumlu tutulamaz. Çünkü failin kastı yaralamaya yönelik değildir ve failin hiç yaralanmaması da mümkündür. Bu nedenlerle, intihara alenen teşvik suçunda gerçekleşen intihar ya da intihara teşebbüs olaylarından dolayı failin m. 84/3'ten başkaca bir sorumluluğu olması kanunda aksine bir düzenleme yapılmadıkça mümkün değildir.

TCK m. 84/3'te düzenlenen intihara alenen teşvik suçu sırf hareket suçudur. Bu bakımdan, teşvik hareketinin etkisiyle bir veya daha fazla kişinin intihar etmesi ya da intihar girişiminde bulunması gerekmemektedir. Bu suça teşebbüs örneğin intihara teşvik edici nitelikteki yazıların bulunduğu bir afişin herkesin görebileceği bir yere asılmak üzereyken failin kolluk kuvvetlerince engellenmesi gibi, son derece sınırlı durumlarda söz konusu olabilir. Bunun dışında, sırf hareket suçu olan intihara alenen teşvik suçuna teşebbüsün mümkün olmadığı söylenebilir.

İntiharı özendirme niteliği taşıyan bir haber yayınlandığında bu habere ilişkin olarak Basın Kanunu'nda para cezasını gerektiren m. 20 hükmünün mü, yoksa 5237 sayılı TCK m. 84/3'te yer alan 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezasını gerektiren intihara alenen teşvik suçuna ilişkin hükmün mü uygulanacağı bir diğer tartışmalı konudur. Teşvik, özendirmek anlamına geldiğine göre her iki suçun maddi unsurları benzemektedir. Ayrıca intihara teşvik etmek suçunun basın yoluyla işlenmesi ayrı bir nitelikli hal olarak kabul edilmemiştir. Ancak suçun basın yoluyla işlenmesi aleniyetin gerçekleştiği anlamına gelir. Öte yandan Basın Kanunu'nda yer alan suçun cezası sadece para cezası iken, TCK'da yer alan suçun cezası 3 yıldan 8 yıla kadar hapistir. Dolayısıyla iki düzenlemede yer alan cezalar arasında çok büyük bir oransızlık söz konusudur. Nitekim bir suçun basın yoluyla işlenmesi çoğu zaman nitelikli hal olarak kabul edildiği halde para cezası ile cezalandırmak adaletsiz bir yaklaşımdır. Bu durumda iki yasadan önceki özel, sonraki genel kanun ise genel kanunun özel kanuna aykırı hükümlere getirmiş olması durumunda özel kanunun

genel kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kalkacağından sonraki kanun olan 5237 sayılı TCK m. 84/3 hükmünün Basın Kanunu m. 20'yi ilga ettiğini kabul etmek gerekir.

TCK m. 84/4'te yer alan düzenleme de bağımsız bir suçtur. Bu düzenleme ile dolaylı failliğe ilişkin özel bir düzenleme getirilmiştir. Ancak bu düzenleme esasında kasten öldürme suçunun özel bir işleniş şeklidir. Bu nedenle doktrinde bu düzenlemeye hiç yer verilmemiş olması halinde, bu konunun kasten öldürme suçu içinde çözümlenebileceği ya da açıkça kasten öldürme suçu içinde düzenlenmesi gerektiği haklı olarak ifade edilmiştir. Nitekim madde gerekçesinde, bu fıkra hükmünün kasten öldürme suçu olduğu dolaylı olarak kabul edilmiştir.

Öte yandan TCK m. 84/4'te düzenlenen, intihara sevk veya mecbur etme suçunun cebir veya tehditle işlenmesi kasten öldürme suçu ile cezalandırıldığı için, buradaki cebir veya tehdit, intihara yönlendirerek gerçekleştirilen kasten öldürme suçunun icra hareketleri kapsamında kabul edilip, suçların içtimaı olmayacaktır. Bu doğrultuda cebir veya tehdit, failin tipik fiilinin unsurları olduğundan bu suçun icra hareketlerinin kapsamındadır ve dolayısıyla failin, ayrıca cebir veya tehdit suçlarından sorumlu tutulması da söz konusu olmayacaktır. Bunun dışında intihara sevk veya mecbur etme suçu cebir veya tehditle gerçekleştirilir ve fakat ölüm neticesi gerçekleşmezse, fiil teşebbüs aşamasında kalmış sayılmalıdır.

5237 sayılı TCK ile birlikte, zincirleme suç hükümlerinin uygulanmayacağı suçlar, kanunun 43/3. maddesinde belirtilmiş olup bunlar; kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarıdır. TCK m. 84/4 düzenlemesi ile kasten öldürme suçuna bir bütün olarak gönderme yapıldığından ve kasten öldürme suçu bakımından zincirleme suç hükümlerinin uygulanması kanunla devre dışı bırakıldığından gerçek içtima (TCK m. 43/3) kurallarına başvurulacağını kabul etmek gerekmektedir. Ayrıca, kasten öldürme suçunun zincirleme suç kapsamı dışında tutulması hususu, intihara yönlendirme suçu (TCK m. 84/1) bakımından da geçerli olmalıdır. Zira kasten öldürme suçunun zincirleme suç kapsamı dışında tutulma gerekçeleri intihara yönlendirme suçu için de geçerlidir. Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereği, TCK m. 43/3 kapsamına bu suçun da dahil edilmesi gerektiği düşünülmelidir.

Bir diğer husus, m. 84/4'te her ne kadar "hile" den açıkça söz edilmemişse de, böyle bir durumda genel hüküm olan m. 37/2'deki *"suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur"* hükmüne dayanarak faili kasten öldürme suçundan dolayı cezalandırmak mümkündür. Zira TCK m. 37/2'ye göre "başkası" bizzat mağdur da olabilir.

Cebir ve tehdit kullanılarak intihara mecbur edilen mağdurların büyük bir kısmının kadın olduğu gözetildiğinde, TCK m. 84/4 kapsamında önemli olan bir diğer husus, kasten öldürme suçunun nitelikli hallerinin de gerçekleşmesi halinde bunların faile uygulanıp uygulanamayacağıdır. Zira ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile karşılaşmak istemeyen failler, töre veya namus saikiyle öldürmek istedikleri kadınları intihara zorlamaktadırlar. Bu gibi durumlarda örneğin bir kişi töre saikiyle intihara mecbur edilmiş ise, failin sorumluluğu TCK m. 81'e göre değil, m. 82/1-k'ye göre belirlenmesi gerektiği kabul edilmelidir. Ancak mağdurun bir kez daha dikkate alınarak m. 82/1-e'de yer alan *"Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı"* işlenmesi kapsamında cezasının arttırılması yerinde değildir. Aynı şekilde dolaylı faillik hükümleri nedeniyle m. 37/2'nin ikinci cümlesi uyarınca failin cezasının üçte birden yarısına kadar arttırılması da amacı aşan bir sonuç olur.

Sonuç olarak, bu kadar tartışmalı konuyu bünyesinde barındıran madde metninin, açıklanan hususlar çerçevesinde tüm soru işaretlerini ortadan kaldıracak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği açıktır.

EKLER

EK-1: TÜİK, Türkiye'de Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2006-2015.

Yıl Year		Toplam Total		Okuma yazma bilmeyen Illiterate		Bir okul bitirmeyen No school completed		İlkokul Primary school		İlköğretim Primary education		Ortaokul ve dengi Junior high school and equivalent		Lise ve dengi High school and equivalent		Yüksek öğretim Higher education		Bilinmeyen Unknown	
		Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)
2015	Toplam-Total	3 211	100,0	119	3,7	282	8,8	760	23,7	688	21,4	282	8,8	670	20,9	375	11,7	35	1,1
	Erkek-Males	2 335	100,0	32	1,4	161	6,9	548	23,5	531	22,7	196	8,4	536	23,0	309	13,2	22	0,9
	Kadın-Female	876	100,0	87	9,9	121	13,8	212	24,2	157	17,9	86	9,8	134	15,3	66	7,5	13	1,5
2014[(1)]	Toplam-Total	3 169	100,0	105	3,3	330	10,4	703	22,2	797	25,1	163	5,1	625	19,7	272	8,6	174	5,5
	Erkek-Males	2 352	100,0	36	1,5	181	7,7	521	22,2	601	25,6	139	5,9	514	21,9	231	9,8	129	5,5
	Kadın-Female	817	100,0	69	8,4	149	18,2	182	22,3	196	24,0	24	2,9	111	13,6	41	5,0	45	5,5
2013	Toplam-Total	3 252	100,0	105	3,2	244	7,5	1 018	31,3	690	21,2	212	6,5	424	13,0	267	8,2	292	9,0
	Erkek-Males	2 382	100,0	49	2,1	154	6,5	768	32,2	463	19,4	172	7,2	339	14,2	211	8,9	226	9,5
	Kadın-Female	870	100,0	56	6,4	90	10,3	250	28,7	227	26,1	40	4,6	85	9,8	56	6,4	66	7,6
2012	Toplam-Total	3 287	100,0	106	3,2	292	8,9	1 026	31,2	683	20,8	141	4,3	549	16,7	253	7,7	237	7,2
	Erkek-Males	2 377	100,0	37	1,6	177	7,4	791	33,3	448	18,8	124	5,2	435	18,3	197	8,3	168	7,1
	Kadın-Female	910	100,0	69	7,6	115	12,6	235	25,8	235	25,8	17	1,9	114	12,5	56	6,2	69	7,6
2011	Toplam-Total	2 677	100,0	57	2,1	243	9,1	1 081	40,4	354	13,2	198	7,4	408	15,2	181	6,8	155	5,8
	Erkek-Males	1 876	100,0	27	1,4	135	7,2	770	41,0	220	11,7	148	7,9	315	16,8	148	7,9	113	6,0
	Kadın-Female	801	100,0	30	3,7	108	13,5	311	38,8	134	16,7	50	6,2	93	11,6	33	4,1	42	5,2
2010	Toplam-Total	2 933	100,0	101	3,4	227	7,7	1 006	34,3	475	16,2	267	9,1	488	16,6	175	6,0	194	6,6
	Erkek-Males	2 073	100,0	38	1,8	131	6,3	750	36,2	250	12,1	221	10,7	398	19,2	133	6,4	152	7,3
	Kadın-Female	860	100,0	63	7,3	96	11,2	256	29,8	225	26,2	46	5,3	90	10,5	42	4,9	42	4,9
2009	Toplam-Total	2 898	100,0	97	3,3	372	12,8	1 165	40,2	345	11,9	171	5,9	451	15,6	179	6,2	118	4,1
	Erkek-Males	2 111	100,0	44	2,1	203	9,6	894	42,3	222	10,5	144	6,8	368	17,4	142	6,7	94	4,5
	Kadın-Female	787	100,0	53	6,7	169	21,5	271	34,4	123	15,6	27	3,4	83	10,5	37	4,7	24	3,0
2008	Toplam-Total	2 816	100,0	136	4,8	350	12,4	1 075	38,2	396	14,1	184	6,5	506	18,0	169	6,0	-	-
	Erkek-Males	1 924	100,0	51	2,7	204	10,6	779	40,5	225	11,7	145	7,5	387	20,1	133	6,9	-	-
	Kadın-Female	892	100,0	85	9,5	146	16,4	296	33,2	171	19,2	39	4,4	119	13,3	36	4,0	-	-
2007	Toplam-Total	2 793	100,0	139	5,0	188	6,7	1 268	45,4	376	13,5	207	7,4	495	17,7	120	4,3	-	-
	Erkek-Males	1 808	100,0	47	2,6	96	5,3	888	49,1	152	8,4	159	8,8	379	21,0	87	4,8	-	-
	Kadın-Female	985	100,0	92	9,3	92	9,3	380	38,6	224	22,7	48	4,9	116	11,8	33	3,4	-	-
2006	Toplam-Total	2 829	100,0	171	6,0	250	8,8	1 266	44,8	342	12,1	201	7,1	488	17,2	111	3,9	-	-
	Erkek-Males	1 782	100,0	53	3,0	138	7,7	855	48,0	142	8,0	148	8,3	358	20,1	88	4,9	-	-
	Kadın-Female	1 047	100,0	118	11,3	112	10,7	411	39,3	200	19,1	53	5,1	130	12,4	23	2,2	-	-

EK-2: TÜİK, Türkiye'de Medeni Durum ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2006-2015.

Yıl / Year		Toplam / Total		Medeni durum - Marital status									
				Hiç evlenmedi / Never married		Evli / Married		Eşi öldü / Widowed		Boşandı / Divorced		Bilinmeyen / Unknown	
		Sayı / Number	(%)	Sayı / Number	(%)	Sayı / Number	(%)	Sayı / Number	(%)	Sayı / Number	(%)	Sayı / Number	(%)
2015	**Toplam**-Total	**3 211**	**100,0**	1 209	37,7	1 620	50,5	149	4,6	231	7,2	2	0,1
	Erkek-Males	**2 335**	**100,0**	850	36,4	1 260	54,0	77	3,3	148	6,3	-	-
	Kadın-Females	**876**	**100,0**	359	41,0	360	41,1	72	8,2	83	9,5	2	0,2
2014[r]	**Toplam**-Total	**3 169**	**100,0**	1 241	39,2	1 509	47,6	147	4,6	227	7,2	45	1,4
	Erkek-Males	**2 352**	**100,0**	914	38,9	1 156	49,1	79	3,4	170	7,2	33	1,4
	Kadın-Females	**817**	**100,0**	327	40,0	353	43,2	68	8,3	57	7,0	12	1,5
2013	**Toplam**-Total	**3 252**	**100,0**	1 279	39,3	1 560	48,0	135	4,2	179	5,5	99	3,0
	Erkek-Males	**2 382**	**100,0**	938	39,4	1 164	48,9	82	3,4	119	5,0	79	3,3
	Kadın-Females	**870**	**100,0**	341	39,2	396	45,5	53	6,1	60	6,9	20	2,3
2012	**Toplam**-Total	**3 287**	**100,0**	1 238	37,7	1 620	49,3	134	4,1	192	5,8	103	3,1
	Erkek-Males	**2 377**	**100,0**	875	36,8	1 233	51,9	74	3,1	117	4,9	78	3,3
	Kadın-Females	**910**	**100,0**	363	39,9	387	42,5	60	6,6	75	8,2	25	2,7
2011	**Toplam**-Total	**2 677**	**100,0**	977	36,5	1 341	50,1	93	3,5	197	7,4	69	2,6
	Erkek-Males	**1 876**	**100,0**	650	34,6	983	52,4	43	2,3	148	7,9	52	2,8
	Kadın-Females	**801**	**100,0**	327	40,8	358	44,7	50	6,2	49	6,1	17	2,1
2010	**Toplam**-Total	**2 933**	**100,0**	1 099	37,5	1 491	50,8	106	3,6	170	5,8	67	2,3
	Erkek-Males	**2 073**	**100,0**	750	36,2	1 087	52,4	52	2,5	129	6,2	55	2,7
	Kadın-Females	**860**	**100,0**	349	40,6	404	47,0	54	6,3	41	4,8	12	1,4
2009	**Toplam**-Total	**2 898**	**100,0**	1 009	34,8	1 615	55,7	102	3,5	130	4,5	42	1,4
	Erkek-Males	**2 111**	**100,0**	693	32,8	1 235	58,5	58	2,7	94	4,5	31	1,5
	Kadın-Females	**787**	**100,0**	316	40,2	380	48,3	44	5,6	36	4,6	11	1,4
2008	**Toplam**-Total	**2 816**	**100,0**	1 033	36,7	1 485	52,7	128	4,5	134	4,8	36	1,3
	Erkek-Males	**1 924**	**100,0**	655	34,0	1 071	55,7	77	4,0	89	4,6	32	1,7
	Kadın-Females	**892**	**100,0**	378	42,4	414	46,4	51	5,7	45	5,0	4	0,4
2007	**Toplam**-Total	**2 793**	**100,0**	1 146	41,0	1 404	50,3	131	4,7	112	4,0	-	-
	Erkek-Males	**1 808**	**100,0**	735	40,7	931	51,5	69	3,8	73	4,0	-	-
	Kadın-Females	**985**	**100,0**	411	41,7	473	48,0	62	6,3	39	4,0	-	-
2006	**Toplam**-Total	**2 829**	**100,0**	1 148	40,6	1 439	50,9	137	4,8	105	3,7	-	-
	Erkek-Males	**1 782**	**100,0**	690	38,7	946	53,1	78	4,4	68	3,8	-	-
	Kadın-Females	**1 047**	**100,0**	458	43,7	493	47,1	59	5,6	37	3,5	-	-

EK-3: TÜİK, Türkiye'de Şekline ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2006-2015.

İntihar şekli - Method of suicide

Yıl Year		Toplam Total		Asarak By hanging		Kimyevi madde kullanarak Taking chemicals		Yüksekten atlayarak Throwing from a high place		Suya atlayarak By drowning		Ateşli silah kullanarak Using firearms		Kendini yakarak By burning		Kesici bir alet kullanarak Using a sharp instrument		Doğalgaz, tüpgaz vb. kullanarak Using natural gas or lpg, etc.		Tren veya başka motorlu bir araç altına atlayarak Throwing off a train or another motorized vehicle		Diğer Other	
		Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)	Sayı Number	(%)
2015	**Toplam**-Total	**3 211**	**100,0**	1 515	47,2	202	6,3	413	12,9	63	2,0	865	26,9	11	0,3	55	1,7	14	0,4	14	0,4	59	1,8
	Erkek-Males	**2 335**	**100,0**	1 091	46,7	116	5,0	232	9,9	48	2,1	722	30,9	8	0,3	51	2,2	11	0,5	11	0,5	45	1,9
	Kadın-Female	**876**	**100,0**	424	48,4	86	9,8	181	20,7	15	1,7	143	16,3	3	0,3	4	0,5	3	0,3	3	0,3	14	1,6
2014[1]	**Toplam**-Total	**3 169**	**100,0**	1 491	47,0	189	6,0	352	11,1	64	2,0	816	25,7	13	0,4	70	2,2	5	0,2	13	0,4	156	4,9
	Erkek-Males	**2 352**	**100,0**	1 098	46,7	122	5,2	191	8,1	45	1,9	689	29,3	11	0,5	66	2,8	5	0,2	11	0,5	114	4,8
	Kadın-Female	**817**	**100,0**	393	48,1	67	8,2	161	19,7	19	2,3	127	15,5	2	0,2	4	0,5	-	-	2	0,2	42	5,1
2013	**Toplam**-Total	**3 252**	**100,0**	1 632	50,2	194	6,0	304	9,3	71	2,2	858	26,4	19	0,6	28	0,9	14	0,4	11	0,3	121	3,7
	Erkek-Males	**2 382**	**100,0**	1 206	50,6	116	4,9	157	6,6	47	2,0	719	30,2	14	0,6	23	1,0	12	0,5	9	0,4	79	3,3
	Kadın-Female	**870**	**100,0**	426	49,0	78	9,0	147	16,9	24	2,8	139	16,0	5	0,6	5	0,6	2	0,2	2	0,2	42	4,8
2012	**Toplam**-Total	**3 287**	**100,0**	1 641	49,9	164	5,0	332	10,1	60	1,8	838	25,5	14	0,4	42	1,3	11	0,3	8	0,2	177	5,4
	Erkek-Males	**2 377**	**100,0**	1 199	50,4	82	3,4	175	7,4	44	1,9	701	29,5	12	0,5	36	1,5	10	0,4	6	0,3	112	4,7
	Kadın-Female	**910**	**100,0**	442	48,6	82	9,0	157	17,3	16	1,8	137	15,1	2	0,2	6	0,7	1	0,1	2	0,2	65	7,1
2011	**Toplam**-Total	**2 677**	**100,0**	1 391	52,0	142	5,3	270	10,1	44	1,6	698	26,1	6	0,2	26	1,0	14	0,5	12	0,4	74	2,8
	Erkek-Males	**1 876**	**100,0**	948	50,5	87	4,6	151	8,0	32	1,7	561	29,9	5	0,3	24	1,3	13	0,7	10	0,5	45	2,4
	Kadın-Female	**801**	**100,0**	443	55,3	55	6,9	119	14,9	12	1,5	137	17,1	1	0,1	2	0,2	1	0,1	2	0,2	29	3,6
2010	**Toplam**-Total	**2 933**	**100,0**	1 528	52,1	204	7,0	300	10,2	67	2,3	693	23,6	9	0,3	35	1,2	13	0,4	17	0,6	67	2,3
	Erkek-Males	**2 073**	**100,0**	1 080	52,1	103	5,0	177	8,5	51	2,5	574	27,7	6	0,3	25	1,2	11	0,5	13	0,6	33	1,6
	Kadın-Female	**860**	**100,0**	448	52,1	101	11,7	123	14,3	16	1,9	119	13,8	3	0,3	10	1,2	2	0,2	4	0,5	34	4,0
2009	**Toplam**-Total	**2 898**	**100,0**	1 557	53,7	167	5,8	253	8,7	53	1,8	760	26,2	7	0,2	30	1,0	6	0,2	12	0,4	53	1,8
	Erkek-Males	**2 111**	**100,0**	1 121	53,1	110	5,2	136	6,4	42	2,0	627	29,7	6	0,3	25	1,2	6	0,3	8	0,4	30	1,4
	Kadın-Female	**787**	**100,0**	436	55,4	57	7,2	117	14,9	11	1,4	133	16,9	1	0,1	5	0,6	-	-	4	0,5	23	2,9
2008	**Toplam**-Total	**2 816**	**100,0**	1 392	49,4	277	9,8	217	7,7	53	1,9	754	26,8	6	0,2	42	1,5	7	0,2	19	0,7	49	1,7
	Erkek-Males	**1 924**	**100,0**	973	50,6	122	6,3	121	6,3	39	2,0	583	30,3	6	0,3	29	1,5	7	0,4	13	0,7	31	1,6
	Kadın-Female	**892**	**100,0**	419	47,0	155	17,4	96	10,8	14	1,6	171	19,2	-	-	13	1,5	-	-	6	0,7	18	2,0
2007	**Toplam**-Total	**2 793**	**100,0**	1 325	47,4	411	14,7	216	7,7	51	1,8	679	24,3	6	0,2	39	1,4	11	0,4	19	0,7	36	1,3
	Erkek-Males	**1 808**	**100,0**	888	49,1	156	8,6	127	7,0	29	1,6	542	30,0	5	0,3	22	1,2	11	0,6	14	0,8	14	0,8
	Kadın-Female	**985**	**100,0**	437	44,4	255	25,9	89	9,0	22	2,2	137	13,9	1	0,1	17	1,7	-	-	5	0,5	22	2,2
2006	**Toplam**-Total	**2 829**	**100,0**	1 283	45,4	444	15,7	254	9,0	65	2,3	667	23,6	9	0,3	48	1,7	14	0,5	17	0,6	28	1,0
	Erkek-Males	**1 782**	**100,0**	872	48,9	141	7,9	140	7,9	39	2,2	530	29,7	3	0,2	33	1,9	10	0,6	8	0,4	6	0,3
	Kadın-Female	**1 047**	**100,0**	411	39,3	303	28,9	114	10,9	26	2,5	137	13,1	6	0,6	15	1,4	4	0,4	9	0,9	22	2,1

KAYNAKÇA

Alan Akcan, Esra : "Ötanazi", **İUHFM**, C: LXXI, S: 1, 2013, s. 3-26, (Çevrimiçi) http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023021269, 3 Ocak 2018.

Alptekin, Kamil/
Duyan, Veli : **İntihar ve İntihar Girişimi**, İstanbul, Yeni İnsan Yayınevi, 2014.

Arkun, Nezahat : **İntiharın Psikodinamikleri**, 2. bs., İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 2508, 1978.

Arslan Öncü, Gülay : **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması Hakkı**, İstanbul, Beta Yayınları, Mart 2011.

Artuç, Mustafa : **Kişilere Karşı Suçlar**, 2. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Haziran 2018.

Artuk, Mehmet Emin : "İntihar ve İntihara Yardım Suçu Üzerine Bir Deneme", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C: 4, Sayı: 1-2, s. 113-142, (Çevrimiçi) http://dergipark.gov.tr/suhfd/issue/26615/280285, 13 Aralık 2017.

Artuk, Mehmet Emin : "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İntihara İkna ve Yardım Suçu", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları**, C: 8, S: 1-3, İstanbul, 1994, s.7-60.

Artuk, Mehmet Emin : "Talep Üzerine Öldürme", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları**, C: 7, S: 1-3, İstanbul, 1992-1993, s. 19-40.

Artuk, Mehmet Emin/
Yenidünya, A. Caner : "Ötanazi", **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 107-140.

Artuk, Mehmet Emin/
Gökçen, Ahmet/
Yenidünya, A. Caner : **Ceza Hukuku Makaleleri**, İstanbul, Güven Kitabevi, 2002.

Artuk, Mehmet Emin/
Gökçen, Ahmet/
Alşahin, M. Emin/
Çakır, Kerim : **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 17. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Kasım 2018.

Aydın, Nurullah : **Türk Suç Ve Ceza Hukuku Genel Hükümler-Özel Hükümler**, 2. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2009.

Bakıcı, Sedat : **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri**, C: 3, Ankara, Adalet Yayınevi, Şubat 2010.

Bayraktar, Köksal/
Keskin Kiziroğlu, Serap/
Yıldız, Ali Kemal v.d. : **Özel Ceza Hukuku - Cilt II: Kişilere Karşı Suçlar - 1- (TCK m. 81-105)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Şubat 2017.

Beccaria, Cesare : **Suçlar ve Cezalar Hakkında**, Çev. Sami Selçuk, 6. bs., Ankara, İmge Kitabevi, Haziran 2016.

Bekar, Elif : **Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında TCK'da Yer Alan Suçlar**, İstanbul Ceza Hukuku Ve Kriminoloji Arşivi No: 12, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2017.

Boran, Kamil : "Rıza ile Öldürülme ve İntihar", **İleri Hukuk Aylık Dergi,** Haziran 1948, S: 36, s. 563-564.

Boran, Tunç : "1993-2002 Yılları Arasında Türkiye'deki İntihar Olaylarının Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı**, Ankara, 2006.

Camus, Albert : **Sisifos Söyleni**, Çev. Tahsin Yücel, 38. bs., İstanbul, Can Yayınları, Şubat 2018.

Centel, Nur/
Zafer, Hamide/
Çakmut, Özlem : **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, C: I, 4. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Eylül 2017.

Çağlayan, M. Muhtar : "Ötanazi ve İntihar", **Adalet Dergisi**, Y: 57, S:1, Ankara, Ocak 1966, s. 3-33.

Çetin, Erol : **Son Değişikliklerle Açıklamalı-İçtihatlı Basın Hukuku, Yazılı Basın Radyo-Televizyon, İnternet**, 5. bs., Ankara, Bilge Yayınevi, 2014.

Dede, Hakan : "Adli Tıp Bilimleri Açısından İntihar" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı**, İstanbul, 1999.

Doğan, Koray : **Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar**, 2. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Ekim 2015.

Dönmezer, Sulhi : **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, 17. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Ekim 2004.

Dönmezer, Sulhi/
Bayraktar, Köksal : **Basın Hukuku**, 6. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Nisan 2016.

Durkheim, Emile : **İntihar**, Çev. Zühre İlkgelen, İstanbul, Pozitif Yayınları, Nisan 2013.

Duttge, Gunnar : "Sterbehilfe Im Deutschen Recht" (Alman Hukukunda Ötanazi), Çev. Beril Özcanlı, Zeynep Elibol, **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi**, Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 181-241.

Ekici Şahin, Meral : **Ceza Hukukunda Rıza**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2017.

Erdoğdu, Ahmet : "Mağdurun Suç İşlenmesine Muvafakati", **Adalet Dergisi**, Y: 41, S:9, Ankara, Eylül 1950, s. 1152-1165.

Erdoğdu, Ahmet : "Mağdurun Suç İşlenmesine Muvafakati", **Adalet Dergisi**, Y: 41, S:10, Ankara, Ekim 1950, s. 1285-1300.

Erdoğdu, Ahmet : "İntihar Fiili", **İleri Hukuk Aylık Dergi,** Eylül 1948, S: 39, s. 224, 225, 230.

Erem, Faruk : **Adalet Psikolojisi**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınlarından: 194, 5. bs., Ankara, Ajans-Türk Matbaası, 1964.

Erem, Faruk : "Ceza Hukukunda İntihar", **Yargıtay Dergisi**, C: 16, S:4, Ekim 1990, s. 490-502, (Çevrimiçi) http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/ekim1990.pdf, 8 Aralık 2017.

Erem, Faruk/
Toroslu, Nevzat : **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, Eylül 2000.

Erman, Sahir;
Özek, Çetin : **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (TCK 448-490)**, İstanbul, Dünya Yayıncılık, 1994.

Ersoy, Uğur : "İntihara Yönlendirme Suçu" (Crime Of Directing Suicide), **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 136. Sayı, s. 75-140, (Çevrimiçi) http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi136/, 28 Haziran 2018.

Feyzioğlu, Metin : "Açlık Grevi", **AÜHF Dergisi**, C: 43, S: 01-04, 1993, s. 157-168, (Çevrimiçi) http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/299/2791.pdf, 8 Aralık 2017.

Gemalmaz,
Mehmet Semih : **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, C:1, 8. bs., İstanbul, Legal Yayıncılık, Aralık 2012.

Hacıfazlıoğlu, Ali : **Teori ve Uygulamada Suça Teşebbüs**, Ankara, Bilge Yayınevi, Nisan 2013.

Hafızoğulları, Zeki/
Ketizmen, Muammer : "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hayata Karşı Suçlar", **Ankara Barosu Dergisi**, Y: 66, S: 1, Kış 2008, s. 143-154, (Çevrimiçi) http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/tekmakale/2008-1/8.pdf, 18 Nisan 2018.

Hafızoğulları, Zeki/
Özen, Muharrem : **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar**, 5. bs., Ankara, US-A Yayıncılık, Aralık 2016.

Hakeri, Hakan : **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, Ankara, Seçkin, 2003.

Hakeri, Hakan : **Kasten Öldürme Suçları TCK 81-82-83,** 2. bs., Ankara, Seçkin, 2007.

Hakeri, Hakan : **Tıp Hukuku**, 13. bs., Ankara, Seçkin, Şubat 2018.

Hakeri, Hakan/
Yağmur, Fatih/
Akkaya, Harun v.d. : "İkili İntihar Girişimi Durumunda Birinin Hayatta Kaldığı Olgularda Yasal Süreç", **Terazi Hukuk Dergisi**, C: 9, S: 100, Aralık 2014, s. 35-38, (Çevrimiçi) https://jurix.com.tr/article/2671, 4 Temmuz 2018.

Hume, David : **İntihar Üzerine ve Diğer Denemeler**, İstanbul, Biblos Yayınları, 2017.

Huysal, Ayşegül : "Türk Ceza Hukukunda Kadının Kamusallığı", **Kadın, Kamusal Alan ve Hukuk**, Ed. Ülker Yükselbaba, İstanbul, Tekin Yayınevi, Mart 2017, s. 173-212.

İçel, Kayıhan/
Sokullu Akıncı, Füsun/
Özgenç, İzzet/
Sözüer, Adem/
Mahmutoğlu, Fatih S./
Ünver, Yener : **İçel Suç Teorisi,** 2. Kitap, 3. bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2004.

Işıktaç, Yasemin : **Hukuk Felsefesi**, 5. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, Ekim 2018.

İnceoğlu, Sibel : **Ölme Hakkı (Ötanazi),** İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1999.

Kalay, Sıdıka Burçak : "5237 s. Türk Ceza Kanunu'na Göre İntihara Yönlendirme Suçu" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, İstanbul, 2015.

Koca, Mahmut : "İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)", **Ceza Hukuku Dergisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Yıl: 5, Sayı: 12, Nisan 2010, s. 19-40.

Koca, Mahmut : "TCK'da İntihara İkna ve Yardım Suçu (m. 454)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, İstanbul, 1993.

Koca, Mahmut/
Üzülmez, İlhan : **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler,** 11. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018.

Koca, Mahmut/
Üzülmez İlhan : **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, Eylül 2018.

Mausbach, Julian : "Assisted Suicide In Switzerland" (İsviçre Hukukunda Yardımlı İntihar), Çev. Işık Önay, Sendi Yakuppur, **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 141-180.

Meran, Necati : **Kişilere Karşı Suçlar**, 2. bs., Ankara, Seçkin, Ocak 2008.

Minois, Georges : **İntiharın Tarihi: İstemli Ölüm Karşısında Batı Toplumu**, Çev. Nermin Acar, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları, 2008.

Montesquieu : **İran Mektupları**, Çev. Muhiddin Göklü, İstanbul, Hüsnütabiat Matbaası, 1963.

More, Thomas : **Utopia**, Çev. Vedat Günyol, Sabahattin Eyüpoğlu, Mina Urgan, 12. bs., İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ekim 2010.

Oder, Bertil Emrah : "Hak ve Özgürlükler Temelinde Ötanazi: Anayasa Hukuku Bakımından Bir Değerlendirme", **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 1-26.

Olgun, Eser : "Kasten Öldürme Suçunun Türk-Alman Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Bakımından İncelenmesi", **Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,** C: 19, S: 2, İstanbul, 2013, s. 1631-1666, (Çevrimiçi) http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/531, 6 Şubat 2018.

Ölçer, Pınar : "A Contextual Perspective On Dutch Law And Practice Regarding Euthanasia And Assisted Suicide" (Ötanazi ve Hekim Yardımlı İntihara İlişkin Hollanda Hukuku Uygulaması Üzerine Kavramsal Bir Bakış Açısı), Çev. Yıldız Akel, Utku Göktürk, **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 243-386.

Ömeroğlu, Ömer : "Hukuksal Açıdan Ölme Hakkı ve Kabul Edilebilirliği Sorunu", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: XIII, S: 3-4, s. 85-106, (Çevrimiçi) http://hukukdergi.erzincan.edu.tr/hukuksal-acidan-olme-hakki-ve-kabul-edilebilirligi-sorunu-dr-omer-omeroglu/, 3 Ocak 2018.

Önder, Ayhan : **Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994.

Öntan, Yaprak : "İntihara Yönlendirme Suçları", **Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, C: II, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları No: 459, 2015, s. 845-898, (Çevrimiçi) http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/873.pdf, 13 Eylül 2017.

Özbek, Veli Özer : **TCK İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Hukukunun Anlamı**, C: II, Ankara, Seçkin, 2008.

Özbek, Veli Özer/
Doğan, Koray/
Bacaksız, Pınar/
Tepe, İlker : **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 13. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018.

Özen, Muharrem/
Ekici Şahin, Meral : "Ötanazi", **Ankara Barosu Dergisi**, Y: 2010, S: 4, Ocak 2010, s. 15-36, (Çevrimiçi) http://dergipark.gov.tr/download/article-file/397755, 18 Nisan 2018.

Özen, Mustafa : **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, 3. bs, Ankara, Adalet Yayınevi, Eylül 2018.

Özen, Mustafa : "İntihara Yönlendirme Suçu", **Ceza Hukuku Dergisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Yıl: 6, Sayı: 16, Ağustos 2011, s. 32-67.

Özgenç, İzzet : **Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hukuk Müşavirliği, 1996.

Özgenç, İzzet : **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. bs., Ankara, Seçkin, Ağustos 2018.

Özsarı, Berat : **Hollanda Hukukunda Ötanazi Düzenlemesi ve Türk Hukukunda Uygulanabilirliği Sorunu**, Ankara, Adalet Yayınevi, Şubat 2017.

Parlar, Ali/
Hatipoğlu, Muzaffer : **Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu Maddelerin Açıklamaları Yeni TCK ile İlgili Yargıtay Ceza Genel Kurul ve Özel Daire Kararları (76-150. maddeler)**, C: 2, 2. bs., Ankara, Seçkin, 2010.

Pehlivan, Ali : "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İntihara Yönlendirme Suçu", **Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması,** Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferansı Serisi No. 1 Ceza Hukuku, Ed. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Mayıs 2013, s. 261-299.

Platon : **Yasalar**, Çev. Candan Şentuna, Saffet Babür, 2. bs., İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 1994.

Polat, Ahmet Zeki : **Adam Öldürme Suçları**, İstanbul, Alfa Basım Yayım, Mart 1999.

Sancar, Türkan Yalçın : **Türk Ceza Hukukunda Kadın**, Ankara, Seçkin, Ekim 2013.

Savcı, Bahri : **Yaşam Hakkı ve Boyutları**, S.B.F. Basın Ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, 1980, (Çevrimiçi) http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/075.pdf, 3 Ocak 2018.

Soyaslan, Doğan : **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. bs., Ankara, Yetkin Yayınevi, 2016.

Sözüer, Adem : **Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu**, İstanbul, Alfa Basım Yayım, Ocak 1996.

Sözüer, Adem : **Suça Teşebbüs**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları No: 134, 1994.

Sözüer, Adem/
Dursun, Selman/
Talas, Serdar : **Türk Ceza Hukuku Reformu Mevzuatı**, 4. bs., İstanbul, Alfa Basım Yayım, Ocak 2017.

Şen, Ersan : **Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu,** C: I, İstanbul, Vedat Kitapçılık, Nisan 2006.

Tezcan, Durmuş/
Erdem, Mustafa Ruhan/
Önok, R. Murat : **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku,** 16. bs., Ankara, Seçkin, Eylül 2018.

Toroslu, Nevzat : **Ceza Hukuku Özel Kısım**, 9. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, 2018.

Toroslu, Nevzat/
Toroslu, Haluk : **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 24. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, 2018.

Ünver, Yener : "Türk Ceza Hukuku Açısından Ötanazi", **Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi,** Der. Nur Centel, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2011, s. 27-69.

Yalkut, Necdet : "Çeşitli Yönleriyle İntihar ve İntihara İştirak", **Adalet Dergisi**, Y: 67, S: 1-2, Ankara, Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1976, s. 78-85.

Yenisey, Feridun/
Plagemann, Gottfried : **Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB),** 2. bs., İstanbul, Beta Yayınları, Nisan 2015.

Çevrimiçi Kaynaklar

BBC, İntihar Oyunu Mavi Balinadan Kurtulanlar Anlatıyor, (Çevrimiçi) http://www.bbc.com/turkce/41281200, 23 Mart 2018.

Criminal Code of the Federal Republic of Germany (1971, amended 2016), German version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/28, 25 Ocak 2018.

Criminal Code of the French Republic (as of 2005), English version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30, 25 Ocak 2018.

Criminal Code of the Kingdom of Netherlands (1881, amended 2012), English version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/12, 25 Ocak 2018.

Criminal Code of the Republic of Austria (1974, amended 2015), German version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/44, 25 Ocak 2018.

Criminal Code of the Republic of Italy (Part II), Italian version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/22, 25 Ocak 2018.

Criminal Code of the Swiss Confederation (1937, amended 2017), English version, (Çevrimiçi) http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/48, 25 Ocak 2018.

Cumhuriyet, Köprüdeki İntiharda Atla Dedikleri İddia Edilen İki Kişiye Hapis İstemi, (Çevrimiçi) http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/499769/Koprudeki_intiharda__atla__dedikleri_iddia_edilen_iki_kisiye_hapis_istemi.html, 23 Mart 2018.

Death With Dignity, Death Wıth Dignity Around The U.S., (Çevrimiçi) https://www.deathwithdignity.org/take-action/, 23 Ocak 2018.

Dünya Sağlık Örgütü, İntihar, 2017, (Çevrimiçi) http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs398/en/, 15 Ocak 2018.

Gross v. Switzerland, (App. No: 67810/10), Judgment of the ECHR of 30/09/2014, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-146780, 26 Ocak 2018.

Haas v. Switzerland, (App. No: 31322/07), Judgment of the ECHR of 20/01/2011, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-102940 26 Ocak 2018.

House of Commons Library, Assisted Suicide, 2014, (Çevrimiçi) http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN04857, 23 Ocak 2018.

House of Commons Library, The Assisted Dying (No 2) Bill 2015, (Çevrimiçi) http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7292, 23 Ocak 2018.

Hukuk Medeniyeti Hukuk ve Yaşam Platformu, Yargıtay Ceza Dairesi Kararları, Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 19.09.2017 Tarihli, 2016/2885 Esas, 2017/2798 Karar sayılı kararı, (Çevrimiçi) https://www.hukukmedeniyeti.org/ictihatlar/1/yargitay-ceza-dairesi-kararlari/, 27 Mart 2019.

Hürriyet Haber, Dünya Haberleri, Yardımlı İntihar Sayısı Artıyor, 2016, (Çevrimiçi) http://www.hurriyet.com.tr/yardimli-intihar-sayisi-artiyor-40246318, 29 Kasım 2017.

Hürriyet Haber, Dünya Haberleri, Sevgilisini İntihara Sürükleyen Genç Kadına Ceza, (Çevrimiçi) http://www.hurriyet.com.tr/dunya/sevgilisini-intihara-surukleyen-genc-kadina-ceza-40540482, 23 Mart 2018.

Hürriyet Haber, Kelebek, 11 Ölüm Meleğinden Biri Yedi Yıl Sonra Konuşurken Ramon Altın Küre Aldı, (Çevrimiçi) http://www.hurriyet.com.tr/11-olum-meleginden-biri-yedi-yil-sonra-konusurken-ramon-altin-kure-aldi-38688294, 28 Aralık 2017.

Kazancı Hukuk Otomasyon, http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm.

Koch v. Germany, (App. No: 497/09), Judgment of the ECHR of 19/07/2012, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-112282, 26 Ocak 2018.

Kur'an-ı Kerim, Diyanet Vakfı Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı, (Çevrimiçi) http://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf, 15 Ocak 2018.

Milliyet, Mavi Balina Oyunu Nedir, Nasıl İntihara Sürüklüyor? (Çevrimiçi) http://www.milliyet.com.tr/Mavi-Balina-oyunu-nedir--nasil-intihara-surukluyor--molatik-3805/, 23 Mart 2018.

NTV, Boğaziçi Köprüsündeki İntihar Olayında 2 Kadın Serbest, (Çevrimiçi) https://www.ntv.com.tr/turkiye/bogazici-koprusundeki-intihar-olayinda-2-kadin-serbest,3Beycg3IMUCgs2RhCD7Luw, 23 Mart 2018.

Oregon Public Health Division, Death with Dignity Act History, (Çevrimiçi) http://www.oregon.gov/oha/PH/PROVIDERPARTNERRESOURCES/EVALUATIONRESEARCH/DEATHWITHDIGNITYACT/Documents/history.pdf, 20 Kasım 2017.

Oregon Public Health Division, Death with Dignity Act Requirements, (Çevrimiçi) http://www.oregon.gov/oha/PH/PROVIDERPARTNERRESOURCES/EVALUATIONRESEARCH/DEATHWITHDIGNITYACT/Documents/requirements.pdf, 20 Kasım 2017.

Pretty v. United Kingdom, (App. No: 2346/02), Judgment of the ECHR of 29/04/2002, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-60448, 26 Ocak 2018.

Sanles v. Spain, (App. No: 48335/99), Admissibility Decision of the ECHR of 26/10/2000, (Çevrimiçi) http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-22151, 26 Ocak 2018.

Suicide Act 1961, Article 1, (Çevrimiçi) https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Eliz2/9-10/60, 20 Kasım 2017.

Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts.

Türkiye İstatistik Kurumu, Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2015, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516, 3 Ekim 2017.

Türkiye İstatistik Kurumu, İntihar İstatistikleri, 2015, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516, 3 Ekim 2017.

Türkiye İstatistik Kurumu, Medeni Durum ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2015, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516, 3 Ekim 2017.

Türkiye İstatistik Kurumu, Ölüm İstatistikleri, 2014, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do;jsessionid=GkcfhfQPVp83pMTqWlC3JSKymNqTtxM0y3y2d5W2ssP25Qvc8zJG!-1277153246?id=18626, 17 Ocak 2018.

Türkiye İstatistik Kurumu, Ölüm İstatistikleri, 2016, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24649, 16 Ocak 2018.

Türkiye İstatistik Kurumu, Şekline ve Cinsiyete Göre İntiharlar, 2015, 2015, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516, 3 Ekim 2017.

Türkiye İstatistik Kurumu, Tarihçe, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=tarihce, 17 Ocak 2018.

United Kingdom Penal Code, Article 158-159, (Çevrimiçi) http://agc.gov.ms/wp-content/uploads/2010/02/penal_code.pdf, 20 Kasım 2017.